

AGATHA

CHRISTIE

AGATHA CHRISTIE
NESREĆA
NEVINIH

Nesreća nevinih

Ordeal by Innocence

Agatha Christie, 1958

Nesreća nevinih (izdano 1958.) je kriminalistički roman Agathe Christie. Po njezinom mišljenju to joj je uz *Zlu kuću*, najbolji roman koji je napisala.

Dogodilo se surovo ubojstvo. Sve ukazuje na to da je sin ubio majku! Poslije dugogodišnje zatvorske kazne, za koju mnogi misle da da je surova i nepravedna jer je nevin optužen, osuđenik umire. Jedini svjedok njegove obrane obolio je od amnezije...

Osobe:

ARTHUR CALGARY – već prosijed ali još energičan geofizičar koji se upravo vratio s ekspedicije na Antarktiku i bio prisiljen potaknuti obnavljanje uspješno riješenog slučaja ubojstva.

HESTER ARGYLE – mlada plavooka, buntovna djevojka, koju su resile sve odlike osim zainteresiranosti za pravdu i koja se očajnički uplašila kad je ponovo pokrenut postupak da se ispita ubojstvo njene majke.

LEO ARGYLE – sretan čovjek sve do trenutka tragedije, a zatim taj sablasni lik postaje čudnovato nezadovoljan kad otkriva da njegov sin nije krivac.

GWENDA VAUGHAN – privlačna i savršeno sposobna tajnica Leu Argyleu, čiji je stvarni cilj bio da postane savršena supruga.

KIRSTEN LINDSTROM – na izgled privežen, ali oprezan zmaj, koja je provela osamnaest godina služeći obitelji Argyle i štiteći sve njezine članove, osobito Jacka.

MARY DURRANT – plavokosa žena, koja je suviše rano postala matrona, osjećala je posjedničku ljubav prema svome domu i suprugu Philipu, kojeg je uznemiravalo njeno hladno spokojstvo.

PHILIP DURRANT – koji je svoju nemoć i nadomještavao time što se bavio analizom karaktera drugih ljudi, tako da je odgurno svoja invalidska kolica suviše daleko nastojeći otkriti ubojicu.

MICHAEL ARGYLE – grub, nehajan i ogorčen dječak, koji je odjednom postao veoma osamljen kad su mu oduzeli mržnju koju je gajio.

ANDREW MARSHALL – bezosjećajan, suhoparan advokat, koji je nastojao odgovoriti Calgaryja od njegova nauma pošto je uvidio sve

posljedice koje bi mogao uzrokovati ovaj slučaj.

INSPEKTOR HUIISH – melankoličan čovjek tužna izgleda, koji je pogriješio radeći na ovom slučaju pa je bio prisiljen suočiti se s izgubljenim tragom.

MUREEN CLEGG – mlada, punašna, našminkana djevojka koja nije voljela silovito ponašanje pa je smatrala da je Jacko dobio ono što je zaslužio.

JOE CLEGG – plavokos momak tankih usana, koji nije bio kadar da posumnja u pravdu ni u trenutku kad se našao suočen dokazima koji su opravdavali takvu sumnju.

CHRISTINA ARGYLE – napola Indijka i jedna od usvojenih kćeri nalikovala je na mačku i kretala se poput mačke. Nije osjećala ni neprijateljstvo ni zahvalnost, samo ljubav.

DR. DONALD CRAIG – ozbiljan, zgodan i mlad liječnik bojao se da je djevojka koju je volio počinila zločin u nastupu mladenačke buntovnosti.

Da sam i prav, usta bi me osudila.

Da sam i nevin, zlim bi me proglasila.

JOB (9.20)

(Iz Biblije, Stari i Novi zavjet)

Prvo poglavlje

Kad je stigao do skele, već je bio sumrak.

Mogao je stići mnogo ranije, ali je odgađao put što je više mogao.

Najprije se uputio na ručak kod prijatelja u Redquayu, gdje se prepustio površnom razgovoru i naklapanjima o zajedničkim prijateljima, jer se duboko u sebi odupirao porivu da obavi ono što je nakanio. Domaćini su ga pozvali da ostane na čaju i on je pristao. Ipak, u jednom trenutku shvatio je da stvari više ne može odgađati.

Pred kućom su čekala kola koja je bio unajmio. On se pozdravi i ode. Cesta, duga desetak kilometara, vodila je uzduž obale gdje je bio gust promet, a zatim niz šumski put koji je završavao na riječnoj obali. Na malenom kamenom keju vozač snažno povuče veliko zvono kako bi dao znak skelaru na drugoj strani obale.

– Želite li da vas pričekam, gospodine?

– Ne – odgovori Arthur Calgary. – Naručio sam kola da me za sat vremena čekaju prijeko i odvezu do Drymoutha.

On plati vozaču i daje mu napojnicu. Čovjek je zurio na suprotnu obalu, nastojeći pogledom prodrijeti kroz tminu koja je obavijala rijeku.

– Evo skele, gospodine...

Zaželjevši mu laku noć, on okrene kola i odveze se uz brijeg. Arthur Calgary ostade sam.

Čekao je, stojeći na rubu keja, utonuo u misli. Osjećao je bojazan od onoga što ga čeka.

Primijetio je unaokolo bujno raslinje pa je mogao lako zamisliti da se nalazi na nekom udaljenom škotskom jezeru. Ipak, samo nekoliko kilometara dijelilo je ovu divljinu od hotela, prodavaonica, barova i vreve s Redquaya. Nije to bilo prvi put da razmišlja o neobičnim kontrastima engleskog pejzaža.

Kad začu blago zapljuskivanje vesala skele koja je pristajala uz keaj, Arthur Calgary se uputi niz strmi most, i dok je skelar držao skelu popne se na nju. Skelar je bio star i Calgary pomisli kako pristaje skeli, kao da su oboje jedinstvena, nedjeljiva cjelina.

Kad se odmakoše od obale, s pučine zapuše hladan povjetarac.

– Baš je hladno večeras – reče skelar.

Calgary doda da je hladnije nego jučer.

Osjećao je da ga skelar promatra s prikrivenim zanimanjem. Jer bio je stranac, koji se pojavio nakon završetka turističke sezone. Povrh toga, stranac je došao u neuobičajeno vrijeme, suviše kasno za čaj u obližnjem kafeu; nije imao prtljage, dakle neće ostati. (Zašto sam, pitao se Calgary, krenuo tako kasno? Možda zato što sam podsvjesno odgađao ovaj trenutak? Zašto sam za posljednji tren ostavio ovu stvar koju moram obaviti?) Ova rijeka... to je prijelaz preko Rubikona.^[1] U mislima se vraćao drugoj rijeci – Temzi. Zurio je preda se, ne videći ništa (zar to nije bilo tek jučer?), a zatim ponovo baci pogled na čovjeka koji mu je stajao sučelice. Zagledao se u njegove zamišljene oči u kojima je bilo nešto što nije sasvim shvaćao. Osjećao je neku suzdržanost u ovom čovjeku, kao da je nešto pomislio, ali to nije rekao. Vjerojatno je naučio, pomisli, da nikad ne pokazuje što misli.

Ipak, kad čovjek zrelo razmisli, cijela stvar je prilično zastrašujuća. Mora učiniti ono što je potrebno, a zatim sve... zaboraviti!

Lice mu se namršti kad se prisjeti razgovora koji je vodio dan prije. Sjećao se onog ugodnog, tihog i nezainteresiranog glasa kako mu

govori: – Jeste li doista čvrsto odlučili poduzeti te korake, dr Calgary?

A on je žustro odvratio: – Mogu li nešto drugo učiniti? To sigurno razumijete, zar ne? S tim biste se morali složiti. Nema načina da se iz ovoga izvučem.

Nije mogao otkriti što se krije iza suzdržanih, sivih očiju pa ga je pomalo zbunio odgovor.

– Svaki predmet treba ispitati i razmotriti sa svih strana.

– Jasno je da postoji samo jedna strana, samo jedno gledište ako želimo biti pravedni, je li tako?

Govorio je ljutito i na trenutak pomislio kako je nečasni taj prijedlog da se stvar zataška.

– Da, na neki način. Međutim, ovdje ima još nešto, znate. Više od... da tako kažem... same pravde?

– Ne slažem se. Treba uzeti u obzir obitelj.

Na to mu je ovaj hitro odvratio: – Baš tako, baš tako. Ja sam i mislio na njih.

Calgaryju se učini da je to prava besmislica. Jer, ako se mislilo na njih...

Njegov je sugovornik odmah nastavio istim ljubaznim tonom: – To ovisi samo o vama, dr Calgary. Naravno, treba da postupite onako kako vam nalažu osjećaji.

Skela se zaustavi uz obalu. Prešao je Rubikon.

Dok mu se skelar obraćao, on osjeti u njegovu glasu meki naglasak: – To su četiri penija, gospodine, želite li možda povratnu kartu?

– Ne – reče Calgary – povratka neće biti.

(Kako su sudbonosno zvučale te riječi!) On plati i upita: – Poznajete li kuću koja se zove Sunny Point?

U tili čas čovjek pokaza neskriveno zanimanje i dobaci mu pogled pun znatiželje.

– Svakako, gospodine. Eno je gore, s desne strane, nazire se iza stabala. Idite uz brijeg, a zatim skrenite na cestu koja vodi udesno. To je nova cesta koja prolazi preko imanja, a na kraju nje je kuća.

– Hvala.

– Jeste li rekli Sunny Point, gospodine? Ondje gdje je gospođa Argyle...

– Da, da... – prekine ga Calgary. Nije htio raspravljati o Sunny Pointu.

Skelarove se usne iskriviše. Nalikovao je na starog podmuklog fauna.

– Ona je dala ime kući... za vrijeme rata.

Tada je kuća bila, dakako, nova, tek je bila sagrađena... još bezimena. Međutim, zemljište na kojem je sagrađena... ta obrasla baruština... to je Zmijište... eto, što je. Ali njoj Zmijište nije odgovaralo... nije to bilo ime za njenu kuću. Nazvala ga je Sunny Point, baš tako, a mi smo ga i dalje zvali Zmijište.

Calgary mu kratko zahvali, poželjivši mu laku noć, pa krene uz brijeg. Izgledalo je da su svi mještani u svojim kućama, ali se njemu učini da ga prati mnogo nevidljivih očiju. Osjećao je da svi znaju kamo se uputio, da jedan drugome govore: ide u Zmijište...

Zmijište, kako to užasno zvuči... Jer oštrije od zmijskog zuba...

On hitro prekinu dalji tok misli. Sada se mora sabrati i odlučiti što će reći...

Calgary stigne do lijepe nove ceste s čije su obje strane bili zidovi novih kuća. Pred svakom kućom bio je vrt, veličine osmine hektara, pokriven trajnicama, krizantemama, ružama, salvijama i geranijima, ovisno o ukusu vlasnika.

Na kraju ceste bila su vrtna vrata na kojima je goticom pisalo SUNNY POINT.^[2] On otvori vrata i uputi se kratkim kolskim putem do ulaza u zgradu. Bila je to dobro građena, moderna kuća, ali bez mašte, sa zabatima i nadsvođenim trijemom, koja je, isto tako, mogla stajati u nekom boljem predgrađu ili modernom naselju. Calgary zaključuje da kuća ne zavređuje mjesto na kojem se nalazi. Odande je vidik bio veličanstven. Rijeka je na tom mjestu naglo skretala oko rta, tvoreći oštri luk. Na suprotnoj obali uzdizali su se šumoviti obronci, a uzvodno, s lijeve strane, nazirale su se livade i voćnjaci.

Calgary pogledom obuhvati rijeku. Ovdje bi trebalo sagraditi dvorac, pomisli, nemoguć, groteskni dvorac iz vilinskih priča. Dvorac od biskvita i marcipana, a ne ovakvu zgradu koja odaje dobar ukus, suzdržanost, jednostavnost, bogatstvo ali i krajnju nemaštovitost.

Naravno, za to ne treba kriviti Argyleove. Oni su samo kupili kuću, nisu je sagradili. Pa ipak, oni su je izabrali, ili jedno od njih (možda baš gospođa Argyle?)...

Tada reče sam sebi: Ne možeš više odgađati..., pa pritisnu električno zvonce na vratima. Stajao je iščekujući, čekao je neko vrijeme, a zatim ponovo pritisnuo zvonce. Ne začu korake, već se odjednom, bez upozorenja, vrata širom otvoriše.

Zatečen, uzmaknu korak. Mašta je djelovala i njemu se učini da se pred njim ispriječilo otjelotvorenje Tragedije. Bilo je to mlado lice. On osjeti da u jetkosti te mladosti leži bit tragedije.

Nalikuje tragičnoj maski, koja bi uvijek morala imati mladenačko lice, bespomoćno, predodređeno za patnju, za propast koju donosi budućnost...

Odbacivši te misli, zagleda se u nju i zaključi: irski tip. Imala je tamnoplave oči, s tamnim podočnjacima, i crnu kovrčavu kosu. Oblik glave i crte lica imali su tužnu ljepotu...

Djevojka je stajala pred njim, činilo se, na oprezu i neprijateljski raspoložena. i Ona upita: – što želite?

On odvratil pitanjem: – Je li gospodin Argyle kod kuće?

– Jest, ali ne prima posjete. Zapravo, ne prima osobe koje ne poznaje, a vas ne poznaje, zar ne?

– Ne poznaje me, ali...

Ona pritvori vrata.

– Onda je bolje da mu pišete...

– Žao mi je, doista ga moram vidjeti. Jeste li vi... gospođica Argyle?

Ona nevoljko kimnu.

– Jest, ja sam Hester Argyle. Moj otac ne prima ako prethodno ne ugovori sastanak. Bilo bi bolje da mu pišete.

– Dolazim izdaleka...

Ona ne popusti.

– Svi tako govore. Bila sam uvjeren da je ta stvar već završena.

Zatim nastavi, optužujućim tonom: – Vi ste reporter?

– Ne, nisam, nemam veze s tim.

Ona ga sumnjičavo pogleda, kao da mu ne vjeruje.

– Dobro, a što želite?

Iza nje, u unutrašnjosti predvorja naziralo se neko lice. Ta je osoba imala bezizražajno, obično lice, a kad bi ga opisivao usporedio bi ga s palačinkom. Vidio je da je to žena srednjih godina, žućkastosive kovrčave kose, slijepljene na vrhu glave. Činilo se da vreba u zasjedi, poput oprezna zmaja.

– Radi se o vašem bratu, gospođice Argyle.

Hester Argyle duboko uzdahne, a zatim reče s nevjericom: – O Michaelu?

– Ne, o vašem bratu Jacku.

Ona prasnu: – Znala sam da je to! Znala sam da ste došli zbog Jacka. Zašto nas ne ostavite u miru? To je već odavno završeno. Čemu dizati buku zbog toga?

– Nema stvari za koju možete tvrditi da je zauvijek završena.

– Ali ovo jest završeno. Ako niste novinar, vjerojatno ste liječnik, psihijatar ili tako nešto. Molim vas, idite. Mog se oca ne smije ometati.

On ima mnogo posla. Ona htjede zatvoriti vrata. Calgary tada izvuče iz džepa pismo i pruži joj ga. Shvati da je to morao prije učiniti.

– Evo, ovo je pismo od gospodina Marshalla.

Ona ustuknu. Nevoljko uzme kuvertu, a zatim će s nevjericom: – Od gospodina Marshalla... iz Londona?

Odjednom joj se pridruži sredovječna žena koja je do tada bila skrivena u unutrašnjosti predsoblja. Ona se sumnjičavo zapilji u Calgaryja, a njemu se učini da je u samostanu. Naravno, takvo lice imaju redovnice. Nedostajalo joj je samo bijelo pokrivalo, ili kako se to već zove, što skriva glavu do ruba lica, crna odora i veo. Nije to bilo lice novickinje, već zaređene opatice koja s druge strane sigurnosnog okanca na teškim samostanskim vratima sumnjičavo

zuri u posjetioca prije nego što ga pusti u sobu za primanje gostiju ili k nadstojnici.

Ona upita: – Poslao vas je gospodin Marshall?

Pitanje zazvuča poput optužbe.

Hester je zurila u kuvertu koju je držala u ruci, a zatim se okrene i, bez riječi, otrča uz stepenice. Calgary osta u predvorju odolijevajući optužujućem pogledu zaređena zmaja.

Gledao je unaokolo i nastojao nešto reći, ali mu ništa nije palo na um, pa je mudro šutio.

Odmah potom dopre odozgo hladan i suzdržan Hesterin glas.

– Otac kaže da ga treba pustiti da dođe gore.

Pomalo nevoljko, njegov se čuvar maknu u stranu, ali se sumnjičavi izraz kojim ga je pratila nije izmijenio. On prođe pokraj nje, stavi svoj šešir na stolac i popne se uz stepenice, gdje ga je čekala Hester.

Iznenadi ga pomalo higijenski izgled unutrašnjosti, koja je djelovala poput skupog sanatorija.

Hester ga povede niz hodnik, koji je završavao sa tri stepenice, širom otvori vrata na dnu hodnika i dade mu znak da uđe. Ona pođe za njim i zatvori za sobom vrata.

Prostorija u kojoj su se našli bila je knjižnica, sa zadovoljstvom ustanovi Calgary. Ovdje je bila sasvim drukčija atmosfera nego u ostalom dijelu kuće. Osjećalo se da u ovoj sobi radi, odmara se i sivi muškarac. Zidovi su bili prekriveni policama punima knjiga, naslonjači su bili široki, pomalo dotrajali ali udobni. Na pisaćem stolu vladao je prijatan nered. Posvuda su ležali papiri i knjige. Tada opazi dosta privlačnu mladu ženu kako izlazi na pokrajnja vrata, u dnu sobe, a odmah zatim privuče mu pažnju muškarac, koji se uspravi i pođe mu u susret držeći u ruci otvoreno pismo.

Leo Argyle je bio toliko mršav i slab da je izgledao poput sablasti. Glas mu je bio ugodan ali jedva čujan.

– Dr Calgary – reče – izvolite sjesti.

Calgary sjedne i prihvati ponuđenu cigaretu.

Domaćin mu sjedne nasuprot. Sve je to bilo učinjeno bez žurbe, kao da je u svijetu u kojem se ne pridaje veliko značenje vremenu. Dok je Leo Argyle govorio, lice mu ozari ljubazan osmijeh, a beskrvni prsti lagano udarahu po pismu.

– Gospodin Marshall piše da ćete nam saopćiti nešto važno, ali ne navodi što.

On nastavi, a smiješak mu se pojača: – Advokati uvijek paze da se ne kompromitiraju, zar ne?

Odjednom se Calgaryju učini da je ovaj čovjek veoma sretan, i to ga pomalo iznenadi. Nije, doduše, djelovao živahno, nije se činilo da je pun vitalnosti, što su uobičajeni znaci sreće, već se osjećalo da je sretan negdje u dubini svoga bića. Bio je to čovjek na kojega nije djelovao vanjski svijet i koji je zadovoljan što je tako.

Calgary nije mogao otkriti zašto se tome čudi, ali je ipak bio začuđen.

Tada reče: – Veoma je ljubazno od vas što ste me primili. Bio je to samo mehanički uvod.

– Mislio sam da je bolje da dođem osobno nego da vam pišem. On zastane jer ga preplavi uzbuđenje.

– Teško je to... vrlo teško...

– Nemojte žuriti.

Leo Argyle osta ljubazan i zatvoren. On se nagnu naprijed. Njegovo blago držanje je pokazivalo da želi pomoći.

– Budući da donosite pismo od Marshalla, pretpostavljam da je vaš posjet u vezi s mojim nesretnim sinom Jackoom, to jest Jackom... mi smo ga zvali Jacko.

Calgaryja izda pamćenje i u tren zaboravi sve pažljivo pripremljene riječi. Sjedio je ovdje suočen sa strašnom istinom koju je morao izreći.

Poče, zamuckujući.

– To je tako teško...

Na trenutak zavlada muk, a zatim Leo reče oprezno: – Ako vam to može pomoći... mi smo svjesni da Jacko... gotovo i nije bio normalna osoba. Ono što nam kanite reći vjerojatno nas neće iznenaditi. Bila je to strašna tragedija, ali ja sam cijelo vrijeme bio uvjeren da Jacko nije bio odgovoran za svoje djelo.

– Pa naravno da nije bio.

Bila je to Hester, i Calgary se okrene na zvuk njena glasa. Na tren je zaboravio da je i ona ovdje. Sjedila je na naslonu naslonjača iza njegovih leđa. Dok se okretao, ona se žustro nagnu prema njemu i povjerljivo reče: – Jacko je uvijek bio grozan. Bio je takav i kao dječak... Htjela sam reći... uvijek kad bi se naljutio. Uhvatio bi ono što bi mu se našlo na dohvat ruke... i navalio.

– Hester... Hester, draga moja – začu se uznemiren Argyleov glas.

Zatečena, djevojka pokri usta rukom. Pocrvenjela i nespretno, mladenački promuca: – žao mi je, nisam tako mislila... zaboravila sam... Nisam tako nešto smjela reći... sada, kad je on... Hoću reći, sada, kad je sve gotovo i... i..

– Gotovo i završeno – reče Argyle. – Sve je to prošlost. Ja pokušavam... svi mi pokušavamo... dječaka smatrati bolesnim, odnosno jednom od grešaka Prirode. To je, po mom mišljenju, najbolji izraz.

On pogleda Calgaryja.

– Slažete li se?

– Ne slažem – reče Calgary.

Zavlada šutnja. Njegovi sugovornici su bili zatečeni oštrinom i eksplozivnošću njegova odgovora. Pokušavajući popraviti taj dojam, on nespretno izjavi: – žao mi je. Vidite, vi još ne razumijete o čemu se radi.

Činilo se da je Argyle počeo razmišljati. On se obrati svojoj kćeri: – Hester, mislim da bi bilo bolje da nas ostaviš...

– Neću! Ja moram čuti... moram znati o čemu se radi.

– Moglo bi biti neugodno...

Hester nestrpljivo uzviknu: – Zar je uopće važno kakve je sve grozne stvari uradio Jacko? Sve je to svršeno.

Calgary poče, užurbano: – Molim vas, vjerujte mi, nije riječ o nečemu što je vaš brat učinio... upravo suprotno.

Na dnu sobe otvoriše se vrata i uđe mlada žena koju je Calgary prije ugledao. Imala je ogrtač i malenu torbu za spise.

Ona se obrati Argyleu.

– Sada odlazim. Ima li još nešto...?

Argyle je na tren bio neodlučan (on uvijek oklijeva, pomisli Calgary), a potom položi ruku na njenu nadlakticu i privuče je k sebi.

– Sjedi, Gwenda – reče. – Ovo je dr Calgary, a ovo je gospođica Vaughan, koja je, koja je... – on ponovo zastane, u nedoumici – koja je već godinama moja tajnica.

Zatim doda: – Dr Calgary je došao da nam nešto ispriča... ili... da nas nešto upita o... Jackou...

– Došao sam da vam nešto ispričam – uplete se Calgary. – Premda to ne uviđate, sve mi više otežavate položaj.

Svi ga pogledaše s čuđenjem, ali u očima Gwende Vaughan on zamijeti bljesak razumijevanja, činilo se da su otprve u savezu, kao da je rekla: Da, ja znam kako su Argyleovi ponekad teški.

Kako je privlačna, pomisli, premda nije baš posve mlada, možda ima trideset sedam ili trideset osam godina.

Imala je lijep stas, tamnu kosu i oči, na izgled je bila vitalna i dobra zdravlja. Ostavljala je dojam sposobne i pametne osobe.

Argyle odgovori pomalo hladno: – Nisam primijetio da vam otežavam položaj, dr Calgary. Uopće nisam imao takve namjere. Ali mogli bismo prijeći na stvar...

– Da, znam. Oprostite mi sve što sam rekao. Međutim, upornost kojom vi... i vaša kći... neprestano naglašavate da je sve dokrajčeno, svršeno, savršeno. Stvari nisu svršene. Tko je ono rekao: Ništa nije nikada svršeno sve dok...?

– Nije pravilno završeno – gospođica Vaughan dovrši njegovu misao.
– Kipling.

Bio je to znak ohrabrenja i on osjeti zahvalnost prema njoj.

– Ali, da prijeđem na stvar.

Calgary nastavi: – Kad čujete ono što vam moram reći, shvatit ćete moje skanjivanje, štoviše, moj jad. Prije nego počnem moram reći nešto o sebi. Ja sam geofizičar i nedavno sam sudjelovao u ekspediciji na Antarktiku. Vratio sam se u Englesku tek prije nekoliko tjedana.

– Govorite o ekspediciji Hayesa Bentleyja? – upita Gwenda.

On je pogleda sa zahvalnošću.

– Jest, bila je to ekspedicija Hayesa Bentleya. Ovo vam pričam zato da znate tko sam i, ujedno, da dvije godine nisam ništa znao o... tekućim događajima.

Ona pridometnu, nastojeći mu pomoći: – Mislite reći... o stvarima kao što su sudski procesi zbog umorstava?

– Da, gospođice Vaughan, upravo to sam mislio.

On se zatim obrati Argyleu.

– Oprostite mi ako vam zadajem bol, ali moram preispitati, zajedno s vama, neke datume i sate. Devetoga studenoga prethodne godine, oko šest sati poslije podne, vaš sin Jack Argyle (za vas Jacko) došao je ovamo da razgovara sa svojom majkom, gospođom Argyle.

– S mojom suprugom, da.

– Ispričao joj je da je u neprilici i zatražio od nje novac. To se i prije događalo?

– Mnogo puta – reče Leo, uzdahnuvši.

– Gospođa Argyle ga je odbila. On ju je počeo vrijeđati, prijeteci joj, a zatim je odjurio, vičući da će se vratiti i da će ga ona morati isplatiti. Tom prilikom ju je upitao: želiš li da odem u zatvor? a ona je odgovorila: Počinjem vjerovati da bi to za tebe bilo najbolje.

Leo Argyle se uznemireno promeškolji.

– Moja supruga i ja smo o tome raspravljali. Bili smo veoma nesretni zbog dječaka. Neprestano smo ga izvlačili i pokušavali ga dovesti na pravi put. Mislili smo da bi ga možda kazna zatvorom... ili preodgajanje... Njegov glas zamre.

– Molim vas, nastavite.

Calgary nastavi: – Kasnije, iste večeri, vaša je supruga ubijena žaračem, a na njemu su pronađeni otisci prstiju vašeg sina. Iz ladice pisaćeg stola nestala je prilična svota novca, koju je vaša žena tamo pohranila. Policija je vašeg sina pronašla u Drymouthu. Kod njega je nađen novac, a veći dio bio je u novčanicama od pet funti. Na jednoj novčanici bilo je napisano ime i adresa. U banci je dokazano da je ta novčanica jedina od onih koje su tog jutra bile isplaćene gospođi Argyle.

On je tada optužen i predan sudu. Calgary zastane.

– Presuda je glasila: ubojstvo s predumišljajem. Izrečena je ta sudbonosna riječ. Ubojstvo...

Ta riječ nije odjekivala već se prigušila i upila u zavjese, u knjige, u prostirač... Riječ se mogla prigušiti, ali ne i sam čin...

– Gospodin Marshall, advokat koji je zastupao obranu, rekao mi je da je vaš sin veselo, da ne kažem samouvjereno, prilikom hapšenja tvrdio da je nevin. Uporno je ponavljao da ima savršen alibi za vrijeme kad se dogodilo ubojstvo, tj. između sedam i sedam i trideset uvečer, kako je ustvrdila policija. U to vrijeme, tvrdio je Jack Argyle, krenuo je autostopom u Drymouth. Jedan vozač ga je povezo na glavnoj cesti od Redmyna do Drymoutha, nešto prije sedam sati uvečer. Nije mogao odrediti marku automobila (već je bio mrak), mislio je da je bila crna ili tamnoplava limuzina, koju je vozio muškarac srednjih godina. Budući da nisu pronađeni ni automobil ni vozač, pravnici su bili uvjereni da je dječak na brzinu izmislio cijelu priču, koja i nije zvučala baš najpametnije...

– Prilikom suđenja glavno uporište obrane bili su psihijatrijski nalazi, koji su trebali potvrditi da je Jack Argyle oduvijek bio psihički labilan. Sudac se nije suviše zadržavao na tim nalazima, uopće ih nije uzeo u obzir, tako da je Jack Argyle bio osuđen na doživotnu robiju. Nakon šest mjeseci provedenih u zatvoru, umro je od upale pluća.

Calgary prestane govoriti. Tri para očiju netremice su ga gledala. Gwenda Vaughan promatrala ga je sa zanimanjem i pažnjom, Hester

sa sumnjom, a oči Lea Argylea nisu odavale ništa.

Calgary tada upita: – Nadam se da ćete potvrditi ovo što sam iznio?

– Imate pravo – reče Leo – premda ne shvaćam zašto je trebalo navoditi te činjenice koje nam zadaju bol i koje želimo zaboraviti.

– Oprostite, ali morao sam to učiniti. Koliko vidim, vi ne pobijate presudu?

– Priznajem da je sve što ste rekli istina...

To jest, ako dublje ne ulazite u činjenice, može se reći da je to bilo okrutno ubojstvo. Međutim, ako doista uđete dublje u činjenice, vidjet ćete da ima mnogo olakšavajućih okolnosti. Dječak je bio psihički nestabilan, premda, na žalost, ne i u zakonskom smislu riječi. Pravila koja propisuje McMaughton uska su i nezadovoljavajuća.

Vjerujte mi, dr Calgary, da bi i sama Rachel, moja pokojna supruga, prva bila spremna nesretnom dječaku oprostiti brzoplet čin. Ona je bila napredan i human mislilac, a mnogo je znala o psihologiji. Ona ga ne bi osudila.

– Znala je da je Jacko ponekad bio strašan – reče Hester.

– Uvijek je bio takav... Čini se da nije mogao biti drukčiji.

– I, tako, svi vi – reče polako Calgary – niste ni najmanje sumnjali u njegovu krivnju?

Hester se zapilji u nj.

– Kako bismo mogli? Bio je kriv.

– Ne, nije bio kriv – opovrgne Leo.

– Ne sviđa mi se ta riječ.

– To i nije prava riječ – reče Calgary i duboko uzdahne. – Jack Argyle je nevin.

Drugo poglavlje

To je trebala biti senzacionalna izjava. Međutim, ostala je bez odjeka. Calgary je očekivao zapanjenost, nevjericu, zadovoljstvo pomiješano s nerazumijevanjem, znatiželjna pitanja. Ništa se od toga nije dogodilo. Osjetila se samo opreznost i sumnja. Gwenda Vaughan se namrštila.

Hester je buljila u nj, raširenih zjenica. Možda je i to bilo prirodno jer je ovakvu vijest teško prihvatiti odjednom.

Leo Argyle reče neodlučno: – želite li reći, dr Calgary, da se slažete s mojim mišljenjem? I vi mislite da on nije bio odgovoran za svoja djela?

– Ja želim reći da on to nije učinio! Zar ne možete shvatiti, čovječe? On to nije učinio. On to nije mogao učiniti. Da nije bilo neobična i nesretna spleta okolnosti, on je mogao dokazati svoju nevinost. Ja sam mogao dokazati da je on nevin.

– Vi?

– Ja sam čovjek koji ga je povezoao automobilom.

Rekao je to tako jednostavno da ga na trenutak nisu razumjeli. Prije nego što su shvatili uslijedio je prekid. Vrata se otvoriše i uđe ona žena ružna lica. Ona se odmah uplete.

– Čula sam dok sam prolazila kraj vrata kako ovaj čovjek govori da Jacko nije ubio gospođu Argyle. Zašto to govori? Kako on to zna?

Njeno lice, koje je imalo ratoboran i ljutiti izraz, odjednom se opusti.

– I ja moram čuti – reče žalosno. – Ne mogu stajati vani a da ne znam o čemu se radi.

– Naravno, Kirsty. I vi ste član obitelji.

Leo Argyle je predstavi.

– Gospođica Lindstrom. Dr Calgary upravo govori o nevjerojatnim stvarima.

Calgaryju je bilo zagonetno to škotsko ime Kirsty. Ona je odlično govorila engleski, jedva primjetnim stranim naglaskom.

Ona mu se obrati, optužujućim tonom.

– Niste smjeli doći ovamo, pričati takve stvari i oneraspoložiti ove ljude. Oni su već prihvatili presudu, a sada ste ih uznemirili onim što ste im kazali. Ono što se dogodilo bila je božja volja.

Njemu se zgadi njena smirena rječitost. Možda je ona, pomisli, od onih osoba koje se poput demona vesele nesreći. Ako je tako, uskratit će joj to zadovoljstvo. On počne govoriti otresito i brzo.

– Pet minuta prije sedam sati te večeri pokupio sam jednog mladog čovjeka na glavnoj cesti od Redmyna do Drymoutha. Držao je uzdignut palac i čekao da ga netko poveze. Odvezao sam ga u Drymouth. Putem smo razgovarali.

Učinio mi se zanimljiv i zgodan mladić.

– Jacko je bio veoma šarmantan – reče Gwenda. – Svi su držali da je privlačan, ali uvijek bi ga izdala njegova ćud. Bio je pokvaren, naravno – doda zamišljeno – ali ljudi to ne bi otprve otkrili.

Gospođica Lindstrom se okrene prema njoj.

– Ne biste smjeli tako govoriti o njemu sad kad je mrtav.

Pomalo oštro, Leo Argyle reče: – Molim vas nastavite, dr Calgary. Zašto se niste odmah javili?

– Da – uzbuđeno upita Hester – zašto ste se skrivali? Apeliralo se u novinama i oglasima.

Kako ste mogli biti tako sebični, tako pokvareni...

– Hester... Hester... – Njen otac je zaustavi. – Dr Calgary još nije dovršio svoju priču.

Calgary se obrati djevojci.

– Znam kako se osjećate. A znam i kako se ja osjećam, kako ću se uvijek osjećati...

On se sabere i nastavi: – Da nastavim svoju priču. One večeri saobraćaj je bio dosta gust. Dobrano je već bilo prošlo pola osam kad sam iskrcao mladog čovjeka, čije ime nisam znao, usred Drymoutha. To ga, koliko razumijem, potpuno oslobađa krivnje, jer je policija utvrdila da se zločin dogodio između sedam i sedam i trideset.

– Ali vi ste... – zausti Hester.

– Molim vas budite strpljivi. Da biste razumjeli, moram se vratiti malo unatrag. Tada sam boravio u Drymouthu i nekoliko dana stanovao u prijateljevu stanu. Taj prijatelj, koji je radio u mornarici, bio je na moru. On mi je posudio i svoj automobil. Baš onoga dana, 9. studenoga, morao sam se vratiti u London. Odlučio sam da krenem večernjim vlakom, jer sam poslije podne namjeravao posjetiti svoju staru dadilju, koju je moja obitelj veoma voljela, a koja je živjela u kućici u Polgarthu, oko četrdeset milja zapadno od Drymoutha. Sve je išlo po planu. Premda je dadilja bila vrlo stara i rastresena, prepoznala me je i bila veoma zadovoljna što me vidi. Prilično se uzбудila jer je pročitala u novinama da »idem na Pol«, kako se izrazila. Nisam se dugo zadržao kod nje, da je ne bih zamorio. Odlučio sam da se u Drymouth ne vratim direktnim putem uzduž obale, kojim sam došao, već da krenem na sjever, u Redmyn, i posjetim staroga Canona Peasmarshu koji posjeduje neke rijetke knjige, među njima i vrlo star priručnik o navigaciji iz kojeg sam želio

prepisati jedan odlomak. Budući da taj stari džentlmen nema telefona, jer ga smatra vražjom napravom, kao i radio, televiziju, kino ili mlazne avione, nisam se mogao najaviti, pa sam riskirao da ga ne nađem kod kuće. Nisam imao sreće. Kapci na prozorima bili su zatvoreni, nije ga bilo. Proveo sam neko vrijeme u katedrali, a zatim se uputio u Drymouth, i to glavnom cestom, te na svojem putu opisao trokut. Imao sam dovoljno vremena da pokupim svoju prtljagu, vratim kola u garažu i uhvatim vlak.

– Kao što sam vam rekao, na putu sam pokupio nepoznata autostopista, dovezao ga u grad i obavio svoje poslove prema planu. Kad sam stigao na stanicu, još sam imao dovoljno vremena pa sam se vratio na glavnu ulicu da kupim cigarete. Dok sam prelazio preko kolnika, iza ugla se pojavio kamion koji je vozio velikom brzinom i srušio me.

– Prema pričanju prolaznika, ja sam se uspravio, na izgled neozlijeđen, i ponašao se posve normalno. Rekao sam da je sa mnom sve u redu, da moram uhvatiti vlak i požuriti na stanicu.

Kad je vlak stigao u Paddington, nisam bio pri svijesti pa su me ambulanta kola prevezla u bolnicu, gdje su otkrili da imam potres mozga i čini se da takav zakasnjeli efekat nije neuobičajen.

– Kad sam se osvijestio, nekoliko dana kasnije, nisam se sjećao nesreće, niti dolaska u London. Posljednje čega sam se sjećao bilo je da miru pošao u posjet svojoj staroj dadilji u Polgarth. Sve ostalo bila je praznina. Uvjeravali su me da je ta pojava sasvim uobičajena. Nije bilo razloga da vjerujem da tih nekoliko sati mog života ima neku važnost. Ni ja ni itko drugi nije znao da sam se te večeri vozio cestom koju spaja Redmyn i Drymouth.

Tek me kratko vrijeme dijelilo od dana Umi sam trebao napustiti Englesku. Zadržali su me u bolnici, u potpunom miru i bez štampe.

Na odlasku, odvezao sam se ravno na aerodrom i poletio u Australiju, gdje sam se trebao pridružiti ekspediciji. Bilo je nekih sumnji o tome jesam li dovoljno zdrav da pođem, ali ja o tome nisam

htio ni čuti. Bio sam suviše zaokupljen pripremama i drugim brigama da bih se zanimao za reportaže o ubojstvima. Osim toga, nakon hapšenja se uzbuđenje stišalo, a ja sam u vrijeme kad je slučaj došao pred sud već bio na putu na Antarktiku.

On zastane. Slušali su ga s napetom pažnjom.

– Prije mjesec dana, odmah nakon povratka u Englesku, sve sam otkrio. Tražio sam stare novine za pakovanje uzoraka. Moja stanodavka mi je donijela hrpu starih novina iz svojega spremišta. Kad sam raširio jedne od njih na stolu, ugledao sam sliku mlada čovjeka koji mi se učinio poznat. Pokušao sam se sjetiti gdje sam ga susreo i tko je on. To mi nikako nije uspijevalo, iako sam se, što je veoma čudnovato, sjetio da sam s njim razgovarao, i to o jeguljama, koje su ga fascinirale. Ali kada i gdje? Pročitao sam odlomak iz članka i doznao da se mladić zove Jack Argyle, da je optužen za ubojstvo, te da je kazao policiji da ga je povezao čovjek u crnoj limuzini. A zatim, odjednom, sjetio sam se toga izgubljenog djelića svoga života. Ja sam pokupio tog mladog čovjeka i povezao ga do Drymoutha, gdje sam se s njim rastao i vratio se u prijateljev stan, a zatim pješke prešao ulicu da kupim cigarete. Sjetio sam se kamiona kad me je udario, a nakon toga ništa, sve do bolnice. Još se ne sjećam da sam pošao na stanicu i ušao u vlak za London, čitao sam i ponovo čitao taj odlomak. Proces je završio prije godinu dana i slučaj je gotovo zaboravljen. Bio je to mladi momak koji je ubio svoju majku, neodređeno se prisjećala moja stanodavka. »Ne znam što se dogodilo s njim, mislim da su ga objesili.« Pregledao sam svežnjeve novina, a zatim pošao k advokatu Marshallu, koji je zastupao obranu. Doznao sam da sam stigao suviše kasno da bih mogao pomoći mladiću, jer je u zatvoru umro od upale pluća. Premda se njemu više ne može pomoći, sjećanje na nj može se ispraviti. Pošao sam s gospodinom Marshallom na policiju. Slučaj je predan javnom tužiocu i Marshall vjeruje da će sve biti proslijeđeno ministarstvu za unutrašnje poslove. Vi ćete, naravno, od njega dobiti cijeli izvještaj – nastavi Calgary. – On je odgađao da vam ga pošalje jer sam ja zahtijevao da vam sam kažem istinu. To je trnoviti put, ali osjećao sam da mi je dužnost poći njime.

Razumjet ćete, siguran sam, da ću uvijek nositi teret krivnje. Da sam bio pažljiviji kad sam prolazio kolnik... – On zastane. – Razumijem rtu nikad prema meni nećete osjetiti blagonaklonost. Premda sam, pravno, nevin... vi, svi vi morate kriviti mene.

Gwenda Vaughan mu brzo odvrati glasom punim topline i ljubaznosti: – Ali mi ne krivimo vas. To je samo jedna od onih stvari... tragičnih, nevjerojatnih... ali tako jest.

Hester upita: – Jesu li vam povjerovali?

On je iznenađeno pogleda.

– Policija, je li vam ona vjerovala? Vi ste sve to mogli izmisliti, zar ne?

On se protiv volje nasmiješi.

– Ja sam svjedok s reputacijom čestita čovjeka – reče ljubazno. – Ja ne gledam samo svoju korist, a oni su veoma detaljno ispitali moju priču, liječničke nalaze i detalje iz Drymoutha.

Marshall, je, naravno, bio veoma oprezan, kao i svi advokati. Nije želio buditi nadu sve dok nije bio prilično siguran u uspjeh.

Leo Argyle se promeškolji u naslonjaču i progovori, prvi put.

– Što je za vas uspjeh?

– Oprostite – brzo će Calgary – to nije prikladna riječ. Vaš sin je bio optužen i osuđen na zločin koji nije izvršio. Umro je u zatvoru, u pravda je zakasnila. Ali to se može popraviti gotovo je sigurno da će se pravda ostvariti. Ministar unutrašnjih poslova vjerojatno će savjetovati kraljici da ga pomiluje.

Hester se nasmije.

– Pomilovanje za nešto što nije učinio?

– Znam. Taj termin uvijek zvuči nestvarno.

Ali običaj je da takve slučajeve rješava dvor.

Ako dvor odgovori da Jack Argyle nije kriv za zločin zbog kojeg je bio osuđen na kaznu zatvora, i novine će pisati o tome.

On zastane. Svi su šutjeli. Pretpostavljao je da je to za njih veliki udarac, ali sa sretnim završetkom.

On ustane.

– Mislim – reče nesigurno – da više nemam što reći... Mogu samo ponoviti koliko mi je žao, koliko sam nesretan zbog svega i moliti vas da mi oprostite, ali vi sve to i predobro znate. Tragedija koja je odnijela njegov život nadvila se i nad mojim. Ipak, sigurno vam nešto znači barem to što znate da onu groznu stvar nije uradio on, što će njegovo ime, vaše ime biti čisto u očima svijeta...?

Ako se i nadao odgovoru, nije ga dobio.

Leo Argyle je, sav očajan, sjedio u naslonjaču, a Gwenda ga je netremice promatrala. Hester je buljila preda se, tragična izraza. Gospođica Lindstrom je nešto tiho mrmljala i tresla glavom.

Calgary je bespomoćno stajao kraj vrata i gledao ih.

Tada je Gwenda Vaughan preuzela situaciju u svoje ruke. Ona mu priđe, položi ruku na njegovu nadlakticu i reče tihim glasom: – Bit će bolje da sad odete, dr Calgary. Bio je to preveliki udarac. Treba im ostaviti vremena da to prihvate.

On kimne i iziđe. Gospođica Lindstrom mu se pridruži na odmorištu.

– Ja ću vas otpratiti do vrata.

Prije nego što se vrata zatvoriše za njim, postade svjestan da je Gwenda kleknula pored Lea Argylea. To ga pomalo iznenadi.

Okrenuvši se prema njemu, gospođica Lindstrom je na odmorištu stajala poput stražara i grubo govorila: – Vi ga ne možete oživiti. Zašto ste ih na sve to podsjetili? Do sada su živjeli pomireni sa sudbinom, a sada će patiti. Uvijek je bolje da se ne dira u takve stvari – govorila je s negodovanjem.

– Mora se dokazati da je bio nevin – reče Arthur Calgary.

– Krasnih li osjećaja! Oni su svi dobro, a vi i ne razmišljate o tome što sve ovo znači za njih. Muškarci nikad ne misle.

Ona udari nogom o pod.

– Ja ih sve volim. Došla sam ovamo 1940. godine da pomognem gospođi Argyle u dječjem obdaništu za ratnu siročad, za djecu čiji su domovi bili bombardirani. Ništa nije bilo dovoljno dobro za tu djecu. Sve je bilo učinjeno za njih.

Bilo je to prije gotovo osamnaest godina. Ostala sam ovdje, čak i nakon njene smrti, da se brinem o svima njima, da održavam kuću čistom i udobnom, da se brinem da imaju dobru hranu. Ja ih sve volim! I njega sam voljela. Ali on nije bio nizašto!

Ona se naglo okrene i ode. činilo se da je zaboravila da ga je htjela otpratiti do vrata.

Calgary se polagano spusti niz stepenice. Dok je petljao oko ulaznih vrata, koja su imala sigurnosnu bravu koju nije poznao, začu lagane korake na stepeništu. Hester siđe pretrčavši stepenice.

On otključa vrata i otvori ih. Stajali su gledajući jedno drugoga. Sada je, manje nego ikada prije, znao zašto ga gleda tako žalosno i s predbacivanjem.

Ona jedva čujno počne govoriti: – Zašto ste došli? Niste smjeli doći!

On je bespomoćno pogleda.

– Ne razumijem vas. Zar ne želite da ime vašeg brata bude bez ljage? Ne želite da pravda bude zadovoljena?

– On, pravda! – uzvratila ona.

On ponovi: – Ne razumijem...

– Toliko toga o pravdi! što će Jackou sada pravda? On je mrtav. Nije Jacko važan, nego mi.

– Što želite reći?

– Nije riječ o krivcima, već o nevinima.

Ona zarije prste u njegovu ruku.

– O nama se radi. Zar ne vidite što ste nam učinili?

On se zagleda u nju. Odjednom se iz tame pojavi muškarac.

– Dr Calgary? – zapita. – Ovdje je vaš taksi, gospodine, da vas odveze do Drymoutha.

– On, hvala.

Calgary se još jedanput okrene prema Hester, ali ona je već ušla u kuću. Ulazna vrata se zalupiše.

Treće poglavlje

Hester se sporo penjala uz stepenice i sklanjala tamnu kosu s visoka čela. Kirsten Lindstrom ju je čekala na vrhu stepenica.

– Otišao je?

– Da, otišao je.

– Doživjela si šok, Hester.

Kirsten Lindstrom nježno stavi ruku na njeno rame.

– Pođi sa mnom. Dat ću ti malo brendija. Sve je to bilo previše za tebe.

– Ne pije mi se brendi, Kirsty.

– Možda ti se ne pije, ali će ti dobro činiti.

Djevojka pusti da je Kirsten povede niz hodnik do svoje sobe, prihvati ponuđeni brendi i popi mali gutljaj. Tada će Kirsten ljutitim glasom: – Sve je to bilo suviše nenadano. Trebalo nas je upozoriti. Zašto gospodin Marshall nije najprije pisao?

– Pretpostavljam da mu dr Calgary nije dopustio jer nam je to htio sam reći.

– Doći i sam nam reći, koješta! što je mislio kako će te novosti djelovati na nas?

– Vjerojatno je mislio – reče Hester nekim čudnim, bezvučnim glasom – da ćemo biti zadovoljni.

– Zadovoljni ili nezadovoljni, u svakom slučaju je to udarac. On to nije smio učiniti.

– Ipak je bio hrabar, na neki način – reče Hester i pocrveni. – Htjela sam reći da to nije bilo lako učiniti. Doći i reći jednoj obitelji da je zapravo nevin jedan njezin član koji je bio osuđen zbog ubojstva i koji je umro u zatvoru. Mislim da je zaista hrabar, iako bih radije da to nije učinio.

– Tako svi mi osjećamo – hitro će gospođica Lindstrom.

Hester je pogleda i odjednom se trgnu iz svoje zamišljenosti.

– I ti tako osjećaš, Kirsty? Mislila sam da tako osjećam samo ja.

– Ja nisam budala – oštro će gospođica Lindstrom – i mogu predvidjeti neke stvari o kojima tvoj dr Calgary čini se nije razmišljao.

Hester ustane.

– Moram k ocu – reče.

Kirsten Lindstrom se složi.

– Idi, do sada je imao dovoljno vremena da razmisli što treba učiniti.

Kad je Hester ušla u knjižnicu, Gwenda Vaughan je bila zaokupljena telefonom. Na očev znak, Hester mu priđe i sjedne na naslon njegova naslonjača.

– Pokušavamo nazvati Mary i Mickyja – reče. – Treba im odmah sve ispričati.

– Halo – reče Gwenda Vaughan – je li to gospođa Durrant? Mary? Ovdje Gwenda Vaughan. Vaš otac želi razgovarati s vama.

Leo priđe i uzme slušalicu.

– Mary? Kako si? Kako je Philip?... Dobro.

Dogodilo se nešto dosta neobično... Pomislio sam da ti to odmah moram ispričati. Neki dr Calgary nas je upravo posjetio. Donio je

pismo od Andrewa Marshalla. Riječ je o Jackou. Čini se, što je zaista veoma neobično, da je Istinita ona priča koju je Jacko ispričao na sudu da ga je netko automobilom prevezao do Drymoutha.

Prevezao ga je dr Calgary... – On zašuti dok je slušao što mu kći govori. – Dobro, Mary, ne bih sada ulazio u sve detalje. Nije se pojavio na vrijeme zato što je imao nesreću, potres mozga. Čini se da je priča sasvim autentična. Nazvao sam te da ti kažem kako bismo se svi trebali, po mom mišljenju, što prije ovdje sastati. Možda bismo mogli pozvati Marshalla i s njim porazgovarati o tome. Mislim da bismo od njega dobili najbolji pravni savjet. Možete li doći ti i Philip? Da, znam. Ali ja mislim, draga moja, da je to važno... Nazovi me kasnije, ako želiš. Moram pokušati dobiti Mickyja. – On spusti slušalicu.

Gwenda Vaughan pođe prema telefonu.

– Da sada pokušam telefonirati Mickyju?

Hester reče: – Ako će to potrajati malo dulje, mogu li najprije telefonirati Donaldu?

– Naravno – reče Leo. – S njim izlaziš večeras?

– Namjeravala sam – reče Hester.

On joj dobaci oštar pogled.

– Ovo te je jako potreslo, dušo?

– Ne znam – reče Hester. – Nisam sigurna što zapravo osjećam.

Gwenda se makne da joj učini mjesta kraj telefona i Hester okrene broj.

– Mogu li dobiti dra Craiga, molim? Ja sam Hester Argyle.

Na trenutak potraja stanka, a zatim ona reče: – Ti si, Donalde? Nazvala sam te da ti kažem večeras ne mogu s tobom na

predavanje. Ne, nisam bolesna, nije to, nego smo upravo čuli neke dosta čudnovate vijesti.

Ponovo je govorio dr Craig.

Hester se okrene prema ocu, pokri dlanom slušalicu i upita ga: – Ovo nije tajna?

– Nije – polako će Leo. – To zapravo nije tajna, ali... No dobro, morat ću zamoliti Donalda da to zadrži za sebe, barem za sada. Znaš i sama kako se priče šire i uveličavaju.

– Da, znam. – Ona ponovo počne govoriti u slušalicu. – Mislím da bi ti te vijesti nazvao dobrima, Donald, ali to čovjeka dosta potrese. Radije ne bih o tome pričala preko telefona...

Ne, nemoj doći ovamo, molom te. Nemoj doći večeras. Sutra. Riječ je o Jackou, o mom bratu, upravo smo saznali da nije ubio majku... Molim te nemoj ništa govoriti, Donald, i nemoj nikom drugom pričati. Pričat ću ti o svemu sutra... Ne, Donald, ne... Jednostavno, ne mogu nikoga vidjeti večeras, čak ni tebe. Molim te. I nemoj o tome govoriti.

Ona spusti slušalicu i dade znak Gwendi da može telefonirati.

Gwenda zatraži broj u Drymouthu. Leo nježno upita: – Zašto ne ideš na predavanje s Donaldom, Hester? To će ti skrenuti misli.

– Ja to ne želim, oče. Ne bih mogla.

Leo odvrati: – Ti si govorila tako da je stekao dojam da to nisu dobre vijesti. Ali znaš, Hester, nije tako.

Bili smo zapanjeni. Međutim, svi smo sretni zbog toga, drago nam je. Kako bismo mogli drukčije osjećati?

– To je ono što namjeravamo reći? – upita Hester.

Leo je opomenu: – Drago moje dijete...

– Ali to nije istina, zar ne? – zapita Hester.

– To nisu dobre vijesti. To je sve veoma neugodno.

Gwenda najavi: – Dobila sam vezu s Mickyjem.

Leo ponovo prihvati slušalicu. Govorio je sinu gotovo isto što i kćeri. Međutim, on je vijest primio drukčije nego Mary Durrant. Nije bilo protesta, iznenađenja ili nevjerice.

– Do đavola! – začu se Mickyjev glas. – A toliko je vremena prošlo. Svjedok koji je nedostajao! Jacko doista nije imao sreće one večeri.

Leo mu se ponovo obrati. Micky je slušao.

– Slažem se s tobom – reče. – Bolje je da se sastanemo što prije i pozovemo Marshalla da nam savjetuje. – On se nenadano i brzo nasmije smijehom onog malog dječaka koji se igrao u vrtu pred prozorom, koji je Leo dobro pamtio.

– Kakva je oklada? – upita. – Tko je od nas to učinio?

Leo naglo spusti slušalicu.

– Što je rekao? – upita Gwenda.

Leo joj ispriča.

– Čini mi se da su to glupe šale – reče Gwenda.

Leo joj dobaci hitar pogled.

– Možda – reče blago – to i nije šala.

Mary Durrant prijeđe preko sobe, podigne nekoliko latica koje su pale s krizantema u vazi i pažljivo ih stavi u košaru za otpatke. Bila je visoka, mlada žena, smirena izgleda, od oko dvadeset sedam godina. Premda joj je lice bilo bez bora, izgledala je starije, vjerojatno zbog spokojstva zrelosti koje je zračilo s njena lica.

Izgledala je dobro, imala je pravilne crte lica, živahne plave oči, lijep ten. Plavu kosu češljala je u obliku velike punde, složene na potiljku. Iako je takva frizura bila moderna, to nije bio razlog što je nosi. Imala je svoj stil kojeg se držala. Ona je bila kao kuća; uredna, dobro održavana. Mrzila je prašinu i nered.

Muškarac u invalidskim kolicima, koji ju je promatrao dok je pažljivo odlagala latice cvijeća, nasmiješi se pomalo iskrivljeno.

– Uvijek isto uredno stvorenje – reče. – Mjesto za svaku stvar, a svaka stvar na svojem mjestu.

On se nasmije s prizvukom zlobe, ali Mary Durrant nije bila ni najmanje smetena.

– Ja doista volim da sve bude uredno – složi se ona. – Znaš, Phil, ni ti ne bi volio da kuća bude u neredu.

Njen suprug joj odvrati s lakom gorčinom: – Jest, ali ja u svakom slučaju nemam prilike da je zaprljam.

Ubrzo nakon njihova vjenčanja, Philip Durrant je postao žrtva poliomielitisa paralitičkog tipa. Za Mary, koja ga je obožavala, on je postao i dijete i suprug. Ponekad je bio pomalo postuđen zbog njene posjedničke ljubavi, ali njegova, supruge nije imala toliko mašte da shvati da ga katkad ljuti zadovoljstvo koje je nalazila u njegovoj ovisnosti.

On brzo nastavi govoriti, kao da se boji da bi mu mogla reći neku riječ sažaljenja.

– Moram reći da se vijest tvog oca uopće ne može opisati! Toliko je vremena prošlo! Kako to možeš tako mirno prihvatiti?

– Mislim da to jedva mogu prihvatiti... To je toliko neobično. U početku jednostavno nisam i mogla vjerovati u ono što je otac govorio. Da je to bila Hester, pomislila bih da je izmislila cijelu priču. Znaš kakva je Hester.

Izraz gorčine nestane s njegova lica. On meko odvrti: – žestoko, strastveno stvorenje koje kreće u život da traži probleme i uvijek ih nalazi.

Mary odmahnu, ne prihvaćajući tu analizu. Karakteri drugih ljudi je nisu zanimali.

Ona će, sumnjičavo: – Pretpostavimo da je to istina! Misliš li da je taj čovjek mogao sve izmisliti?

– Taj rastreseni znanstvenik? Bilo bi lijepo da je tako – reče Philip. – Međutim, čini se da je Andrew Marshall ozbiljno primio tu priču. Mogu ti reći da su Marshall i tvrtka Marshall & Marshall tvrd orah.

Mary Durrant upita, namrštivši se: – što to zapravo znači, Phil? Philip odvrti: – To znači da će Jacko biti rehabilitiran. To jest ako nadležni prihvate dokaze, a čini mi se da hoće.

– Pa, dobro – uzvrti Mary s lakim uzdahom. – Mislim da je sve to vrlo zgodno.

Philip Durrant se ponovo nasmije, istim iskrivljenim i dosta gorkim smijehom.

– Polly – reče on – ti ćeš me dokrajčiti.

Mary Durrant je samo njen suprug zvao Polly. Kako je izgledala poput kipa, to je ime zvučalo groteskno. Ona pogleda Philipa s tračkom iznenađenja.

– Ne vidim što je tako zabavno u onom što sam rekla.

– To si rekla tako ljupko! – reče Philip. – Poput neke važne dame koja na rasprodaji ručnih radova hvali seoski institut za zanatstvo.

Mary odgovori, u nedoumici: – Ali to je zaista zgodno! Ne misliš da je zadovoljstvo imati ubojicu u obitelji?

– Nije baš u obitelji.

– Pa dobro, to je praktično ista stvar, želim reći da je sve to bilo veoma zabrinjavajuće i da se čovjek osjećao neugodno. Svi su bili tako uskomešani i znatiželjni. Sve mi je to bilo mrsko.

– Ti si to vrlo dobro podnijela – reče Philip. – Svi bi se kočili kad bi ih ošinula svojim ledenoplavim očima. Svi bi bili smeteni i postićeni. Zadivljuje tvoje umijeće u skrivanju osjećaja.

– Sve mi je to bilo veoma neugodno – reče Mary Durrant. – Ali on je umro i sve se završilo.

A sada će se, čini mi se, sve ponovo otkopati, a to je tako zamorno.

– Da – reče Philip Durrant zamišljeno. On lagano slegnu ramenima, a lice mu dobi pomalo bolan izraz. Njegova supruga mu brzo priđe.

– Hvata te grč? Čekaj da pomaknem ovaj jastuk. Evo, je li bolje?

– Trebala si biti bolničarka – reče Philip.

– Nemam ni najmanje želje da se brinem o mnogo ljudi. Samo o tebi.

Bilo je to jednostavno rečeno a ipak se osjećala dubina osjećaja.

Začu se zvuk telefona i Mary mu priđe.

– Halo, da ja sam... O, to si ti... Ona javi Philipu: – To je Micky.

– Da, čuli smo. Otac je telefonirao... Pa, naravno... Philip kaže da će sve biti u redu ako advokati budu zadovoljni... Micky, ne shvaćam zašto si tako utučen... Nisam primijetila da sam naročito tupa... Micky, mislim da bi doista trebao... Halo, halo.

Ona se ljutito namršti i spusti slušalicu.

– Prekinuo je vezu. Zaista, Philipe, ne razumijem Mickyja.

– Što je rekao?

– Pa nekako je čudan. Rekao mi je da sam tupa, da nisam shvatila posljedice. Da će to vraški stajati! Baš je tako rekao. Ali ne razumijem zašto.

– Prestrašio se? – zamišljeno upita Philip.

– Ali zašto?

– On ima pravo, znaš. Posljedica će biti.

Mary je bila pomalo zapanjena.

– Misliš li da će se obnoviti zanimanje za ovaj slučaj? Naravno, drago mi je što je Jacko oslobođen optužbe, ali bit će dosta neugodno ako ljudi ponovo počnu o tome govoriti.

– Nije neugodno samo to što će susjedi teći. Bit će mnogo više od toga.

Ona ga upitno pogleda.

– Policija će se također zainteresirati.

– Policija? – oštro će Mary. – Kakve to veze ima s njom?

– Draga moja djevojko – reče Philip – promisli.

Mary polako zakorači natrag i sjede kraj njega.

– Sad je to ponovo neriješen slučaj, shvaćaš? – reče Philip.

– Sigurno se neće s ton gnjaviti nakon toliko vremena!

– Tvoje su željice lijepe – reče Philip – ali bojim se da se neće ispuniti.

– Budući da su bili toliko glupi – reče Mary – toliko pogriješili na račun Jackoa, sigurno neće željeti sve to ponovo istraživati.

- Možda neće željeti, ali će vjerojatno morati. Dužnost je dužnost.
- Philipe, sigurna sam da griješiš. O tome će se neko vrijeme pričati, a zatim će se sve zaboraviti.
- A onda ćemo mi zauvijek sretno živjeti – reče Philip, šaleći se.
- Zašto ne?

On odmahnu glavom.

- Nije to tako jednostavno. Tvoj otac ima pravo. Moramo se sastati i posavjetovati. I dovesti Marshalla, kako je rekao.
- Misliš... da odemo u Sunny Point?
- Da.
- Ali mi ne možemo otići., – Zašto ne?
- To nije praktično. Ti si invalid i...
- Ja nisam invalid – nervozno će Philip. – Ja sam dovoljno jak i dobro mi je, samo ne mogu hodati. Ali mogu otići i u Timbuktu ako dobijem odgovarajući prijevoz.
- Sigurna sam da će biti loše za tebe da ideš u Sunny Point. Kad budu premetali sve one neugodne stvari...
- Nije mi bolestan mozak.
- A kako ćemo ostaviti kuću? U posljednje vrijeme je bilo mnogo provala.
- Nađi nekoga da ovdje spava.
- Sve je to lako reći, kao da je to najlakša stvar na svijetu.

– Ona stara gospođa, kako se ono zove, može doći svaki dan. Prestani prigovarati poput domaćice, Polly. U stvari ti ne želiš ići.

– Ne, ne želim.

— Nećemo ondje ostati dugo – utješi je Philip. – Mislim da moramo ići. Ovo je trenutak kad se obitelj mora jedinstveno suprotstaviti svijetu. Moramo točno doznati kako stojimo.

U hotelu u Drymouthu Calgary je rano večerao, a zatim otišao u svoju sobu. Još je bio pod dojmom onoga što je doživio u Sunny Pointu.

Očekivao je da će njegov zadatak biti bolan i morao je uložiti sav napor da provede svoju odluku. Međutim, cijela stvar je bolna i zbunjuje posve drukčije nego što je očekivao. On se baci na krevet i zapali cigaretu prisjećajući se svih događaja.

Najjasnije se sjećao Hesterina lica u trenutku rastanka. Kako je s predbacivanjem odbila njegovu molbu za pravdom. Što je ono rekla?

Nije riječ o krivcima, već o nevinima. A zatim: Zar ne vidite što ste nam učinili? Ali nije razumio što je učinio.

A i ostali su čudni. Ona žena koju su zvali Kirsty. (Zašto Kirsty? To je škotsko ime. Ona nije škotlandanka... Možda je Dankinja ili Norvežanka?) Zašto je govorila onako kruto, onako optužujući? I u Leu Argyleu je također bilo nešto čudno, neka povučenost, neki oprez. Nije se osjetilo ono: Hvala bogu, moj sin je nevin! A to bi svakako bila prirodna reakcija!

A djevojka, Leova tajnica? Ona je bila ljubazna i htjela je pomoći, ali je također čudno reagirala. Sjetio se načina na koji je klekla kraj Argylea. Kao da je... kao da je suosjećala s njim, davala mu podršku. Davala mu podršku za što? Da njegov sin nije kriv za ubojstvo?

I sigurno, da, sigurno je posrijedi više od osjećaja tajnice, čak i da mu je tajnica već niz godina... O čemu se tu radi? Zašto su...

Začu se zvonjava telefona, koji je stajao na stoliću pokraj kreveta. On podigne slušalicu.

– Halo?

– Dr Calgary? Netko vas traži.

– Mene?

On se iznenadi jer nitko nije znao da će provesti noć u Drymouthu.

– Tko je to?

Nasta stanka, a zatim činovnik reče: – To je neki gospodin Argyle.

– Recite mu...

Arthur Calgary zastane kad je htio reći da će sići dolje. Ako ga je Leo Argyle slijedio do Drymoutha zbog nekog razloga i uspio pronaći, tada bi o tome sigurno bilo nezgodno raspravljati u prepunom predvorju. Zato reče: – Zamolite ga da dođe u moju sobu.

Ustao je i hodao gore-dolje po sobi sve dok nije začuo kucanje na vratima. Tada prijeđe sobu i otvori vrata.

– Uđite, gospodine Argyle, ja...

On zašuti, zatečen. To nije bio Leo Argyle. Bio je to mladi čovjek čije je privlačno tamnoputo lice nagrđivao izraz ogorčenja. Bilo je to bezobzirno, ljutito i nesretno lice.

– Niste očekivali mene – reče mladić – već moga oca. Ja sam Michael Argyle.

– Uđite.

Calgary zatvori vrata za svojim posjetiocem.

– Kako ste otkrili da sam ovdje? – zapita mladića dok ga je nudio cigaretama.

Michael Argyle uze jednu, te se nasmija kratko i neprijatno.

– To nije teško. Telefonirao sam u glavne hotele i pogodio već pri drugom pokušaju.

– A zašto ste me željeli vidjeti?

Michael Argyle polako reče: – Htio sam vidjeti kakav ste čovjek...

Njegov se pogled ispitivački zaustavi na Calgaryju. On zamijeti lagano spuštena ramena, prosjedu kosu, mršavo, osjećajno lice.

– Dakle, vi ste jedan od onih momaka koji su na »Hayesu Bentleyu« krenula na Pol. Ne izgledate baš jaki.

Arthur Calgary se nasmiješi.

– Izgled katkad vara – pa nastavi. – Bio sam dovoljno jak. Nije potrebna samo snaga mišića. I druge su kvalitete važne; izdržljivost, strpljivost, stručno znanje.

– Koliko godina imate, četrdeset pet?

– Trideset osam.

– Izgledate starije.

– Da... da, pretpostavljam da je tako.

Na trenutak ga preplavi osjećaj žalosti dok je stajao sučelice tom muževnom mladiću. On ga naglo upita: – Zašto ste me željeli vidjeti?

Mladić ga mrko pogleda.

– To je razumljivo, zar ne? Čuo sam novosti koje ste donijeli, novosti o mom dragom bratu.

Calgary ne odgovori.

Michael Argyle nastavi: – To je malo prekasno za njega.

– Da – reče Calgary tiho. – Suviše je kasno za njega.

– Zašto ste prikrivali istinu? Što je s onim potresom mozga?

Calgary mu strpljivo odgovori. Začudo, osjećao se ohrabren zbog njegove oštine i grubosti. On se barem brinuo za dobrobit svoga brata.

– To Jackou daje alibi, u tome je stvar? Ali kako znate da se radi o onim satima koje ste naveli?

– Sasvim sam siguran za sate – Calgary će čvrsto.

– Možda ste pogriješili. Vi, znanstvenici katkad ste rastreseni kad su posrijedi sitnice kao što su vrijeme i mjesto.

Calgary pokaza da se pomalo zabavlja.

– Vi ste stvorili predodžbu o rastresenu profesoru književnosti koji nosi čarape različitih boja i nije sasvim siguran koji je dan u tjednu ili gdje se nalazi? Dragi moj mladiću, stručni rad zahtijeva veliku preciznost, točne količine, vrijeme, proračune. Uvjeravam vas da nisam pogriješio. Povezao sam vašeg brata nešto prije sedam sati i iskrcao ga u Drymouthu pet minuta poslije pola osam.

– Možda vaš sat nije bio točan. Ili ste gledali na sat u automobilu.

– Moj ručni sat i sat u kolima bili su točno usklađeni.

– Jacko vas je mogao odvesti nekim drugim putem. Bio je pun trikova.

– Nije bilo nikakvih trikova. Zašto toliko nastojite dokazati da griješim? – Ponešto zagrijan, Calgary nastavi: – Očekivao sam da će

biti teško uvjeriti nadležne da su jednog čovjeka nepravedno osudili, ali nisam očekivao da će biti toliko teško uvjeriti njegovu obitelj.

– Dakle, shvatili ste da nas je pomalo teško uvjeriti?

– Njihova reakcija je bila malo... neobična.

Micky ga oštro pogleda.

– Oni vam nisu vjerovali?

– Tako mi se učinilo.

– Nije vam se samo učinilo. Tako je bilo. A to je sasvim razumljivo, ako malo promislite.

– Zašto je to razumljivo? Vaša majka je ubijena, a vaš brat osuđen za zločin. Sada se otkriva da je bio nevin. Morali biste se veseliti, biti zahvalni.

– On nije bio moj brat. A ona nije bila moja majka.

– Što?

– Zar vam još nitko nije rekao? Mi smo svi usvojeni. Svi. Mary, moja najstarija »sestra«, u New Yorku. Mi ostali u vrijeme rata. Moja majka, kako je vi zovete, nije mogla imati svoje djece. Zato je usvajanjem stvorila zgodnu malu obitelj: Mary, ja, Tina, Hester, Jacko. Udoban, luksuzno opremljen dom pun materinske ljubavi.

Rekao bih da je na kraju zaboravila da nismo njena djeca. Međutim, nije imala sreće kad je odabrala Jackoa za jednog od svojih miljenika.

– Nisam imao pojma o tome – reče Calgary.

– Zato nemojte izvlačiti ono vlastita majka, vlastiti brat, zaustavite se na meni! Jacko je bio uš!

– Ali ne i ubojica – reče Calgary.

Riječi su bile naglašene. Micky ga pogleda i kimnu: – U redu. Vi tako kažete... i držite se toga. Jacko je nije ubio. Vrlo dobro, ali tko ju je ubio? O tome niste razmišljali? Razmislite o tome sada. Razmislite o tome pa ćete početi uviđati što činite svima nama...

On se okrenu i naglo iziđe iz sobe.

Četvrto poglavlje

Calgary se poče ispričavati.

– Vrlo je lijepo od vas što ste me ponovo primili, gospodine Marshall. Sigurno već znate da sam bio u Sunny Pointu i vidio obitelj Jacka Argylea.

– Da, dr Calgary, čuo sam.

– Sigurno ne shvaćate zašto sam ponovo došao k vama... Vadite, stvari nisu ispale baš onako kako sam zamislio.

– Nisu – složi se advokat – možda nisu.

Njegov glas, kao i obično, nije odavao što osjeća, ali je nešto u tom glasu ipak ohrabrialo Arthura Calgaryja da nastavi.

– Mislio sam – nastavi Calgary – da će time biti kraj svemu. Bio sam spreman na, kako da kažem, prirodni otpor s njihove strane. Premda se potres mozga može okvalificirati kao viša sila, ipak bi im se moglo oprostiti što osjećaju prikriveno neprijateljstvo prema meni. Bio sam spreman na to, kao što sam rekao. Međutim, nadao sam se da će zahvalnost koju će osjetiti zbog toga što više nije ukaljano ime Jacka Argylea prevladati neprijateljstvo. Ali sve je bilo drukčije nego što sam zamišljao.

– Razumijem.

– Možda ste vi, gospodine Marshall, predvidjeli nešto od onoga što će se dogoditi? Sjećam se da mi je vaše ponašanje, prilikom prijašnjeg posjeta, bilo zagonetno. Jeste li znali kako će oni reagirati?

– Još mi niste rekli kako su reagirali.

Arthur Calgary pomakne svoj stolac naprijed.

– Mislio sam da ću nešto završiti, dati... kako da kažem... drukčiji kraj poglavlju koje je već napisano. Međutim, učinili su da osjetim, da shvatim da nisam nešto dovršio, već da sam nešto inicirao. Nešto sasvim novo. što mislite, imam li pravo?

Marshall lagano kimnu: – Pa, moglo bi se tako reći. Priznajem da sam pomislio kako ne shvaćate sve implikacije.

Dakako, od vas se to i nije moglo očekivati jer ništa niste znali o pozadini tog slučaja ili o činjenicama, osim onih koje su dane u službenim izvještajima.

– Sada shvaćam. Sad mi je sve čak suviše jasno. – Njegov se glas pojača dok je uzbuđeno nastavlja: – Oni nisu osjetili ni olakšanje ni zahvalnost, nego strah. Užas zbog onoga što bi se moglo dogoditi. Imam li pravo?

Marshall odvrati oprezno: – Vjerojatno imate pravo, koliko ja znam o svemu.

– Ako je tako – nastavi Calgary – ne mogu se vratiti svome poslu i biti zadovoljan onim što sam učinio. Ja sam još upleten. Odgovoran za novu situaciju u životu tih ljudi. Ja ne mogu tek tako oprati ruke.

Advokat pročisti grlo.

– To je možda suviše proizvoljno gledište, dr Calgary.

– Ja ne mislim tako... čovjek je odgovoran za svoja djela, i ne samo za djela, već i za posljedice tih djela. Prije dvije godine uzeo sam na cesti mladog autostopista. čim sam to uradio, pokrenuo sam slijed događaja. Mislim da se ne mogu odvojiti od njih.

Advokat je još klimao glavom.

– Ako je tako – nestrpljivo će Arthur Calgary – nazovite to proizvoljnim. Međutim, riječ je o mojoj savjesti, mojim osjećajima. Ja

sam samo želio ispraviti ono što nisam mogao spriječiti. A nisam ispravio grešku, već sam, na neki čudni način, ljudima koji su patili sve pogoršao.

Ali ja još ne znam zašto.

– Vi to i niste mogli znati – polako će Marshall. – U posljednjih osamnaest mjeseci bili ste daleko od civilizacije. Niste čitali dnevne novine ni izvještaje o suđenjima, niti o pozadini života te obitelji, što je bilo objavljeno u novinama.

Možda to i inače ne biste pročitali, ali mislim da vam ipak ne bi moglo promaknuti. Istina je vrlo jednostavna, dr Calgary. To nije tajna jer je svojedobno sve bilo izneseno u javnost. Ali ako Jack Argyle nije ubojica, a prema onome što ste ispričali on to nije, tko je to? Treba se prisjetiti okolnosti u kojima se dogodio zločin. To se dogodilo između sedam i sedam i trideset uvečer u kući u kojoj je pokojnica bila okružena članovima svoje obitelji i poslugom. Kuća je bila zatvorena sigurnosnim bravama, a kapci su bili spušteni. Ako je netko ušao izvana, pustila ga je unutra gospođa Argyle ili je ušao pomoću vlastitog ključa. Drugim riječima, to je morao biti netko koga je ona poznavala. Ovo dosta nalikuje na slučaj Borden, koji se dogodio u Americi, kad su supruzi Borden jednog nedjeljnog jutra ubijeni s nekoliko udaraca sjekirom.

– Nitko iz kuće nije ništa čuo, nitko nije bio primijećen u blizini kuće. Nadam se da uviđate, dr Calgary, zašto su članovi obitelji, kako ste se vi izrazili, bili više smeteni nego zadovoljni novostima koje ste im donijeli?

Calgary će polagano: – Mislite da bi oni radije da je Jack Argyle kriv?

– Da, svakako – reče Marshall. – Ako mogu biti ciničan, Jack Argyle je bio savršen odgovor za neugodnu istinu da se u obitelji dogodilo ubojstvo. Dok je bio dijete, s njim je bilo problema, bio je mladi delinkvent, muškarac silovite čudi. U krugu obitelji za nj su se nalazile isprike. Za njim su mogli žaliti i suosjećati, ali mogli su reći

sebi i svijetu da to u stvari nije njegova krivica, da psiholozi to mogu rastumačiti. Da, to je vrlo prikladno.

– A sada... – prekine ga Calgary.

– A sada – nastavi Marshall – sad je, naravno, drukčije. Sasvim drukčije, možda čak zabrinjavajuće.

– Ni vi niste dobro primili vijesti koje sam donio, zar ne? – upita Calgary. – Moram priznati da je tako. Priznajem da sam bio uznemiren. Slučaj koji je bio zaključen na zadovoljavajući način sada se ponovo otvara.

– Jel to službeno? – upita Calgary. – Hoću reći, policija će ponovo istraživati?

– Nema sumnje – reče Marshall. – Kad je Jack Argyle bio proglašen krivim na osnovi dokaza, porota je zasjedala samo četvrt sata, slučaj je time bio dokrajčen što se tiče policije. Međutim, sada će se obnoviti istraga.

– Policija će obnoviti istragu?

– To je gotovo sigurno. Naravno – doda Marshall zamišljeno trljajući bradu – pitanje je hoće li nakon toliko vremena, a zbog čudnovatog karaktera slučaja, policija postići neki rezultat... Što se mene tiče, ja u to sumnjam. Oni mogu otkriti da je netko iz kuće krivac, čak i otkriti tko je to, ali neće biti lako dokazati.

– Razumijem – reče Calgary. – Dakle, na to je ona mislila.

Advokat će oštro: – O kome govorite?

– O djevojci – reče Calgary. – O Hester Argyle.

– Ah, mlada Hester – reče Marshall, pa znatiželjno upita: – Što vam je rekla?

– Govorila je o nevinima – odgovori Calgary. – Rekla je da nije riječ o krivcima, već o nevinima. Sada razumijem što je mislila...

Marshall mu dobaci oštar pogled.

– Možda i razumijete.

– Htjela je reći upravo ono što ste vi rekli – reče Arthur Calgary. – Htjela je reći da će se u obitelj još jedanput sumnjati... Marshall ga prekine. – Jedva se može reći još jedanput. Onda nije bilo vremena da se posumnja u obitelj. Od početka se sumnjalo u Jacka Argylea.

Calgary odmahne na upadicu.

– Obitelj će doći pod sumnju – reče – i mogla bi ostati pod sumnjom dugo vremena... možda zauvijek. Ako je krivac netko iz obitelji, a ni oni ne saznaju tko, gledat će jedno u drugoga i pitati se... A to je najgore od svega. Oni sami neće znati tko...

Nasta muk. Marshall je promatrao Calgaryja. Nastojao ga je ocijeniti, ali ne reče ništa.

– To je strašno, znate... – nastavi Calgary.

Njegovo mršavo, osjećajno lice odražavalo je emocije.

– Da, to je strašno... Prolazit će godine, a neće se znati. Promatrat će jedno drugoga, a sumnja će možda zatrovati međusobne odnose, uništiti ljubav, povjerenje...

Marshall se nakašlje.

– Niste li to oslikali suviše jarkim bojama?

– Mislim da nisam – reče Calgary. – Možda ja to, ako mi dopustite, gospodine Marshall, vidim jasnije nego vi. Vidite, ja zamišljam što bi to moglo značiti.

Ponovo nastaje muk.

– To znači – nastavi Calgary – da će nevini patiti... A nevini ne bi smjeli patiti. Samo krivci. Zbog toga ne mogu tek tako oprati ruke.

Ne mogu otići a pri tom reći da sam postupio ispravno, da sam ispravio ono što sam mogao, da sam služio pravdi. Jer ono što sam učinio nije poslužilo pravdi, nije pomoglo da se osudi krivac, a nevini oslobode sumnje.

– Ja mislim da malo pretjerujete, dr Calgary. Ono što ste rekli donekle se osniva na istini, ali ne mogu točno razabrati što... Dakle, što vi možete učiniti?

– Ne znam – iskreno će Calgary. – Međutim, to znači da moram pokušati. Zbog toga sam zapravo i došao k vama, gospodine Marshall. Želim znati pozadinu, a mislim da imam pravo na to.

– Oh, dobro – reče Marshall žustrije. – Nema tajni u svemu tome. Mogu vam reći sve činjenice koje želite doznati, ali vam ne mogu iznijeti više od toga jer nikad nisam bio u bliskim odnosima s ljudima iz kuće. Naša tvrtka je niz godina radila za gospođu Argyle. Mi smo s njom surađivali pri osnivanju različitih zaklada i brinuli se o zakonskim formalnostima. Gospođu Argyle sam dosta dobro poznao, a poznao sam i njena supruga. O raspoloženju u Sunny Pointu, o ćudima i karakterima ljudi koji tamo žive saznao sam, kako biste vi rekli, iz druge ruke, od gospođe Argyle.

– Sve to razumijem – reče Calgary – ali negdje moram početi. Koliko znam, djeca nisu bila njena, već usvojena?

– Tako je. Pravo ime gospođe Argyle bilo je Rachel Konstam. Ona je bila jedinica Rudolpha Konstama, vrlo bogata čovjeka, a njena majka je bila Amerikanka, također vrlo bogata. Njen otac je bio filantrop koji je dosta u to ulagao, pa je i svoju kćer odgajao tako da bude zainteresirana za dobrotvorne akcije. I on i njegova supruga poginuli su u avionskoj nesreći, a Rachel je veliko bogatstvo koje je naslijedila uložila u, da ih tako nazovem, filantropske pothvate. Ona se zanimala za dobrotvorne akcije i osobno sudjelovala u njima. Tako je upoznala Lea Argylea, koji je predavao na Oxfordu i uvelike

se zanimao za ekonomiju i socijalne reforme. Da biste razumjeli gospođu Argyle, morate znati da je jedna od najvećih tragedija njena života bilo to što nije mogla imati djece. Pošto je posjetila sve specijaliste i shvatila da se nikad neće ostvariti njena nada da postane majka, počela je to na neki način nadoknađivati. Prvo dijete koje je usvojila našla je u nekom bijednom stanu u New Yorku... To je gospođa Durrant. Gospođa Argyle se sasvim posvetila dobrotvornim akcijama u korist djece. Kad je 1939. buknuo rat, ona je, pod pokroviteljstvom ministarstva zdravlja, osnovala neku vrstu ratnog obdaništa i za to kupila kuću koju ste posjetili, Sunny Point.

– Tada se zvala Zmijište – reče Calgary.

– Da, vjerujem da je to izvorni naziv. Možda je ipak pogodnije ime od onoga koje je ona odabrala, Sunny Point. Godine 1940. imala je dvanaestoro do šesnaestoro djece, od kojih je većina imala nepogodne skrbnike ili nisu mogla biti evakuirana sa svojim obiteljima. Sve je pružala toj djeci, čak i luksuzno uređen dom. Prigovarao sam joj da će djeci biti teško kad se, nakon rata, vrate kući, ali ona nije obraćala pažnju na to. Bila je duboko privržena djeci i najzad našla način kako da nekolicinu djece, iz naročito loših domova i onu koja su bila siročad, uključi u svoju obitelj. Posvojila je petoro djece: Mary, koja je udana za Philipa Durranta, Michaela, koji radi u Drymouthu, Tinu, napola Indijku, Hester i, naravno, Jacka. Oni su odrasli misleći da su Argyleovi njihovi roditelji. Dobili su najbolje obrazovanje koje se moglo platiti. Ako sredina ima nekog utjecaja, morali su daleko stići jer su zaista imali sve prednosti. Jack, ili Jacko, kako su ga zvali, nikad nije zadovoljio. Ukrao je novac u školi, pa su ga morali odvesti. Imao je neprilika i na prvoj godini studija. Dvaput je jedva izbjegao kazni zatvora. Uvijek je bio svojevoljan.

Vjerojatno ste sve to već dokučili. Argyleovi su platili i dvije njegove pronevjere. Dvaput su mu dali novac za ulaganje u poslove, ali su ti poslovni pothvati propali. Nakon njegove smrti plaćena je i pomoć njegovoj supruzi, a i sada prima pomoć.

– Njegova udovica? Nitko mi još nije rekao da je bio oženjen.

Advokat nervozno stisne palac.

– Oprostite mi moju zaboravnost. Naravno, zaboravio sam da niste čitali novinske izvještaje.

Mogu vam reći da nitko od Argyleovih nije znao da je oženjen. Odmah pošto je bio uhapšen, njegova supruga se pojavila u Sunny Pointu, veoma zabrinuta. Gospodin Argyle je bio vrlo dobar prema njoj. To je mlada žena koja je radila kao plesačica u »Palais de Danse« u Drymouthu. Vjerojatno sam vam zaboravio pričati o njoj zato što se preudala nekoliko tjedana nakon Jackove smrti. Njen sadašnji suprug je električar, mislim da radi u Drymouthu.

– Moram je vidjeti – reče Calgary.

A zatim doda, s predbacivanjem: – Nju sam trebao najprije posjetiti.

– Svakako, dat ću vam njenu adresu. Doista ne znam zašto je nisam spomenuo prilikom vašeg prvog posjeta.

Calgary je šutio.

– Ona je bila tako... nevažna u svemu tome – reče advokat ispričavajući se. – Ni u novinama je nisu mnogo spominjali... Ona nikad nije posjetila svoga supruga u zatvoru, a ni kasnije nije pokazala neko zanimanje za nj.

Calgary se udubio u svoje misli, a zatim upita: – Možete li mi točno reći tko je bio u kući one večeri kad je ubijena gospođa Argyle?

Marshall ga oštro pogleda.

– Leo Argyle, naravno, i najmlađa kći, Hester. Mary Durrant i njen suprug, invalid, bili su tada u posjetu, jer je on upravo bio izišao iz bolnice. Tamo je bila i Kirsten Lindstrom, koju ste vjerojatno upoznali. Ona je Šveđanka, školovana njegovateljica i maserka, koja je došla kod gospođe Argyle da joj pomogne u obdaništu za ratnu siročad, i zauvijek ostala. Michael i Tina nisu bili u kući. Michael radi kao

prodavač u prodavaonici automobila u Drymouthu, a Tina radi u knjižnici u Redmynu, gdje ima i stan.

Marshall zastane, pa nastavi: – U kući je bila i gospođica Vaughan, Argyleova tajnica. Ona je napustila kuću prije nego što je tijelo otkriveno.

– I nju sam upoznao – reče Calgary. – čini se da je veoma privržena gospodinu Argyleu.

– Da... Vjerujem da će uskoro objaviti zaruke. On je bio veoma usamljen kad mu je umrla supruga – reče advokat glasom koji odavaše tračak predbacivanja.

– Razumijem – reče Calgary, a zatim upita: – A što je s motivom, gospodine Marshall?

– Dragi dr Calgary, ja o tome ne mogu nagađati!

– Mislim da možete. Kao što ste i sami rekli, činjenice se ne mogu točno utvrditi.

– Nitko nije izravno novčano profitirao. Gospođa Argyle je osnovala nekoliko tajnih namjenskih fondova, što se danas često radi, a svi su u korist djece. Njima upravljaju tri povjerenika: Ja, Leo Argyle i neki američki advokat, daleki rođak gospođe Argyle. Velikim dijelom novca iz fondova upravljaju ta tri povjerenika, a svota se prilagođava tako da najviše dobivaju oni korisnici kojima je najpotrebnije.

– A što je s gospodinom Argyleom? Ima li on kakve novčane koristi od smrti svoje supruge?

– Ne baš mnogo. Veći dio njena bogatstva, kao što sam rekao, prešao je u fondove. Ona mu je ostavila ostatak svog imanja, ali to nije mnogo.

– A gospođica Lindstrom?

Prije nekoliko godina gospođa Argyle joj je odredila lijep godišnji prihod. Marshall doda nervozno: – Motiv? Čini se da nema motiva. Sigurno je samo to da motiv nije novac.

– A osjećaji? Da li je bilo nekog trvenja?

– U tome vam ne mogu pomoći – odlučno i'd Marshall. – Ne znam kako je živjela obitelj.

– A zna li netko?

Marshall se na trenutak zamisli, a zatim prouovori, gotovo nevoljko: – Mogli biste posjetiti mjesnog liječnika, dra MacMastera, mislim da se tako zove. U penziji je ali živi u susjedstvu. On je obavljao redovno preglede u obdaništu pa vjerojatno zna dosta o životu u Sunny Pointu. Samo o vama ovisi hoćete li ga uspjeti nagovoriti da vam nešto ispriča. Ako pristane, mislim da bi vam mogao pomoći. Ali, oprostite što ću vam to reći, zar vjerujete da i'ote uspjeti u nečem što bi policija mogla učiniti mnogo lakše?

– Ne znam – odgovori Calgary. – Vjerojatno neću. Ali ja znam sve ovo i moram pokušati. Da, moram pokušati.

Peto poglavlje

Obrve šefa policije lagano su se uzdizale i gotovo doprle do ruba njegova sijedog vlasišta. On pogleda strop, a zatim ponovo papire koji su ležali na njegovu pisaćem stolu.

– To je neopisivo – reče.

Mlad čovjek, čiji je posao bio da daje odgovarajuće odgovore na pitanja šefa policije, reče: – Da, gospodine.

– Lijepa popara – promrmlja major Finey I poče lupkati prstima. – Je li Huish ovdje? – upita.

– Jest, gospodine. Inspektor Huish je stigao prije pet minuta.

– Pozovite ga – reče šef policije.

Inspektor Huish je bio visok čovjek tužna lica. Izgledao je tako melankolično da nitko ne bi vjerovao da je duša i srce neke dječje zabave, da sipa šale i izvlači novčiće iz ušiju dječaka, na njihovo veliko zadovoljstvo.

Šef policije reče: – Dobro jutro, Huish, ovdje imamo pravu poparu. što mislite o tome?

Inspektor Huish je teško disao. Pošto mu je dan znak, on sjedne.

– Čini se da smo pogriješili prije dvije godine – reče.

– Onaj momak... kako se ono zove...

Šef policije poče prevrtati papire: – Calory, ne, Calgary. Nekakav profesor. Možda neki rastresen tip? Takvi ljudi su uvijek neodređeni u pogledu vremena i sličnih stvari.

U njegovu glasu mogao se nazreti tračak molbe, ali Huish nije reagirao nego reče: – On je znanstvenik, koliko sam razumio.

– Zato mislite da bismo morali prihvatiti njegovu priču?

– Pa – odgovori Huish – Sir Reginald je, čini se, prihvatio priču, a mislim da njemu ništa ne može promaknuti.

To je bilo u prilog direktoru Javnog tužilaštva.

– Ako je Javno tužilaštvo uvjereno – reče major Finney dosta nevoljko – pretpostavljam da ćemo to morati prihvatiti, što znači da se slučaj ponovo otvara. Jeste li donijeli podatke koje sam tražio?; – Jesam, gospodine, ovdje su.

Inspektor stavi dokumente na stol.

– Jeste li ih pregledali? – upita šef policije.

– Jesam, gospodine, pregledao sam ih prošle noći. Sjećam se toga dosta dobro jer nije bilo tako davno.

– Da vidimo, Huish, gdje smo sada?

– Ponovno na početku, gospodine – odgovori Huish. – Teškoća je u tome što svojedobno nije bilo nikakve sumnje.

– Da – reče šef policije – činilo se da je to savršeno jasni slučaj. Nemojte misliti da vas krivim, Huish. Bio sam sto posto uz vas.

– Zapravo nije bilo ničega drugog u što bismo mogli posumnjati – zamišljeno će Huish.

– Najprije smo saznali da je ubijena, a zatim smo informirani da je tamo bio mladić i da joj je prijetio. Dokaz su bili otisci prstiju, njegovi otisci na žaraču, i novac, koji smo našli kod njega.

– Kakav dojam ste tada stekli o njemu?

Huish razmisli i reče: – Loš. Bio je suviše samouvjeren i uvjerljiv. Počeo je sipati neke sate i svoje alibije. Samouvjeren, znate kakav je to tip. Ubojice su obično samouvjerene. Misle da su lukavi. Misle da je u redu sve što urade, bez obzira na to kako drugim ljudima stvari krenu. Bio je pravi krivac.

– Da – složi se Finney – bio je krivac.

Njegov dosje to potvrđuje. Jeste li otprve bili sigurni da je on ubojica?

Inspektor se zamisli.

– Nije to stvar u koju možete biti sigurni.

On je bio takav tip, rekao bih, koji često završi kao ubojica. Poput Harmona iz 1938. O njemu je bio povelik dosje, o ukradenim biciklima, novcu dobivenom na prijevaru, podvalama čije su žrtve bile starije žene, dok nije udesio jednu ženu, umočio je u kiselinu, što mu se svidjelo i prešlo mu u naviku. Mislim da je Jack Argyle jedan od takvih tipova.

– Međutim, čini se – odvrati polagano šef policije – da smo pogriješili.

– Jest – reče Huish – pogriješili smo, a momak je mrtav. To je loše. Osim toga – doda s nenadanom živošću – on je bio kriv. On ne mora biti ubojica, zapravo i nije ubojica, to smo sada otkrili, ali je ipak kriv.

– Čekajte, čovječe – odreže Finney – tko je ubojica? Vi ste pregledali dosje, kako kažete, prošle noći. Netko je tu ženu ubio, nije se sama udarila žaračem po glavi. Netko je to učinio, ali tko?

Inspektor Huish uzdahnu, nasloni se na stolac na kojem je sjedio i reče: – Pitam se hoćemo li ikada saznati.

– Toliko je teško?

– Da, jer je trag slab, naći će se malo dokaza, a koliko ja znam nikad i nije bilo mnogo dokaza.

– To je bio netko iz kuće, netko tko joj je bio blizak?

– Ne znam tko bi drugi mogao biti – reče inspektor. – Bio je to netko iz kuće ili netko kome je ona otvorila vrata i pustila ga da uđe.

Argylovi su običavali zaključavati vrata. Na prozorima su imali zasune protiv provalnika, a lance i dodatne brave na ulaznim vratima. Nakon provale prije nekoliko godina postali su oprezni.

On malo zastane, a zatim nastavi: – Teškoća je, gospodine, što u ono vrijeme nismo tražili na drugom mjestu. Optužnica protiv Jacka Argylea bila je kompletna. Naravno, sad je jasno da je ubojica iskoristio tu prednost.

– Okoristio se time što je mladić bio tamo, što se prepirao s njom i prijetio joj?

– Da, ta osoba je samo trebala ući u sobu, navući rukavice, uzeti žarač s mjesta kamo ga je Jacko bacio, prići stolu, gdje je gospođa Argyle pisala, i udariti je po glavi.

Major Finney izgovori samo jednu riječ:

– Zašto?

Inspektor Huish polagano kimnu: – To je ono što moramo otkriti, ali će biti teško jer nema motiva.

– U ono vrijeme se činilo da nije tako – roče šef policije. – Nikakva očita motiva nije bilo, kako biste vi rekli. Kao većina žena koje raspolažu vrijednostima i bogate su, ona se uputila u različite makinacije koje dopušta zakon, kako bi izbjegla plaćanje dažbina nakon smrti.

Oporuka o korištenju već je postojala i sva su djeca bila zbrinuta prije njene smrti, pa ne bi dobila nešto više nakon njene smrti. A nije

bila neka neugodna žena koja bi postavljala zahtjeve, naređivala ili bila škrta, pa da je zato ubiju. Ona ih je oduvijek obasipala novcem, školovala ih je, dala im kapital da sklapaju poslove, davala im veliku pomoć u novcu. Voljela ih je, bila je ljubazna i dobra.

– Tako je, gospodine – složi se inspektor Huish. – S te strane nema razloga za njeno ubojstvo. Naravno... – zastane on.

– Što, Huish?

– Gospodin Argyle, koliko sam shvatio, namjerava se ponovo oženiti, gospođicom Gwendom Vaughan, koja radi kao njegova tajnica već niz godina.

– Da – reče major Finney, zamišljeno. – Pretpostavljam da je to motiv o kojem nismo ništa znali u ono vrijeme. Kažete da ona radi za njega već nekoliko godina. Mislite li da je nešto bilo između njih u vrijeme ubojstva?

– Sumnjam u to, gospodine – odgovori inspektor. – U selu bi odmah počeli pričati o tome.

Mislim da među njima nije bilo ništa, ništa što bi gospođa Argyle mogla otkriti i prekinuti.

– Ali on je – nastavi šef policije – možda jedva čekao da se oženi Gwendom Vaughan.

– Ona je privlačna mlada žena – reče inspektor Huish – ali mislim da nije fatalna. Vrlo dobro izgleda i privlačna je na jednostavan način.

– Vjerojatno mu je vjerna već godinama – nastavi major Finney. – Čini se da se tajnice uvijek zaljubljuju u svoje šefove.

– Dakle, imamo neku vrstu motiva za njih dvoje – reče Huish. – Ali tu je i žena koja pomaže u kući, Švedanka. Možda joj gospođa Argyle i nije bila toliko draga koliko je izgledalo.

Moglo je biti omalovažavanja, ili sumnje da je omalovažava, neke stvari su joj mogle biti odbojne. Ona nije imala financijske koristi od smrti gospođe Argyle, jer joj je ona već prije odredila lijep godišnji prihod, čini se da je ona dobra i razumna žena, koju je teško zamisliti kako nekog udara žaračem po glavi. Ali nikad se ne zna, zar ne? Sjetite se Lizzie Borden.

– Da – reče šef policije – nikad se ne zna.

Zar to nije mogao biti netko izvana?

– O takvu nema traga – reče inspektor. – Ladica u kojoj je bio novac bila je izvučena.

Ubojica je pokušao napraviti nered u sobi, kao da je u njoj bio provalnik, ali je to bio amaterski pokušaj. To se savršeno poklapa s onim kako bi Jacko postupio, pokušavajući stvoriti određeni efekt.

– Meni je čudan novac – reče šef policije.

– Da – odgovori Huish – to je teško shvatiti. Novčanica od pet funti koju je Jacko imao kod sebe sasvim je sigurno bila jedna od onih koje su predane gospođi Argyle onog jutra u banci.

Na poleđini novčanice bilo je ispisano ime gospođe Bottleberry. On je rekao da mu je majka dala novac, ali gospodin Argyle i Gwenda Vaughan tvrde da je gospođa Argyle došla u knjižnicu u četvrt do sedam, ispričala im kako je Jacko tražio novac i rekla da mu nije htjela dati ništa.

– Možda su – istakne šef policije – naravno s obzirom na ono što sada znamo, Argyle i Vaughanova lagali.

– Da, to je jedna mogućnost... ili možda – Inspektor zašuti.

– Recite, Huish? – ohrabri ga Finney.

– Recimo da je netko... za sada ćemo njega ili nju označiti sa X... začuo svađu i Jackove prijetnje. Pretpostavimo da je netko u tome

vidio priliku. Uzeo je novac, potrčao za mladićem, rekao mu da je majka ipak odlučila da mu da novac, i tako, na najzgodniji način, pripremio put za podmetanje zločina. Pažljivo je upotrijebio žarač, koji je Jacko prijeteći bio podigao, pazeći da ne ukloni otiske prstiju.

– Do đavola – reče ljutito šef policije – čini se da ništa od toga ne pristaje uz ono što znamo o obitelji. Tko je još bio u kući one večeri osim Argylea, Gwende Vaughan, Hester Argyle i Lindstromove?

– Najstarija kći, koja je udana, Mary Durrant i njen suprug bili su tamo.

– On je uzet, što ga isključuje. A što je s Mary Durrant?

– Ona je vrlo mirna osoba, gospodine. Teško je zamisliti kako se ona uzbuđuje ili ubija.

– Posluga? – upita šef policije.

– Svi su u kući samo danju, otišli su kući oko šest sati.

– Dajte mi »Times«.

Inspektor mu pruži novine.

– Da vidim. U četvrt do sedam gospođa Argyle je bila u knjižnici i sa svojim suprugom, pričala o Jaakovim prijetnjama. Gwenda Vaughan je prisustvovala dijelu razgovora, a otišla je kući nešto poslije sedam. Hester Argyle je vidjela majku živu dvije ili tri minute prije sedam sati.

Nakon toga gospođu Argyle nitko nije vidio do pola osam, kad je Lindstromova otkrila njeno mrtvo tijelo. Bilo je dovoljno vremena između sedam i sedam i trideset sati. Hester ju je mogla ubiti, a i Gwenda Vaughan, pošto je napustila knjižnicu, odnosno prije nego što je izišla iz kuće. I gospođica Lindstrom ju je mogla ubiti, ill kad je »otkrila tijelo«. Leo Argyle je bio sam u knjižnici od sedam sati i deset minuta do trenutka kad je gospođica Lindstrom otkrila tijelo.

On je mogao otići do radne sobe svoje supruge i ubiti je za tih dvadeset minuta. Mary Durrant, koja je bila na katu, mogla je sići, u to pola sata, i ubiti svoju majku. I... – zamišljeno nastavi Finney – sama gospođa Argyle je mogla pustiti nekog kroz ulazna vrata, jer smo mislili da je ona otvorila Jacku Argyleu. Leo Argyle je rekao, ako se sjećate, da mu se učinilo da je čuo zvuk zvonca i otvaranje ulaznih vrata, ali nije mogao odrediti vrijeme. Pretpostavili smo da je to bilo onda kada se Jacko vratio i ubio je.

– Nije morao zvoniti – reče Huish – jer je imao svoj ključ. Svi su imali svoje ključeve.

– Tamo je i drugi brat?

– Da, Michael. Radi kao prodavač automobila u Drymouthu.

– Mislim da će biti dobro da ispitajte – reče šef policije – što je radio one večeri.

– Nakon dvije godine? – upita inspektor Huish. – Mislite da će se netko sjetiti?

– Jesu li ga ispitali u ono vrijeme?

– Koliko znam, bio je vani, na pokusnoj vožnji. Nije bilo razloga da se sumnja u nj. Međutim, on je imao ključ, mogao je doći i ubiti je.

Šef policije uzdahne.

– Ne znam kako ćete to riješiti, Huish. Ne znam hoćemo li ikad nekamo stići.

– I sam bih htio saznati tko je ubojica – reče Huish. – Prema onome što znam, ona je bila dobra žena. Mnogo je toga učinila za ljude, za nesretnu djecu, sudjelovala je u svim dobrotvornim akcijama. Ona je bila takva osoba koja nije smjela biti ubijena. Da, htio bih znati, čak ako nikad ne sakupimo dovoljno dokaza da zadovoljimo javno tužilaštvo, ipak bih htio znati.

– Želim vam mnogo sreće, Huish – reče šef policije. – Iako nemamo mnogo indicija, nemojte se obeshrabriti ako ništa ne postignete.

Trag je zaista slab.

Šesto poglavlje

U dvorani planuše svjetla, a na ekranu se pojaviše reklame. Unaokolo su hodale djevojke, noseći limunadu i sladoled. Arthur Calgary ih je pažljivo promatrao. Jedna je bila punija djevojka smeđe kose, druga visoka i tamnoputa, a treća mala, plavokosa, koju je došao vidjeti. Bila je to Jackova supruga, tj. udovica koja se udala za Joea Clegga. Njeno je lice bilo zgodno, ali prilično isprazno, prekriveno slojem šminke.

Obrve su joj bile iščupane, a kosa stravično ukočena zbog jeftine trajne. Arthur Calgary kupi od nje sladoled. Imao je njenu adresu i namjeravao ju je posjetiti kod kuće, ali ju je htio vidjeti prije nego što se upoznaju. Pomisli da gospođa Argyle, prema onom što je o njoj čuo, sigurno ne bi mnogo marila za ovakvu snahu. Jacko ju je, nema sumnje, zbog toga i skrivao. On uzdahne i pažljivo sakrije kartonsku kutiju sa sladoledom pod svoje sjedalo. Kad su se svjetla ugasila i pojavio novi film na platnu, zavalio se na sjedalo, čekao je neko vrijeme, a zatim ustao i napustio kinematograf.

Slijedećeg jutra, u jedanaest sati, svratio je do stana čiju je adresu dobio, šesnaestogodišnji dječak otvori vrata i odgovori na njegovo pitanje: – Cleggovi? Posljednji kat.

Calgary se uspne i pokuca na vrata. Otvorila mu je Maureen Clegg. Izgledala je drukčije bez šminke i otmjene uniforme. Imala je glupavo, sitno lice, dobroćudno i nezanimljivo. Ona ga sumnjičavo promotri, namrštivši se.

– Zovem se Calgary. Vjerujem da vam je gospodin Marshall pisao o meni.

Lice joj se razvedri.

– Oh, to ste vi. Uđite. – Ona se pomaknu napravivši mu mjesta da prođe. – Žao mi je što je stan u neredu. Nisam još stigla rasprijeti.

Ona skloni odjeću sa stolca i odgurnu u stranu ostatke doručka.

– Izvolite sjesti. Drago mi je što ste došli.

– Smatrao sam da je to najmanje što mogu učiniti – reče Calgary.

Ona se zbunjeno nasmije, kao da nije sasvim shvatila njegove riječi.

– Gospodin Marshall mi je pisao o tome – reče. – O toj priči koju je Jacko izmislio... kako je ipak istina da ga je netko vozio one noći u Drymouth. Dakle, to ste bili vi?

– Da, ja sam ga vozio – reče Calgary.

– Zaista je teško u sve to povjerovati – reče Maureen. – Gotovo cijele noći smo Joe i ja raspravljali o tome. To bi bilo nešto za film. Bilo je to prije dvije godine, ili tako nešto?

– Da, prije dvije godine.

– Takve stvari se vide na filmu. Naravno, čovjek govori sam sebi da je sve to glupost i da se u životu ne bi moglo dogoditi. A ipak se događa. To je na neki način zaista uzbudljivo, zar ne?

– Pretpostavljam – reče Calgary gledajući je s neodređenom boli – da se stvar može i na taj način promatrati.

Ona nastavi veselo brbljati.

– Eto, siroti stari Jackie je mrtav i neće sve to doznati. Znae, dobio je upalu pluća u zatvoru. Ondje je vjerojatno bilo vlažno, zar ne?

Calgary shvati kako je romantična njena predodžba o zatvoru, vlažne podrumске ćelije i štakori koji grizu nožne prste.

– Moram priznati da je u ono vrijeme – nastavi ona – bilo i najbolje to što je umro.

– Da, vjerojatno je tako bilo najbolje.

– Pa, htjela sam reći, on je bio zatvoren za godine i godine, a Joe mi je rekao da je bolje zatražiti razvod. Upravo sam se pripremala na to.

– Željeli ste se razvesti?

– Pa kakve koristi imate od čovjeka koji će godinama biti u zatvoru? Osim toga, znate, premda je Jackie meni bio drag i sve to, on nije bio privržen tip. Nisam, zapravo, nikad ni vjerovala da će naš brak potrajati.

– Jeste li pokrenuli postupak za razvod prije nego što je umro?

– Pa, jesam, na neki način. Bila sam kod advokata. Joe me je nagovorio da odem. Naravno, Joe nije podnosio Jackieja.

– Joe je vaš suprug?

– Da. Radi s električarom. Ima vrlo dobar posao. O njemu imaju visoko mišljenje. Uvijek mi je govorio da Jackie nije nizašto, ali ja sam bila djetinjasta i glupa u ono vrijeme. Jackie je znao osvajati, znate.

– Čini se da je tako prema svemu onome što sam čuo.

– Bio je divan na svoj način i znao je kako da iziđe nakraj sa ženama... zaista ne znam zašto. Nije bio zgodan ili tako nešto. Uvijek sam mu govorila da ima majmunsko lice. Usprkos tome, znao se nametnuti, pa biste na kraju činili sve što je želio. Ali to je jedanput ili dvaput korisno poslužilo. Odmah nakon vjenčanja on je bio zapao u neke teškoće u garaži u kojoj je radio. Radilo se o automobilu neke mušterije.

Nikad nisam shvatila što je bilo posrijedi.

U svakom slučaju, šef je bio bijesan. Ali Jackie se znao približiti šefovoj supruzi. Bila je već dosta stara, vjerojatno oko pedeset godina, ali Jackie joj je polaskao i poigravao se s njom tako da je izgubila glavu. Na kraju je bila spremna za njega učiniti sve. Natjerala je svoga supruga da joj obeća da neće dignuti optužnicu

protiv Jackieja i sama dala novac koji je trebalo isplatiti. Međutim, on nikad nije doznao odakle potječe taj novac, da ga je dala njegova supruga. Kako smo se smijali, Jackie i ja!

Calgary je pogleda pomalo odbojno. – Zar je to bilo... toliko smiješno?

– Oh, ja mislim da jest, a vi? Zaista je bilo smiješno. Bila je stara, a tako luda za Jackiejem da je izvukla svu svoju ušteđevinu.

Calgary uzdahne. Stvari nikad nisu onakve kakvima ih zamišljamo. Svakim danom ga je sve manje privlačilo ime tog čovjeka koje je s toliko muke nastojao osvjetlati. Gotovo je počeo shvaćati ponašanje koje ga je zapanjilo u Sunny Pointu.

– Gospođo Clegg – reče – došao sam ovamo samo zato da vidim mogu li nešto učiniti za vas i ispraviti ono što se dogodilo.

Maureen Clegg ga pogleda s tračkom neraninijevanja.

– To je lijepo od vas – odvratila. – Ipak, zbog čega biste morali? Mi smo sasvim dobro. On dobro zarađuje, a i ja imam posao. Radim u kinematografu.

– Da, znam.

– Nabavit ćemo televizor, slijedećega mjeseca – nastavi ponosno.

– Drago mi je – reče Arthur Calgary – što ta nesretna stvar nije ostavila nikakav trajni l, rug.

Bilo mu je sve teže odabrati prave riječi dok je razgovarao s tom djevojkom koja je bila udanu za Jackoa. Sve što bi rekao zvučalo je neuvjerljivo, lažno. Zašto joj se nije mogao obraćati prirodnije?

– Bojao sam se da patite zbog toga.

Ona se zabulji u njega, raširenih plavih očiju, ni; shvaćajući što je htio reći.

– U ono vrijeme je bilo strašno – reče ona.

– Svi su susjedi pričali o tome, brinula sam se, premda moram priznati da je policija bila veoma ljubazna, kad se uzme sve u obzir. Razgovarali su sa mnom veoma uljudno.

Pitao se da li je ikad išta osjećala za pokojnika.

On je nenadano upita: – Jeste li vjerovali da je on to učinio?

– Želite reći da je ubio svoju majku?

– Da, upravo to.

– Pa, naravno... Na neki način jesam. Naravno, on je rekao da je nije ubio, ali Jackieju se nikad nije moglo vjerovati, a i činilo se da je on ubojica. Vidite, Jackie je katkad bio gadan, naročito ako biste mu se suprostavili. Znala sam da je u nekom škripcu. Nije mi htio ništa reći, već mi je dobacio kletvu kad sam ga pitala o tome. Međutim, onoga dana kad je otišao rekao je da će sve biti u redu. Njegova će majka, rekao je, platiti za njega. Morat će. Naravno, povjerovala sam.

– Koliko znam, on nikad nije rekao svojoj obitelji da je oženjen. Vi ih niste upoznali?

– Nisam. Vidite, oni nisu ljudi od staleža. Imaju veliku kuću, i sve to. Ja ne bih tamo dobro ispala. Jackie je mislio da je najbolje da me zataji. Osim toga, rekao je da će njegova majka, ako me povede tamo, pokušati upravljati mojim životom kao što je pokušavala njegovim. Ona nije mogla odoljeti želji da upravlja ljudima, rekao je, a njemu je bilo dosta toga... Rekao je da je nama dobro onako kako jest.

Nije pokazivala nikakvo nezadovoljstvo, naprotiv, činilo se da je ponašanje svoga supruga smatrala prirodnim.

– Pretpostavljam da je za vas bio velik udarac kad su ga uhapsili?

– Pa, prirodno. Ipak, kako je mogao učiniti takvu stvar, pitala sam se tada. Međutim, nema smisla bježati od istine. On je uvijek imao gadnu ćud kad bi ga nešto naljutilo.

Calgary se nagnu prema njoj.

– Hajde da nešto pretpostavimo. Zar vas doista nije ni najmanje iznenadilo da je vaš suprug udario svoju majku žaračem po glavi i ukrao joj veliku svotu novca?

– Pa, gospodine Calgary, oprostite, ali to ste dosta gadno postavili. Mislim da je on nije htio tako jako udariti, nije ju htio ubiti. Ona mu nije htjela dati novac, on je zgrabio žarač i zaprijetio joj. Kad je odložila novac na stranu, on je izgubio kontrolu nad sobom i udario je. Mislim da Jo nije namjeravao ubiti. Nije imao sreće. Vidite, taj novac mu je bio prijeko potreban. Završio bi u zatvoru ako ga ne bi nabavio.

– Prema tome... vi ga ne krivite?

– Naravno, krivim ga... ne sviđa mi se ružno, nasilničko ponašanje, i to prema vlastitoj majci. Ne, nipošto ne mislim da se je lijepo ponio. Počela sam razmišljati o tome da je Joe imao pravo kad mi je govorio da nisam smjela imati nikakve veze s Jackijem. Ali znate i sami kako je to. Djevojci je teško da se odluči. Joe Je, vidite, bio stalan, privržen. Poznavala sam ga već dulje vrijeme. Jackie je bio drukčiji. On je bio obrazovan, činilo se da je bogat, uvijek se razbacivao novcem. Osim toga, znao je privući ženu, što sam vam pričala. Svakome se mogao nametnuti. I meni se nametnuo. Požalit ćeš to, djevojko moja, tako mi je rekao Joe. Pomislila sam na lisicu i kiselo grožđe, ako razumijete na što mislim, ali Joe je imao pravo.

Calgary je pogleda, čudio se kako još ne shvaća što sve znači njegova priča.

– Kako je imao pravo? – upita.

– Pa, Jackie mi je zakuhao pravu kašu. Mi smo uvijek bili uzorni, majka nas je odgojila veoma brižljivo. Kod nas je uvijek sve bilo u redu, nije bilo priča. A tada je došla policija uhapsiti moga supruga! Svi su susjedi znali, bilo je u svim novinama, u »New of the World« i u ostalima. Dolazilo je mnogo reportera i postavljalo pitanja. Bila sam u veoma gadnom položaju.

– Ali, drago moje dijete – reče Arthur Calgary – zar ne uviđate da on to nije učinio?

Na trenutak njeno blijedo, zgodno lice postane smeteno.

– Naravno, zaboravila sam. Ali svejedno... Hoću reći, on je otišao tamo, lupao unaokolo, prijetio joj i sve to. Da to nije učinio, ne bi bio uhapšen, zar ne?

– Da, to je potpuno točno – odvrati Calgary.

Možda je, pomisli, ovo glupavo zgodno stvorenje veći realist od mene.

– Bilo je strašno – nastavi Maureen. – Nisam znala što da radim. Zatim mi je majka rekla da je bolje da odmah posjetim njegovu rodbinu. Oni će morati nešto učiniti za tebe, rekla je. Nakon svega, govorila je, ti imaš svoja prava i najbolje je da im pokažeš kako se znaš izboriti za svoja prava. I tako sam pošla. Vrata mi je otvorila ona strankinja, pomoćnica, i u početku me nije shvatila, činilo se kao da ne može vjerovati. To je nemoguće, neprestano je govorila, nemoguće je da bi se Jacko s vama oženio. Time je pomalo povrijedila moje osjećaje.

Rekla sam joj da smo vjenčani, i to ne u matičnom uredu, već u crkvi. Tako je moja mama željela. A ona je ponavljala da to nije istina, da ne vjeruje u to. Zatim je prišao gospodin Argyle i bio je vrlo ljubazan. Kazao mi je da se ne brinem previše, da će sve učiniti za Jackiejevu obranu. Pitao me imam li novca... i slao mi pomoć svaki tjedan, a i sada mi šalje. Joeu se ne sviđa što je primam, ali ja sam mu rekla da oni imaju dovoljno. Poslao mi je ček na dar i kasnije, kad

smo se Joe i ja vjenčali. Tada je rekao da mu je vrlo drago i da se nada da će mi ovaj brak biti sretniji od prošloga. Da, gospodin Argyle je vrlo dobar.

Ona se osvrnu kad se otvoriše vrata.

– Eto Joea.

Joe je bio plavokos mlad muškarac, tankih lisnica. On se namršti dok je slušao objašnjenje. Maureen ih predstavi jedno drugome.

– Nadao sam se da je sve to već završeno – on će s neodobravanjem. – Oprostite što tako govorim, gospodine, ali nema smisla otkopavati prošlost. Tako ja osjećam. Maureen nije imala sreće, to je sve što se o tome može reći...

– Ja vas razumijem – odvrati Calgary.

– Naravno – reče Joe Clegg – nikad nije smjela imati posla s onakvim momkom. Ja sam znao da on nije bio nizašto. Već onda su kružile priče o njemu. Dvaput je bio uvjetno kažnjen. Takvi kad počnu na taj način, tako i nastave.

Najprije je to pronevjera, a zatim izvlačenje ušteđevina od žena i, na kraju, ubojstvo.

– Ali to – prekine ga Calgary – nije bilo ubojstvo.

– Tako vi kažete, gospodine – odgovori Joe Clegg. Zvučalo je kao da ni najmanje ne vjeruje u suprotno.

– Jack Argyle ima savršen alibi za vrijeme kud je izvršen zločin. Vozio se u mom automobilu do Drymoutha. Prema tome, gospodine Clegg, on nikako nije mogao počinuti to ubojstvo.

– Možda nije, gospodine – reče Clegg – uli šteta je sve to otkopavati, ako dopuštate da Luko kažem. On je mrtav i njemu to ništa ne znači, a susjedi će ponovo pričati i svašta izmišljati.

Calgary ustane.

– Pa, uzevši u obzir vaše gledište, i na taj način se može promatrati cijeli slučaj. Međutim, postoji i pravda, gospodine Clegg.

– Uvijek sam vjerovao – odvrati Clegg – da je engleski sud toliko pravedan koliko uopće može biti.

– I najbolji sistem u svijetu može pogriješiti – reče Calgary. – Pravda je, ipak, u rukama ljudi, a ljudi nisu nepogrešivi.

Pošto ih je ostavio, uputi se niz ulicu. Osjeti da se uzrujao više nego što je mislio da je moguće. Zar bi doista bilo bolje, upita se, da mi se nikad nije vratilo sjećanje na onaj dan? Sve u svemu, kako je taj uskogrudni momak stisnutih usnica upravo rekao, dječak je mrtav. Bio je pred sucem koji ne griješi. Hoće li se ljudi njega sjećati kao ubojice ili samo sitnog lopova, njemu sada nije važno.

Odjednom ga preplavi val bijesa. Ipak, trebalo bi da nekome bude važno, pomisli. Netko bi se morao veseliti. Zašto njima nije drago?

Ona djevojka, ne mogu je razumijeti. Nju je možda Jacko zaludio, ali ona ga nikad nije voljela. Možda nije kadra da ikoga voli. A, ostali, njegov otac, sestra, njegova dadilja...

Njima je trebalo biti drago. Morali su mu pokloniti barem koju lijepu riječ prije nego što su počela strahovati za sebe... Da... netko je trebao mariti.

– Gospođica Argyle? Tamo, kod druge tezge. Calgary zastane na trenutak, promatrajući je.

Bila je niska i vrlo uredna, tiha, a djelovala je kao sposobna osoba. Bila je odjevena u tamno plavu haljinu s bijelim ovratnikom i manšetama.

Njena plavičasto-crna kosa bila je uredno smotana na zatiljku. Koža joj je bila tamna, tamnija od bilo koje engleske puti. Imala je i sitnije

kosti. To je bila napola Indijka koju je gospođa Argyle usvojila i dovela u obitelj.

Ona podigne oči i njen se pogled sretne s njegovim. Oči su joj bile tamne, sasvim bez sjaja, oči koje nisu kazivale ništa.

Glas joj je bio tih i ugodan.

– Mogu li vam pomoći?

– Vi ste gospođica Argyle? Gospođica Christine Argyle?

– Jesam.

– Moje ime je Calgary, Arthur Calgary. Možda ste čuli...

– Jesam, čula sam. Otac mi je pisao.

– Želio bih razgovarati s vama.

Ona pogleda na sat.

– Knjižnica se zatvara za pola sata. Možete li pričekati do tada?

– Mogu. Da negdje popijemo šalicu čaja?

– Hvala vam. – Ona se okrenu prema čovjeku koji je stajao iza njega. – Izvolite?

Arthur Calgary se udalji. Lutao je unaokolo, pregledajući police, i cijelo vrijeme promatrao Tinu Argyle. Ona je izgledala isto, smireno, sposobno, neuznemireno. Vrijeme je sporo prolazilo. Najzad se začu zvono i ona mu kimnu.

– Naći ćemo se vani za nekoliko minuta.

Ubrzo je došla, odjevena u debeli, tamni kaput. On je zapita kamo bi mogli otići.

– Ne poznajem dobro Redmyn – objasni on.

– Blizu katedrale je jedna kavanica. Nije baš najbolja, ali je zato u njoj manja gužva nego u ostalima.

Uskoro se nađoše za malim stolom, a nezainteresirana konobarica preuzme njihovu narudžbu.

– Čaj neće biti dobar – reče Tina, ispričavajući se – ali mislila sam da će vam biti draže da budemo donekle nasamo.

– Tako je. Moram vam najprije reći zašto sam vas želio vidjeti. Upoznao sam članove vaše obitelji, uključujući i suprugu vašeg brata – Jackoa, udovicu. Vi ste jedini član obitelji kojeg nisam upoznao. On, da, osim vaše udate sestre, naravno.

– Mislite da je potrebno da nas svih upoznate?

Rekla je to sasvim uljudno, ali se u njenu glasu osjećala ravnodušnost i Calgaryju bi malo neugodno.

– Gotovo i nije društvena obaveza – složi se suho. – I nije posrijedi znatiželja. (Ipak je bila?) Htio sam samo da vam svima osobno izrazim duboko žaljenje što nisam uspio dokazati nevinost vašeg brata u vrijeme sudskog procesa.

– Razumijem...

– Ako vam je bio drag... Jeste li ga voljeli?

Ona se malo zamisli pa reče: – Nisam voljela Jackoa.

– Pa ipak sam čuo sa svih strana da je bio veoma šarmantan. Ona odvrati jasno i bez uzbuđenja.

– Nisam imala povjerenja u njega i bio mi je odbojan.

– Nikad niste... oprostite... posumnjali da on nije ubojica vaše majke?

– Nikad mi nije palo na pamet da bi moglo biti drukčije.

Konobarica donese čaj. Kruh i maslac su bili stari, džem je nalikovao na neku čudnu želatinoznu tvar, kolači su bili prepečeni, a čaj loš.

On ispi gutljaj, pa upita: – čini se... koliko sam razumio... da podatak koji sam iznio i koji vašeg brata oslobađa optužbe za ubojstvo može donijeti neugodne posljedice. To bi moglo svima vama donijeti nove brige.

– Jer će se slučaj ponovo pokrenuti?

– Da. Jeste li već razmišljali o tome?

– Moj otac vjeruje da je to neizbježno.

– Žao mi je, zaista mi je žao.

– Zašto vam je žao, dr Calgary?

– Žao mi je zato što ću biti uzrok vaših novih teškoća.

– Da li biste bili zadovoljni da ste šutjeli?

– Mislite zbog pravde?

– Da. Zar niste i vi na to mislili?

– Naravno, činilo mi se da je pravda najvažnija. A sada se počinjem pitati ima li i važnijih stvari.

– Na primjer?

Njegove se misli zaustave na Hester.

– Kao... nevinost, možda.

Njene oči postadoše još tamnije.

– Na što mislite, gospođice Argyle? – šutjela je trenutak ili dva, a zatim reče: – Mislim na one riječi iz Magna charte:^[3] Ni jednom čovjeku neće se odbiti pravda.

– Razumijem – odvrati on. – To je vaš odgovor...

Sedmo poglavlje

Dr. MacMaster je bio stariji čovjek, čupavih obrva, lukavih sivih očiju i izrazite brade. Naslonio se u dotrajalom naslonjaču i pažljivo proučavao svoga posjetioca. Sviđalo mu se ono što je zapazio. Calgary je osjećao simpatiju prema njemu.

Možda prvi put otkad se vratio u Englesku osjeća da razgovara s nekim tko ima razumijevanja za njegove osjećaje i mišljenje.

– Hvala vam što ste me primili, dr MacMaster – reče.

– Nemojte mi zahvaljivati – odvrati doktor.

– Umirem od dosade otkako sam napustio praksu. Moje mlade kolege naređuju mi da sjedim ovdje, poput lutke, i da se brinem o svome slabom srcu, a to mi se ne sviđa. Slušam radio, bla-bla-bla, katkad me moja domaćica nagovori da gledam televiziju, flik-flik-flik. Cijelog života sam radio, uvijek na nogama, u pokretu, i ne mogu se pomiriti sa sjedenjem na miru. čitanje mi zamara oči. Zato se nemojte ispričavati što mi oduzimate vrijeme.

– Najprije vam moram objasniti – reče Calgary – zašto se još zanimam za ovaj slučaj.

Pretpostavimo da sam učinio ono zbog čega sam došao... ispričao istinu o potresu mozga i gubitku pamćenja, te osvjetlao mladićev obraz. Nakon toga bilo bi logično da sam otišao i sve pokušao zaboraviti. Zar nije tako?

– Možda – odvrati dr MacMaster. – Brine li vas nešto? – upita, nakon pauze.

– Sve me brine – reče Calgary. – Moja priča nije primljena onako kako sam očekivao.

– Pa nema ničega čudnog u tome – odvrati dr MacMaster. – To se događa svaki dan. Mi u mislima zamislimo stvari, bez obzira na to o čemu se radi, o konzultaciji s drugim liječnikom, o prijedlogu da se vjenčate s nekom ženom, o razgovoru sa sinom prije njegova povratka na studij... a nikad ne ispadne onako kako ste zamislili. Vidim da ste o tome razmišljali; da ste smislili što ćete vi reći i odlučili kakvi će biti odgovori. Naravno, svaki put vas to potrese. Odgovori nikad nisu onakvi kakve očekujete. To je ono što vas je oneraspoložilo?

– Jest – odgovori Calgary.

– što ste očekivali, da će se uzvrtjeti oko vas?

– Očekivao sam... – zamisli se na trenutak – da mene okrive? Možda. Neprijateljstvo? Vjerojatno. Ali i zahvalnost.

– Nije bilo ni zahvalnosti ni mnogo neprijateljstva – MacMaster zagunđa. – Barem ne onoliko koliko je po vašem mišljenju trebalo biti?

– Tako nešto – prizna Calgary.

– To je zato što niste znali okolnosti sve dok niste došli ovamo. Zašto ste zapravo došli k meni?

Calgary polako odvrati: – Zato što želim razumjeti tu obitelj. Poznate su mi samo službeno potvrđene činjenice.

Znam da je gospođa Argyle bila dobra i nesebična žena koja je učinila sve najbolje za svoju usvojenu djecu, da je bila zainteresirana za opće dobro, da je imala dobru narav. Nasuprot njoj je, kako to zovu, problematično dijete koje je postalo pokvareno. Maloljetni delinkvent. To je sve što znam. Ne znam ništa ni o gospođi Argyle.

– Imate pravo – reče MacMaster – ističete ono bitno. Ipak, promislite, to je najzanimljiviji dio svakog ubojstva: kakva je bila ubijena osoba.

Svatko uvijek ispituje kakav je bio ubojica. Vjerojatno mislite da je gospođa Argyle ona vrsta žene koja nije smjela biti ubijena.

– Mislio sam da svatko tako osjeća.

– S etičke strane – reče MacMaster – imate pravo. Ali Kinezi su rekli da je velikodušnost bolje smatrati grijehom nego vrlinom, a u tome ima nečega. Velikodušnost utječe na ljude, ona ih sputava. Svi znamo kakva je ljudska priroda.

Pomozite nekome pa ćete osjetiti da ste ljubazni prema njemu. Dopast će vam se. Međutim, onaj kojem je dobro učinjeno, hoće li on gajiti dobre osjećaje prema vama? Hoće li vas voljeti? Naravno, on bi vas morao voljeti.

– Dakle – nastavi on, nakon stanke – tu smo. Gospođa Argyle bila je ono što bi se moglo nazvati izvanredna majka. Međutim, ona je nesumnjivo pretjerala u svojoj velikodušnosti.

Možda je to željela ili je, u svakom slučaju, pokušavala.

– To nisu njena djeca – istaknu Calgary.

– Nisu – odvrati MacMaster. – Mislim da je baš to uzrok teškoća. Pogledajte samo običnu mačku s mačićima. Ona ih nesebično štiti i ogrepst će svakoga tko im se približi. A zatim, nakon tjedan dana, ona se već vraća svom uobičajenom životu. Odlazi, malo lovi, odmara se sama. Ona će ih zaštititi ako ih netko napadne, ali više nije opsjednuta njima. Malo će se poigrati s njima, a kad postanu malo veći, vratit će im istom mjerom i reći im da je puste na miru. Ona se vraća prirodi. Kako oni rastu, tako se ona sve manje brine o njima, a sve više misli na mačore iz susjedstva. To je ono što bismo mogli nazvati prirodni život ženke. Upoznao sam mnogo djevojaka i žena s jakim materinskim instinktom, koje su se željele udati uglavnom zbog majčinstva, premda to možda ni same nisu znale...

Rađale su djecu i bile sretne i zadovoljne.

Ponovo su se vraćale životu, zanimale se za svoga supruga, za mjesne događaje i naklapanja, ali, naravno, i za svoju djecu. Međutim, sve je to tada proporcionalno zastupljeno. Majčinski instinkt, isključivo u fizičkom smislu, bio je zadovoljen.

– Gospođa Argyle je imala vrlo jak majčinski instinkt – nastavi MacMaster – ali nikad nije osjetila fizičko zadovoljstvo pri rođenju djeteta. Zato njena želja za materinstvom nije nikad oslabila. Ona je željela djecu, mnogo djece.

Nikad ih nije imala dovoljno. Sve njene misli, danju i noću, bile su posvećene djeci. Njen suprug nije značio ništa. On je bio samo ugodna, ali nestvarna slika u pozadini. Djeca su za nju bila sve. Njihova hrana, odijevanje, njihova igra, sve u vezi s njima. Suviše je učinila za njih. Sve im je dala osim onoga što su trebali, a to je malo dobrog, jednostavnog zapuštanja. Nije ih puštala u vrt da se igraju kao sva obična djeca na selu. Ne, njena su djeca morala dobiti sve moguće naprave, umjetne sprave za penjanje, kocke za skakanje, kućicu u krošnji drveta, umjetnu plažu od pijeska na rijeci. Ona nisu jela običnu, jednostavnu hranu. Do pete godine ta su djeca jela kašu od povrća, i mlijeko je moralo biti sterilizirano, voda iskušana, brojile su se kalorije i vitamini. Imajte na umu da ne kršim liječničku etiku kad vam ovo govorim. Gospođa Argyle nikad nije bila moj pacijent. Kad je trebala liječnika, odlazila je drugome, u ulicu Harley. Nije išla često, bila je vrlo čvrsta i zdrava žena. Međutim, ja sam bio mjesni liječnik kojeg su pozivali da pogleda djecu, premda me ona smatrala pomalo nehajnim u pogledu djece. Savjetovao sam joj da im dopusti da pojedu par kupina iz šumarka. Rekao sam joj da im neće škoditi da smoče noge i da se katkad prehlade, te da nije ništa loše ako dijete ponekad ima višu temperaturu. Tu se djecu suviše mazilo, hranilo i voljelo, a to nije bilo za njihovo dobro.

– Htjeli ste reći – reče Calgary – da nije bilo za Jackovo dobro.

– Nisam mislio samo na Jackoa. Po mom mišljenju, Jacko je bio na teret od samog početka. Suvremen naziv za takve je ludo i smušeno derište. Taj je naziv dobar kao i svaki drugi. Argyleovi su učinili sve najbolje za njega, sve što se moglo učiniti. Vidio sam mnogo takvih

Jackoa u svom životu. Kad takav dječak odraste i postane beznadno pokvaren, roditelj kaže: Da sam samo bio nepopustljiviji s njim dok je bio mlađi, ili pak: Bio sam suviše grub, da sam barem bio blaži. Ni jedno ni drugo ne vrijedi ni pare. Neki pođu krivim putem zato što su imali nesretan dom i jer su se osjećali nevoljeni. Drugi pođu krivim putem zato što ih na to navede prvi jači stres koji dozive. Jackoa bih uvrstio u ovu drugu grupu.

– Vi vjerojatno niste bili iznenađeni – reče Calgary – kad ste čuli da je uhapšen zbog ubojstva?

– Iskreno rečeno, jesam, bio sam iznenađen.

Ne zato što mislim da se Jacko osobito grozio ubojstva. On nije imao savjesti. Iznenadio me je način ubojstva. Oh, znam da je bio silovite čudi i tako dalje. Dok je bio dijete, znao se baciti na drugo dijete, udariti ga nekom teškom igračkom ili komadom drva. Uvijek je to bilo dijete manje od njega, a nikad nije bio zaslijepljen bijesom, već je samo želio to dijete ozlijediti ili mu oduzeti nešto što je htio imati.

Od Jackoa bih očekivao drugu vrstu ubojstva.

Na primjer, kada nekoliko dječaka izvrši prepad, pa ih policija uhvati, momci kao Jacko bi rekli: Udari ga po glavi, bato. Udari ga. Ubij ga.

Takvi odobravaju ubojstvo, spremni su da ga potaknu, ali nikad nemaju psihičke snage da sami ubiju, svojim rukama. Sada se čini – doda j. liječnik – da sam imao pravo.

Calgary je prikovao pogled na dotrajali ćilim na kojem se jedva vidio uzorak.

– Nisam znao – reče – na što ću naići.

Nisam znao da ću biti nepravičan prema drugima, da bi to moglo... da to mora... Liječnik je blago kimao, u znak potvrde.

– Da – reče – čini se da je tako. Mislim da j biste vi to morali riješiti tamo, među njima.

– Došao sam zapravo – odvrati Calgary – da s vama porazgovaram o tome. čini se, na temelju svega, da nitko od njih nema pravog motiva za ubojstvo.

– Nema – složi se liječnik – ali ako zadrete malo dublje ispod površine, mislim da ćete naći dovoljno razloga zbog kojih bi je netko poželio ubiti.

– Zašto? – upita Calgary.

– Vi zaista osjećate da je ovo vaša dužnost?

– Da. Ne mogu drukčije osjećati.

– Možda bih i ja osjećao isto da sam na vašem mjestu... Ne znam. Dakle, mislim da nitko od njih ne pripada sam sebi. Barem je tako bilo dok je njihova majka, zvat ću je tako da bude jednostavnije, bila živa. Znete, ona još ima velik utjecaj na njih.

– Na koji način?

– S financijske strane, ona se pobrinula za njih, i to dobro. Bio je tu veliki prihod. On je bio podijeljen onako kako su povjerenici smatrali pogodnim. Međutim, premda gospođa Argyle nije bila povjerenik, njene su se želje uvijek ispunjavale.

On načini stanku, a zatim nastavi.

– Zanimljivo je kako su svi pokušavali pobjeći, kako su se borili da se ne uklope u okvir koji im je htjela nametnuti, i to zato što je ona pripremala teren za njih. Htjela im je pružiti dom, dobro obrazovanje, dobar prihod i dobar start u zanimanjima koje je odabrala za njih.

S njima je postupala kao da su njena i Leova djeca. Naravno, nisu bila njena i Leova djeca.

Ona su imala sasvim drukčije porive, osjećaje, stavove i zahtjeve. Micky sada radi kao prodavač automobila. Hester je više-manje pobjegla od kuće i pošla na pozornicu. Zaljubila se u nekog veoma nepoželjnog tipa. Nije bila nikakva glumica, morala se vratiti kući. Morala je priznati, a ona to nije voljela, da je njena majka imala pravo. Mary Durrant je zahtijevala da se uda u vrijeme rata, a majka ju je upozoravala da to ne čini. On je hrabar i pametan čovjek, ali prava budala kad se radi o poslovima. Zatim je obolio od poliomielitisa. Nakon bolničkog liječenja doveli su ga u Sunny Point. Gospođa Argyle ih je nastojala nagovoriti da zauvijek ostanu u Sunny Pointu. Suprug je bio voljan ostate, ali Mary Durrant se čvrsto i očajnički borila protiv toga. Htjela je imati svoj dom i svoga supruga samo za sebe. Vjerojatno bi na kraju bila popustila da njena majka nije ubijena.

– Micky je – nastavi liječnik – uvijek bio nekako odsječen, ogorčen što ga je napustila njegova majka. Patio je zbog toga kao dijete, i nikad to nije prebolio. Mislim da je u srcu uvijek mrzio svoju pomajku. Ni Šveđanka, maserka, nije voljela gospođu Argyle. Njoj su bila draga djeca i Leo. Ona je primala sve što joj je velikodušna gospođa Argyle davala i vjerojatno je nastojala biti zahvalna, ali joj to nije uspijevalo. Ipak, teško mi je povjerovati da ju je njena netrpeljivost nagnala da svoju dobročiniteljicu udari žaračem po glavi, jer ona je uvijek mogla otići. Što se tiče Lea Argylea...

– Što je s njim?

– On se namjerava ponovo oženiti – odvrati dr MacMaster – i neka mu bude sretno.

Ona je vrlo zgodna žena. Dobra je srca, ljubazna, s njom je ugodno, i veoma je zaljubljena u njega. I to već dugo vremena, što je ona osjećala prema gospođi Argyle? O tome možete nagađati kao i ja. Prirodno, smrt gospođe Argyle dobrim je dijelom pojednostavila stvari. Leo Argyle nije takav tip muškarca koji bi imao odnos sa tajnicom dok mu je supruga u istoj kući. Mislim da on ne bi napustio svoju suprugu.

Calgary poče, lagano: – Vidio sam ih oboje i razgovarao s njima, ne vjerujem da je i jedno od njih...

– Znam – odvrati MacMaster – teško je povjerovati. Ipak, netko iz kuće je to učinio.

– Doista tako mislite?

– A što bih drugo mogao misliti? Policija je gotovo sigurna da to nije bilo djelo neke osobe izvana, a policija vjerojatno ima pravo.

– Ali tko od njih? – upita Calgary.

MacMaster slegnu ramenima. – čovjek jednostavno ne zna.

– Zar nemate neku ideju na osnovi onoga Sto znate o njima?

– Ne bih vam trebao reći čak i da imam – reče MacMaster. – Od čega da počnem? Ako ne iskrсне nešto što mi je promaklo, nijedno od njih ne izgleda kao ubojica. Ipak, nikoga ne moru izdvojiti. Ne – doda polako – mislim da nikad nećemo doznati. Policija će ispitivati, istraživati, dat će sve od sebe, ali da nađe dokaze nakon toliko vremena... – On odmahnu. – Mislim da se istina nikad neće doznati. Ima takvih slučajeva. Pisalo se o njima. Prije pedeset ili stotinu godina bilo je slučajeva da se sumnjalo u jednu od tri, četiri ili pet osoba, ali nije bilo dovoljno dokaza i nitko nije mogao ništa dokazati.

– Mislite li da će i ovdje biti tako?

– Mislim da hoće – reče dr MacMaster i ponovo prodorno pogleda Calgaryja. – To je strašno, zar ne?

– Strašno je – ponovi Calgary – zato što se radi o nevinima. To mi je ona rekla.

– Tko vam je to rekao?

– Djevojka... Hester. Rekla je da ne razumijem da su nevinini važni. A to ste mi upravo i vi rekli. Da nikada nećemo znati...

–... tko je nevin? – završi liječnik umjesto njega. – Kad bi se mogla saznati istina, čak i da ne bude hapšenja, suđenja ili kazne! Barem znati. Jer inače... – On zastane.

– Da? – upita Calgary.

– Smislite nešto sami – odvratila dr MacMaster. – Ne moram vam reći, to već znate.

Zatim nastavi: – To me podsjeća na slučaj Bravo koji se, čini mi se, dogodio prije stotinu godina, a još se pišu knjige o tome. Sve je dokazivalo da je to učinila njegova supruga, ali i gospođa Cox, dr Gully... ili čak sam Charles Bravo, koji je mogao uzeti otrov usprkos nalazu istražitelja.

Sve su teorije bile jednako vjerojatne, ali nitko neće nikada doznati istinu. I tako je Florence Bravo, koju je odbacila njena obitelj, umrla od pijančevanja, osamljena. Gospođa Cox, za koju je većina ljudi vjerovala da je ubojica, bila je prognana, sa tri mala dječaka, i doživjela je starost, a dru Gullyju je bila uništena karijera... Netko je bio kriv, ali je izmakao pravdi. Drugi su bili nevini, a nisu izmakli.

– To se ne smije ovdje dogoditi – reče Calgary.– Ne smije!

Osmo poglavlje

Hester Argyle se gledala u ogledalo. Njen pogled nije pokazivao suviše taštine. Bilo je to više zabrinuto samoispitivanje koje je nastojalo prodrijeti ispod oklopa poniznosti osobe koja nikad nije bila sigurna u sebe. Ona otkri čelo podignuvši kosu, pomakne je u stranu i namršti se ugledavši rezultat. Odjednom u ogledalu ugleda neko lice pored svoga, pa se prestrašeno trgnu i okrenu.

– Bojiš se – reče Kirsten Lindstrom.

– Što želiš time reći, Kirsty?

– Bojiš se mene. Mislila si da sam se tiho privukla iza tebe i da te možda kanim udariti.

– Oh, Kirsty, nemoj biti tako budalasta. Naravno da ne bih mogla pomisliti tako nešto.

– Ali jesi – odgovori druga. – Imaš pravo što tako misliš, što se trgneš kad ugledaš sjenu i primijetiš nešto što ne možeš potpuno shvatiti. U ovoj kući ima nečega zbog čega se treba bojati. Sada to znamo.

– U svakom slučaju, draga Kirsty – reče Hester – ne moram se bojati tebe.

– Kako znaš? – upita Kirsten Lindstrom.

– Prije kratkog vremena čitala sam u novinama o ženi koja je godinama živjela s drugom ženom, a zatim je odjednom ubila, ugušila. Pokušala joj je iskopati oči. A zašto? Zato što je, kako je blago rekla policiji, već neko vrijeme zamjećivala da je u tu ženu ušao đavao. Ona je vidjela da je đavao promatra iz očiju one druge, znala je da mora biti jaka i hrabra i da mora ubiti đavla.

– Sjećam se toga – reče Hester. – Ali ona žena je bila luda.

– Ali ona nije znala da je luda – odvrati Kirsten. – A nije izgledala luda ni onima koji su je okruživali, jer nitko nije znao kakve se izopačene misli vrzmaju njenom glavom. Zato ti kažem da ne znaš što je u mojoj glavi. Možda sam luda. Možda sam jednog dana pogledala tvoju majku i pomislila da je antikrist i da je moram ubiti.

– Ali, Kirsty, to je prava glupost!

Kirsten Lindstrom uzdahnu i sjede.

– Da – prizna – to je glupost. Veoma sam voljela tvoju majku. Uvijek je bila dobra prema meni. Ipak, pokušavam ti reći, Hester, a to moraš razumjeti i vjerovati, da ne možeš svakome ili bilo čemu reći glupost. Više ne možeš imati povjerenja ni u mene ni u neku drugu osobu.

Hester se okrenu i pogleda ženu.

– Zaista ozbiljno govoriš? – upita je.

– Veoma ozbiljno – odgovori Kirsten. – Svi mi moramo biti ozbiljni i otvoreno iznositi stvari. Nema smisla da se pravimo kao da se ništa nije dogodilo. Onaj čovjek koji je bio ovdje... da barem nije došao... dokazao je da Jacko nije ubojica. Znači da je netko drugi ubojica, a to je jedan od nas.

– Ne, Kirsty, ne! To je mogao biti netko tko je...

– Tko je... što?

– Pa, netko tko je želio nešto ukrasti, ili je imao nešto protiv majke zbog nekih razloga iz prošlosti.

– Misliš da bi tvoja majka dopustila takvoj osobi da uđe?

– Mogla je – reče Hester – znaš i sama kakva je bila. Kad bi netko došao i ispričao joj kako ga prati nesreća, kad bi joj netko došao i rekao kako se neko dijete zapušta ili s njim loše postupa, zar ne

misliš da bi majka pustila takvu osobu da uđe, povela je u svoju sobu i slušala što joj govori?

– Ne vjerujem – reče Kirsten. – U najmanju ruku, čini mi se nevjerojatno da bi tvoja majka sjela za stol i dopustila da ta osoba podigne žarač i udari je po zatiljku. Ne, ona je bila smirena, povjerljiva s onim tko je bio u sobi jer ga je poznavala.

– Radije nemoj, Kirsty – uzviknu Hester.

– Toliko si se približila tome, toliko si blizu.

– Zato što to jest blizu, ovdje. Ne, neću više ništa reći, ali te upozoravam da ne možeš biti sigurna premda misliš da nekoga dobro poznaješ i da možeš imati povjerenja u njega. Zato se čuvaj. Čuvaj se mene, čuvaj se Mary, svog oca i Gwende Vaughan.

– Kako bih mogla živjeti ovdje i sumnjati u svakoga?

– Ako ne prihvatiš moj savjet, za tebe će biti bolje da napustiš ovu kuću.

– Ne mogu sada.

– Zašto ne? Zbog mladog liječnika?

– Ne znam što time želiš reći, Kirsty. – Crvenilo joj zažari obraze.

– Mislim na dra Craiga. On je vrlo zgodan, dovoljno dobar kao liječnik, drag, savjestan.

Mogla bi i gore proći. Ipak mislim da bi bilo bolje da napustiš kuću.

– To je sve glupost – ljutito uzvikne Hester. – Glupost! Da barem dr Calgary nije nikad došao ovamo.

– Slažem se – reče Kirsten – cijelim srcem.

Leo Argyle potpiše i posljednje pismo koje je Gwenda Vaughan stavila pred njega. – Je li ovo posljednje? – upita. – Danas smo dosta uradili.

Nakon par minuta, pošto je zalijepila marke i zatvorila kuverte, ona ga zapita: – Zar već nije vrijeme da odeš na onaj put u inozemstvo?

– Put u inozemstvo?

Leo Argyle je to pitao veoma neodređeno, a Gwenda nastavi: – Ne sjećaš se da si namjeravao otići u Rim i Siennu?

– Ah, da, sjećam se.

– Želio si pogledati one dokumente iz arhiva o kojima ti je pisao kardinal Massilini. – Da ti rezerviram avion ili bi radije išao vlakom?

I činilo se da je Leo bio veoma daleko kad ju je pogledao i slabašno se nasmiješio.

– Čini mi se da se nastojiš riješiti mene, Gwenda – reče.

– Ne, dragi, ne želim.

Ona mu brzo priđe i kleknu pored njega.

Nikad nisam željela da ine ostaviš, nikad. Ipak, mislim da bi bilo bolje da odeš odavde nakon...

– Nakon prošlog tjedna? – upita Leo. – Nakon posjeta dra Calgaryja?

– Da barem nije došao ovamo – reče Gwenda. – Da je barem sve ostalo onako kako je bilo.

– I da je Jacko i dalje nepravedno osuđen za nešto što nije učinio?

– On je to mogao učiniti – reče Gwenda.

– On je to mogao učiniti bilo kada i mislim da je pravi slučaj što to nije učinio.

– Čudno je to – reče Leo, zamišljeno. – Nikad nisam mogao povjerovati da je on to učinio. Naravno, morao sam popustiti pred dokazima, ali ipak mi se to činilo nevjerojatno.

– Zašto? Uvijek je imao strašnu narav.

– Da, napadao je drugu djecu, obično onu koja su bila manja od njega. Ali nikad nisam osjetio da bi napao Rachel.

– Zašto ne?

– Zato što se nje bojao – odgovori Leo. – Ona je imala velik autoritet, a Jacko je to osjećao kao i svi ostali.

– Ipak, zar ne misliš – upita Gwenda – da je upravo zbog toga... htjela sam... – Ona zastane.

Leo je ispitivački pogleda. Nešto u njegovu pogledu natjera je da pocrveni. Ona se okrenu, približi se kaminu, klekne ispred njega i ispruži dlanove prema plamenu. Da, mislila je u sebi, Rachel je svakako imala autoriteta. Bila je tako zadovoljna sama sobom, tako sigurna u sebe, poput pčele matice koja svima naređuje. Zar to nije dovoljno da netko poželi da uzme žarač i udari je, ušutka je zauvijek. Rachel je uvijek imala pravo, uvijek je sve znala najbolje, uvijek je bilo onako kako je ona htjela.

Gwenda naglo ustane.

– Leo – reče – zar se, ne bismo mogli vjenčati odmah umjesto da čekamo do ožujka?

Leo se zagleda u nju. šutio je časak, a zatim reče:

– Ne, Gwenda, mislim da to nije dobar plan.

– Zašto ne?

– Mislim – odvratila Leo – da bi bilo šteta uletjeti u nešto.

– Što misliš time?

Ona mu priđe i kleknu pored njega.

– Leo, što doista misliš? Moraš mi reći. On odvratila:

– Draga moja, razmisli i vidjet ćeš da ne smijemo, kao što sam rekao, uletjeti u nešto.

– Ali mi ćemo biti vjenčani u ožuljku, kao što smo planirali?

– Nadam se...

– Ne govoriš kao da si siguran ... Leo, zar ti više nije stalo?

– Oh, draga moja – on položi ruke na njena ramena – naravno da mi je stalo. Ti si mi sve na svijetu.

– Dakle? – nestrpljivo će Gwenda.

– Ne još. – On ustane. – Moramo čekati, moramo biti sigurni.

– Sigurni u što?

On ne odgovori. Ona počne:

– Ne misliš ... pa ti ne možeš misliti da ... Leo odvratila:

– Ja... ja ne mislim ni na što.

Vrata se otvore i uđe Kirsten Lindstrom noseći poslužavnik, koji spusti na pisaći stol.

– Ovdje je vaš čaj, gospodine Argyle. Da donesem šalicu i za vas, Gwenda, ili ćete se pridružiti ostalima u prizemlju?

Gwenda odvratila:

– Sići ću u blagovaonicu i odnijeti ova pisma. Treba ih poslati. Ona podigne pisma, dok su joj ruke lagano podrhtavale, te iziđe iz sobe.

Kirsten Lindstrom je gledala za njom, a tada pogleda Lea.

– Što ste joj rekli? – upita. – što ste joj učinili da se tako uzrujala?

– Ništa – odvrati Leo. Glas mu je zvučao umorno. – Uopće ništa.

Kirsten Lindstrom slegnu ramenima i bez riječi ode iz sobe. Premda nije ništa pokazala ni rekla, ipak je mogao osjetiti njeno prigovaranje. Leo uzdahnu i udobnije se namjesti. Osjećao se veoma umorno. On natoči šalicu čaja, ali je ne ispi. Buljio je preda se, prisjećajući se prošlosti.

Sjećao se društvenog kluba u istočnom dijelu Londona, kamo je često zalazio. Ondje je prvi put sreo Rachel. Jasno se sjećao kako je izgledala. Bila je djevojka srednje visine, čvrste građe. Nosila je vrlo skupu odjeću, što se njemu, u ono vrijeme, nije sviđalo. Usprkos tome, djelovala je neuredno. Imala je okruglo, ozbiljno lice, puno topline i srdačnosti, a njena živahnost i naivnost mu se dopala. Toliko toga je trebalo učiniti, toliko toga je bilo vrijedno uraditi! Riječi je izgovarala žudno, tekle su brzo i dosta nepovezano. Njegovo se srce odmah zagrijalo za nju. Jer i on je osjećao da mnogo toga treba uraditi i da mnogo toga vrijedi učiniti. Premda je po prirodi bio sklon ironiji, i zbog toga sumnjao vrijedi li nešto uraditi, uvijek je bio onoliko uspješan koliko treba biti. Međutim, Rachel se nije upuštala u sumnje. Ako učiniš ovo, ako učiniš ono, ako subvencioniraš takvu i takvu instituciju, automatski će se pojaviti i dobri rezultati.

Nikad nije pravila ustupke ljudskoj prirodi, i uviđao je sada. Ljude je uvijek promatrala kao i slučajeve, kao probleme s kojima se treba suočiti. Ona nikad nije shvatila da je svako ljudsko biće drukčije, da drukčije reagira, da ima svoju narav.

Sjeti se kako joj je tada savjetovao da ne očekuje suviše. No ona je uvijek očekivala suviše, premda bi odmah odbila ovakvu optužbu.

Budući da je očekivala mnogo, uvijek je bila razočarana. On se dosta brzo zaljubio u nju i bio je ugodno iznenađen kad je otkrio da je kći bogatih roditelja.

Planirali su zajednički život na osnovi visokoumnih razmišljanja, a nisu precizirali kakav će im biti svakodnevni život. Međutim, sad je uviđao što ga je privuklo k njoj. Bila je to toplina koja je izbijala iz njena srca. Samo, a u tome je bila tragedija, ta toplina zapravo nije bila namijenjena njemu. Ona je bila zaljubljena u njega, ali ono što je ona željela od njega i od života bila su djeca. A djece nije bilo.

Posjećivala je liječnike, one koji su bili na glasu i one koji nisu bili poznati, čak i nadriliječnike. Na kraju se morala pomiriti s istinom da nikad neće moći imati vlastitu djecu. Bilo mu je žao nje, pa je spremno pristao kad mu je predložila da usvoje djecu. Već su bili uspostavili kontakte s društvima za adoptiranje djece, a tada su otišli u New York, gdje je njihov automobil udario dijete koje je istrčalo iz stana u prizemlju. Bilo je to u jednoj siromašnoj četvrti.

Rachel je iskočila iz kola i kleknula na cestu, kraj djeteta, koje nije bilo ozlijeđeno, izuzevši par modrica. Bila je to lijepa djevojčica, zlatne kose i plavih očiju. Rachel je zahtijevala da je odveze u bolnicu da se provjeri je li ozlijeđena.

Razgovarala je s djetetovim rođacima; bila je to neka nemarna tetka i njen suprug, koji je očito bio pijanica. Bilo je jasno da prema djetetu ne osjećaju ništa. Djevojčicu su uzeli k sebi pošto su umrli njeni roditelji.

Rachel je predložila da uzme dijete sa sobom, na nekoliko dana, a žena se spremno složila. Ovdje se ne mogu o njoj brinuti kako treba, rekla je. Tako su Mary odveli u hotelski apartman. Djevojčica je očito uživala u mekanu krevetu i luksuznoj kupaonici. Rachel joj je kupila novu odjeću. Ali jednoga dana djevojčica je rekla: – Ne želim ići kući. Htjela bih ostati ovdje, s vama.

Rachel ju je dugo gledala i odjednom je obuze strasna žudnja i zadovoljstvo, čim su ostali sami, ona mu reče: – Hajde da je

zadržimo. To će se lako urediti. Usvojit ćemo je. Bit će naše dijete. Ta će žena biti presretna da se nje riješi.

On je dosta lako pristao. Dijete je izgledalo mirno, dobro, poslušno. Očito nije gajila neke osjećaje prema tetki i tetku s kojima je živjela.

Ako će to usrećiti Rachel, uredit će to. Zatražili su savjet od advokata, potpisali su potrebne papire i Mary O'Shaughnessy je postala Mary Argyle, te otplovila s njima u Evropu. Mislio je da će sada jedna Rachel biti sretna. Bila je sretna, uzbuđena, grozničava, ludovala je za Mary i kupovala joj sve moguće skupe igračke. Mary je sve prihvaćala na smiren i sladak način. Pa ipak, sjeti se Leo, uvijek ga je nešto uznemiravalo. Lakoća s kojom je dijete sve prihvaćalo, pomanjkanje čežnje za domom, za ljudima. Nadao se da će istinska ljubav doći kasnije. Tada znakova ljubavi nije bilo, dijete je samo sve prihvaćalo, pomireno sa sudbinom, uživajući u svemu što je dobivalo. Ali nije zamijetio ljubav prema pomajci.

Od toga trenutka, pomisli Leo, nekako je uspio kliznuti u pozadinu i nestati iz života Rachel Argyle. Ona je po prirodi bila majka, a ne žena. Kad je dobila Mary, činilo se da njene majčinske težnje nisu bile toliko ispunjene koliko probuđene. Nije joj bilo dovoljno jedno dijete. Od toga trenutka počela se zanimati za sirotišta, za pomoć nepokretnoj djeci, za zaostalu djecu, za ortopediju... uvijek za djecu. Bilo je to vrijedno divljenja. Divio joj se dok nije osjetio da je to postalo središte njena života.

Malo-pomalo on se posvetio svojim interesima.

Počeo se dublje zanimati za povijest ekonomije, koja ga je uvijek zanimala. Sve se više povlačio u svoju knjižnicu, bavio se istraživanjem i pisanjem kratkih monografija dobro uobličena teksta. Njegova supruga je sretno i zaposleno trčkarala po kući i povećala opseg svojih aktivnosti.

On je bio uljudan i popustljiv. Ohrabrivao ju je. – To je vrlo lijep projekt, draga. Da, svakako ću to nastaviti. Katkad bi mu se omakla pokoja riječ upozorenja. – Ti sigurno želiš da u cijelosti proučiš ovu

situaciju prije nego se upustiš. Ne smiješ dopustiti da te nešto ponese. Ona se i dalje savjetovala s njim, ali samo katkad, tek usput. Kako je vrijeme prolazilo, njena je narav postajala sve autoritativnima. Ona je znala što je pravo, ona je znala što je najbolje, a on je povlačio svoje kritike i slučajne prigovore. Rachel nije trebala njegovu pomoć, ni njegovu ljubav. Bila je zaposlena, sretna, puna nevjerojatne energije. Ispod boli koju je osjećao, skrivao se, što je dosta neobično, neki osjećaj i sažaljenja prema njoj. Kao da je znao da će je taj put odvesti u propast.

Neposredno pred rat, 1939, aktivnosti gospođe Argyle odmah su se udvostručile. Jednog dana sjetila se da otvori obdanište za ratnu siročad iz londonskih siromašnih četvrti i odmah je uspostavila kontakt s utjecajnim ljudima iz Londona. Ministarstvo zdravlja je bilo spremno na suradnju pa je potražila i našla pogodnu zgradu u udaljenom kraju Engleske, gdje se nisu očekivala bombardiranja. Ondje je mogla primiti na stan i hranu do osamnaestoro djece od dvije do sedam godina. Djeca nisu dolazila samo iz siromašnih kuća, već i iz nesretnih. To su bila siročad ili nezakonita djeca čije majke nisu željele biti evakuirane zajedno s njima ili kojima je dosadilo da se brinu o njima, zatim djeca s kojom se u kući loše postupalo, koja su bila zapuštena. Troje ili četvoro djece bila su invalidi. Za ortopedski tretman angažirala je, osim domaće radne snage, maserku iz švedske i dvije bolničarke. Sve je bilo ne samo udobno, već i luksuzno uređeno. Jedanput se usprotivio.

– Ne smiješ zaboraviti, Rachel, da će se ta djeca morati vratiti tamo odakle smo ih doveli. Ne smiješ im to suviše otežavati.

Ona je vruće odvratila: – Ništa nije dovoljno dobro za te jadnike. Ništa!

On je i dalje nastojao. – Da, ali oni se moraju vratiti, misli na to.

Ona je na to odmahнула rukom. – To možda neće biti potrebno. Moglo bi se... morat ćemo se pobrinuti za to.

Rat je donio mnoge promjene. Bolničarke, koje su se praktički odmarale brinući se o savršeno zdravoj djeci, u vrijeme kad je bilo dosta pravog posla za njih, morale su se često zamjenjivati novima. Na kraju je ostala samo jedna postarija bolničarka i 'Kirsten Lindstrom. Služavke su isto tako znale zatajiti, pa je Kirsten Lindstrom i ovdje bila od pomoći. Radila je s velikom vjerom i požrtvovanjem.

A Rachel Argyle je bila zaposlena i sretna.

Pokatkad su se događale, sjećao se Leo, zaprepašćujuće stvari. Kad Rachel nije mogla otkriti zašto mali Micky mršavi i nema apetita, pozvala je liječnika. On joj je rekao da je dječak zdrav ali da možda osjeća čežnju za domom. Ona je brzo odbila tu mogućnost.

– To je nemoguće! Vi znate iz kakva je on doma došao. Nabacivali su se s njim, loše postupali. Mora da je to bio pakao za njega.

– Usprkos tome – rekao je tada dr MacMaster – ne bih se iznenadio da osjeća čežnju. Navedite ga da progovori.

I jednog dana Micky je počeo pričati. Jecajući, u krevetu, viknuo je, nastojeći odgurnuti Rachel.

– Htio bih ići kući, našoj mami i našoj Ernie.

Rachel se uznemirila, skoro u nevjerici.

– On ne može željeti svoju majku. Ona nije dala ni pet para za njega. Udarala ga je nogom uvijek kad je bila pijana.

Leo joj je tada nježno rekao: – Ti radiš protiv prirode, Rachel. Ona je njegova majka i on je voli.

– Ona mu nije bila nikakva majka.

– On je njeno meso, njena krv, a to on osjeća. To je ono što se ničim ne može nadomjestiti.

Ona je na to odgovorila: – Ipak, sada bi već morao mene držati svojom majkom.

Jadna Rachel, pomisli Leo. Jadna Rachel, koju je mogla kupiti toliko mnogo stvari, ništa sebično, ništa za sebe, koja je pružala ljubav i dom neželjenoj djeci. Sve je te stvari mogla kupiti za njih, ali ne i njihovu ljubav.

Tada se rat završio i djeca su se vraćala u London, gdje su tražila rođake i roditelje. Ipak, sva nisu otišla. Neka od njih su ostala neželjena, i tada je Rachel rekla: – Znaš, Leo, oni su sada poput naše djece.

Ovo je trenutak da stvorimo svoju obitelj. Četvoro-petoro djece može ostati kod nas. Usvojiti ćemo ih, pobrinuti se za njih i oni će svi biti naša djeca.

On je osjetio neodređen nemir a nije znao zašto. Nije imao ništa protiv djece, ali je instinktivno osjetio neku lažnost u svemu tome, u pretpostavci da je lako stvoriti vlastitu obitelj na umjetni način.

– Zar to nije – upitao je – dosta riskantno?

No ona je odgovorila: – Riskantno? Možda i jest, ali to vrijedi učiniti.

Pretpostavljao je da to vrijedi učiniti, ali nije bio tako siguran kao ona. Tada je već bio tako daleko od toga, toliko zatvoren u sebe da nije nalazio snage da se usprotivi. Odgovorio je kao i mnogo puta prije toga: – Radi ono što ti se sviđa, Rachel.

Bila je puna trijumfa, puna sreće, počela je kovati planove, savjetovati se s pravnicima i obavljati sve potrebno na svoj uobičajeni poslovni način. I tako je stvorila obitelj: Mary, najstarije dijete, dovedena iz New Yorka; Micky, dječak kojeg je mučila nostalgija i koji je proplakao mnoge noći žudeći za svojim bijednim domom i nemarnom majkom; Tina, dražesna tamnoputa napola Indijka, čija je majka bila prostitutka, a otac mornar; Hester, koja je bila nezakonito dijete neke mlade Irkinje, koja je željela započeti nov

život; i Jacko, privlačan dječak, majmunska lica, koji je svojim šalama svih nasmijavao, pokušavao izbjeći svaku kaznu i očarati strogu gospođicu Lindstrom kako bi joj izmamio pokoji prekobrojni slatkiš. Njegov je otac bio u zatvoru a majka je pobjegla s drugim muškarcem.

Da, pomisli Leo, sigurno je vrijedilo pobrinuti se za tu djecu, pružiti im dom i ljubav oca i majke. Rachel je, pomisli, imala pravo što se veselila. Samo, sve se nije odvijalo onako kako je trebalo, jer djeca nisu bila onakva kakva bi bila njihova djeca. U njima nije tekla krv Rachelinih marljivih i spretnih roditelja, u njima nije bilo izdržljivosti i ambicije koja je manje poznatim članovima njene obitelji donijela siguran položaj u društvu, ni traga one neodređene blagosti i samosvojnosti njegova oca, djeda i bake, ni traga blistavu intelektu kojim su se odlikovali njegov drugi djed i baka.

Sve što je okolina mogla učiniti za njih bilo je učinjeno. To je bilo mnogo, ali ne sve. U njima je bilo ono sjeme slabosti koje ih je dovelo obdanište, a pod pritiskom to se sjeme moglo razviti u cvijet. Dobar primjer za to je bio Jacko.

Jacko, taj privlačni, poduzetni mladić čiji su duhovitost, šarm i lakoća kojim je svakog vrtio oko prsta u biti potjecali od delinkventne osobe.

To se pokazalo veoma rano, u dječjim krađama, u lažima. Sve se to pripisivalo njegovu prvotnom lošem odgoju, a moglo se prema Rachelinu mišljenju, lako popraviti. Međutim, nikad se nije popravilo.

Njegove su ocjene u školi bile vrlo loše.

Vratili su ga sa sveučilišta, i od tog trenutka počinje duga serija bolnih incidenata. On i Rachel, nastojeći učiniti sve najbolje, pokušavali su dječaku pružiti sigurnost svoje ljubavi i povjerenja, pokušavali su mu naći posao koji bi mu odgovarao, gdje bi mogao uspjeti ako se posveti tome. Možda smo, pomisli Leo, bili suviše blagi s njim. Ali blagi ili strogi, u slučaju Jackoa kraj bi uvijek bio isti. Ono što je želio morao je dobiti. Ako to ne bi mogao dobiti legalno, bio je spreman dobiti na neki drugi način. Nije bio dovoljno pametan

za lopovluk, čak ni za sitne krade. I tako je došao onaj posljednji dan, kad je stigao bez pare u džepu, bojeći se zatvora, i počeo ljutito zahtijevati novac, kao svoje pravo, kud je počeo prijetiti. Odjurio je vičući da će se vratiti i da je bolje da spremi novac za njega Jer...inače!

I tako je... Rachel umrla, činilo mu se to tako dalekim, sve one godine dok su dječaci i djevojčice rasli. A on sam? I on je bio dalek i nestvaran, činilo se kao da je Rachel prozdrila svu njegovu silnu energiju i strast za životom, a ostavila ga nepokretnog i iscrpljenog, željnog topline i ljubavi.

Čak se i sada jedva mogao sjetiti kad je prvi put postao svjestan što ga čeka. Kako je to blizu... kako nije ponuđeno, ali je ovdje.

Gwenda... savršena tajnica, uvijek pri ruci, uvijek ljubazna. Bilo je nešto u njoj što ga je podsjetilo na Rachel iz vremena kad ju je upoznao. Bila je to ista toplina, isti entuzijizam, ista srdačnost. Ali Gwendina toplina, srdačnost i entuzijizam bili su namijenjeni samo njemu, ne djeci koju bi jednog dana mogla imati. Bilo je to kao kad želiš zagrijati ruke na vatri, ruke su hladne i ukočene zato što se nisu upotrebljavale. Kad je prvi put shvatio da joj je stalo do njega? Teško je reći. To nije bilo nenadano otkriće.

Odjednom, jednog dana shvatio je da je voli, ali i to da se nikad neće moći oženiti njome dok je Rachel živa.

Leo uzdahne, ispravi se i popije već ohlađeni čaj.

Prošlo je tek par minuta pošto je Calgary otišao kad je dr MacMaster primio drugog posjetioca. Dobro ga je poznavao i srdačno mu poželi dobrodošlicu.

– Drago mi je što vas vidim, Don. Ispričajte mi što vas muči. Znam da nešto nije u redu kad se ovako čudno mrštite.

Dr Donald Craig mu se tužno nasmiješi. Bio je zgodan i ozbiljan mlad muškarac, koji je ozbiljno shvaćao sebe i svoj rad. Stari,

umirovljeni liječnik veoma je volio svoga mladog nasljednika, premda je katkad poželio da Donald Craig lakše shvaća šalu.

Craig odbije ponuđeno piće i odmah prijeđe na stvar.

– Veoma sam zabrinut, Mac.

– Nadam se da se ne radi o nedostatku vitamina – reče dr MacMaster. Po njegovu mišljenju, to s nedostatkom vitamina bila je dobra Sala.

– To nije u vezi s pacijentima – odvrati Donald Craig. – Riječ je o privatnim problemima.

Izraz MacMasterova lica odmah se promijeni.

– Žao mi je, moj momče. Veoma mi je žao. Čuli ste neke loše vijesti?

Mladi muškarac odmahnu glavom.

– Nije to. Moram s nekim razgovarati, a vi ih svih poznajete, ovdje ste već godinama, sve znate o njima. I ja moram doznati. Moram znati na čemu sam, kako da postupim.

MacMasterove guste obrve polako se uzdigoše.

– Hajde da čujemo tu nevolju – on će.

– Riječ je o Argyleovima. Vi znate, mislim da svi znaju, da Hester i ja...

Stari liječnik kimnu s odobravanjem.

– Razumijete jedno drugo. To je staromodni izraz koji smo mi običavali upotrebljavati i koji je bio veoma pogodan.

– Zaljubljen sam u nju – reče Donald – i mislim, siguran sam da i ona mene voli. A sada se sve to dogodilo.

Po licu starog liječnika moglo se zaključiti da mu je odjednom sinulo.

– Mislite na pomilovanje Jackoa Argylea – reče. – Pomilovanje koje je stiglo suviše kasno.

– Upravo je to razlog što osjećam, iako znam da nemam pravo, da bi bilo bolje da... da ti dokazi nisu nikad otkriveni.

– čini se da niste jedini koji tako osjeća – odvratila MacMaster. – Tako osjeća, koliko znam, šef policije i Argyleovi, pa čak i čovjek koji se vratio s Antarktiku i predočio dokaze.

Donald Craig je izgledao zatečen.

– I on? Nešto je rekao?

– Što ste očekivali da kaže?

– Je li imao neku ideju o tome tko... Dr MacMaster lagano zatrese glavom.

– On nema pojma – reče. – Kako bi i mogao. Našao se ovdje i vidio ih prvi put. Čini se – nastavi on – da nitko ne zna.

– Da, vjerojatno nitko ne zna.

– Što vas je toliko uznemirilo, Don?

Donald Craig duboko uzdahnu.

– Hester mi je telefonirala one večeri kad je taj Calgary bio kod njih. Trebali smo otići u Drymouth, pošto završim posao, da slušamo predavanje o Shakespeareovim likovima kriminalaca. Telefonirala mi je da neće doći, da su čuli čudne vijesti koje su je uznemirile.

– Vijesti dra Calgaryja?

– Da, premda ga nije spomenula. Međutim, bila je veoma uznemirena. Bila je čudna, ali ne mogu to protumačiti.

- Irska krv – odvratni MacMaster.
- Učinilo mi se da je utučena, užasnuta. Oh, no mogu obrazložiti.
- A što ste očekivali? – upita liječnik. – Ona još nije navršila dvadesetu.
- Ali zašto je bila toliko uznemirena? Mac, ona se zbog nečeg ukočila od straha.
- Da, možda imate pravo – reče MacMaster.
- Što vi mislite?
- Bolje bi bilo – istaknu MacMaster – da vi kažete što mislite.

Mladić počne s gorčinom: – Da nisam liječnik, ne bih ni razmišljao o tim stvarima. Ona bi bila moja djevojka, a moja djevojka ne može pogriješiti. Međutim, ovako kako jest...

- Nastavite, bit će bolje da olakšate dušu.
- Donekle znam što se zbiva u Hesteovoj glavi. Ona je žrtva osjećaja nesigurnosti koji je nastao u ranom djetinjstvu.
- Tako je – reče MacMaster. – Danas to tako zovemo.
- Ona još nije imala vremena da sazrije – nastavi Donald. – U vrijeme kad se dogodilo ubojstvo patila je od osjećaja neprijateljstva, što je sasvim prirodno za nezrelo žensko biće, prema autoritetu... Pokušavala je pobjeći od prevelike majčine ljubavi koja, danas, stvara toliko štete. Htjela se pobuniti, izmaknuti. Sama je o tome pričala. Pobjegla je i pridružila se trećerazrednoj glumačkoj družini koja je odlazila na gostovanja. Uzevši u obzir ove okolnosti, mislim da je njena majka postupila veoma razumno.

Ona je predložila Hesteri da pođe u London i upiše se na studij glume ako želi postati dobra glumica. Ali Hester se nije željela školovati za pozornicu, nije ozbiljno shvatila taj poziv. Ona je samo

željela pokazati da može biti samostalna. A Argyleovi je nisu pokušali obuzdati, već su joj odredili priličan mjesečni prihod.

– To je bilo pametno od njih – reče MacMaster.

– A zatim se upustila u onu budalastu vezu sa sredovječnim muškarcem, članom glumačke družine. Na kraju je shvatila da to ne vrijedi.

Tada je došla gospođa Argyle, razgovarala s njim, i Hester se vratila kući.

– Pošto je naučila svoju lekciju, kako se običavalo govoriti u danima moje mladosti – reče MacMaster. – Naravno, nitko ne voli lekcije, pa ni Hester.

Donald Craig gorljivo nastavi: – Još je u njoj tinjalo suzdržavano neprijateljstvo, to više što je potajice morala priznati, ako već ne otvoreno, da je majka imala pravo. Shvatila je da je loša glumica, da muškarac kojeg je obasipala pažnjom to nije zavrijedio da joj zapravo nije bilo stalo do njega. »Majka zna što je najbolje.« To uvijek ljuti mlade.

– To je bila jedna od grešaka gospođe Argyle, premda nikad nije razmišljala o tome na ovakav način – reče MacMaster. – Istina je da je gotovo uvijek imala pravo, doista je znala što je najbolje. Da je bila jedna od onih žena koje zapadaju u dugove, gube ključeve, propuste vlakove i prave gluposti iz kojih ih drugi moraju spašavati, njena bi je obitelj mnogo više voljela.

Tužno je to i okrutno, ali takav je život. Ona nije bila dovoljno lukava da kriomice nametne svoju volju. Bila je pomirena sa sobom. Zadovoljna svojom snagom, svojini prosuđivanjem, posve sigurna u sebe. Veoma je teško mladom čovjeku da se tome suprotstavi.

– Znam – reče Donald Craig – sve to shvaćam. Baš zato što dobro shvaćam, osjećam... i pitam se... – On zastane.

MacMaster će blago: – Bolje je da to kažem umjesto vas, Don, zar ne? Plašite se da je Hester čula svađu između majke i Jackoa, da je bila potaknuta onim što je čula, pa je možda, u nastupu pobune protiv autoriteta i nadmoćnosti sveznajuće majke, ušla u sobu, podigla žarač i ubila je. Toga se bojite?

Mladić jadno kimnu glavom.

– Zapravo ne. Ne vjerujem u to, ali osjećam... osjećam da se to moglo dogoditi. Ne vjerujem da je Hester imala tu snagu, ali osjećam da je nezrela za svoje godine, da nije sigurna u sebe, da je sklona živčanim olujama.

Kad pogledam tu kuću i one koji u njoj žive, čini mi se nevjerojatno da bi itko od njih to učinio, osim Hester. A tada... tada više nisam siguran.

– Shvaćam – reče dr MacMaster.

– Ja ne krivim nju – brzo će Don Craig.

– Uvjeren sam da jadno dijete nije ni znalo što radi. Ja to ne mogu nazvati ubojstvom. Bio je to čin emocionalne nestabilnosti, pobune, žudnje za slobodom i uvjerenja da nikad neće biti slobodna dok bude živa njena majka.

– Ovo posljednje je vjerojatno posve istinito – reče MacMaster. – To je jedini mogući motiv i dosta je neobičan. Takav motiv nije dovoljno jak u očima zakona, želja za oslobođenjem od pritiska jače ličnosti. Upravo zato što nitko od njih ne nasljeđuje neku veću svotu novca nakon smrti gospođe Argyle, zakon će smatrati da nema motiva, čak je i financijska kontrola, koliko znam, većim dijelom bila u rukama gospođe Argyle, jer je imala utjecaj na povjerenike. Njena smrt ih je svih oslobodila. Ne samo Hester. I Leo je slobodan da se oženi drugom ženom. I Mary je oslobođena i može se brinuti o svome suprugu onako kako joj se sviđa, a Micky može živjeti onako kako je želio, čak i mala crna ždrebica Tina, koja sjedi u knjižnici, možda je bila poželjela slobodu.

– Morao sam doći k vama i porazgovarati – reče Donald. – Morao sam doznati što mislite, vjerujete li da bi to... moglo biti istinito.

– O Hesteri?

– Da.

– Mislim da bi moglo biti – polako će MacMaster – ali nisam siguran.

– Mislite li da se moglo dogoditi onako kako sam rekao?

– Mislim da to nije neuvjerljivo, ali nije sigurno, Donalde.

Mladi čovjek glasno uzdahnu.

– Ali ja moram znati, Mac. Osjećam da je to potrebno. Ako mi Hester sama ispriča, tada... tada će sve biti u redu. Vjenčat ćemo se Sto prije bude moguće. Ja ću se brinuti o njoj.

– Dobro je što vas inspektor Huish ne čuje – reče suho MacMaster.

– Ja sam građanin koji se drži zakona – odgovori Donald – ali i sami dobro znate, Mac, na kakav se način tretiraju psihološki nalazi.

Po mom mišljenju, to je bila nesreća, a ne hladnokrvno ubojstvo, ako baš želite znati.

– Vi ste zaljubljeni u tu djevojku – reče MacMaster.

– Ispričao sam vam to u povjerenju.

– To razumijem – reče MacMaster.

– Htio sam reći da ćemo to zajedno proživjeti ako mi Hester sve ispriča. Ali ona mi mora reći. Ne mogu provesti cijeli život uz nju a da ne saznam.

– Dakle, niste spremni oženiti se njome jer bi to zasjenilo sve ostalo.

- Što biste vi učinili na mom mjestu?
- Ne znam. Da mi se to dogodilo i da sam bio zaljubljen u djevojku, vjerojatno bih vjerovao da je nevina.
- Nije toliko važno je li kriva ili nevina, koliko je važno da saznam.
- Ako je doista ubila svoju majku, spremni ste se njome oženiti i zauvijek živjeti sretno, kako se kaže?
- Jesam.
- Nemojte vjerovati u to – odvrati MacMaster. – Ubrzo biste se pitali potječe li gorak okus kave samo od kave i pomislili da je žarač u kaminu suviše velik. A ona bi shvatila na što mislite. Tu nema budućnosti...

Deseto poglavlje

– Siguran sam, Marshall, da shvaćate razloge zbog kojih sam vas pozvao na ovaj razgovor.

– Svakako – reče Marshall. – Da mi niste predložili da dođem ovamo, gospodine Argyle, ja bih sam predložio. Jutros je objavljeno u svim jutarnjim novinama, pa nema sumnje da će to obnoviti zanimanje za ovaj slučaj.

– Već je telefoniralo nekoliko novinara i tražilo intervju – reče Mary Durrant.

– To je trebalo očekivati. Savjetovao bih vam da se ponašate kao da nemate što reći. Razumljivo, vi ste sretni i zahvalni, ali radije ne biste razgovarali o tome.

– Inspektor Huish, kojem je svojedobno bio povjeren slučaj, zatražio je da nas posjeti i razgovara s nama sutra ujutro – reče Leo.

– Da, slučaj će se na neki način ponovo pokrenuti, premda ne vjerujem da policija išta može postići. Prošle su dvije godine i ono što su ljudi znali u ono vrijeme... mislim na ljude iz mjesta... do sada je zaboravljeno. Naravno, to je šteta, na neki način, ali se ne može izmijeniti.

– Cijela stvar je sasvim jasna – reče Mary Durrant. – Istina, kuća je bila dobro zaključana i osigurana protiv provalnika, ali da je netko došao zatražiti pomoć od majke zbog nekog naročitog razloga ili se pretvarao da je prijatelj njenih prijatelja, ona bi mu sigurno otvorila. Ja mislim da se to i dogodilo. Mom se ocu tada učinilo da je čuo zvuk zvonca nešto poslije sedam sati.

Marshall se upitno okrenu prema Leu.

– Mislim da sam tako rekao – reče Leo. – Naravno, sada se ne mogu sjetiti, ali u ono vrijeme sam imao dojam da sam čuo zvonce. Upravo sam htio sići kad mi se učinilo da se vrata otvaraju i zatvaraju. Nisu se čuli glasovi, niti je netko silom pokušao ući.

– Svakako – reče Marshall – nema sumnje da je bilo tako. Na žalost, svi znamo da ima mnogo beskarakternih tipova koji nastoje ući u kuću pomoću neke izmišljene priče, a zatim udare vlasnika štapom i pobjegnu pobravši sav novac. Da, mislim da se moglo tako nešto dogoditi.

Njegov glas je bio suviše uvjerljiv. Promatrao je mali skup kojem se obraćao i klasificirao ih pažljivo i metodično. Mary Durrant, zgodna, ali nemaštovita, neuznemirena, čak pomalo odsutna, na izgled sigurna u sebe. Iza nje bio je njen suprug, u invalidskim kolicima. Inteligentan je, pomisli Marshall u sebi. Čovjek koji je mogao mnogo toga učiniti i daleko stići da njegovo prosuđivanje nije bilo tako nepouzđano u pogledu poslova. On to nije tako mirno primio kao njegova supruga, pomisli Marshall. Pogled mu je odavao budnost i zamišljenost. On je shvaćao, ne manje od drugih, skriveno značenje cijele te stvari. Naravno, možda Mary Durrant i nije tako mirna kako djeluje. I prije, kao djevojka, umjela je skrivati svoje osjećaje.

Philip Durrant se lagano pomaknuo u svojim kolicima, dok su njegove bistre i pametne oči promatrale advokata s trunkom ruganja, a Mary naglo okrene glavu prema njemu. To krajnje obožavanje kojim je gledala svoga supruga gotovo prestraši advokata. On je, naravno, znao da se Mary Durrant posvetila svome suprugu, ali ju je oduvijek držao pomalo mirnim stvorenjem, nesposobnim da osjeti jaku simpatiju ili antipatiju, pa je bio iznenađen ovim nenadnim otkrićem. Dakle, to je ona osjećala prema ovom momku? Što se tiče Philipa Durranta, vidjelo se da je nemiran. Boji se budućnosti, pomisli Marshall.

Ima se i zašto bojati!

Nasuprot advokatu sjedio je Micky. Mlad, zgodan, gorak. Zašto je tako ogorčen, pomisli Marshall. Zar nije za njega uvijek sve

učinjeno?

Zašto je izgledao poput nekoga tko se neprestano suprotstavlja svijetu? Pokraj njega je sjedila Tina. Nalikovala je na malu, elegantnu crnu mačkicu. Tamnoputa, meka glasa, velikih tamnih očiju, ljupko se uvijajući dok se kretala.

Mirna, ali možda i emocionalna ispod te mirnoće. Marshall je malo znao o Tini. Ona je prihvatila posao koji joj je sugerirala gospođa Argyle, pa je radila kao knjižničarka u Redmynu. Ondje je imala stan, a vikende bi provodila kod kuće.

Na izgled poslušna i zadovoljna kao član obitelji.

Ali tko zna? Ne, ona je izvan toga, ili bi trebala biti jer nije bila ovdje one večeri. Premda, Redmyn je udaljen ciglih dvadeset pet milja. Ipak, treba pretpostaviti da Tina i Micky nemaju veze s tim.

Marshall hitrim pogledom obuhvati Kirsten Lindstrom, koja ga je promatrala držeći se pomalo ratoborno. Pretpostavimo, razmišljao je, da je nju spopao divljački bijes, da je ona ubila gospođu Argyle. To ga ne bi suviše iznenadilo.

Ništa vas ne iznenađuje kad se dugo godina bavite pravom. Već se našla i riječ koja to označuje – potisnuta usidjelica. Zavidna, ljubomorna, puna stvarnog i umišljenog jada. Taj je izraz vrlo prikladan, pomisli Marshall dosta bestidno.

Strankinja je, ne pripada obitelji. Međutim, da li bi Kirsten Lindstrom smišljeno podmetnula Jackoa, ako je čula svađu, i iskoristila priliku?

To je bilo mnogo teže povjerovati. Jer Kirsten Lindstrom je obožavala Jackoa. Uvijek je bila veoma privržena svoj djeci. Ne, ne može vjerovati da je takva, šteta... jer... Ali on zaista ne smije dopustiti da mu se misli zadržavaju na tome.

On svrati pogled na Lea Argylea i Gwendu Vaughan. Njihove zaruke nisu bile objavljene i to je vrlo dobro, pametna odluka. On mu je u

stvari pisao i natuknuo o tome. Naravno, ovdje, u mjestu, to je vjerojatno bila javna tajna i nema sumnje da je policija znala za to. S gledišta policije to je bio pravi odgovor. Bezbroj presedana. Suprug, supruga i druga žena. Samo, Marshall nekako nije mogao vjerovati da je Leo Argyle napao svoju suprugu. Ne, u to doista mi je mogao povjerovati. Poznaje Lea Argylea već dugo i ima najbolje mišljenje o njemu. Intelektualac, čovjek pun razumijevanja, načitan, s pomalo distanciranim, filozofskim pogledom na svijet. On nije od one vrste ljudi koji ubijaju svoju suprugu žaračem. Ipak, kad se čovjek u toj dobi zaljubi... ali ne! To su novinske gluposti, ugodne za čitanje nedjeljom u cijeloj Britaniji! Pa ipak, čovjek ne bi mogao zamisliti Lea... A što je sa ženom? Nije znao mnogo o Gwendi Vaughan.

Primijetio je njene pune usne i zrelo tijelo. Sigurno je zaljubljena u Lea, i to vjerojatno već dulje vrijeme. A što je s razvodom, pitao se.

Kako bi gospođa Argyle prihvatila razvod? Doista, ništa mu nije padalo na pamet, a ipak pomisli da se ta ideja ne bi svidjela Leu Argyleu, koji je staromodan. Nije vjerovao da je Gwenda Vaughan Leova ljubavnica, tako da je vrlo vjerojatno da bi Gwenda Vaughan, kad bi joj se pružila prilika da ukloni gospođu Argyle, i kad bi bila sigurna da sumnja neće pasti na nju... On, zastane na trenutak u mislima. Da li bi mogla žrtvovati Jackou bez žaljenja? Znao je da ga ona baš nije voljela. Jackov šarm nije djelovao na nju. A žene su, Marshall je to suviše dobro znao, nemilosrdne. Prema tome, Gwenda Vaughan se nije mogla izdvojiti. Toliko je vremena prošlo da će policija teško naći neke dokaze. Nije mogao ocijeniti kakvi bi se dokazi mogli pronaći protiv nje. Ona je bila u kući onoga dana, s Leom u knjižnici, rekla mu je laku noć i spustila se niz stepenice. Nije bilo nikoga tko bi mogao dokazati da je otišla u sobu gospođe Argyle i sa žaračem u ruci prišla odostraga ženi koja je, ne sumnjajući ništa, bila nagnuta nad papirima na pisaćem stolu. Kad se gospođa Argyle srušila bez glasa, sve što je Gwenda Vaughan trebala učiniti bilo je da baci žarač, otključa ulazna vrata i ode kući, kao i obično. Nije vidio nikakve mogućnosti da policija ili bilo tko otkrije je li ona to zaista učinila.

Njegove oči prijeđoše na Hester. Zgodno dijete. Ne zgodno, nego lijepo. Lijepo na dosta čudan način. Rado bi doznao tko su njeni roditelji. Bilo je u njoj nečega divljeg i svojevotjnog.

Mogla bi se upotrijebiti i riječ očajnički u vezi s njom. Zašto je bila očajna? Pobjegla je od kuće, na glup način, da bi došla na pozornicu i upustila se u budalastu vezu s onim nepoželjnim muškarcem. A zatim se urazumila, vratila kući s gospođom Argyle i ponovo se smirila. Usprkos tome, s Hester se zapravo nije moglo vladati jer niste mogli saznati na koji način ona rezonira.

Niste znali što će učiniti u trenutku očaja. Međutim, ni policija to neće znati.

Zapravo, pomisli Marshall, teško da bi policija, čak i da se odluči tko je odgovoran, mogla nešto učiniti. Prema tome, u cjelini, položaj je bio zadovoljavajući. Zadovoljavajući? On lako poskoči kad je razmislio o toj riječi. Je li ovo mrtvilo doista zadovoljavajući rezultat? Jesu li Argyleovi znali istinu, pitao se. Bio je uvjeren da nisu znali. Osim, naravno, jedne osobe, koja je sve znala vrlo dobro... Ali ako nisu znali, jesu li sumnjali? Ako ne sumnjaju sada, uskoro hoće, jer ako ne znaš, ne počinješ se pitati nastojeći se sjetiti... Veoma neugodan položaj. Marshall se nakon ovoga kratkog lutanja vrati u stvarnost.

Micky ga je netremice gledao očima u kojima je blistala poruga.

– Dakle, to je vaša presuda, gospodine Marshall? – upita Micky. – Nepoznati tip koji je došao izvana, koji ima loš karakter, koji ubija, pljačka i bježi?

– Čini se – odgovori Marshall – da ćemo to morati prihvatiti.

Micky se zavalio u stolici i nasmije.

– To je naša priča i nje ćemo se držati?

– Da, Michael, to vam savjetujem. – U Marshallovu glasu jasno se osjetio prizvuk upozorenja.

Micky kimne.

– Razumijem – reče. – To je ono što savjetujete. Čini mi se da je vaš savjet dobar. Ali vi ne vjerujete u to?

Marshall ga pogleda vrlo hladno. Eto, kako je teško s ljudima koji nemaju osjećaja za pravničku diskreciju. Oni zahtijevaju da se kažu stvari ni koje bi bilo bolje da ostanu neizrečene.

– Ja znam zašto sam to savjetovao – reče.

Svojim odrješitim tonom dao je do znanja da inu predbacuje.

Micky preleti pogledom oko stola.

– Što mi mislimo? – upita, obraćajući se svima. – Ej, Tina, ljubavi moja, što si spustila nos, zar nemaš neku ideju? Neku neslužbenu verziju, da se tako izrazim? A ti, Mary? Ti nisi mnogo rekla.

– Slažem se s gospodinom Marshallom – reče Mary dosta oštro. – Zar postoji drukčije rješenje?

– Philip se ne slaže s tobom – odvrati Micky.

Mary naglo okrene glavu i pogleda svoga supruga. Philip Durant će tiho: – Bit će bolje da držiš jezik za zubima, Micky. Nije dobro suviše pričati kad si u škripcu.

A ovdje smo svi u škripcu.

– Dakle, nitko ne želi imati svoje mišljenje? – upita Micky. – U redu. Neka bude tako. Međutim, hajde da svi malo razmislimo o tome večeras, kad odemo spavati. To bi bilo preporučljivo, znate. Jer čovjek želi znati na čemu je, da tako kažem. Zar ti ne znaš ništa, Kirsty? Obično znaš. Koliko se sjećam, uvijek si znala što se događa, premda, to ti moram priznati, nikad nisi izdala.

Kirsten Lindstrom reče dostojanstveno: – Mislim, Micky, da bi morao držati jezik za zubima. Gospodin Marshall ima pravo. Nije mudro suviše pričati.

– To bismo mogli staviti na glasanje – reče Micky. – Ili napisati imena na komadiću papira i baciti ih u šešir. Zar ne bi bilo zanimljivo vidjeti tko je dobio glasove?

Ovaj put Kirsten progovori glasnije.

– Šuti – reče mu. – Nemoj biti budalast i neodgovoran dječak, kakav si bio prije. Sada si odrastao.

– Samo sam predložio da razmislimo o tome – reče zgranuto Micky.

– Razmislit ćemo o tome – odvrati Kirsten Lindstrom.

Njen glas je zvučao gorko.

Jedanaesto poglavlje

Na Sunny Point se spustila noć.

Sedmero ljudi u kući otišlo je na spavanje, uli nitko od njih nije imao dobar san...

Pošto je obolio i prestao se kretati, Philip Durrant je nalazio sve veću utjehu u intelektualnim aktivnostima. Kako je bio vrlo inteligentan, postao je svjestan širine vidika koji su se otvarali pred njim. Katkad se zabavljao predviđajući reakcije ljudi, koji su ga okruživali, na određen poticaj. Ono što bi rekao ili učinio često nije bilo spontano, već proračunano, a to je radio samo zato da može promatrati reakciju. Nalikovalo je to na neku vrstu igre, kad bi reakcija bila u skladu s prognozom, upisao bi poen više u svoju korist.

Rezultat te dokolice bilo je otkriće da uspijeva, možda prvi put u životu, jasno zapažati različitosti i realitete ljudske ličnosti.

Ljudske ličnosti kao takve nekada ga nisu suviše zanimale. Ljudi su mu se sviđali ili mu se nisu sviđali, bili su mu zabavni ili dosadni, tako je dijelio ljude koji su ga okruživali ili one koje je susretao. Uvijek je bio čovjek od akcije, nikad mislilac. Maštu, koje je imao prilično, upotrebljavao je kad bi izmišljao različite planove za stjecanje novca. Svi su ti planovi u biti bili dobri ali nije imao poslovnih sposobnosti, pa je rezultat uvijek bio ravan nuli. Donedavno su ljudi za njega bili samo pioni. Sada, kad je bolestan i odvojen od svoga prijašnjeg života, bio je prisiljen prihvaćati ljude onakve kakvi jesu.

Počelo je to u bolnici, gdje se ljubav hrani bolničarkama, gdje je bio prisiljen da se bavi potajnim ratovanjima i bijednim podvalama bolničkog života, jer se njegova pažnja nije imala na što drugo usredotočiti. Ubrzo mu je to postala navika. Ljudi... doista, to je sada sav njegov život. Samo ljudi. Ljudi koje će proučavati, otkrivati, a

zatim za sebe donositi zaključak što ih pokreće i uvjeriti se da je imao pravo. Zaista, to može biti vrlo zanimljivo...

Iste večeri, dok je sjedio u knjižnici, shvatio je kako malo zna o obitelji svoje supruge.

Kakvi su oni uistinu, kakvi su iznutra, o tom se radi, jer njihov vanjski izgled je dobro poznao.

Čudno kako malo znamo o ljudima, čak i o vlastitoj supruzi! On zamišljeno pogleda Mary.

Koliko je doista znao o njoj? Zaljubio se u nju zbog njena izgleda i ozbiljne mirnoće. Osim toga, imala je novca, a njemu je i to bilo važno.

On bi dvaput promislio prije nego bi se oženio siromašnom djevojkom. Sve je bilo izvanredno pogodno pa se oženio njome. Počeo ju je zadirkovati nazvavši je Polly i uživao u njenu nesigurnu pogledu kad bi rekao šalu koju nije mogla shvatiti. Ali koliko je, u stvari, znao o njoj? O čemu je razmišljala, što je osjećala? Znao je, sasvim sigurno, da ga voli, da mu je neobično privržen.

Sjetivši se te privrženosti, on se nemirno promeškolji i izvije ramena kao da želi olakšati teret. Privrženost je dobra ako možete od nje pobjeći, barem osam ili devet sati dnevno, jer je lijepo kad se vratite. Međutim, sada ga je pritiskala sa svih strana. Mary se o njemu brinula, pazila ga, čuvala poput relikvije, a on je žudio za malo zdravog zapuštanja... Mora naći način kako da pobjegne. Put duha bio je jedini mogući jer su mu ostali bili nedostupni. Morao je pobjeći u carstvo mašte i nagađanja.

Nagađanja, na primjer, o tome tko je ubio njegovu punicu. Njemu se nije sviđala njegova punica niti se on njoj sviđao. Ona nije željela da se Mary uda za njega (je li uopće željela da se Mary za nekoga uda), ali to nije mogla spriječiti. On i Mary su živjeli sretno i nezavisno dok stvari nisu pošle krivim putem. Najprije južnoamerička kompanija, a zatim poduzeće za biciklistički pribor... Bile su to dobre ideje, ali je

loše ocijenio kad se upustio u njihovo financiranje... A zatim je izbio štrajk željezničara u Argentini, što je bila potpuna propast. Sve to je značilo da nije imao sreće, no na neki način mu se činilo da je kriva gospođa Argyle. Ona nije željela da uspije. Nakon toga je obolio, činilo se da je za njih jedino rješenje da se presele u Sunny Point, gdje će ih sigurno dočekati s dobrodošlicom. Njemu to ne bi suviše smetalo. On je invalid, pa zar je važno gdje živi? Međutim, Mary se s tim nije složila.

Oh, pa dobro, nije bilo potrebno da zauvijek ostanu u Sunny Pointu. Kad je gospođa Argyle ubijena, povjerenici su povećali prihod koji je Mary dobivala prema oporuci, pa su ponovo počeli živjeti samostalno.

On nije osjetio neku žalost zbog smrti gospođe Argyle. Naravno, bilo bi ugodnije da je umrla od upale pluća ili neke slične bolesti. Ubojstvo je prljava stvar, o njemu se priča, a novine pišu pod krupnim naslovima. Ipak, to je bilo sasvim zadovoljavajuće ubojstvo sa zločincem s kojim očito nije bilo sve u redu, pa se sve moglo servirati na fini način i začiniti mnoštvom psiholoških termina. Jacko nije bio Maryn brat. Bio je jedan od usvojene djece, s lošim nasljednim osobinama, koji se često kretao krivim putem.

Međutim, sada stvari baš nisu dobro stajale.

Sutra će doći inspektor Huish i postavljati pitanja blagim glasom u kojem se osjeća zapadnjački akcent. Trebalo bi, možda, razmisliti o odgovorima...

Mary je stajala pred ogledalom i četkala svoju dugu plavu kosu. Nervirala ga je njena mirna odsutnost.

– Jesi li smislila priču za sutra, Polly?

Ona se okrenu i pogleda ga iznenađeno.

– Dolazi inspektor Huish. Pitat će te ponovo što si radila one večeri, 9. studenoga.

- Oh, shvaćam. To je bilo tako davno da se jedva mogu sjetiti.
- Ali on može, Polly. U tome je stvar. Sve je to negdje zapisano, u nekoj zgodnoj policijskoj bilježnici.
- Je li? Oni čuvaju te stvari?
- Vjerojatno sve čuvaju u tri primjerka, i to deset godina. Ali tvoje je kretanje bilo sasvim jednostavno, Polly. Nije ga ni bilo. Bila si sa mnom u ovoj sobi. Da sam na tvom mjestu, ne bih spomenuo da si napustila sobu između sedam i sedam i trideset.
- Pa, bila sam u kupaonici – odvrati razumno Mary. – Svatko mora otići u kupaonicu.
- To mu svojedobno nisi rekla. Ne sjećam se toga.
- Vjerojatno sam zaboravila.
- Pomislio sam da je mogao biti nagon za samoodržanje... u svakom slučaju, sjećam se da sam te podržao. Bili smo ovdje zajedno, igrali smo piket od šest i trideset sve dok Kirsty nije digla uzbunu. To je naša priča i nje ćemo se držati.
- Vrlo dobro, dragi. – Složila se s tim mirno, nezainteresirano.

Zar ona nema mašte, zar ne shvaća da nas očekuju teški trenuci, pomisli.

On se nagne naprijed.

- Zanimljivo je, znaš... Tebe ne zanima tko ju je ubio? Micky je imao potpuno pravo, svi znamo da je to jedan od nas. Zar te ne zanima tko?
- To nismo ni ti ni ja –odgovori Mary.
- I to je sve što te zanima? Polly, ti si divna!

Ona lako porumeni.

– Ne znam što je neobično u tome.

– Da, vidi se da ne znaš... Ja sam drukčiji, znatiželjan sam.

– Mislim da nikad nećemo znati. Ne vjerujem da će policija ikad saznati.

– Možda neće. Policija zna vrlo malo dragocjenih podataka, ali mi smo u dosta drukčijem položaju u usporedbi s njom.

– Što misliš time, Philipe?

– Mora da postoji par sitnica koje mi znamo. Mi bismo morali znati... odnosno naslućivati što ih pokreće. Barem bi ti morala znati.

Ti si s njima odrasla. Da čujem tvoje mišljenje, tko je ubojica?

– Nemam pojma, Philipe.

– Pokušaj, nasumce.

Mary će oštro: – Radije ne znam tko je to učinio. Ne volim ni razmišljati o tome.

– Ti si kao noj – reče njen suprug.

– Iskreno, ne vidim svrhu toga... nagađanja. Mnogo je bolje ne znati. Tada možemo živjeti kao i prije.

– Ne, ne možemo – reče Philip. – Griješiš, djevojko moja. Rđa se već hvata.

– Na što misliš?

– Pa, pogledaj Hester i njena mladića, mladog liječnika Donald. Drag momak, ozbiljan, zabrinut. On ne vjeruje da je ona to učinila, ali

nije sasvim siguran. I tako, on je zabrinuto gleda, kad mu se čini da ona to ne primjećuje. Međutim, ona ipak primjećuje. Eto, gdje smo.

Možda ona jest ubojica, ti to znaš bolje od mene, ali ako nije, što će, do vraga, učiniti sa svojim mladićem? Neprestano mu govoriti da to nije uradila? Međutim, to će reći u svakom slučaju.

– Philipe, mislim da neke stvari izmišljaš.

– Ti ne možeš ništa zamisliti, Polly. Ali uzmi jadnoga starog Lea. Sve se više u daljini gube zvona koja su trebala označiti njegovo vjenčanje s Gwendom. Djevojka je nesretna zbog toga. Zar nisi primijetila?

– Doista ne shvaćam zašto se otac želi ponovo oženiti u tim godinama.

– On zna zašto, ali isto tako shvaća da će i on i Gwenda imati motiv za ubojstvo ako se dozna za njihovu vezu. Mučno je to!

– Sasvim je nevjerojatno i na trenutak pomisliti da je otac ubio majku! – reče Mary. – Takve se stvari ne događaju.

– Događaju se, čitaj novine.

– Ali to ne radi naša vrsta ljudi.

– Umorstvo nije snobovski čin, Polly. Zatim, tu je Micky. Nešto ga izjeda, to se vidi. On je dudan, ogorčen momak, čini se da je Tina nevina, ne djeluje zabrinuto. Ako itko ima lice igrača pokera, onda ga ima ona. A sirota stara Kirsty...

Marvno lice oživje.

– To bi moglo biti rješenje!

– Kirsty?

– Da, konačno, ona je strankinja. Čini mi se da su je mučile jake glavobolje u posljednje dvije godine... Mnogo je vjerojatnije da je to ona učinila nego netko od nas.

– Jadnica – odvratila Philip. – Zar ne uviđaš da upravo to neprestano misli? Da ćemo se svi složiti da je ona krivac zato što nije član obitelji!? Zar nisi primijetila da se večeras ukočila od straha? Ona je u istom položaju kao Hester. Što može reći ili učiniti? Reći svima nama da je ubila svoju prijateljicu i poslodavku? Koliko bi teška bila ta izjava? To je možda veći pakao za nju nego za bilo koju drugu osobu... zato što je sama. Ona će razmišljati o svakoj riječi koju je ikad izgovorila, o svakom pogledu koji je ikad uputila tvojoj majci, misleći da se to upamtilo i da će se upotrijebiti protiv nje. Bespomoćna je jer ne može dokazati svoju nevinost.

– Molim te, smiri se, Phil. Što možemo mi učiniti?

– Pokušati otkriti istinu.

– Ali kako?

– Ima načina. Ja bih rado pokušao.

Mary postaje nemirna.

– Na koji način?

– Mogao bih reći neke stvari, a zatim promatrati kako ljudi na to reagiraju. A neke se stvari mogu izmisliti... – On ušuti i dalje razmišljajući. – Stvari koje će imati neko značenje za krivca, ali ne i za onoga tko je nedužan... – On ponovo zašuti, dok su mu se misli rojile, a zatim je pogleda i upita: – Zar ne želiš pomoći nevinima, Mary?

– Ne. – Riječ prasnu poput eksplozije. Ona mu priđe i klekne pored njegovih kolica. – Ne želim da se miješaš u to, Phil. Nemoj počinjati pričama, nemoj postavljati zamke. Ostavi sve to na miru. On, za ime boga, ostavi to na miru!

Philipove obrve se uzdignu.

– Paaa – reče i položi ruku na njenu glavu.

Michael Argyle je ležao budan, zureći u tamu.

Misli su mu se vrtjele u krugu, poput vjeverice u kavezu, dok je prebirao po prošlosti. Zašto je nije odbacio? Zašto mora cijelog života vući tu prošlost za sobom? Zar je sve to toliko važno?

Zašto se tako jasno sjeća one zagušljive, ali vesele sobe u bijednom londonskom stanu, gdje je bio »naš Micky«? Ona nehajna, uzbudljiva atmosfera, zabava na ulicama! Natjerivanje s drugim dječacima! Njegova majka, sjajne zlatne kose (jeftina boja, zaključa s mudročću odrasla čovjeka), s nenadanim ispadima gnjeva, kad bi ga počela tući da je sve zvonilo (džin, naravno!), a zatim divlja veselost kad je bila dobro raspoložena. Zgodne večere, kad su jeli pržene ribe i krumpiriće, kad je pjevala sentimentalne balade.

Katkad su odlazili u kino. Uvijek su dolazili stričevi, naravno tako ih je uvijek morao zvati. Njegov otac je zauvijek otišao prije nego što ga je uspio upamtiti... Međutim, njegova majka nije dopuštala da ga neki od tih stričeva takne. Pusti Mickyja na miru, govorila je.

Sve se promijenilo kad je izbio rat. Iščekivali su Hitlerove bombardere, sirene, štopot automobila. Odlazanje u podzemnu željeznicu, gdje bi provodili noći. Kako je to bilo zabavno! Cijela ulica bi se našla ondje, donijeli bi sendviče i piće. Vlakovi su jurili pored njih, gotovo cijelu noć. To je bio život, uvijek ste bili u središtu zbivanja! A zatim je došao ovamo na selo. Mjesto gdje se ni živima ni mrtvima nije ništa događalo!

Vratit ćeš se, srce moje, kad se sve završi, rekla mu je njegova majka. Rekla je to olako, kao da ne misli tako. Činilo se da nije brinula zbog njegova odlaska. Zašto nije i ona pošla?

Mnogi mališani iz ulice bili su evakuirani zajedno sa svojim majkama. Međutim, njegova majka nije htjela poći. Ona je htjela otići na sjever

(sa stricem Harryjem, koji se trenutno zadesio) da radi u tvornici municije. Mora da je već tada znao, usprkos njenu srdačnom pozdravu. U stvari, nije joj bilo stalo... Džin, pomisli, to je sve za čim je marila, džin i muškarci...

A on je bio ovdje, zatočen u zatvoru, hraneći se neukusnim, nepoznatim jelima. Odlazio je na spavanje, nevjerojatno, u šest sati poslije podne, nakon glupe večere od mlijeka i biskvita (mlijeko i biskvit!), i ležao budan, plačući, uvukavši glavu ispod pokrivača, plačući za mamom i domom.

A ta žena! Dobila ga je i više ga nije puštala.

Njene sentimentalne priče! Uvijek ga je tjerala da igra neke glupe igre. Nešto je htjela od njega.

Odlučio je da joj to nikad ne pruži. Nije važno.

Čekat će, bit će strpljiv! I jednog dana... jednog veličanstvenog dana, otići će kući. Kući, među dječake, na ulice, ondje gdje su veličanstveni crveni autobusi i podzemna željeznica, pržene ribe s krumpirićima i prometna gužva, ondje gdje ima mačaka... S čežnjom je razmišljao o svim tim zadovoljstvima. Mora čekati.

Rat ne može trajati vječno. Bio je zatočen na ovom glupom mjestu dok su bombe padale na London i pola grada je gorjelo! Kakav je to plamen morao biti, a ljudi su ginuli i kuće se rušile.

Sve je to vidio u svojim mislima, obojeno veličanstvenim bojama.

Nije važno. Kad se rat završi, on će se vratiti mami. Ona će se iznenaditi koliko je porastao.

Michaelu Argyleu se ote dubok uzdah.

Rat se završio. Potukli su Hitlera i Mussolinija... Neka djeca su otišla. Uskoro će i on.

Tada se Ona vratila iz Londona i rekla mu da će ostati u Sunny Pointu i da će biti njen mali dječak.

A on je upitao: – Gdje je moja mama? Pogodila ju je bomba? Da je poginula od bombe, to ne bi bilo tako strašno. To se događalo i drugim dječacima.

Međutim, gospođa Argyle je rekla da nije poginula. Morala je završiti neki dosta teški posao i nije se mogla dobro brinuti o njemu, tako je nekako rekla. U svakom slučaju, bilo je to neukusno i bijedno, bez značenja. Njegova ga majka nije voljela, nije ga htjela. Morat će ostati ovdje, zauvijek. Nakon toga se šuljao unaokolo, prisluškujući razgovore, i najzad nešto čuo. Bio je to dio razgovora između gospođe Argyle i njena supruga... Više nego sretna da ga se rijefti... apsolutno indiferentna... čuo je i nešto o stotinu funti. Znao je da ga je majka prodala za stotinu funti... Ono poniženje i bol nikad neće preboljeti... A Ona ga je kupila! Ta je žena za nj postala nešto poput otjelotvorenja Snage protiv koje je, onako mali, bio nemoćan. Ali on će odrasti, jednog će dana biti jak, bit će muškarac, i tada će je ubiti... Osjećao se bolje nakon te odluke.

Kasnije, kad je otišao u školu, bilo je malo bolje. Međutim, mrzio je praznike... zbog Nje.

Uvijek je sve uređivala, planirala, poklanjala mu svakojake darove. Bila je zbunjena zato što on nije pokazivao ništa. Mrzio je kad ga je ljubila... A kasnije je uživao kvariti planove koje je kovala za njega. Da se bavi bankovnim poslovima, naftom? Ne, sam će sebi naći posao.

U vrijeme kad je bio na sveučilištu pokušao je otkriti gdje mu je majka. Već je godinama mrtva, otkrio je, poginula je u saobraćajnoj nesreći. Za volanom je bio neki do besvijesti pijan čovjek... Sad nema razloga da ne zaboravi sve to. Zašto da se ne prepusti zabavama i životu? Nije znao zašto.

A sada... što će se dogoditi sada? Ona je mrtva. Mislila je da ga je kupila za bijednih stotinu funti. Mislila je da može kupiti sve... kuće,

automobile i djecu, jer nije imala svoje. Mislila je da je sam Bog! E, pa, nije. Glava joj je napukla pod udarcem žarača i postala je leš kao svaki leš. Kao i zlatokosi leš u smrvljenim kolima na Sjevernoj cesti... Ona je mrtva, zašto da se brine? Što se to događa s njim? Zar to... da je više nije mogao mrziti zato što je mrtva?

Dakle, takva je smrt... Osjetio se izgubljenim bez svoje mržnje, izgubljen i uplašen.

Dvanaesto poglavlje

U svojoj savršeno urednoj spavaćoj sobi Kirsten Lindstrom je plavu kosu prošaranu sjedinama plela u dvije neukusne pletenice, pripremajući se na počinak.

Bila je zabrinuta i uplašena.

Policija nije voljela strance. Doduše, ona je već tako dugo živjela u Engleskoj da se prestala osjećati strankinjom, ali to policija nije znala.

Onaj dr Calgaryja, zašto je došao ovamo i to joj učinio?

Pravda je bila zadovoljena. Ona pomisli na Jackoa... Razmišljala je o njemu i kakav je bio kao dječak. Oduvijek je bio lažac i varalica. A tako drag, tako privlačan. Uvijek mu je opraštala i pokušavala ga zaštititi od kazne.

Znao je dobro lagati. To je bila strašna istina.

Tako je uvjerljivo lagao da mu se moralo vjerovati, nije mogla da mu ne vjeruje. Pokvaren, okrutan Jacko.

Dr Calgary misli da zna što priča! Ali on nema pravo. Mjesta, vrijeme, alibi, taman posla. Jacko je lako mogao takve stvari urediti. Nitko nije poznavao Jackoa onako kako ga je ona poznavala.

Da li bi joj itko povjerovao kad bi im ispričala kakav je zapravo bio Jacko? A sada... sutra, što će se dogoditi? Doći će policija. Svi su toliko nesretni, tako sumnjičavi. Zagledaju jedno drugoga... Ne znaju što da misle.

Ona ih je sve toliko voljela. Znala je o njima više nego itko, mnogo više i od gospođe Argyle.

Jer, gospođa Argyle je bila slijepa zbog snažne majčinske posesivnosti. Oni su bili njena djeca... uvijek je smatrala da pripadaju njoj.

Međutim, Kirsten ih je uzimala kao pojedince, njih same, sa svim njihovim manama i vrlinama. Da je imala svoju djecu, možda bi bila posesivna prema njima. Međutim, ona nije bila prije svega majka. Njena glavna ljubav odnosila bi se na supruga, kojeg nikad nije imala.

Bilo joj je teško razumjeti žene poput gospođe Argyle. Ludovala je za djecom koja nisu bila njena, a svoga supruga nije ni primjećivala!

A on je dobar i otmjen čovjek, ne može biti bolji. Bio je zapostavljen, odgurnut u stranu, a gospođa Argyle, zaokupljena sama sobom, nije zamijetila što se odvija pred njenim očima. Ta tajnica... zgodna djevojka, žena od glave do pete. Dobro, za Lea nije kasno... ili možda jest?

Sad kad se ubojstvo pomolilo iz groba gdje je bilo zakopano? Hoće li se njih dvoje ikad usuditi poći zajedno?

Kirsten žalosno uzdahne, što će biti sa svima njima? S Mickyjem, koji u sebi skriva duboku, gotovo patološku mržnju prema svojoj pomajci.

Što će biti s Hester, koja je tako nesigurna u sebe, tako divlja. Hester, zatečena u trenutku kad je počela nalaziti smirenje i sigurnost s tim zgodnim i solidnim mladim liječnikom. Što će biti s Leom i Gwendom, koji su imali motiv i priliku, s tim se treba suočiti, a to oboje sigurno znaju. A s Trnom, s tim slatkim, malim mačkastim stvorenjem? što će biti sa suviše sebičnom, hladnom Mary, koja nikome nije bila privržena dok se nije udala?

Nekad davno, sjeti se Kirsten, i ona joj je bila privržena, divila se svojoj gospodarici. Nije se mogla točno sjetiti kad joj je postala antipatična, kad je počela donositi sud o njoj, kad je otkrila da u njoj nešto manjka. Toliko je bila sigurna u sebe, dobrodušna, tiranska...

neka vrsta otjelotvorenja izraza MAJKA ZNA NAJBOLJE. A nije bila majka! Da je ikad rodila dijete, možda bi bila skromnija.

Ali čemu razmišljati o Rachel Argyle kad je mrtva.

Morala je misliti na sebe i na ostale.

Na ono što će se dogoditi sutra.

Mary Durrant se prene iz sna. Sanjala je da je dijete, ponovo u New Yorku. Čudno, tih se dana već godinama nije sjetila.

Začuđuje što se uopće sjeća. Koliko je imala godina? Pet, šest? Sanjala je da je iz hotela odvedena kući, u onaj iznajmljeni stan. Argyleovi su odlazili brodom u Englesku, a nju, nakon svega, nisu vodili sa sobom. Na trenutak njeno srce ispuni ljutnja i bijes dok ne shvati da je to bio san.

Kako je to bilo divno. Voziti se u automobilu, pa u hotelskom liftu, do osamnaestog kata.

Onaj veliki apartman, prekrasna kupaonica, otkriće divnih stvari koje postoje na svijetu ako si bogat! Kad bi mogla ostati ovdje, kad bi mogla zadržati sve to... zauvijek.

Zapravo i nije bilo teško. Trebalo je samo pokazati privrženost što joj nije bilo lako jer po prirodi nikad nije iskazivala ljubav. Ali nekako je uspjela. I, eto, bila je ovdje, osigurana za cijeli život! Dobila je bogate roditelje, odjeću, automobile, brodove, avione, sluge, skupocjene lutke i igračke. Vilinska priča se ostvarila.

Šteta što su sva ona druga djeca morala biti ovdje. Naravno, bio je rat. Ili bi se to dogodilo i da nije bilo rata? Ta nezasitna majčinska ljubav!

Zaista je to pomalo neprirodno. Poput životinje.

Uvijek je osjećala lagan prezir prema svojoj pomajci. Odabrali djecu onako kako je ona odabrala! Neprivilegirane! Jackoa koji je naginjao

kriminalu. Nestabilnu Hester. Divljaka poput Mickvja. A Tina, napola Indijka! Nije čudo što su svi ispali loši, premda ih zaista nije mogla kriviti što su buntovni. I ona se bunila. Prisjeti se kako je upoznala Philipa, hrabrog mladog pilota.

Njena majka je negodovala: Ti brzopleti brakovi, pričekaj dok se završi rat. Ali ona nije željela čekati. Imala je jaku volju, kao i majka, a otac ju je podržao. Vjenčali su se, a rat se uskoro završio. Htjela je imati Philipa za sebe, izmaknuti iz majčine sjene. Pobijedila je sudbina, a ne majka. Philipovi financijski poduhvati bili su prvi neuspjeh, a zatim grozan udarac, poliomieltis paralitičkog tipa. čim je Philip napustio bolnicu, došli su u Sunny Point. činilo se neizbježnim da to postane njihov dom. I samom Philipu se to činilo neizbježnim. On je potrošio sav svoj novac, a njen prihod iz fonda nije bio velik. Ona je zatražila veći dohodak, ali je dobila odgovor kako je možda najbolje da neko vrijeme žive u Kunny Pointu. A ona je htjela Philipa za sebe, cijelog za sebe, i nije željela da on postane jedno od posljednje djece za Rachel Argyle. Ona sama nije željela vlastito dijete, željela je samo Philipa.

Međutim, Philip se, čini se, sasvim složio s idejom da dođe u Sunny Point.

– Bit će ti lakše – rekao je. – Ljudi tamo uvijek dolaze i odlaze a to mi krati vrijeme.

Osim toga, mislim da je tvoj otac ugodno društvo.

Zašto on nije želio biti samo s njom kao što je ona željela biti samo s njim? Zašto je želio biti u društvu, s ocem, s Hester?

Mary osjeti kako je preplavljuje val besmislena bijesa. Majka bi, kao obično, bila uspjela nametnuti svoju volju. Međutim, nije ju nametnula, umrla je. I sada će se sve to ponovo raskopati. Zašto, oh, zašto? I zbog čega je Philip toliko nastojao na svemu tome? Ispitivao, pokušavao nešto otkriti, miješao se u ono što ga se nije ticalo?

Podmetao je zamke... Kakve zamke?

Leo Argyle je promatrao kako jutarnje svjetlo lagano ispunjava sobu mutnim sivilom. O svemu je pažljivo razmislio. Bilo mu je sasvim jasno što će biti upereno protiv njih, njega i Gwende.

Ležao je i razmišljao o svemu onako kako bi razmišljao inspektor Huish. Rachel ulazi i govori im o Jackou, o njegovu divljaštvu, njegovim prijetnjama. Gwenda se taktično povukla u susjednu sobu, a on je pokušao utješiti Rachel, govoreći joj da je imala pravo što je bila odlučna, da nije koristilo što su pomagali Jackou u prošlosti, da on mora prihvatiti ono što ga čeka, bilo to dobro ili zlo. Bilo joj je malo lakše i tada je otišla.

Zatim se Gwenda vratila u sobu, pokupila pisma koja je trebalo poslati i zapitala može li još štogod učiniti, a njen glas je govorio više od riječi. On je zahvalio i odvratio da nema. Zatim mu je poželjela laku noć i otišla. Pošla je niz hodnik, spustila se stepenicama, prošla pored sobe u kojoj je Rachel sjedila za pisaćim stolom, ali nije vidio kako odlazi...

On je u knjižnici sjedio sam i nitko ne zna je li napuštao sobu i sišao do Racheline sobe.

Tako je bilo... priliku su imali oboje. A i motiv, jer već tada je volio Gwendu i ona njega. Nikad im nitko neće moći dokazati ni krivnju ni nedužnost. Na udaljenosti od četvrt milje ležala je Gwenda, suhih očiju, budna.

Šake su joj bile zgrčene dok je razmišljala koliko je mrzila Rachel Argyle.

I sada, u tami, Rachel Argyle je govorila: Mislili ste da ćete moći dobiti moga supruga kad budem mrtva. Međutim, ne možete... ne možete. Nikad nećete dobiti moga supruga.

Hester je sanjala. Sanjala je da je s Donaldom Craigom, koji ju je nenadano ostavio na rubu provalije. Vrisnula je od straha, a zatim Je

s druge strane provalije ugledala Arthura Calgaryja kako stoji i pruža ruke prema njoj. Ona mu dovikne s predbacivanjem: – Zašto ste mi to učinili?

A on odgovori: – Ali ja sam došao da vam pomognem...

Dok je mirno ležala u malenu krevet, kakav je bio u sobi za goste, Tina je tiho i ravnomjerno disala, pa ipak san nije dolazio.

Ona se sjeti gospođe Argyle, bez zahvalnosti i bez mržnje... jednostavno, s ljubavlju. Zahvaljujući gospođi Argyle, dobila je hranu, piće i toplinu, igračke i udobnost. Ona je voljela gospođu Argyle. Bilo joj je žao što je mrtva... Međutim, to nije bilo tako jednostavno.

Nije bilo važno kad se radilo o Jackou... Ali sada?

Trinaesto poglavlje

Inspektor Huish preletje pogledom po svima njima, blago i prijazno, a onda progovori glasom punim ispričavanja.

– Znam da je za vas vrlo bolno – reče – što opet morate pretresati ovu stvar, ali zaista nemamo drugog izbora. Nadam se da ste vidjeli obavijest? Objavljena je u svim jutarnjim novinama.

– Da, javno pomilovanje – reče Leo. – To znači da ste vi pogriješili.

– Pogriješili smo – prizna Huish bez okolišanja. Poslije nekoliko trenutaka doda: – Razumije se, bez svjedočenja dra Calgaryja to je bilo neizbježno.

Leo hladno reče: – Kad ste ga uhapsili, moj vam je sin rekao da ga je te noći netko povezoao automobilom.

– Da, rekao nam je. I mi smo učinili sve što je bilo u našoj moći da to provjerimo, ali nismo mogli pronaći nikakvu potvrdu za njegovu priču.

Shvaćam vrlo dobro, gospodine Argyle, da ste ogorčeni zbog cijele stvari. Ne ispričavam se i ne molim oproštaj. Dužnost je nas policajaca da sakupimo dokaze. Oni se prosljeđuju javnom tužiocu i on odlučuje hoće li se pokrenuti postupak. U ovom slučaju je odlučio da ga pokrene.

Molim vas, ako je to ikako moguće, da se koliko god možete oslobodite ogorčenja pa da ponovno razmotrimo činjenice.

– Kakve li sada koristi od toga – oštro reče Hester. – Ma tko da je to učinio sada je daleko i nikada ga nećete pronaći.

Inspektor Huish se okrene i pogleda je.

– Možda je tako, a možda i nije – reče blago. – Iznenadili biste se kada biste čuli poslije koliko vremena katkada pronađemo ubojicu, ponekad i poslije mnogo godina. To se postiže strpljenjem i upornošću.

Hester okrenu glavu, a Gwenda se strese.

Njezina je bujna mašta u tim mirnim riječima naslutila skrivenu prijetnju.

– A sada, gospodine Argyle, izvolite – reče Huish i iščekujući pogleda Lea. – Počet ćemo od vas.

– Što zapravo želite saznati? Sigurno imate moju prvobitnu izjavu. Sada ću vjerojatno biti manje precizan. Sate i minute obično čovjek zaboravi.

– Mi to shvaćamo, ali uvijek postoji mogućnost da iskrсне neka mala činjenica, nešto što se u ono vrijeme previdjelo.

– Nije li čak moguće – upita Philip – da se stvari bolje sagledaju kada se promatraju nakon nekoliko godina?

– Da, i to je moguće – reče Huish, sa zanimanjem se okrećući prema Philipu.

Pametan mladić, pomisli on. Zanima me ima li o svemu ovome neku svoju ideju.

– Dakle, gospodine Argyle, molim vas da redom preletite sve događaje. Vi ste pili čaj?

– Da. Čaj je bio serviran u trpezariji u pet sati, kao i obično. Ondje smo bili svi osim gospodina i gospođe Durrant. Ona je za sebe i svoga supruga odnijela čaj u njihovu sobu.

– Tada sam bio još teži invalid nego sada – reče Philip. – Tek sam bio izišao iz bolnice.

– Točno – Huish se okrenu Leu. – Svi vi... tko je to bio?

– Moja supruga i ja, naša kćerka Hester, gospođica Vaughan i gospođica Lindstrom.

– Što je bilo poslije? Ispričajte mi to svojim riječima.

– Poslije čaja smo se gospođica Vaughan i ja vratili ovamo. Radili smo na reviziji jednog poglavlja moje knjige o ekonomiji srednjeg vijeka. Moja supruga je otišla u svoju radnu sobu u prizemlju. Kao što znate, ona je bila veoma zaposlena žena. Pregledavala je neke planove za novo dječje igralište koje je htjela pokloniti općini.

– Jeste li čuli dolazak svoga sina Jacka?

– Nisam, to jest nisam znao da je to on.

Čuo sam... oboje smo čuli zvono na ulaznim vratima, ali nismo znali tko je.

– Gospodine Argyle, što ste pomislili tko je to?

Leo se nasmiješi.

– U tom sam trenutku bio u petnaestom, a ne u dvadesetom stoljeću, i uopće ništa nisam pomislio. Mogao je to biti bilo tko ili bilo što.

Dolje su bile moja supruga, gospođica Lindstrom, Hester i, vjerojatno, jedna od naših dvorkinja. Nitko nije očekivao da ja otvorim vrata.

– Što je bilo poslije toga?

– Ništa, sve dok, mnogo kasnije, nije došla moja supruga.

– Koliko kasnije?

Leo se namršti.

– To zaista ne znam. Mora da sam u ono vrijeme rekao to u svom iskazu. Pola sata... ne, više... možda tri četvrti sata kasnije.

– čaj smo popili nešto poslije pola šest – reče Gwenda. – Mislim da je bilo oko dvadeset minuta do sedam kada je gospođa Argyle došla u biblioteku.

– I što je rekla?

Leo uzdahne i mrzovoljno reče: – Ovo se često puta ponavljalo. Rekla je da je Jack bio kod nje, da je u nevolji, te da je bio drzak i uvrijedio je. Zahtijevao je novac rekavši da će, ako ga odmah ne dobije, otići u zatvor.

Također je kazala da je odlučno odbila dati mu i jedan peni. Brinula se je li postupila ispravno ili nije.

– Gospodine Argyle, mogu li vas nešto upitati? Zašto vas vaša supruga nije pozvala kad je mladić zahtijevao novac? Zašto vam je to tek naknadno kazala? Zar vam to nije bilo čudno?

– Ne, nije.

– Meni bi bilo prirodno da je vas pozvala.

Da možda niste bili u lošim odnosima?

– Oh, ne. Objašnjenje je vrlo jednostavno.

Moja je supruga bila navikla sama donositi sve odluke, često me pitala za savjet, da bi čula što mislim o tome, ali obično je naknadno raspravljala o odlukama koje je sama donijela. O ovome u vezi s Jackom smo veoma ozbiljno razgovarali, što bi bilo najbolje učiniti. Do tada nismo imali nekog naročitog uspjeha s mladićem. Da bi ga zaštitila od posljedica njegovih postupaka, moja je supruga nekoliko puta platila velike svote novca. Odlučili smo da je za Jackoa najbolje da ubuduće sam snosi posljedice svojih postupaka.

– Je li ona ipak bila uznemirena?

– Da, bila je veoma uznemirena. Da je bio manje grub i da joj nije prijeto, mislim da bi je bio omekšao i da bi mu pomogla. Međutim, njegovo ponašanje je pojačalo njenu odlučnost.

– Je li tada Jack već bio otišao iz kuće?

– Jest.

– Jeste li znali da je otišao prije nego što vam je to gospođa Argyle rekla?

– Ne, to mi je ona rekla. Kazala je da je otišao psujući i prijeteći da će se vratiti, te da je bolje da do tada pripremi novac za njega.

– Jeste li se, ovo je vrlo važno, bili uplašili na pomisao da će se mladić vratiti?

– Naravno, nisam. Bili smo prilično naviknuti na ono što bi se moglo nazvati Jackovo dizanje buke.

– Nije li vam palo na pamet da će se Jack vratiti i napasti majku?

– Nije, to sam vam rekao i u ono vrijeme. Bio sam zaprepašten!

– Čini se da ste imali pravo – reče Huish blago. – On je nije napao. Kada vas je točno gospođa Argyle napustila?

– Toga se dobro sjećam. O tome smo tako često govorili. Nešto prije sedam... oko sedam minuta prije sedam.

Huish se okrene prema Gwendi Vaughan.

– Potvrđujete li ovo?

– Da.

– Je li razgovor tekao onako kako je gospodin Argyle upravo ispričao? Nemate ništa dodati? Nije li nešto zaboravio?

– Ja nisam čula sve. Kad je gospođa Argyle počela pričati o Jackovim zahtjevima, mislila sam da će biti bolje ako se povučem, jer se preda mnom možda osjećaju nelagodno i ne mogu slobodno razgovarati. Otišla sam tamo – ona pokaza na vrata u dnu biblioteke – u malu sobu gdje tipkam. Vratila sam se tek kada sam čula da je gospođa Argyle otišla.

– A to je bilo sedam minuta prije sedam?

– Da, nešto prije pet do sedam.

– A poslije toga, gospođice Vaughan?

– Upitala sam gospodina Argylea želi li nastaviti radom, ali je rekao da mu se prekinuo lanac misli. Zatim sam ga upitala trebam li još nešto učiniti. Odgovorio je da ne trebam, pa sam pospremila svoje stvari i otišla.

– Kad je to bilo?

– U sedam i pet minuta.

– Sišli ste stepenicama i izišli kroz glavna vrata?

– Da.

– Soba gospođe Argyle je lijevo pokraj Ulaznih vrata?

– Jest.

– Jesu li vrata bila otvorena?

– Bila su odškrinuta.

– Jeste li ušli u sobu ili joj poželjeli laku noć?

– Nisam.

– Zar niste to obično činili?

– Ne, bilo bi glupo uznemirivati je u radu samo da bih joj rekla laku noć.

– Da ste ušli, bili biste otkrili njeno mrtvo tijelo.

Gwenda slegne ramenima.

– Pretpostavljam da bih... Ali čini mi se da smo u ono vrijeme svi mislili da je ubijena kasnije. Teško da bi Jacko bio kadar da... – Ona zastade.

– Još mislite da ju je ubio Jacko, ali to nije točno. Prema tome, ona je tada mogla biti mrtva.

– Da, vjerojatno.

– Jeste li odmah otišli kući?

– Jesam, čim sam stigla kući imala sam razgovor sa stanodavkom.

– Tako je. I usput niste nikoga sreli blizu kuće?

– Mislim da nisam... ne. – Gwenda se namršti. – Ne mogu se sjetiti. Bilo je hladno i mračno, a ovo je slijepa ulica. Mislim da sve do »Crvenog lava« nisam nikoga srela. Ondje je bilo mnogo ljudi.

– Je li kraj vas prošao neki automobil?

Gwenda se trže.

– Ah, da, sjećam se nekog automobila. Poprskao mi je suknju, pa sam je morala oprati kada sam došla kući.

– Kakav je bio taj automobil?

– Ne sjećam se. Nisam primijetila. Prošao je kraj mene baš na ulazu u našu ulicu. Mogao je ići u bilo koju kuću.

Huish se okrene Leu.

- Vi kažete da ste čuli zvono pošto je gospođa Argyle izišla iz sobe?
- Mislim da sam čuo. Nikada nisam bio sasvim siguran.
- Kad je to bilo?
- Ne znam. Nisam gledao na sat.
- Zar niste pomislili da se to možda vratio vaš sin Jacko?
- Ne, nisam na to pomislio. Ponovo sam počeo raditi.
- Još jedna stvar, gospodine Argyle. Jeste li znali da je vaš sin oženjen?
- Nisam.
- Ni njegova majka nije znala? Mislite li da je znala, ali da vam nije rekla?
- Sasvim sam siguran da nije znala. Da je znala, odmah bi mi bila rekla. Bio sam zaprepašten kada se slijedećeg dana pojavila ta žena.

Gospođica Lindstrom je došla u sobu i rekla: Dolje je neka mlada žena... neka djevojka, koja kaže da je Jackova žena. To ne može biti istina.

Ona je bila vrlo uzbuđena, zar ne Kirsty?

- Nisam mogla povjerovati – reče Kirsty.
- Tek pošto mi je dva puta ponovila, otišla sam gore, gospodinu Argyleu. Činilo mi se tako nevjerovatno.
- Kako sam čuo, bili ste veoma ljubazni prema njoj – Huish reče Leu.

– Učinio sam sve što sam mogao. Znae, ona se ponovo udala. To mi je vrlo drago, čini se da je njen suprug zgodan, smiren čovjek.

Huish kimne glavom i okrene se prema Hester.

– A sada mi, gospođice Argyle, ponovo recite što ste radili onoga dana poslije čaja?

– Više se ne sjećam – reče zlovoljno Hester. – Kako bih se mogla sjećati? Prošle su već dvije godine. Tko zna što sam radila.

– Meni se čini da ste gospođici Lindstrom pomagali prati posuđe.

– Upravo tako – reče Kirsten. – Nakon toga si otišla gore, u svoju sobu. Kasnije si trebala izići, sjećaš se? Išla si u kazalište u Drytnouth. Neka amaterska grupa je davala predstavu »U očekivanju Godoa«.

Hester je još djelovala zlovoljno.

– Sve to imate zapisano – reče Huishu. – Zašto nastavljate o tome?

– Zato što se nikada ne zna što vam može biti od koristi. A sada, gospođice Argyle, recite kada ste vi izišli iz kuće?

– U sedam sati, ili otprilike u to vrijeme.

– Jeste li čuli kako se vaša majka i brat Jacko prepiru?

– Ništa nisam čula. Bila sam gore.

– Ali gospođu Argyle ste vidjeli prije nego što ste izišli iz kuće?

– Jesam. Trebalo mi je nešto novca. Ostala sam bez novca, a sjetila sam se da mi je benzin pri kraju. Morala sam napuniti rezervoar na putu u Drymouth. Zato sam, kada sam se spremila za izlazak, otišla majci i zamolila je da mi da nešto novca, trebalo mi je samo par funti.

– I ona vam ih je dala?

– Ne, dala mi ih je Kirsty.

Huish je bio malo iznenađen.

– Toga se ne sjećam iz prvobitne izjave.

– E, pa tako je bilo – prkosno reče Hester.

– Ušla sam i rekla da mi treba nešto novca, a iz predvorja me čula Kirsten i doviknula da će mi ona dati. Upravo je izlazila. Majka je rekla: Da, uzmi od Kirsty.

– Baš sam bila krenula u ženski odbor. Nosila sam im neke naše knjige o cvjetnim aranžmanima – reče Kirsten. – Znala sam da je gospođa Argyle zauzeta i da ne želi da je uznemiravaju.

– Zar je to bitno tko mi je dao novac? – rastuženim glasom reče Hester. – željeli ste znati kada sam zadnji put vidjela majku živu. To je bilo tada. Sjedila je za stolom, nagnuta nad gomilom planova. Rekla sam da mi treba novac, a Kirsten je doviknula da će mi ga ona dati. Uzela sam ga od nje, a zatim ponovo ušla u majčinu sobu i zaželjela joj laku noć. Majka je rekla kako se nada da će mi se predstava svidjeti i neka pazim kako vozim. To je uvijek govorila. Tada sam otišla u garažu i izvezla automobil.

– A gospođica Lindstrom?

– Otišla je čim mi je dala novac.

Kirsten Lindstrom brzo reče: – Hester me je prestigla na kraju naše ulice. Mora da je krenula odmah poslije mene. Otišla je uzbrdo prema glavnoj cesti, a ja sam skrenula ulijevo, prema selu.

Hester htjede nešto reći, ali se prekinu prije nego što je pustila glaska. Huish se pitao ne pokušava li Kirsten Lindstrom dokazati da Hester nije imala vremena izvršiti zločin. Zar Hester nije mogla umjesto da je majci mirno zaželjela laku noć, posvađati se s njom i u bijesu je ubiti?

Huish se okrene Kirsten.

– A sada, gospođice Lindstrom, da čujemo čega se vi sjećate.

Kirsten je bila nervozna. Njene su se ruke nekontrolirano grčile.

– Popili smo čaj. Pošto mi je pomogla rasprijeti stol, Hester je otišla gore. Tada je došao Jacko.

– Čuli ste ga?

– Ja sam mu otvorila vrata. Rekao je da je izgubio ključ. Otišao je ravno svojoj majci i odmah joj kazao da je u neprilici, te da mu mora pomoći. Nisam više ništa čula jer sam se vratila u kuhinju pripremiti večeru.

– Jeste li čuli kad je otišao?

– Čula sam. Vikao je, pa sam izašla iz kuhinje. Stajao je u predvorju, ljutito vičući da će se vratiti i da je bolje da mu majka pripremi novac... inače će, rekao je upravo to: Inače ću! To je bila prijetnja.

– A zatim?

– Otišao je zalupivši vratima, a gospođa Argyle je došla u predvorje. Bila je vrlo blijeda i uzbuđena. Rekla mi je: Jeste li čuli?, a ja sam pitala je li zapao u nezgodu.

Kimnula je glavom i otišla gospodinu Argyleu u biblioteku. Kad sam postavila stol za večeru, presvukla sam se. ženski odbor je slijedećeg dana organizirao natjecanje u aranžiranju cvijeća, a mi smo obećali da ćemo im posuditi neke knjige o cvjetnim aranžmanima.

– Dakle, odnijeli ste knjige u odbor. A u koliko sati ste se vratili kući?

– Mora da je bilo oko pola osam. Vrata sam otključala sama, svojim ključem, čim sam stigla, otišla sam u sobu gospođe Argyle da joj isporučim zahvalnost odbora i predam neko pismo.

Sjedila je za stolom, glave naslonjene na ruke. Tu je bio i žarač, bačen, a ladice pisaćeg stola bile su izvučene. Pomislila sam da ju je napao provalnik. Imala sam pravo! Sada znate da sam imala pravo! To je bio provalnik, netko tko je došao izvana!

– Mislite netko koga je gospođa Argyle sama pustila u kuću?

– Zašto ne? – upita Kirsten prkosno. – Bila je ljubazna, uvijek vrlo ljubazna, a ničega se nije bojala, ni ljudi ni stvari. Osim toga, nije bila sama u kući. Tu su bili njen suprug, Gwenda, Mary. Trebala je samo viknuti.

– Ali ona nije viknula – naglasi Huish.

– Ne, nije. Bez obzira na to tko je bio, mora da joj je ispričao neku priču koja je zvučala istinito. Ona je uvijek slušala. I tako je, ništa ne sumnjajući, ponovo sjela za svoj pisaći stol... Možda je tražila čekovnu knjižicu, a on je dohvatio žarač i udario je. Vjerojatno je nije htio ubiti nego samo onesvijestiti, a zatim potražiti novac i nakit i pobjeći.

– Nije baš mnogo tražio, otvorio je samo nekoliko ladica.

– Možda je, čuvši neke zvukove, izgubio živce ili je shvatio da ju je ubio, pa je u panici pobjegao.

Preplašena i molećiva pogleda nagnula se naprijed.

– Moralo je tako biti, moralo!

Huisha je zainteresiralo njeno uporno ponavljanje. Da li se bojala za sebe? Svoju poslodavku je mogla ubiti, a nakon toga izvući ladice kako bi izgledalo kao da je bio provalnik. Liječničkim nalazom utvrđeno je da je umrla između sedam i sedam i trideset, preciznije se nije moglo utvrditi.

– Da, čini se da je tako moralo biti – složi se on ljubazno, a njoj se ote jedva čujan uzdah olakšanja. Huish se okrene Durrantovima.

– Jeste li vi nešto čuli?

– Baš ništa – odgovori Mary. – Odnijela sam pladanj u našu sobu, koja je prilično odvojena od ostalog dijela kuće. Zadržali smo se u sobi sve dok netko nije počeo vrištati. To je bila Kirsten. Upravo je našla majku, mrtvu.

– Sobu niste napuštali do tog trenutka?

– Ne – Jasan joj se pogled susretne s njegovim. – Igrali smo piket.

Philip se pitao zašto je pomalo uznemirena. Polly je govorila upravo ono što joj je on rekao.

Bilo je to možda zbog njena savršeno mirnog, spokojnog i uvjerljivog ponašanja. Polly, ljubavi, ti si savršena lažljivica, pomisli on, a glasno reče: – A ja sam, inspektore, bio i još sam nepokretan.

– Ali sada se osjećate mnogo bolje, gospodine Durrant – veselo reče inspektor. – Uskoro ćete opet prohodati.

– Za to će biti potrebno vremena.

Huish se okrenuo prema dvojici članova obitelji koji su do tada sjedili ne pustivši ni glasa.

Micky je sjedio prekrivenih ruku, s jedva primjetnim podsmijehom na licu. Mala i ljupka Tina zavalila se u stolicu. Očima je povremeno prelazila s jednog lica na drugo.

– Znam da vas dvoje niste bili u kući, ali vas molim da me podsjetite na ono što ste radili one večeri – reče on.

– Treba li vas zaista podsjetiti? – upita Micky s još jačim podsmijehom. – Još vam mogu ponoviti svoju priču. Išao sam na pokusnu vožnju automobilom. Vozio sam ga dugo, od Drymoutha do Minchin Hilla, a zatim uz Moor Boad i natrag kroz Iplsey. Na žalost, kola ne mogu svjedočiti.

Tina najzad pokrene glavu. Bezizražajna lica gledala je ravno u Mickyja.

– A vi, gospođice Argyle? Vi radite u knjižnici u Redmynu?

– Da. Pošto se knjižnica u pola šest zatvorila, kupila sam još neke sitnice, a zatim otišla kući. Imam stan, zapravo stančić. Skuhala sam večeru i mirno provela večer, slušajući gramofonske ploče.

– Uopće niste izišli?

Nastupi kratka pauza prije nego što je odgovorila.

– Ne, uopće nisam izišla.

– Jeste li sasvim sigurni, gospođice Argyle?

– Jesam, sigurna sam.

– Imate auto?

– Imam.

– Gdje ga držite?

– Na ulici. Nemam garaže, ali blizu moga stana je sporedna ulica čijom su cijelom dužinom parkirani automobili.

– Znete li nešto što bi nam moglo pomoći?

– Huish nije bio svjestan da navaljuje.

– Mislim da vam nemam što reći.

Micky joj dobaci brz pogled. Huish uzdahne.

– Bojim se da vam sve ovo nije mnogo pomoglo – reče Leo.

– Nikad se ne zna, gospodine Argyle. Pretpostavljam da shvaćate da je u ovom slučaju jedna stvar neobična.

– Nisam sasvim siguran da shvaćam što mislite.

– Novac – reče Huish. – Novac koji je gospođa Argyle podigla iz banke, uključujući i petaču na čijoj je poleđini pisalo »gospođa Bottleberry, Bangor Road 17«. Na suđenju je ta petača, nađena kod Jackoa Argylea kad je uhapšen, bila vrlo važni dokaz. Jack se zakleo da je novac dobio od gospođe Argyle, ali ona je vama i gospođici Vaughan odlučno rekla da mu nije ništa dala.

Kako je došao do onih pedeset funti? Iz svjedočenja dra Calgaryja vidi se da se ovamo nije mogao vratiti. Dakle, morao ih je već imati kad je otišao iz kuće. Tko mu ih je dao? Jeste li mu vi dali?

Huish se okrene prema Kirsten Lindstron, koja pocrveni i ljutito reče:
– Ja? Naravno da nisam. Kako sam mu mogla dati?

– Gdje je bio novac koji je gospođa Argyle podigla iz banke?

– Obično ga je držala u ladici svoga pisaćeg stola – reče Kirsten.

– Zaključanoj?

Kirsten je razmišljala.

– Vjerojatno je prije spavanja ladicu zaključavala.

Huish pogleda Hester.

– Jeste li vi uzeli novac iz ladice i dali ga svome bratu?

– Nisam čak ni znala da je novac tamo. A kako sam ga mogla uzeti bez majčina znanja?

– Mogli ste ga lako uzeti kad je vaša majka otišla u biblioteku da porazgovara s gospodinom Argyleom – napomenu Huish.

Pitao se hoće li Hester primijetiti zamku i izbjeći je. Ona upade ravno u nju.

– Ali tada je Jacko već bio otišao... Ja...

– Hester zastade, zbunjena.

– Vidim da ipak znate kad je vaš brat otišao – reče Huish.

– Ja... ja... sada znam – reče Hester brzo i žustro – ali onda nisam znala. Rekla sam vam da sam bila u svojoj sobi i da ništa nisam čula. Osim toga, Jackou novac ne bih dala.

– A kad bih ja Jackou dala novac, to bi bio moj a ne ukradeni novac – reče Kirsten, crvena i ljutita lica.

– Vjerujem da je tako – reče Huish okrenuvši se Leu. – Vidite li kamo nas ovo vodi?

Iako je gospođa Argyle rekla da Jackou nije dala novac, mora da mu ga je ipak dala.

– Ne vjerujem. Zašto mi ne bi rekla da je to učinila?

– Ne bi bila prva majka koja je prema svome sinu popustljivija nego što želi priznati.

– Nemate pravo, Huish. Moja supruga nikada nije lagala.

– Vjerujem da ovaj put jest – reče Gwenda Vaughan. – U stvari, kao što je inspektor rekao, mora da je to učinila, jer to je jedini odgovor.

– Na kraju krajeva – blago reče Huish – ova se stvar sada mora promatrati s novog stajališta. U vrijeme Jackova hapšenja mislili smo da laže. Međutim, sada kada smo utvrdili da je priča o vožnji s Calgaryjem istinita, moramo pretpostaviti da je istinita i priča o novcu. Rekao je da mu ga je dala majka. Prema tome, vjerojatno mu ga je ona dala.

Nasta neugodna tišina. Huih se diže.

– Najljepša vam hvala. Bojim se da je trag sada prilično slab, ali nikad se ne zna.

Leo ga isprati do vrata. Kada se vratio, uzdahnuvši reče: – Eto, i ovo je prošlo. Barem za sada.

– Zauvijek – reče Kirsten. – Nikada neće saznati.

– Kakve koristi od svega ovoga? – povika Hester.

– Draga moja. – Otac joj priđe. – Smiri se, dijete. Nemoj biti tako nervozna. Vrijeme liječi sve rane. – Neke stvari ne izliječi, što ćemo sada? Što da napravimo?

– Pođi sa mnom, Hester. – Kirsten stavi ruku na njeno rame.

– Ne želim vas vidjeti, nikoga! – Hester istrča iz sobe. Trenutak kasnije začuše kako su se zalupila ulazna vrata.

Kirsten reče: – Ova situacija na nju djeluje vrlo loše.

– Ne vjerujem da je to točno – zamišljeno će Philip Durrant.

– Što to nije točno? – upita Gwenda.

– Da nikada nećemo saznati istinu... Osjećam da me svrbe palci.

Njegovo se zlobno, faunu slično lice ozari čudnim osmijehom.

– Philipe, molim te budi oprezan – reče Tina.

On je začuđeno pogleda.

– Mala Tina, a što ti znaš o svemu ovome?

– Nadam se – reče Tina jasno i razgovjetno – da ne znam ništa.

Četrnaesto poglavlje

– Pretpostavljam da niste pronašli ništa? – reče glavni inspektor.

– Ništa određeno – odgovori Huish – ali vjerujem da vrijeme ipak nije izgubljeno. – Ispričajte mi sve.

– Dakle, vrijeme i okolnosti su isti. Gospođa Argyle je nešto prije sedam bila živa. Razgovarala je sa svojim suprugom i Gwendom Vaughan, a i Hester Argyle ju je vidjela. Ne vjerujem da je njih troje u dosluhu. Sada kad je dokazano da Jacko Argyle nije kriv, mogući ubojice su njen suprug, koji ju je mogao ubiti u bilo koje vrijeme između sedam i pet i pola osam; Gwenda Vaughan u sedam i pet pri izlasku; Hester nešto prije toga ili Kirsten Lindstrom, kad je nešto prije pola osam došla kući. Durrant je paraliziran, i to mu pruža alibi, ali alibi gospođe Durrant ovisi o njegovoj izjavi. Da je htjela, i da ju je njen suprug bio spreman podržati, mogla je između sedam i pola osam sići dolje i ubiti svoju majku, ali ne vidim zašto bi to htjela. U stvari, koliko ja znam samo dvije osobe imaju dobar motiv za zločin. Leo Argyle i Gwenda Vaughan.

– Mislite li da je to učinio netko od njih ili možda oboje zajedno?

– Ne vjerujem da su to uradili zajedno. Koliko se meni čini, to je bio zločin u afektu, a ne s predumišljajem. Gospođa Argyle ulazi u biblioteku i priča im o Jackovim prijetnjama i zahtjevima. Recimo da je kasnije Leo Argyle sišao s namjerom da sa suprugom porazgovara o Jacku ili možda o nečem drugom. Kuća je tiha i u blizini nema nikoga. Ulazi u njenu radnu sobu. Ona sjedi za pisačim stolom okrenutih leđa.

Tu je i žarač. Možda je još na mjestu na koje ga je Jacko bacio prijeteci njime majci. Katkad se i mirni, suzdržani ljudi razgnjeve i izgube razum.

S maramicom oko ruke, da ne ostavi otiske, Leo diže žarač, spušta ga na njenu glavu i sve je završeno. Izvlači ladicu-dvije, kako bi izgledalo da je provalnik tražio novac. Ponovo odlazi gore i čeka da je netko pronađe. Ili, recimo da je Gwenda Vaughan pri izlasku pogledala u sobu i razgnjevila se. Jacko je savršena žrtva, a put k vjenčanju s Leom Argvelom bio bi otvoren.

Major Finney zamišljeno klimnu glavom.

– Da, moguće je. Naravno, oni su bili veoma oprezni pa zaruke nisu objavili prebrzo. U stvari, nisu ih objavili sve dok Jacko nije bio osuđen za ubojstvo. Da, to zvuči prilično vjerojatno. Zločini su vrlo monotoni. Suprug i netko treći ili ona i netko treći... uvijek ista stara priča. Ali što mi tu možemo poduzeti, Huish?

– Ne znam – reče Huish polako – što mi tu možemo napraviti. Mi možemo biti sigurni, ali gdje su nam dokazi? Nemamo ništa što bi se moglo iznijeti na sudu.

– Huish, jeste li sasvim sigurni u svoje mišljenje?

– Ne toliko siguran koliko bih to želio – žalosno odgovori inspektor Huish.

– A zašto?

– Tip čovjeka kakav je on... mislim gospodin Argyle...

– On nije tip čovjeka koji bi izvršio ubojstvo?

– Nije posrijedi samo ubojstvo, već i onaj mladić. Ne mogu zamisliti da bi on krivicu namjerno svalio na mladića.

– Sjetite se, on mu nije bio rođeni sin. Možda mu nije bilo previše stalo do mladića, možda je bio čak i ogorčen zbog ljubavi koju je njegova supruga osjećala prema mladiću.

– Možda. Ipak, čini se da je volio svu djecu.

- Naravno – zamišljeno reče Finney – znao je da mladić neće biti obješen. U tome je možda razlika.
- Moglo bi tako biti. Možda je mislio da deset godina zatvora, na sto se svodi doživotna robija, mladiću neće previše škoditi.
- Kako stoji stvar s mladom ženom... Gwendom Vaughan?
- Ako je to ona učinila – odgovori Huish – ne vjerujem da bi je pekla savjest zbog Jackoa. Žene su nemilosrdne.
- Znači, prilično ste sigurni da je to učinio netko od njih dvoje?
- Da, prilično.
- Ali niste sasvim sigurni? – navaljivao je major Finney.
- Nisam. Tamo se nešto događa. Ima podzemnih struja, kako se kaže.
- Objasnite mi to, Huish.
- Mene zanima što oni misle jedno o drugome.
- Oh, sada vas razumijem. Zanima vas znaju li oni tko je to bio?
- Jest, ali se ne mogu odlučiti. Znaju li svi?

Jesu li se složili da to prikriju? Ne vjerujem u to.

Mislim da je čak moguće da svatko od njih misli nešto drugo. Ona Šveđanka je tako nervozna, blizu živčanog sloma. Možda je takva zato što je baš ona to učinila. Ona je u dobi kada su žene malo neuravnotežene. Možda je preplašena zbog sebe ili zbog nekoga drugoga. Imam dojam, možda krivi, da je to zbog nekoga drugoga.

– Leo?

- Ne, ne vjerujem da je uzbuđena zbog Lea. Mislim da je to zbog mlade Hester.
- Hester? Postoji li mogućnost da je to učinila Hester?
- Očitog razloga nema, ali ona je emocionalna i možda malo neuravnotežena.
- A Kirsten Lindstrom vjerojatno zna o djevojci mnogo više nego što znamo mi.
- Jest. Tu je još i ona tamnopuska djevojka koja radi u biblioteci.
- One večeri nije bila kod kuće?
- Nije, ali čini mi se da ona nešto zna. Možda zna i tko je to učinio.
- Nagađa ili zna?
- Zabrinuta je. Ne vjerujem da samo nagađa. – On produži. – Tu je još i drugi mladić, Micky. Ni on nije bio kod kuće, ali imamo samo njegovu riječ. Mogao se odvesti tamo, ući u kuću, ubiti je i ponovo se odvesti. Gwenda Vaughan je spomenula nešto čega nema u njenu prvobitnom iskazu. Rekla je da je kraj nje, baš na početku privatne ceste, prošao neki auto. Na toj cesti je četrnaest kuća, pa je taj automobil mogao ići u bilo koju od njih a da se nakon dvije godine toga više nitko ne sjeća. Ali ipak, postoji mogućnost da je to bio Mickyjev auto.
- Zašto bi on želio ubiti svoju pomajku?
- Mi razlog ne znamo, ali to ne znači da razloga nema.
- Tko ga zna?
- Svi oni bi ga trebali znati – odgovori Huish – ali nam to neće reći. Bar ne ako su svjesni da nam to govore, zar ne?

– Razumijem vašu đavolsku ideju – reče major Finney. – Na kome ćete je iskušati?

– Mislim da ću početi s Kirsten Lindstrom, ako uspijem slomiti njenu obranu. Također se nadam da ću otkriti je li imala nešto protiv gospođe Argyle. A tu je i onaj paralizirani mladić, Philip Durrant.

– Što je s njim?

– Čini mi se da je o svemu stvorio neke predodžbe. Ne vjerujem da će mi ih povjeriti, ali možda uspijem naslutiti njegove misli. Vrlo je inteligentan i rekao bih da prilično opaža. Možda je opazio nešto zanimljivo.

– Dođi, Tina, idemo malo van da se nadišemo zraka.

– Zraka? – Tina sumnjičavo pogleda Mickyja. – Ali, Micky, vani je tako hladno. – Ona zadrhti.

– Ti sigurno mrziš svježiji zrak, Tina, zato i možeš izdržati cijeli dan zatvorena u onoj biblioteci.

Tina se nasmiješi.

– Zimi mi ne smeta što sam zatvorena. U knjižnici je toplo i ugodno.

Micky je pogleda.

– I tako ti sjediš ovdje ispred vatre, sklupčana kao mala zadovoljna mačkica. Ali ipak će ti prijati mala šetnja. Dođi, Tina. želim razgovarati s tobom, želim udahnuti malo svježeg zraka i zaboraviti ovu prokletu stvar.

Tina ustade, lijenim, ljupkim pokretom, u predvorju obuče kaput od tvida s krznenim ovratnikom i oni iziđoše.

– Zar nećeš obući kaput, Micky?

– Ne, meni nikada nije hladno.

– Brrr – nježno reče Tina – mrzim ovu zemlju zimi. Htjela bih ići u inozemstvo, negdje gdje uvijek sije sunce, gdje je zrak vlažan, blag ; i topao.

– Upravo su mi ponudili posao u Perzijskom zaljevu – reče Micky – u jednoj naftnoj kompaniji. Radi se o nadgledanju transporta.

– Ideš li?

– Ne vjerujem da ću ići... Kakve koristi od toga?

Obišli su zadnju kuću i vijugavom stazom, koja je prolazila između drveća, pošli do plaže na rijeci. Na pola puta, zaklonjena od vjetra, stajala je ljetna kućica. Nisu odmah sjeli, nego su stajali ispred nje, gledajući preko rijeke.

– Zar nije prekrasno? – upita Micky.

Tina nezainteresirano pogleda pejzaž.

– Vjerojatno je prekrasno – odgovori ona.

– Ali ti u to nisi sigurna – reče Micky gledajući je s ljubavlju. – Ti, Tina, ne razumiješ ljepotu niti si je ikad shvaćala.

– Ne sjećam se – reče Tina – da si ikada, svih ovih godina koje smo ovdje proveli, uživao u ljepoti ovog mjesta. Uvijek si se negdje muvao i želio vratiti u London.

– To je bilo nešto drugo – reče Micky kratko. – Nikada nisam pripadao ovamo.

– U tome je stvar, zar ne? – upita Tina.

– Ti ne pripadaš nigdje.

– Ne pripadam nigdje – sanjalačkim će glasom Micky. – Možda je to istina. Zaboga, Tina, kakva je to strašna pomisao. Sjećaš li se one stare pjesme? čini mi se da nam ju je Kirsten često pjevala. Nešto o

golubici. O, krasna golubice, o ljubljena golubice, o golubice bijelih, bijelih grudi. Sjećaš li se?

Tina odmahne glavom.

– Možda je to tebi pjevala, ali... ne, ja se ne sjećam.

Micky nastavi, napola pjevajući, napola mrmljajući.

– O, najdraža djevojko, ja nisam ovdje. Nemam ni doma ni prebivališta, niti na moru niti na šalu, nego samo u tvome srcu.

On pogleda Tinu.

– Pretpostavljam da bi to mogla biti istina.

Tina stavi svoju malu ruku na njegovo rame.

– Dođi, Micky, sjedni. Ovdje nema vjetra, pa nije tako hladno.

Kada ju je poslušao, Tina produži: – Moraš li uvijek biti tako nesretan?

– Dragaa moja djevojko, ti ne možeš razumjeti ni mali dio svega toga.

– Razumijem ja prilično toga – reče Tina.

– Zašto je ne možeš zaboraviti, Micky?

– Zaboraviti je? O kome to govoriš?

– O tvojoj majci – odgovori Tina.

– Zaboraviti je! – gorko reče Micky. – Mogu li je zaboraviti nakon ovog jutra i nakon svih onih pitanja. Ako je neka osoba ubijena, oni te ne puštaju da je zaboraviš.

– Nisam mislila nju, nego tvoju pravu majku.

– Zašto bih mislio o njoj? Zadnji put sam je vidio kada sam imao šest godina.

– Ali ti si cijelo vrijeme mislio na nju, zar ne Micky?

– Jesam li ti to ikada rekao?

– Katkad čovjek osjeti takve stvari – reče Tina.

Micky se okrene prema njoj i pogleda je.

– Ti si tako mirno, nježno malo biće, Tina. Kao mala crna mačka, želim pomilovati tvoje krzno, lijepa mačkice! – Rukom pomilova rukav njena kaputa.

Tina se, sjedeći mirno, nasmiješi. Micky je upita: – Ti je nisi mrzila, Tina? Svi mi ostali jesmo.

– To je bilo veoma neljubazno – reče Tina.

– Pogledaj što ti je pružila, tebi i svima nama. Dom, toplinu, ljubaznost, dobru hranu, igračke kojima smo se igrali, ljude koji su nas pazili...

– Da, da – nestrpljivo je prekine Micky. – šalicu mlijeka i milovanje po krznu. To je bilo sve što si ti htjela, zar ne, mačkice mala?

– Bila sam joj zahvalna za to – reče Tina. – Ni jedno od vas nije bilo zahvalno.

– Zar ne razumiješ, Tina, da baš kada treba netko ne može biti zahvalan? U nekim slučajevima obaveza zahvalnosti čini stvari još težima. Ja nisam želio da me dovedu ovamo. Nisam želio luksuzan život. Nisam želio da me odvedu iz moga rodnog doma.

– Mogla te je pogoditi bomba – napomenu Tina. – Mogao si biti ubijen.

– Zar bi to bilo važno? Ne bih žalio da sam bio ubijen. Bio bih ubijen u svojoj rodnoj kući, s vlastitom obitelji oko sebe. Ondje gdje sam i pripadao. Ponovo smo se vratili na to. Nema ničega gorega nego kada nigdje ne pripadaš. Ali tebi su, mačkice mala, važne samo materijalne stvari.

– Na neki način to je možda točno – odgovori Tina. – Možda zbog toga ne osjećam isto što i vi ostali. Ne osjećam taj stari bol koji, čini se, osjećate svi vi, a ti najviše. Meni je lako biti zahvalna jer, vidiš ja nisam željela biti ono što jesam. Nisam željela biti tamo gdje sam bila.

Htjela sam pobjeći od same sebe i biti netko drugi. Ona me je pretvorila u nekog drugog. Pretvorila me je u Christinu Argyle i pružila mi dom i ljubav, sigurnost i zaštitu. Voljela sam majku zato što mi je sve to pružila.

– Što je s tvojom pravom majkom? Zar nikada ne misliš na nju?

– Zašto bih mislila? Jedva je se sjećam. Znaš da sam imala samo tri godine kada sam došla ovamo. Kod nje sam uvijek bila preplašena, užasnuta. Njene glasne svađe s mornarima, a ona... Sada kada sam dovoljno odrasla, pretpostavljam da je cijelo vrijeme bila pijana. – Tina je govorila isprekidano i zamišljeno. – Ne, ne mislim o njoj niti je se sjećam. Gospođa Argyle je bila moja majka, a ovo je moj dom.

– Tebi je to tako lako, Tina – reče Micky.

– A zašto je tebi teško? Zato što sam tako želiš. Nisi ti mrzio gospođu Argyle, nego svoju majku. Znam da je istina ovo što sam rekla. Ako si ti ubio gospođu Argyle, a možda jesi, sigurna sam da si zapravo želio ubiti svoju majku.

– Tina, o čemu to govoriš?

– A sada – mirno nastavi Tina – nemaš više koga mrziti i zbog toga si prilično usamljen, zar ne? Moraš naučiti živjeti bez mržnje, Micky.

To je možda teško, ali se može.

– Ne znam o čemu pričaš, što si mislila kada si rekla da sam je možda ja ubio? Vrlo dobro znaš da onoga dana nisam bio u blizini. Testirao sam auto jedne mušterije od Moor Rouda do Minchin Hilla.

– Jesi li? – upita Tina.

Tina ustade, pođe naprijed i zaustavi se na proplanku s kojeg se vidjela rijeka kako dolje protječe.

– Što namjeravaš? – Micky priđe i stade iza nje.

Tina pokaza dolje na plažu.

– Tko su ono dvoje tamo dolje?

Micky baci brz, površan pogled.

– Mislim da je Hester i njen doktor – reče on. – Ali, Tina, reci mi što si mislila onim maloprije? Za ime božje, nemoj stajati na samom rubu.

– Zašto... hoćeš li me gurnuti dolje? Mogao bi, ja sam vrlo mala.

Micky reče promuklim glasom: – Zašto si rekla da sam one noći mogao biti ovdje?

Tina ne odgovori, nego se okrene i pođe stazom, natrag prema kući.

– Tina!

Tina reče svojim mirnim, nježnim glasom: – Zabrinuta sam, Micky. Zabrinuta sam zbog Hester i Dona Craiga.

– Ne brini za Hester i njega.

– Ali ja jesam zabrinuta za njih. Bojim se da je Hester veoma nesretna.

– Nismo razgovarali o njima.

– Ja razgovaram o njima.

– Tina, jesi li cijelo vrijeme mislila da sam one noći kad je majka ubijena, bio ovdje?

Tina ne odgovori.

– U ono vrijeme nisi ništa rekla.

– Zašto bih? Nije bilo potrebe. Bilo je tako očito da ju je ubio Jacko.

– A sad je isto tako očito da je nije ubio Jacko.

Tina klimnu glavom.

– Pa onda? – upita Micky. – Pa onda?

Ne odgovorivši mu, Tina nastavi hodati stazom prema kući.

Na maloj plaži Hester je vrhom cipele razgrtala pijesak.

– Ne vidim o čemu se tu ima razgovarati – reče ona.

– Moraš govoriti o tome – odgovori Don Craig.

– Ne vidim zašto... Pričanje o nekoj stvari obično ne koristi ničemu, nikad je ne čini boljom.

– Barem mi možeš reći što se dogodilo jutros.

– Ništa – reče Hester.

– Kako to misliš ništa? Bila je policija?

– Da, bili su.

– Jesu li vas svih ispitivali?

- Jesu – odgovori Hester – ispitivali su nas.
- Kakva su bila pitanja?
- Uobičajena – reče Hester. – U stvari, ista kao prije. Gdje smo bili, što smo radili i kada smo zadnji put vidjeli majku živu. Zapravo, Don, ne želim o tome više razgovarati. Sad je to prošlo.
- Ali nije prošlo, najdraža. U tome i jest problem.
- Ne vidim razloga da se ti zabrinjavaš i uzbuđuješ – reče Hester. – Ti nisi umiješan u sve ovo.
- Želim ti pomoći, draga. Zar ne razumiješ?
- Razgovor o tome mi ne pomaže. Ja želim zaboraviti. Bilo bi dobro kada bi mi mogao pomoći da zaboravim.
- Hester, najdraža, bježanje od problema nije dobro. Moraš se suočiti s njima.
- Suočavala sam se s njima cijelo jutro.
- Hester, volim te. Ti to znaš, zar ne?
- Pretpostavljam da me voliš – reče Hester.
- Zašto tako govoriš?
- Zato što stalno ponavljaš ista pitanja.
- Ali moram to raditi.
- Ne vidim zašto. Ti nisi policajac.
- Tko je zadnji vidio tvoju majku živu?
- Ja – odgovori Hester.

– Znam. To je bilo nešto prije sedam, neposredno prije nego što si se uputila na sastanak sa mnom.

– Baš malo prije nego što sam se uputila u Drymouth u kazalište – reče Hester.

– I ja sam bio u kazalištu, zar ne?

– Naravno.

– Znala si još onda, zar ne Hester, da te volim?

– Nisam bila sigurna – reče. – Tada nisam bila sigurna čak ni počinjem li ja tebe voljeti.

– Ti nisi imala razloga, baš nikakva razloga da ubiješ svoju majku?

– Ne, zapravo nisam – reče Hester.

– Što misliš time zapravo nisam?

– Često sam razmišljala o tome da je ubijem – prizna Hester mirnim glasom. – Ponekad sam sama sebi govorila: želim da je mrtva, želim da je mrtva. Katkada sam – doda ona – sanjala da sam je ubila.

– Na koji način si je ubijala u snu?

Na trenutak Don Craig nije bio zaljubljen mladić, nego mlad, zainteresiran liječnik.

– Katkada sam pucala u nju – veselo reče Hester – a ponekad bih je udarila po glavi.

Dr Craig zastenje.

– To je bilo samo u snovima – reče Hester.

– U snu sam često veoma agresivna.

– Slušaj, Hester – mladi je čovjek uhvati za ruku – moraš mi reći istinu. Moraš mi vjerovati.

– Ne razumijem što misliš.

– Istinu, Hester. Hoću istinu. Volim te i bit ću uz tebe. Ako... si je ubila, mislim da mogu shvatiti razloge. Mislim da to nije bila samo tvoja greška. Razumiješ li me? Sigurno nikada ne bih otišao u policiju zbog toga. To bi ostalo među nama. Nitko drugi ne bi trpio. Cijela stvar bi se u nedostatku dokaza slegla. Ali ja moram znati.

Posljednju riječ je naglasio.

Hester ga je gledala širom otvorenih očiju.

– Što želiš da ti kažem? – upita ona.

– želim da mi kažeš istinu.

– Ti misliš da istinu već znaš, zar ne? Misliš da sam je ja ubila?

– Hester, draga, nemoj me tako gledati.

Uhvati je za ramena i blago prodrma.

– Ja sam liječnik. Znam uzroke takvih postupaka. Znam da ljudi nisu uvijek odgovorni za svoja djela. Znam kakva si ti... slatka, divna i u biti ispravna. Pomoći ću ti i paziti na tebe.

Oženit ćemo se i biti sretni. Nikada se nećeš osjećati izgubljena, neželjena i tiranizirana. Stvari koje činimo često se događaju zbog razloga koje većina ljudi ne razumije i ne vidi.

– Upravo to smo govorili o Jackou, zar ne?

– Nemoj razmišljati o Jackou. Ja mislim na tebe. Toliko te volim, Hester, ali moram znati istinu.

– Istinu? – upita Hester.

Podrugljiv osmijeh polako izvi njene usne.

– Molim te, draga.

Hester okrene glavu i pogleda gore.

– Hester!

– Ti bi mi vjerovao kada bih ti rekla da je nisam ubila?

– Naravno, vjerovao bih ti.

– Ne vjerujem – reče Hester.

Naglo se okrene od njega i potrča na stazu.

On već htjede krenuti za njom, ali se predomisli.

– Oh, do vraga – reče Donald Craig.

Petnaesto poglavlje

- Ja, ne želim baš sada ići kući – reče Philip Durrant. Govorio je ljutito i razdražljivo.
- Ali, Philipe, zaista više nema nikakva razloga da ostanemo ovdje. Eto, došli smo vidjeti gospodina Marshalla, raspravljati o ovoj stvari, a zatim pričekati razgovor s policijom. A sada nas ništa više ne zadržava ovdje.
- Mislim da bi tvome ocu bilo vrlo drago da malo ostanemo – reče Philip. – Voli imati partnera za večernju partiju šaha. Časna riječ, izvrstan je u šahu. Mislio sam da nisam loš, ali njega još nikada nisam pobijedio.
- Otac može naći drugog partnera za šah – kratko reče Mary.
- Kako, da zafučka nekome iz ženskog odbora?
- Ipak bismo trebali otići kući – reče Mary.
- Sutra gospođa Carden dolazi čistiti bakrene predmete.
- Polly, savršena domaćica – smijući se reče Philip. – Gospođa, kako se već ono zove, može bakrene predmete očistiti i bez tebe. Ako ne može, pošalji joj brzojav neka ih ostavi da trunu do slijedećeg tjedna.
- Ti se, Philipe, ne razumiješ u teškoće domaćinstva.
- Mislim da teškoća uopće nema, osim ako ih sam ne stvoriš. Uostalom, ja želim ostati ovdje.
- Philipe – reče Mary razdraženo – mrzim biti ovdje! Tako je tmurno, bijedno i... sve se ono dogodilo ovdje. Ubojstvo i sve ostalo.

– Hajde, Polly, nemoj mi pričati da se nerviraš zbog takvih stvari. Siguran sam da možeš podnijeti ubojstvo a da ne trepneš okom. Ne, ti hoćeš kući zato što želiš očistiti bakrene predmete, obrisati prašinu i uvjeriti se da se moljci nisu uvukli u tvoj krzneni kaput.

– Moljci se zimi ne uvlače u krznene kapute – reče Mary.

– Ti dobro znaš što želim reći, Polly. Govorio sam općenito. Ali vidiš, meni je ovdje zanimljivije.

– Mnogo zanimljivije nego u vlastitom domu? – Mary je bila zaprepaštena i uvrijeđena.

– Žao mi je, draga, nisam se baš najbolje izrazio. Ništa nije ljepše nego naš dom, koji je tvojom zaslugom zaista divan, udoban, uredan i privlačan. Bilo bi drukčije da... da sam ja onakav kakav sam bio. Hoću reći da bih se onda cijelog dana bavio različitim stvarima. Imao bih posla preko glave, a navečer bih se vraćao tebi, u naš dom gdje bismo razgovarali o svemu što se toga dana dogodilo. To bi bilo savršeno. Ali, vidiš, sad je drukčije.

– Znam da je u tom pogledu drukčije – reče Mary. – Nemoj misliti da na to ikada zaboravim, Phil. žalim, veoma žalim.

– Da – reče Philip gotovo nečujno. – Ti žališ previše, Mary. Toliko žališ da mi stvari ponekad činiš još težima. Jedino što želim jest razonoda i... Ne – on podiže ruku – nemoj mi reći da se mogu zabaviti slaganjem kockica, svim onim spravama za razonodu, ili time što me neki ljudi dolaze liječiti ili pak čitanjem knjiga. Katkada se toliko želim nečim stvarnim zabaviti! A ovdje, u ovoj kući postoji nešto što me zanima. – Philipe – Mary zadrža dah – jesi li još zaokupljen onom... onom svojom, idejom? – Igranjem lova na ubojicu? – upita Philip.

– Ubojstvo, tko je ubojica? Da, Polly, nisi pogriješila. Zaista želim saznati tko je to učinio.

– Ali zašto? I kako ti to možeš saznati? Ako i je netko upao ili naišao na otvorena vrata...

– Još se zavaravaš teorijom o strancu? – upita Philip. – Ta priča ne može proći. Stari Marshall ju je lijepo iznio, ali njome nam je samo pokušao pomoći da spasimo vlastiti obraz.

Nitko ne vjeruje u tu divnu teoriju. Ona jednostavno nije istinita.

– Tada me moraš razumjeti. Ako ta teorija nije istinita – Mary ga prekinu – i ako je, kao što ti kažeš, ubojica netko od nas, tada ja to ne želim saznati. Zašto bismo to saznali? Zar nije sto puta bolje ako ne znamo?

Philip Durrant je upitno pogleda.

– Skrivaš glavu u pijesak, Polly? Zar nemaš ni malo prirodne znatiželje?

– Kažem ti da ne želim znati! Mislim da je sve ovo užasno, želim sve zaboraviti i neću više razmišljati o tome.

– Zar za svoju majku nisi marila ni toliko da te zanima tko ju je ubio?

– Što bi vrijedilo saznati tko ju je ubio? Dvije godine smo bili uvjereni da ju je Jacko ubio.

– Da – reče Philip – upravo divno kako smo svi u to bili uvjereni.

Mary ga nesigurno pogleda.

– Ne znam... zaista ne znam što time misliš, Philipe.

– Zar ne vidiš, Polly, da je to za mene na neki način izazov? Izazov mojoj inteligenciji. Ne kažem da sam bio duboko potresen smrću tvoje majke, niti da sam je naročito volio. Nisam.

Učinila je sve što je mogla ne bi li te spriječila da se udaš za mene, ali joj to nisam zamjerio, jer sam te ipak uspio osvojiti. Zar ne,

djevojko moja? Ne, nije to želja za osvetom ni žudnja za potvrdom. Mislim da je to... da, uglavnom radoznalost, makar možda ima i nekih drugih osjećaja.

– U tu se stvar ne bi smio miješati – reče Mary. – Nikakvo dobro ne može biti od tvoga miješanja. Philippe, molim te, molim te nemoj! Idemo kući i zaboravimo sve ovo.

– Ti me kolicima možeš odvesti kamo god poželiš – reče Philip – ali ja želim ostati ovdje.

Zar ponekad ne poželiš da učinim ono što hoću?

– Želim da imaš sve na svijetu, što god hoćeš – reče Mary.

– Zapravo ne želiš, draga. Ti me samo želiš čuvati i paziti kao malu bebu u naručju i određivati mi svakoga dana što je za mene najbolje.

– On se nasmije.

Gledajući ga, Mary nesigurno reče: – Nikada ne znam jesi li ozbiljan ili nisi.

– Bez obzira na radoznalost – nastavi Philip Durrant – netko bi morao utvrditi istinu.

– Zašto? čemu bi to koristilo? Nekog drugog bi poslali u zatvor. Mislim da je to užasno!

– Ti me ne razumiješ – reče Philip. – Nisam rekao da ću tu osobu predati policiji, ma tko to bio (ako otkrijem tko je). Ne vjerujem da bih to učinio. Naravno, to ovisi o okolnostima.

Vjerojatno ne bi imalo smisla da je predam policiji, jer još mislim da neki pravi, stvarni dokaz ne postoji.

– Ako nema ni jednog stvarnog dokaza – reče Mary – kako ćeš nešto pronaći?

– Pronaći ću – reče Philip. – Ima mnogo načina da se nešto otkrije i sigurno utvrdi. A, znaš, ja mislim da je to prijeko potrebno. Situacija u ovoj kući je neugodna, a uskoro će postati još neugodnija.

– Kako to misliš?

– Zar nisi ništa primijetila Polly? Što se događa s tvojim ocem i Gwendom Vaughan?

– Što se s njima događa? Zašto se u ovim godinama moj otac hoće ponovo oženiti?

– Ja to razumijem – reče Philip. – Nije imao baš mnogo od svoga braka, a sada ima priliku uživati stvarnu sreću. Malo kasna sreća, ako baš hoćeš, ali on je doživljava. Ili, bolje rečeno, doživljavao ju je! Sada se stvari među njima ne odvijaju na najbolji način.

– Pretpostavljam, sve ovo... – reče Mary neodređeno.

– Točno – reče Philip – sve ovo ih svakim danom sve više razdvaja. A tome su samo dva uzroka. Sumnja ili krivica.

– Sumnja u koga?

– Recimo da sumnjaju jedno u drugoga. Ili je na jednoj strani sumnja, a na drugoj svijest o krivici, i obrnuto, kako hoćeš.

– Nemoj, Philipe, zbunjuješ me. – Najednom Mary jedva primjetno živne. – Misliš da je to bila Gwenda? – upita ona. – Možda imaš pravo. Kakva bi to bila sreća da je Gwenda!

– Sirota Gwenda. Misliš zato što ne pripada obitelji?

– Da – odgovori Mary – tada to ne bi bio netko od nas.

– To je sve što osjećaš u vezi s tim? Kako pogađa nas? – Naravno – reče Mary.

– Naravno, naravno – ljutito će Philip. – Teškoća je u tome što nemaš ni malo mašte. Ne možeš se zamisliti ni na čijem mjestu.

– A zašto bih se zamišljala? – upita Mary.

– Da, zašto bi? – reče Philip. – Da sam pošten, pretpostavljam da bih rekao: da mi prođe vrijeme. Ali ja se mogu zamisliti na mjestu tvog oca ili Gwende, i kakav je to pakao za njih ako su nedužni. Kako je to strašno biti odjednom na dohvat ruke zaustavljen i duboko u srcu znati da se nećeš moći udati za čovjeka kojeg voliš iznad svega. A zamisli se na mjestu svoga oca. On zna, on mora znati da je žena koju voli imala priliku i motiv za zločin. Nada se da to nije učinila, misli da to nije učinila, ali nije siguran. A, što je najstrašnije, nikada neće biti siguran.

– U njegovim godinama... – počne Mary.

– U njegovim godinama, u njegovim godinama – nestrpljivo reče Philip. – Zar ne uviđaš da je to još tragičnije za čovjeka u njegovim godinama? To mu je posljednja ljubav u životu.

Nema izgleda doživjeti još jednu. Vrlo, vrlo ozbiljna stvar. A s druge strane – nastavi on – pretpostavimo da je Leo izišao iz magle i sjena samozadovoljnog života u kojem je tako dugo uspijevaao živjeti. Pretpostavimo da je on ubio svoju suprugu, čovjek bi se mogao sažaliti nad jadnim čovjekom, zar ne? To ne znači – dodade on zamišljeno – da ga i na trenutak mogu zamisliti kako čini nešto tome slično, ali sam siguran da policija može tako nešto pretpostavljati. A sada, Polly, da čujemo tvoje mišljenje, što misliš tko je to učinio?

– Odakle ja to znam? – upita Mary.

– Dobro, ne znaš – reče Philip – ali možda naslućuješ... kad razmisliš?

– Kažem ti da o tome uopće ne želim razmišljati.

– Zanima me zašto... Je li to samo gađenje? Ili... možda... zato što znaš? Možda si ti u svojoj hladnoj, mirnoj glava sasvim sigurna, toliko sigurna da o tome ne želiš razmišljati niti mi reći. Misliš li na Hester?

– Zašto bi, zaboga, Hester ubila majku?

– Nema nekog stvarnog, očitog razloga, zar ne? – zamišljeno reče Philip. – Ali znaš, u novinama često piše o sličnim događajima. Sin ili kći bili su voljeni i maženi, a onda se jednog dana dogodi neka glupa sitnica. Nježni roditelji ne daju djetetu novac za kino, možda za nove cipele, ili im kažu, kad iziđu sa svojim prijateljima, da se moraju vratiti kući u deset sati. To ne mora biti nešto važno, ali djeluje kao da je zapaljena šibica stavljena u bure baruta; mlado stvorenje najednom pobjesni, zgrabi čekić, sjekiru ili žarač, i to je onda to. Uvijek je teško objasniti, ali se događa. To je vrhunac niza suzdržanih pobuna. Primjer koji bi odgovarao Hester. Vidiš, kod Hester je problem u tome što nikada ne znaš što se događa u onoj njenoj, tako zgodnoj, glavi. Ona je, naravno, slaba, i to je ljuti. Tvoja je majka bila baš takva osoba koja ju je mogla učiniti svjesnom njene malodušnosti. Da – reče Philip, živahno se naginjući naprijed – mislim da bih mogao napraviti sasvim dobru optužnicu za Hester.

– Molim te, prestani pričati! – viknu Mary.

– Prestat ću – reče Philip. – Pričanje me neće dovesti ni do čega. Ili možda hoće? Mislim da se treba odlučiti koja je ovo vrsta ubojstva i taj tip zločina usporediti sa svakom umiješanom osobom. A zatim treba utvrditi način na koji se sve to moglo odvijati, početi postavljati male zamke i promatrati hoće li netko upasti u njih.

– U kući je bilo samo njih četvoro – reče Mary. – Govoriš kao da ih je bilo pola tuceta ili više. Slažem se s tobom da to nije mogao učiniti otac, a besmisleno je i pomisliti da je Hester imala neki razlog. Prema tome, ostaju Kirsty i Gwenda.

– Koju od njih dvije više voliš? – upita Philip podsmješljivim glasom.

– Ne mogu zamisliti da bi Kirsty tako nešto učinila – reče Mary. – Uvijek je bila strpljiva, dobrodušna i uistinu odana majci. Pretpostavljam da se ipak odjednom mogla promijeniti. O takvim se stvarima ponekad čuje, ali ona nikada nije izgledala nimalo čudna.

– Nije – zamišljeno reče Philip. – Rekao bih da je Kirsty sasvim normalna žena, žena koja bi voljela živjeti sređenim životom. Na neki način pripada istom tipu žene kojem pripada i Gwenda, samo što je Gwenda zgodna i privlačna, a sirota Kirsty je tako neugledna i obična. Ne vjerujem da ju je ijedan muškarac pogledao dva puta. Ali ona bi voljela da je tako. Voljela bi da se zaljubila i udala. Mora da je užasno biti neprivlačna žena, a naročito ako to nije nadoknađeno nekim posebnim talentom ili pameću.

Istina je, ona je ovdje ostala predugo. Bilo bi mnogo bolje da je odmah poslije rata otišla i nastavila raditi kao maserka. Mogla je čak upecati nekog postarijeg, dobro stojećeg pacijenta.

– Isti si kao i svi muškarci – reče Mary. – Misliš da žene ne razmišljaju ni o čemu drugom nego samo o udaji.

Philip se nasmije.

– Mislim da je to prvo što sve žene izaberu – on reče. – Uzgred rečeno, Tina nema momka?

– Nema, barem ja ne znam ništa o tome – reče Mary. – Ali ona ne priča mnogo o sebi.

– Ne, ona je tih, maleni mišić, zar ne? Nije baš lijepa, ali je vrlo dražesna. Zanima me što ona zna o cijeloj stvari?

– Ne vjerujem da išta zna – odgovori Mary.

– Zaista? – reče Philip. – Ja mislim da zna.

– Oh, ti izmišljaš stvari.

– Ovo ne izmišljam. Znaš li što je ta djevojka rekla? Rekla je da se nada da ne zna ništa. Malo čudan način izražavanja. Kladim se da nešto zaista zna.

– Što bi mogla znati?

– Možda postoji nešto u vezi s nečim, ali ni ona sama ne shvaća u čemu je stvar. Nadam se da ću to izvući iz nje.

– Philipe!

– Ne vrijedi, Polly. Imam jednu dužnost u životu. Uvjeran sam da je u općem interesu da se pozabavim ovom stvari. Samo, gdje da počnem?

Mislim da ću početi s Kirsty. Ona je u mnogim stvarima jednostavna i naivna.

– Želim... tako želim da odustaneš od te lude ideje i da se vratimo kući. Bili smo tako sretni. Sve je bilo dobro... – Glas joj se prekine i ona se okrene od njega.

– Polly! – Philip je bio zabrinut. – Zar te to toliko brine? Nisam znao da si toliko uzbuđena!

Mary se okrene očiju punih nade.

– Znači, ići ćeš kući i zaboravit ćemo sve ovo?

– Ne bih mogao zaboraviti sve ovo – reče Philip. – Samo bih se nastavio brinuti, kombinirati i razmišljati. Ostanimo ovdje barem do kraja tjedna, Mary, a onda ćemo vidjeti.

Šesnaesto poglavlje

- Oče, hoće li ti smetati ako ostanem još malo? – upita Micky.
- Naravno da neće. Milo mi je. Jesi li sredio u poduzeću?
- Jesam – odgovori Micky. – Nazvao sam ih i ne moram se vratiti prije završetka vikenda.

Bili su vrlo ljubazni. I Tina će ostati preko vikenda. – Govoreći priđe prozoru, pogleda van a zatim, s rukama u džepovima i promatrajući police s knjigama, počne šetati po sobi. Onda progovori isprekidanim, čudnim glasom.

- Znaš, oče, zaista cijenim sve što ste za mene učinili. Baš u posljednje vrijeme sam uvidio kako sam uvijek bio nezahvalan.
- Nikada se nije postavljalo pitanje zahvalnosti – reče Leo Argyle. – Ti si moj sin, Micky, i uvijek sam te smatrao svojim sinom.
- Čudan ti je način postupanja sa sinom – reče Micky. – Nikada mi nisi zapovijedao.

Leo Argyle se odsutno nasmiješi.

- Misliš li ti da je to jedina dužnost oca? – upita on. – Zapovijedati svojoj djeci?
- Ne – reče Micky – vjerojatno nije. Bio sam takva prokleta budala – nastavi on. – Da, prokleta budala. To je na neki način smiješno.

Znaš li što bih htio učiniti i što namjeravam učiniti? Zaposlit ću se u jednoj naftnoj kompaniji u Perzijskom zaljevu. To je ono što je majka htjela... da počnem raditi u naftnoj kompaniji, ali tada nisam htio.

– Bio si u godinama – reče Leo – kada želimo birati sami za sebe i mrzimo pomisao da netko drugi bira za nas. Uvijek si bio takav, Micky. Kad smo ti htjeli kupiti crvenu vestu, ti si htio plavu, ali si vjerojatno cijelo vrijeme želio onu crvenu.

– Zaista je tako – reče Micky nasmijavši se kratko. – Uvijek sam bio nezadovoljno biće.

– Bio si mlad – reče Leo – i malo si se pravio važan. Bojao si se zauzdavanja i kontrole. Svi mi tako osjećamo u tim godinama, ali na kraju se ipak moramo pomiriti s tim.

– Da, vjerojatno je tako – reče Micky.

– Vrlo mi je drago – reče Leo – što imaš takav plan za budućnost. Znaš, mislim da posao prodavača automobila i demonstratora nije dovoljno dobar za tebe. To je pristojni posao, ali nikamo ne vodi.

– Volim automobile – reče Micky. – Volim iz njih izvlačiti ono najbolje. Ako je potrebno, rnoću dugo uvjeravati kupca. Hvaliti i pričati, ali ja ne uživam u tom životu. A novi posao je u transportnoj službi, kontrola voznog parka. Prilično važan posao.

– Znaš – reče Leo – ti u svako doba kada zaželiš kupiti udio u nekom poslu, za koji vjeruješ da vrijedi, stoji na raspolaganju novac. Ti znaš za starateljski fond. Spreman sam dati ovlaštenje za svaku potrebnu svotu uz uvjet da analize poslovnih detalja budu prihvatljive. Mi bismo o tome tražili mišljenje stručnjaka. Ali novac je spreman za tebe ako ti ustreba.

– Hvala, tata, ali ne želim te iskorištavati.

– Nema govora o iskorištavanju, Micky, to je tvoj novac, neopozivo namijenjen tebi i ostalima. Sva su moja prava u tome da ga dam kada kome zatreba. Ali to nije moj novac i ne dajem ti ga ja. Novac je tvoj.

– To je majčin novac? – upita Micky.

– Fond je osnovan prije dosta godina – odgovori Leo.

– Ne želim ni pare od tog novca – reče Micky. – Ne želim ga dirnuti. Ne bih mogao! Kako sada stoje stvari, ne bih mogao.

Pogled mu se susretne s očevim i on pocrveni.

– Nisam... nisam htio to reći – nesigurno reče.

– Zašto ga ne bi mogao dodirnuti? – reče Leo. – Mi smo te posvojili i preuzeli odgovornost za tebe, financijsku i svaku ostalu. Službeno je bilo dogovoreno da ćeš biti odgojen kao naš sin i da će ti se osigurati materijalni uvjeti za život.

– Želim stati na vlastite noge – odgovori Micky.

– Da, vidim da želiš... Vrlo dobro, Micky, ali ako promijeniš mišljenje, sjeti se da te novac čeka.

– Hvala, oče. Drago mi je što me razumiješ ili, ako me ne razumiješ, što mi dopuštaš da radim ono što hoću. Želio bih da se mogu bolje izraziti. Vidiš, ne želim se okoristiti... ne mogu se okoristiti... Do vraga sve skupa, o svemu tome je tako teško govoriti.

Na vratima se začu kucanje koje je zazvučalo gotovo kao udarac.

– Mislim da je to Philip – reče Leo Argyle.

– Hoćeš li mu otvoriti vrata, Micky?

Micky ode i otvori vrata, a Philip se u svojoj invalidskoj stolici uveze u sobu. On ih obojicu pozdravi veselim osmijehom.

– Jeste li zauzeti, gospodine? – upita Lea.

– Ako jeste, samo recite. Bit ću miran i neću vas prekidati. Malo ću pogledati police s knjigama.

– Nisam zauzet – reče Leo. – Ovog jutra nemam što raditi.

– Gwenda nije došla? – upita Philip.

– Telefonirala je da zbog glavobolje danas ne može doći – odgovori Leo bezizražajnim glasom.

– A tako – kaza Philip.

Micky reče: – Ja sada idem. Izvući ću Tinu van. Moram je nagovoriti da prošeće. Ta djevojka mrzi svježi zrak.

On iziđe iz sobe lakim, poskakujućim korakom.

– Da li se varam – upita Philip – ili se Micky u posljednje vrijeme zaista promijenio?

Ne mrgodi se na cijeli svijet kao obično, zar ne?

– Odrastao je – odgovori Leo. – Za to mu je trebalo dosta vremena.

– Izabrao je prilično čudno vrijeme da se razveseli – reče Philip. – Jučerašnji sastanak s policijom nije bio baš ohrabrujući, slažete li se?

Leo reče mirno: – Naravno, vrlo je bolno što se ovaj slučaj ponovo otvara.

– Mislite li – upita Philip vozeći se kraj polica i izvlačeći tu i tamo poneku knjigu – da momak kao što je Micky ima mnogo savjesti?

– To je prilično čudno pitanje, Philipe.

– Zapravo nije. Baš sam razmišljao o njemu. To je kao da si potpuno gluh. Neki ljudi ne mogu osjećati krivicu ili grižnju savjesti, pa čak i ne žale zbog svojih djela. Ni Jacko nije žalio.

– Da – reče Leo – Jacko sigurno nije.

– Pitao sam se kakav je Micky – reče Philip. On zastade, pa nastavi nezainteresiranim glasom: – Hoćete li mi zamjeriti ako vas nešto

upitam, gospodine? Koliko vi zapravo znate o porijeklu svoje usvojene djece?

– Zašto vas to zanima, Philipe?

– Valjda zbog radoznalosti. Čovjek se, znate, uvijek pita koliko utjecaja ima nasljeđe.

Leo ne odgovori. Philip ga je promatrao sa živim zanimanjem.

– Možda vam dosađujem pitanjima – upita.

– Pa – reče Leo, ustajući – na kraju krajeva zašto ne biste pitali? Vi ste član obitelji.

Ne može se negirati da je u ovom trenutku pitanje umjesno. Ali naša djeca nisu bila posvojena na uobičajen način. Mary, vašu suprugu usvojili smo formalno i legalno, ali ostali su k nama došli na mnogo manje legalan način. Jacko je bio siročić, a predala nam ga je njegova baka, koja je poginula od bombe. Tako je Jacko ostao s nama. Micky je vanbračno dijete. Njegovu su majku zanimali samo muškarci. Tražila je sto funti i dobila ih je. Nikada nismo saznali što se dogodilo s Tininom majkom. Djetetu nije nijedanput pisala, niti ga je poslije rata zatražila, a mi je nismo mogli pronaći.

– A Hester?

– Hester je također vanbračno dijete. Njena majka je bila mlada irska bolničarka. Udala se za nekog američkog vojnika ubrzo pošto je Hester došla k nama. Molila nas je da zadržimo dijete. Suprugu nije htjela ništa reći o djetetovu rođenju. Pred kraj rata je sa suprugom otišla u Ameriku i više nikada nismo čuli za nju.

– Sve su to žalosne priče – reče Philip. – Svi su oni jadni, neželjeni siročići.

– Zbog toga ih je Rachel voljela – reče Leo.

– Htjela im je uliti osjećaj da su željeni, pružiti im dom i za njih biti majka.

– To je bilo lijepo od nje – reče Philip.

– Samo... samo što nije ispalo onako kako je ona očekivala – reče Leo. – Vjerovala je da krvne veze ne znače ništa. Ali krvne veze znače nešto. U vlastitoj djeci obično ima nečega što prepoznajete i razumijete bez ijedne riječi. Takvu vezu nemate s djecom koju usvojite jer nema instinkta kojim shvaćate ono što se događa u njihovim glavama. Naravno, vi ih prosuđujete po sebi, svojim mislima i osjećajima, ali treba imati na umu da te vaše misli i osjećaji mogu biti sasvim drukčiji od njihovih.

– Vi ste to odmah shvatili – reče Philip.

– Racheli sam na to skrenuo pažnju – reče Leo – ali, naravno, ona mi nije vjerovala. Nije željela vjerovati, željela je da oni budu njena djeca.

– Po mojem mišljenju, Tina je uvijek bila izuzetak – reče Philip. – Možda je to ona njena polovica koja nije bijela. Zna li tko joj je otac?

– Vjerujem da je bio mornar. Majka – suho doda Leo – nije znala točno reći.

– Čovjek ne zna kako će ona reagirati na stvari ili što misli. Tako malo govori.

Philip zastade i onda izbacilo pitanje: – što li ona to zna o ovoj stvari, a ne želi reći?

On vidje kako se ruka Lea Argyla, kojom je prevrtao papire, odjednom zaustavi. Nastade trenutak tišine, a tada Leo upita: – Zašto mislite da nije rekla sve što zna?

– Gospodine, pa to je očito, zar nije?

- Meni nije očito – odgovori Leo.
- Ona nešto zna – reče Philip. – Nešto opasno, možda o nekoj određenoj osobi.
- Mislim, Philipe, oprostite mi što vam to kažem, da je prilično nerazumno nagađati takve stvari. Tako je lako svašta zamisliti.
- Upozoravate li me, gospodine?
- Je li to vaš posao, Philipe?
- Mislite zato što ja nisam policajac?
- Da, upravo to mislim. Policija mora obavljati svoju dužnost i istraživati.
- Zar ih vi ne želite ispitivati? Možda vi znate tko je to učinio. Znate li, gospodine?
- Ne znam.

Naglost i odlučnost Leova odgovora preplašiše Philipa.

- Ne – reče Leo udarivši rukom po stolu.

Odjednom više nije bio slab, povučen čovjek kojega je Philip tako dobro poznavao.

- Ne znam tko je to učinio, čujete li me?

Ne znam i ne želim... ne želim to znati.

Sedamnaesto poglavlje

– Što to radite, Hester, ljubavi moja? – upita Philip. U svojoj invalidskoj stolici vozio se hodnikom.

Hester je bila nagnuta kroz prozor. Naglo se trže i povuče glavu.

– Oh, to ste vi.

– Promatrate li svemir ili razmišljate o samoubojstvu? – upita Philip.

Ona ga izazivački pogleda.

– Zašto govorite takve stvari?

– Očito je da ste na to mislili – odgovori on.

– Iskreno rečeno, Hester, ako se spremate na taj korak, ovaj vam prozor ne može dobro poslužiti. Nije dovoljno visok. A zamislite kako bi bilo neugodno da umjesto milosrdnog zaborava, za kojim toliko žudite, samo slomite nogu ili ruku?

– Kroz ovaj prozor je Micky uvijek skakao na magnoliju i njome se spuštao. To je bio njegov tajni ulaz i izlaz. Majka nikada nije saznala.

– O stvarima o kojima roditelji nikada ništa ne saznaju mogla bi se napisati knjiga. Ali ako razmišljate o samoubojstvu, Hester, mnogo je bolje mjesto za skakanje kraj ljetne kućice.

– Na uzvisini iznad rijeke? Da, čovjek bi se razbio dolje na stijenama.

– Problem je kod vas, Hester, u tome što imate tako melodramsku maštu. Ljudi su većinom sasvim zadovoljni time da se namjeste ispred plinske pećnice ili popiju suviše tableta za spavanje.

– Drago mi je što ste ovdje – neočekivano reče Hester.

– Nemate ništa protiv pričanja o ovim stvarima? Ovih dana ionako nemam mnogo drugog posla – reče Philip. – Dođite u moju sobu da malo porazgovaramo.

Kako je Hester oklijevala, on produži: – Mary je otišla dolje da mi svojim lijepim rukama pripremi ukusni doručak.

– Mary ne bi razumjela – reče Hester.

– Da – složi se Philip – Mary uopće ne bi razumjela.

Philip se vozio, a Hester je hodala pored njega. Ona otvora vrata dnevne sobe i Philip se uveze, a ona uđe za njim.

– Ali vi razumijete – reče Hester. – Zašto?

– Pa znate, dođe trenutak kada čovjek počne razmišljati o takvim stvarima. U početku, kada mi se ovo dogodilo, na primjer, i kada sam saznao da mogu ostati invalid za cijeli život...

– To mora da je bilo strašno – reče Hester.

– A bili ste pilot, zar ne? Letjeli ste.

– Gore, visoko iznad svijeta – složi se Philip.

– Veoma mi je žao – reče Hester. – Trebala sam o tome češće razmišljati i pokazati više saučešća.

– Hvala bogu da niste – reče Philip. – Ali ta faza je sada prošla. Znade, čovjek se na sve navikne. To je nešto što vi ovog trenutka ne shvaćate, ali shvatit ćete. Osim ako prije toga ne učinite nešto nepromišljeno i glupo. A sada, pričajte mi o svemu tome. U čemu je teškoća? Vjerojatno ste se posvađali s vašim prijateljem, dostojanstvenim, mladim liječnikom.?

– Nije to bila svađa – odgovori Hester. – Bilo je to nešto mnogo gore od svađe.

- Sve će se srediti – reče Philip.
- Neće – reče Hester. – Ne može... nikada.
- Pretjerujete, vama je sve crno ili bijelo, Hester, nema polutonova.
- Ne mogu biti drukčija – reče Hester. – Uvijek sam bila takva. Sve ono što sam željela napraviti ispalo bi naopako, željela sam imati svoj život i biti netko. Nije ispalo dobro. Nisam bila dobra ni za što. Cesto sam razmišljala o tome da se ubijem. Još od svoje četrnaeste godine.

Promatrajući je zainteresirano, Philip reče mirnim glasom: – Naravno, ljudi se ubijaju većinom između 14. i 19. godine. U toj dobi sve stvari izgledaju prilično pretjerane. Učenioi se ubijaju zato što misle da neće položiti ispite, a djevojke zato što ih majke ne puštaju s prijateljima u kino. To je vrijeme kad nam sve izgleda kao da je u sjajnom tehnikoloru. Radost ili očajanje. Tuga ili beskrajna sreća, čovjek se izvuče iz toga. Kod vas je, Hester, problem u tome što vam je potrebno mnogo više vremena nego ostalim ljudima da se iz toga izvučete.

– Majka je uvijek imala pravo – reče Hester. – U svim onim stvarima koje sam željela uraditi, a ona mi nije dopuštala. Uvijek je imala pravo, a ja sam griješila. Nisam to mogla podnijeti, jednostavno to nisam mogla podnijeti! Onda sam pomislila da bih trebala biti hrabra i otići vlastitim putem. Morala sam se okušati. A sve je ispalo naopako, nisam bila dobra glumica.

– Naravno da niste – reče Philip. – Niste disciplinirani. Ne možete se, kako se to kaže u kazališnim krugovima, uživjeti u ulogu. Previše ste zauzeti dramatiziranjem same sebe, djevojko moja. Vi to i sada činite.

– A zatim sam mislila da doživljavam pravu ljubav – nastavi Hester. – Ne glupu, djevojačku avanturu. On je bio stariji, oženjen čovjek. Imao je vrlo nesretan život.

– Zgodna situacija – reče Philip – i on ju je nesumnjivo iskoristio.

– Mislila sam da će to biti... velika strast.

Ne ismijavate me? – Ona zastade, sumnjičavo gledajući Philipa.

– Ne ismijavam vas, Hester – nježno reče Philip. – Vidim da je to za vas bio pakao.

– To nije bila velika strast – reče Hester gorko. – Bila je to samo glupa, bijedna mala avantura. Ni jedna stvar koju mi je ispričao o svome životu ili braku nije bila istinita. Bila sam glupa mala luda.

– Ponekad se mora učiti iz vlastitog iskustva – reče Philip. – To vam nije naškodilo, Hester, već možda pomoglo da odrastete, ili bi vam pomoglo da ste to dopustili.

– Majka je bila tako... tako sposobna i puna razumijevanja – nastavi Hester glasom punim žaljenja. – Došla je, sve sredila i rekla mi da odem u glumačku školu, ako zaista želim glumiti, i to naučim raditi kako treba. Ali ja u stvari nisam željela glumiti. U ono vrijeme sam već znala da sam loša glumica. Došla sam kući. A što sam drugo mogla učiniti?

– Vjerojatno mnogo stvari – reče Philip – ali to je bilo najlakše.

– Tako je – grozničavo reče Hester. – Kako vi to dobro razumijete! Ja sam, vidite, veoma slaba. Uvijek želim učiniti ono što je lako i jednostavno. A ako se i pobunim protiv nečega, to uradim tako glupo da ne mogu uspjeti.

– Suviše ste nesigurni u sebe, zar ne? – nježno upita Philip.

– Možda je tako zato što sam posvojena – reče Hester. – Znate, to sam saznala tek sa godina. Znala sam da su drugi posvojeni, pa sam jednoga dana upitala i saznala da sam i ja posvojena. Bilo je užasno! Osjećala sam se kao da nigdje ne pripadam.

– Kakva ste vi strašna djevojka! Tako volite dramtizirati – reče Philip.

– Ona nije bila moja majka – naglasi Hester. – Nikada nije razumjela nijedan moj osjećaj. Samo me je strpljivo slušala i ljubazno gledala te kovala planove za moju budućnost. Mrzila sam je. To je ružno od mene, znam da je grozno, ali ja sam je mrzila!

– Znete – reče Philip – većina djevojaka prolazi kratko razdoblje kada mrze svoje majke.

U tome uistinu nije bilo ničeg neobičnog.

– Mrzila sam je zato što je imala pravo – Hester će. – Tako je strašno kad netko uvijek ima pravo. Zbog toga se osjećate sve nesposobniji. Oh, Philipe, sve je tako strašno, što da radim? što mogu uraditi?

– Udajte se za onoga svoga zgodnog mladića – reče Philip – i smirite se. Budite mu dobra supruga. Ili to nije dovoljno privlačno za vas?

– On sada više ne želi da se vjenčamo – tužno reče Hester.

– Jeste li sigurni? To vam je on rekao ili samo mislite?

– Misli da sam ja ubila majku.

– Oh – uskliknu Philip i zastade za trenutak. – Jeste li? – upita zatim.

Hester se okrene prema njemu.

– Zašto me to pitate? Zašto?

– Mislim da bi bilo zanimljivo znati – odvrati Philip. – Sve bi ostalo u krugu obitelji, da tako kažem. Ne bih obavijestio policiju.

– Da sam je ubila, mislite li da bih vam to rekla? – upita Hester.

– Bilo bi mnogo mudrije da ne kažete – složi se Philip.

– Rekao mi je da zna da sam je ubila – nastavi Hester. – Rekao mi je da bi sve bilo u redu kada bih mu priznala i povjerila se. Oženili bismo se i on bi se brinuo o meni. Ne bi dopustio da nam to smeta.

Philip zazviždi.

– Tako dakle.

– Što bi vrijedilo? – upita Hester. – što bi vrijedilo da mu kažem da je nisam ubila. Ne bi mi vjerovao, zar ne?

– Trebao bi vjerovati – reče Philip – ako mu to vi kažete.

– Nisam je ubila – reče Hester. – Razumijete? Nisam je ubila. Nisam, nisam i nisam!

– Ona zašuti, pa reče: – To zvuči neuvjerljivo.

– Istina često zvuči neuvjerljivo – ohrabri je Philip.

– Mi ne znamo – nastavi Hester. – Nitko ne zna. Motrimo jedno na drugoga. Mary gleda mene. A Kirsten se prema meni ponaša tako ljubazno i zaštitnički. Ona također misli da sam ja krivac. Kakvi su moji izgledi? To je to, zar ne vidite? Kakve izgleda imam? Bilo bi bolje, mnogo bolje otići do uzvisine i baciti se...

– Zaboga, nemojte biti ludi, Hester. Ima mnogo drugih stvari koje bi trebalo napraviti.

– Koje druge stvari? Kako ih može biti? Sve sam izgubila. Kako mogu nastaviti živjeti, dan za danom? – Pogleda Philipa. – Mislite da sam divlja, neuravnotežena. Dobro, možda sam je i ubila. Možda me sada izjeda grižnja savjesti. Možda ne mogu zaboraviti... ovdje.

Teatralno stavi ruku na srce.

– Nemojte biti mala glupača – reče Philip, ispruži ruku i privuče je k sebi.

Hester skoro pade preko njegove stolice. On je poljubi.

– Djevojko moja, ono što vama treba to je muž – reče joj. – Ali ne onaj mladi magarac Donald Craig, glave pune psihijatrije. Vi ste, Hester, glupi, budalasti i... divni.

Vrata se otvoriše. Mary Durrant stade kao ukopana na vratima. Hester se pokušava uspraviti, a Philip smeteno pogleda svoju suprugu.

– Baš sam pokušao ohrabriti Hester.

Mary oprezno uđe i stavi poslužavnik na mali stol. Zatim stolić dogura do njega. Nije gledala u Hester. Hester je nesigurno pogledavala u Mary, pa u Philipa.

– Pa – reče ona – možda je bolje da odem i... da odem i... Nije završila rečenicu. Izišla je iz sobe i za sobom zatvorila vrata.

– Hester je loše raspoložena – reče Philip.

– Razmišlja o samoubojstvu. Pokušao sam je odgovoriti.

Mary ne odgovori. On ispruži ruku prema njoj, a ona se odmakne.

– Polly, jesam li te razljutio? Jesi li jako ljuta?

Ona ne odgovori.

– Zato što sam je poljubio? Hajde, Polly, nemoj mi predbacivati jedan mali, smiješni poljubac. Bila je tako divna i tako glupa... odjednom sam osjetio... znaš osjetio sam da bi bilo zabavno ponekad opet biti raspušten i vjetropirast. Dođi, Polly, poljubi me. Poljubi me i budimo prijatelji.

Mary Durrant reče: – Juha će ti se ohladiti ako je odmah ne pojedješ.

– Zatim ode u spavaću sobu i za sobom zatvori vrata.

Osamnaesto poglavlje

– Gospodine, dolje je neka mlada dama koja vas želi vidjeti.

– Mlada dama? – Calgary se iznenadi. Nije se mogao dosjetiti tko bi ga to mogao posjetiti.

Pogleda papire kojima je bio prekriven njegov radni stol i namršti se. Ponovo se začu vratarev glas, ovaj put mnogo tiši.

– Prava mlada dama, gospodine, fina mlada dama.

– On, dobro. Pošaljite je gore.

Calgary se, ne mogavši izdržati, nasmiješi.

Portirey diskretan, prigušen glas i uvjeravanje zagolicali su njegov osjećaj za humor. Pitao se tko ga to želi vidjeti. Bio je zapanjen kada se, pošto je zazvonilo zvono i on otvorio vrata, našao oči u oči s Hester Argyle.

– Vi! – uzvikne iznenađeno. – Uđite, uđite!

Povuče je unutra i zatvori vrata. Začudo, na njega je ostavila gotovo isti dojam kao i prvi put kad ju je vidio. Nije bila odjevena po londonskoj modi. Nije imala šešira, a tamna joj je kosa u neurednim čupercima padala oko lica. Ispod teškog kaputa od tvida vidjela se tamnozeleno suknja i vunena majica. Izgledala je kao da se upravo vratila iz šetnje poljima.

– Molim vas – reče Hester – molim vas... vi mi morate pomoći.

– Pomoći vam? – On se prenerazi. – Na koji način? Naravno da ću vam pomoći ako ikako mogu.

– Nisam znala što da radim – reče Hester.

– Nisam znala kome da se obratim. Netko mi mora pomoći, a vi možete. Vi ste sve ovo započeli.

– Jeste li u nekakvoj neprilici? Ozbiljnoj neprilici?

– Svi smo u neprilici – reče Hester. – Ali čovjek je tako sebičan, zar ne? čini mi se da mislim samo na sebe.

– Sjednite, draga moja – reče on nježno.

On makne papire s jedne fotelje, smjesti je u nju, pa ode do ormara u kutu.

– Morate popiti čašu vina – reče. – Ili želite serija?

– Svejedno mi je.

– Vani je vrlo vlažno i hladno. Nešto vam je potrebno.

On se okrene s bocom i čašom u ruci. Hester je s nekom čudnom ljupkošću i neusiljenošću, koja ga dirnu, utonula u fotelju.

– Ne brinite – reče blago, spuštajući čašu kraj nje. – Stvari nikada nisu onako loše kako izgledaju.

– Tako se kaže, ali to nije istina – reče Hester. – Katkada su lošije nego što izgledaju.

Ona srkne vino pa prijekorno reče: – Kod nas je bilo sve u redu dok vi niste došli. Potpuno u redu. A tada... a tada je sve počelo.

– Neću se pretvarati – reče Arthur Calgary – da ne znam što mislite. Kada ste mi to prvi put rekli bio sam osupnut, ali sad mi je mnogo jasnije što je moja... moja obavijest unijela među vas.

– Dok smo mislili da je to Jacko... – poče Hester i zašuti.

– Znam, Hester, znam, ali morate prijeći preko toga. Ono u čemu ste živjeli bila je lažna sigurnost. Ono nije bila stvarnost, nego samo

varka, kuća od karata... neka vrsta kazališne scene. Nešto što je izgledalo kao sigurnost, ali to uistinu nije bilo, niti je ikada moglo biti sigurnost.

– Vi kažete – reče Hester – da čovjek mora biti hrabar i da nije dobro grčevito se držati neke stvari zato što je prikladna, zgodna, ali lažna?

Zastade na tren pa nastavi: – Vi ste bili hrabri! Shvaćam to. Došli ste i sami nam kazali. Niste znali kako ćemo se osjećati i reagirati. To je bilo hrabro od vas. Divim se hrabrosti, jer ja nisam baš hrabra.

– Recite mi – upita Calgary blago – što vas sada tišti? To je nešto posebno?

– Sanjala sam – poče Hester – postoji netko... jedan mladi čovjek... liječnik...

– Razumijem – reče Calgary – prijatelji ste ili možda nešto više od toga?

– Mislila sam – odgovori Hester – da smo nešto više od prijatelja. I on je to mislio. Ali sad kad je sve ovo iskrslalo...

– Da? – upita Calgary.

– On misli da sam to ja učinila – reče Hester naglo. – Ili možda ne misli da sam to učinila, ali nije siguran. Ne može biti siguran. On misli, osjećam to, da sam ja ubojica. Možda i jesam. Možda svi mi to mislimo jedno o drugome. I zato mislim da nam netko mora pomoći da se izvučemo iz ove strašne zbrke. Pomislila sam na vas baš zbog moga sna. Sanjala sam da sam se izgubila i da ne mogu pronaći Dona. On me je ostavio, a tu je bio nekakav duboki klanac... ponor. Da to je prava riječ, ponor. Zvući tako duboko i... nepremostivo. Vi ste bili na drugoj strani. Pruživši ruke rekli ste: želim vam pomoći. – Ona duboko uzdahne. – Zato sam došla k vama. Pobjegla sam i došla ovamo jer nam morate pomoći. Ako nam ne pomognete, ne znam što će se dogoditi! Morate nam pomoći. Sve ovo ste vi započeli. Možda ćete reći da to nema nikakve veze s vama, da ste

nam rekli istinu o onome što se dogodilo i da to više nije vaša stvar. Reći ćete...

– Ne. – Calgary je prekine. – Neću reći ništa slično. To je i moja stvar, Hester. Slažem se s vama, kada čovjek počne neku stvar, mora je dalje pratiti. Osjećam to kao i vi.

Hesterino se lice zažari. Najednom je izgledala prekrasno.

– Znači, nisam sama – reče. – Postoji netko.

– Da, draga moja, postoji netko, ako on nešto vrijedi. Do sada nisam baš mnogo vrijedio, ali pokušavam, i nikada nisam prestao, pomoći.

On sjede i privuče svoju stolicu bliže njenoj.

– Sada mi sve ispričajte. Je li bilo strašno?

– To je učinio netko od nas – poče Hester.

– Svi to znamo. Gospodin Marshall je došao, a mi smo se pretvarali kao da vjerujemo da je to učinio netko izvana, ali on je znao da nije tako.

To je netko od nas.

– A vaš mladić... kako se zove?

– Don. Donald Craig. On je liječnik.

– Don misli da ste to bili vi?

– Boji se da sam bila ja – reče Hester, grčeći ruke dramatičnim pokretom. Pogleda ga.

– Možda i vi mislite da sam to bila ja?

– Ne – reče Calgary – sasvim sam siguran da ste vi nevini.

- To ste rekli kao da ste zaista sasvim sigurni.
- Ja i jesam siguran – reče Calgary.
- Ali zašto? Kako možete biti tako sigurni?
- Zbog onoga što ste mi rekli kada sam napuštao vašu kuću, pošto sam sve kazao. Sjećate li se što ste mi rekli o nevinima? To ne biste mogli reći... ne biste mogli tako osjećati... da niste nevini.
- Kakvo je to olakšanje znati da postoji netko tko zaista tako osjeća
- uzvikne Hester.
- Dakle, sada možemo mirno razgovarati – reče Calgary.
- Da – reče Hester – sada sve izgleda sasvim drukčije.
- Ali razgovarat ćemo samo kao o zanimljivoj stvari – naglasi Calgary – i imajući stalno na umu da znate što ja o tome mislim, odnosno zašto bi itko ijedan trenutak pomislio da ste vi ubili svoju pomajku.
- Mogla sam to uraditi – reče Hester. – često sam tako osjećala, čovjek ponekad naprosto poludi od bijesa. Osjeća se tako beskorisnim i... bespomoćnim. Majka je uvijek bila mirna i nadmoćna. Sve je najbolje znala i uvijek je imala pravo. Ponekad sam je željela ubiti.

Ona ga pogleda.

- Shvaćate li me? Jeste li se ponekad tako osjećali kada ste bili mladi?

Pri posljednjim riječima Calgary osjeti iznenadnu bol, možda onakvu kakvu je osjetio kada mu je Micky u hotelu u Drymouthu rekao: Vi izgledate stariji!

Kad je bio mlad? Je li to i Hester izgledalo tako davno? U mislima se vrati daleko u prošlost. Sjetio se kako se kao devetogodišnjak u vrtu

svoje osnovne škole dogovarao s drugim malim dječakom kako da se riješe gospodina Warborougha, svoga razrednika. Sjećao se bespomoćnog bijesa koji ga je obuzimao kad je Warborough bio naročito sarkastičan u svojim primjedbama. Vjerojatno je i Hester, pomisli on, tako osjećala. Bez obzira na to što su se on i onaj mali... kako li se ono zvao... Porph, da, dječak se zvao Porph... ma što da su se on i Porph dogovarali i planirali, nikada nisu poduzeli nijedan korak da oduzmu život gospodinu Warboroughu.

– Tu vrstu osjećaja – reče on Hester – trebali ste prebroditi prije mnogo godina. Naravno, ja ih mogu razumjeti.

– To je bilo samo zato što je majka imala velik utjecaj na mene – reče Hester. – Sada počinjem uviđati da je sve bila moja greška. Da je živjela samo malo dulje, dok ne postanem malo starija i smirenija, osjećam da bismo bile na neki čudan način postale prijateljice. Da bih bila sretna zbog njene pomoći i savjeta. Ali... ali onda to nisam mogla podnijeti, jer sam se osjećala tako nesposobna i glupa. Ništa što sam poduzimala nije mi polazilo za rukom, to sam i sama uviđala, činila sam to samo zbog pobune i da dokažem samu sebe. Ali bila sam nitko i ništa. Bila sam fluid. Da, to je pravi izraz – reče Hester. – Fluid. Nikada nisam imala stalan oblik. Neprestano sam se pokušavala uobličavati... uobličavati prema liku drugih ljudi, kojima sam se divila. Mislila sam, ako pobjegnem od kuće, odem na pozornicu i doživim ljubav s nekim...

– Da ćete osjetiti samu sebe ili barem potvrditi da ste netko?

– Upravo to – reče Hester. – Sada, naravno, uviđam da sam se ponašala kao glupo derište. Tako bih željela da je majka živa! Zato što je to tako nepravедno... nepravедno prema njoj. Toliko toga je za nas učinila i toliko toga nam je pružila! Mi joj nismo ništa vratili, a sada je prekasno! – Ona zastane. – Zbog toga sam odlučila – reče s iznenadnom žestinom – da prestanem biti glupa i djetinjasta. A vi ćete mi pomoći, hoćete li?

– Već sam rekao da ću učiniti sve na svijetu da vam pomognem.

Ona se brzo i ljupko nasmiješi.

– Ispričajte mi što se dogodilo.

– Upravo ono što sam slutila da će se dogoditi – reče Hester. – Svi se međusobno gledamo, pitamo se, a ne znamo. Otac gleda Gwendu i misli da je to možda bila ona. Ona gleda oca i nije sigurna. Mislim da se sada neće oženiti.

Ovo je sve pokvarilo. Tina misli da Micky ima neke veze s tim. Ne znam zbog čega, jer on one večeri uopće nije bio tamo. Kirsten misli da sam to učinila ja i pokušava me zaštititi. A Mary, moja starija sestra koju niste sreli, misli da je to uradila Kirsten.

– A što mislite vi, Hester, tko je to učinio?

– Ja? – Hester upita preplašeno.

– Da, vi – reče Calgary. – Mislim da je prilično važno da se i to zna.

Hester raširi ruke, pa jekne.

– Ne znam. Zaista ne znam. Ja se, to je strašno reći, ali ja se bojim svakoga, čini mi se kao da iza svačijeg lica postoji još neko drugo lice. Kobno lice koje ne poznajem. Nisam sigurna da je otac otac, a Kirsten neprestano ponavlja da ne smijem nikome vjerovati, pa čak ni njoj.

Gledam Mary i osjećam da o njoj u stvari ne znam ništa. A Gwenda... uvijek sam je voljela.

Bilo mi je drago da će se otac njome oženiti, ali sada više nisam u nju sigurna. Vidim je kao neku drugu osobu, nemilosrdnu i... osvetoljubivu. Ni za koga ne znam kakav je. Zato sam tako užasno nesretna.

– Shvaćam vas – reče Calgary.

– Tamo ima toliko nesreće – reče Hester – da se ne mogu suzdržati od pomisli da je i ubojica nesretan. A njegova nesreća možda je najveća... Mislite M da je to moguće?

– Možda jest – odgovori Calgary – ali ipak sumnjam... naravno, ja nisam stručnjak... da je ubojica ikada nesretan.

– Ali zašto ne bi bio? Mislim da je najstrašnije kada znate da ste nekog ubili.

– Jest – reče Calgary – to je strašno i zbog toga mislim da su dvije vrste ubojica. Ili je osoba kojoj nije bilo strašno nekoga ubiti, tip čovjeka koji sam sebi kaže: Naravno, šteta što sam to morao uraditi, ali bilo je potrebno za moje dobro. A to i nije moja greška, morao sam to učiniti.

– Koja je druga vrsta ubojica – upita Hester.

– Zapamtite, ja ne znam, samo nagađam. Ali mislim da ste vi bili, kako kažete, druga vrsta ubojice, ne biste mogli živjeti tako nesretni zbog onoga što ste učinili. Vi biste priznali ili biste taj događaj morali samoj sebi prikazati u sasvim drukčijem svjetlu. Okrivili biste nekoga drugog, govoreći: Nikada to ne bih učinila da se nije dogodila takva i takva stvar. Ja zapravo nisam ubojica, jer to nisam namjeravala uraditi. Tako se dogodilo, kriva je sudbina, a ne ja. Shvaćate li barem malo ovo što vam pokušavam reći?

– Shvaćam – reče Hester – i mislim da je vrlo zanimljivo. – Ona zažmiri. – Baš pokušavam zamisliti...

– Razmišljajte, Hester – reče Calgary. – Razmišljajte koliko god možete, jer ako vam ikada budem mogao pomoći, morat ću vidjeti stvari onako kako ih vi gledate.

– Micky je mrzio majku – reče polagano Hester. – Uvijek ju je mrzio... ne znam zašto.

Tina ju je voljela. Gwendi se nije sviđala. Kirsten je majci bila odana, iako nije baš uvijek mislila da je majka u pravu. Otac... – Ona zašuti.

– Da? – potakne je Calgary.

– Otac se ponovo udaljio od nas... – nastavi Hester. – Nakon majčine smrti bio je drukčiji. Ne tako... kako bih to nazvala.. povučen. Bio je mnogo čovječniji, življi. Ali sada se ponovo vratio na neko... neko skriveno mjesto gdje ga ne možete doseći. Ne znam što je osjećao za majku. Kada su se oženili, pretpostavljam da ju je volio. Nikada se nisu svađali, ali ne znam što je za nju osjećao. Oh – njene se ruke ponovo raširiše – čovjek zapravo ne zna što drugi osjećaju, zar ne? Mislim na ono što se događa iza njihovih lica i svakodnevnih lijepih riječi. Mogu ih razarati mržnja, ljubav ili očajanje, a okolina o tome nema pojma. To je zastrašujuće... Oh, doktore Calgary, to je tako zastrašujuće!

On je uhvati za ruke.

– Više niste dijete. Samo djeca se boje. Vi ste, Hester, odrasli, žena ste.

Pusti njene ruke i odlučno reče: – Postoji li u Londonu neko mjesto gdje možete ostati?

Hester se malo smete.

– Vjerojatno postoji, ne znam. Majka je obično odsjedala kod Curtisa.

– To je vrlo zgodan, miran hotel. Da sam na vašem mjestu, otišao bih tamo i uzeo sobu.

– Učinit ću sve što mi kažete – reče Hester.

– Dobra djevojka! Koliko je sati? – On pogleda na sat. – Već je skoro sedam! Predlažem da odete i uzmete sobu, a ja ću doći oko četvrt do osam i odvesti vas na večeru. Kako vam se to sviđa.

- Zvuči prekrasno – odgovori Hester. – Mislite li to ozbiljno?
- Naravno da mislim ozbiljno.
- A nakon toga? što će se zatim dogoditi? Ne mogu ostati zauvijek kod Curtisa?
- Čini se da uvijek mislite na to »zauvijek« – reče Calgary.
- Rugate mi se? – upita ga ona nepovjerljivo.
- Samo malo – nasmija se on.

Za trenutak je oklijevala, pa se i ona nasmiješi.

- Vjerojatno sam opet dramtizirala – reče mu u povjerenju.
- Čini mi se da je to pomalo vaš običaj – kaza Calgary.
- Zato sam i mislila da ću uspjeti na pozornici – reče Hester. – Ali nisam, bila sam loša glumica.
- Mislim da će vam običan, svakodnevni život pružiti onoliko drame koliko želite – reče Calgary. – Sada ću vas smjestiti u taksu, draga moja, i idete u Curtis. Umijte se i počestljajte.

Imate li prtljagu?

- Da, imam malu torbu.
- Dobro. – On se nasmiješi. – Ne brinite, Hester, već ćemo nešto smisliti.

Devetnaesto poglavlje

– Želim razgovarati s vama, Kirsty – reče Philip.

– Da, naravno, Philipe.

Kirsten Lindstrom zastade u svom poslu. Baš je donijela gomilu čistog rublja i spremala ga u ladicu ormara.

– Želim razgovarati o cijeloj ovoj stvari. Nemate ništa protiv?

– Ovdje se već i previše priča. To je moje mišljenje – uzvratila Kirsten.

– Ali bi ipak bilo dobro – reče Philip – da dođemo do nekog zaključka, onako, između nas. Vi znate što se sada događa?

– Stvari idu naopako svugdje – reče Kirsten.

– Što mislite, hoće li se Leo i Gwenda ikada vjenčati?

– A zašto se ne bi?

– Iz više razloga – odgovori Philip. – Prvo zato što Leo Argyle, kao pametan čovjek, uviđa da bi ta ženidba dala policiji upravo ono što ona želi, savršen motiv za ubojstvo njegove supruge.

Ili možda zato što Leo sumnja da je Gwenda ubojica, a kako je osjetljiv čovjek ne želi se oženiti ženom koja je ubila njegovu prvu suprugu. Što kažete na to? – upita on.

– Ništa – odgovori Kirsten. – što bih rekla?

– Igrate se, Kirsty, zar ne?

– Ne razumijem vas.

– Koga prikrivate, Kirsten?

– Ja ne prikrivam, kako vi to kažete, nikoga.

Mislim da bi trebalo manje pričati i da ljudi ne bi smjeli ostati u ovoj kući. To nije dobro za njih. Mislim da biste se vi, Philipe, zajedno sa svojom suprugom trebali vratiti kući.

– To mislite? A zašto?

– Vi postavljate razna pitanja – uzvratila Kirsten. – Pokušavate nešto saznati. Vaša supruga ne želi da to radite. Ona je pametnija od vas. Možete saznati nešto što ne biste željeli ili što ona ne želi da saznate. Trebali biste otići kući, Philipe, i to što prije.

– Ne želim otići kući – reče Philip. Odgovorio je gotovo kao neko razmaženo dijete.

– Tako govore djeca – Kirsten će. – Kažu da ne žele učiniti ovo ili ono, ali oni koji bolje poznaju život i jasnije vide što se događa moraju ih nagovoriti da rade ono što ona ne žele.

– A ovo je vaš način nagovaranja? – upita Philip. – Naređujete mi.

– Ne, ne naređujem vam. Samo vam dajem savjet. – Ona uzdahne. – Svima bih isto savjetovala. Micky bi se trebao vratiti na posao, kao što je to Tina učinila. Drago mi je što je Hester otišla. Treba da bude negdje gdje neće neprestano misliti na sve ovo.

– Slažem se s vama. Imate pravo što se tiče Hester. Ali što je s vama, Kirsten? Ne biste li i vi trebali nekamo otići?

– Da – uzvratila Kirsten s uzdahom – trebala bih otići nekamo.

– Zašto ne odete?

– Vi to ne biste razumjeli. Za mene je prekasno da odem bilo kamo.

Philip je zamišljeno pogleda pa reče: – Ima tako mnogo varijacija... varijacija na jednu jedinu temu. Leo misli da je to učinila Gwenda, a

Gwenda misli da je to uradio Leo. Tina zna nešto zbog čega naslućuje tko je krivac.

Micky zna tko je to učinio, ali ga nije briga. Mary misli da je krivac Hester. – On zastane, pa produži: – Ali listina je, Kirsty, da su to, kao što rekoh, samo varijacije na temu. Mi dobro znamo tko je to učinio, zar ne Kirsty? Vi i ja.

Ona ga pogleda užasnuta.

– To sam i mislio – trijumfalno reče Philip.

– Što ste mislili – upita Kirsten. – što pokušavate reći?

– Ja ne znam tko je to učinio – odgovori Philip – ali vi znate. Vi ne sumnjate, nego zaista znate. Imam li pravo?

Kirsten ode do vrata, otvori ih, okrene se prema njemu i reče: – Nije pristojno, ali ipak ću reći. Vi ste budala, Philipe. To što pokušavate je opasno. Vi shvaćate samo jednu vrstu opasnosti. Bili ste pilot. Suočavali ste se sa smrću gore na nebu. Zar ne uviđate da ćete, ako se približite istini, biti u istoj opasnosti kao što ste bili u ratu?

– A što je s vama, Kirsty? Ako znate istinu, zar niste i vi u opasnosti?

– Ja se mogu brinuti o sebi – mračno reče Kirsten. – Ja mogu biti oprezna. Ali vi ste bespomoćni u svojoj invalidskoj stolici. Razmislite o tome!

– Osim toga – doda ona – ja svoje mišljenje zadržavam za sebe. Bit ću zadovoljna ako stvari ostanu ovakve kakve jesu, jer iskreno mislim da je to najbolje za sve. Kada bi svi ! otišli i gledali svoj posao, više ne bi bilo teškoća. A ako me pitate, ja imam svoje mišljenje. Još I mislim da je to bio Jacko.

– Jacko? – zaprepasti se Philip.

– Zašto ne? Jacko je bio bistar. Mogao je planirati tako da bude siguran da neće snositi posljedice. To je kao dijete često radio. Zar je

teško krivotvoriti jedan alibi? Pa to se radi svakog dana.

– Ovaj nije mogao krivotvoriti. Dr Calgary...

– Dr Calgary... dr Calgary – nestrpljivo ga prekine Kirsten. – Zato što je poznat i slavan vi kažete dr Calgary kao da je on bog! Dopustite da vam kažem ovo: ako je netko imao potres mozga, kao što ga je on imao, stvari mu mogu biti sasvim drukčije od onih kakvih se on sjeća.

To je mogao biti drugi dan, drugo vrijeme, drugo mjesto! Philip je pogleda iskosa.

– Znači, to je vaša priča – reče. – I vi čvrsto ostajete pri njoj. Pokušaj dostojan divljenja, zaista! Ali ni vi ne vjerujete da je to istina, zar ne Kirsty?

– Upozorila sam vas i ne mogu ništa više učiniti – reče Kirsten.

Ona se okrene, ali ponovo promoli glavu kroz vrata i reče najobičnijim glasom: – Recite Mary da sam čisto rublje stavila u drugu ladicu.

Philip se nasmiješi zbog takva završetka njihova razgovora, ali mu osmijeh ubrzo nestade s lica...

Njegov osjećaj unutrašnjeg uzbuđenja sve je više rastao. Slutio je da je blizu cilja. Bio je zadovoljan eksperimentom s Kirsten, ali je sumnjao da bi se iz nje moglo još nešto izvući. Ljutilo ga je što je bila zabrinuta za njega. To što je invalid ne znači da je tako ranjiv kako ona misli. I on može biti na oprezu, a osim toga na njega se stalno pazi. Mary ga je rijetko kada ostavljala samoga.

On privuče list papira i počne pisati. Kratke bilješke, imena, znakove pitanja... Ranjiva točka koju treba ispitati... Iznenada klimnu glavom i napisa: Tina... Razmišljao je o tome...

Tada privuče drugi list papira.

Kad je Mary ušla, jedva ju je pogledao.

– što radiš, Philipe?

– Pišem pismo.

– Hesteri?

– Hesteri? Ne. Čak ne znam gdje stanuje.

Kirsty je od nje upravo primila dopisnicu sa žigom Londona i to je sve.

On joj se nasmiješi.

– Jesi li ljubomorna, Polly?

Njene su plave, hladne oči gledale u njegove.

– Možda.

Bilo mu je malo neugodno.

– Kome pišeš? – Ona priđe korak bliže.

– Javnom tužiocu – uzvratu Philip veselo, iako se u njemu uzburkao hladan bijes. Zar čovjek ne može napisati ni obično pismo da ga o tome ne ispituju?

Tada vidje njeno lice, pa se raznježi.

– Samo se šalim, Polly. Pišem Tini.

– Tini? Zašto?

– Tina je moja slijedeća žrtva. Kamo ideš, Polly?

– U kupaonicu – odgovori Mary izlazeći iz sobe.

Philip se nasmije. U kupaonicu... kao one noći kada se dogodio zločin. Prisjetivši se njihova razgovora o tome, ponovo se nasmije.

– Uđi, sine – reče inspektor Huish ohrabrujućim glasom. – Da čujemo što nam imaš reći!

Mali Cyril Green duboko uzdahne. Prije nego što je progovorio umiješa se njegova majka.

– Sigurno ćete reći, gospodine Huish, da u ono vrijeme nisam obraćala baš previše pažnje.

Ali, znate kakva su djeca. Uvijek pričaju i misle o svemirskim brodovima i sličnim stvarima. Došao je kući i rekao mi: Mama, vidio sam satelit kako se spustio. A ja sam pomislila kako je prije toga vidio leteći tanjur. Uvijek nešto.

Inspektor Huish uzdahne razmišljajući koliko bi bilo jednostavnije i lakše kada majke ne bi uporno pratile svoje sinove i govorile umjesto njih.

– Hajde, Cyril – reče on – otišao si kući i rekao svojoj mami... to je točno, zar ne?... da si vidio satelit... ili što li je ono bilo.

– Onda nisam baš mnogo znao – reče Cyril.

– Bio sam još klinac. Naravno, sada znam mnogo više.

– Ta su kola – upade njegova majka – u ono vrijeme bila potpuno nova. Nije bilo ni jednih u susjedstvu i zato je sasvim razumljivo što odmah nije shvatio da je to najobičniji auto... a bio je svijetlocrven... Slijedećeg jutra, kada smo čuli da je ubijena gospođa Argyle, Cyril mi reče: Mama, to su sigurno Rusi. Došli su u onom njihovom satelitu i ubili je. Rekla sam mu da ne priča takve gluposti. Kasnije, istog dana, saznali smo da je njen sin uhapšen zbog tog zločina.

Inspektor Huish se još jedanput strpljivo obrati Cyrilu.

– Koliko sam shvatio, to je bilo navečer? Sjećaš li se u koje vrijeme?

- Već sam bio popio čaj – odgovori Cyril naprežući se da se prisjeti.
- Mama je bila otišla u odbor, pa sam s dečkima ponovo izišao.

Malo smo lutali okolo, prema novoj ulici.

- A što si ti tamo radio? – upade njegova majka.

Policajac Good, koji je pronašao ovaj dokaz pun obećanja, umiješa se. On je vrlo dobro znao što su Cyril i dječaci radili u novoj ulici. Nekoliko tamošnjih kućevlasnika prijavilo je nestanak krizantema, a on je znao da su neki ljudi u selu potajno hrabрили mlade da ih opskrbljuju cvijećem, koje su oni kasnije prodavali na tržnici.

Goodu je bilo jasno da ovo nije pogodan trenutak za iznošenje starih dječakovih grijeha. Zato reče ozbiljno: – Dječaci su dječaci, gospođo Green. Oni vole lutati naokolo.

- Da – složi se Cyril. – Baš smo se nešto igrali kada sam ono vidio. Nisam znao što je, ali sada znam. Više nisam glupi klinac. Bio je to baš jedan od onih novih automobila, svijetlocrveni.

- A vrijeme? – upita inspektor Huish strpljivo.

– Pa rekao sam, već sam bio popio čaj, izišao van i neko smo vrijeme lutali... Mora da je bilo blizu sedam, jer sam čuo da izbija sat, pa sam pomislio: Mama će se vratiti kući i napraviti lom ako me ne nađe. Zatim sam otišao kući i rekao joj da mi se čini da sam vidio satelit kako je sletio. Mama je rekla da su sve to laži, ali nisu bile. Samo što sada bolje znam. Vidite, onda sam bio običan klinac.

Inspektor Huish reče da on to dobro vidi, pa nakon još nekoliko pitanja otpusti gospođu Green i njena potomka. Policajac Good, koji je ostao poslije njih, imao je na licu zadovoljan izraz mlađeg člana policijskih snaga koji se pokazao sposobnim pa se nada da će mu se to uzeti u obzir.

- Sjetio sam se – reče Good – kako je taj dječak okolo pričao o satelitu koji se spustio blizu Sunny Pointa. Pomislio sam: To može

nešto značiti.

– To i znači nešto – reče inspektor. – Gospođica Tina Argyle ima takav crveni automobil, i čini mi se da ću joj morati postaviti još nekoliko pitanja. – Gospođica Argyle, one ste noći bili tamo, zar ne?

Tina pogleda inspektora. Ruke su joj opušteno ležale u krilu, a iz njenih se tamnih, treperavih očiju nije moglo pročitati ništa.

– To je bilo tako davno – odgovori ona.

– Zaista se ne mogu sjetiti.

– Vaš automobil je bio viđen.

– Zaista?

– Nemojte, gospođice Argyle! Kada smo vas pitali što ste one noći radili, rekli ste da ste otišli kući i da cijelu večer niste izlazili. Pripremili ste večeru i slušali ploče. To nije istina. Baš prije sedam vaš je auto bio viđen na cesti blizu Sunny Pointa. što ste ondje radili?

Ona ne odgovori. Huish pričeka nekoliko trenutaka pa nastavi.

– Jeste li ušli u kuću, gospođica Argyle?

– Nisam – odgovori Tina.

– Ali bili ste ondje?

– Vi kažete da sam bila.

– Nije stvar u tome što ja kažem. Imamo dokaze da ste bili ondje.

Tina uzdahne.

– Da – reče. – Odvezla sam se tamo one večeri.

- Ali niste ušli u kuću?
- Ne, nisam ušla.
- Što ste radili?
- Odvezla sam se natrag u Redmyn. Nakon povratka sam, kao što sam vam već rekla, pripremila večeru i slušala ploče.
- Zašto ste se tamo odvezli, ako niste ulazili u kuću?
- Promijenila sam mišljenje – odgovori Tina.
- Što vas je navelo da promijenite mišljenje, gospođice Argyle?
- Kada sam tamo stigla, više nisam imala volje ući, – Zbog nečega što ste vidjeli ili čuli?

Ona ne odgovori.

- Slušajte, gospođice Argyle, te večeri ubijena je vaša majka, između sedam i sedam i trideset. Vi ste bili ondje, vaš auto je bio viđen nešto prije sedam. Koliko je dugo stajao ne znamo. Možda je stajao neko vrijeme. Možda ste ušli u kuću... mislim da imate ključ...
- Da – reče Tina – imam ključ.
- Možda ste ušli u kuću. Možda ste otišli u majčinu sobu i pronašli je mrtvu. Ili možda...

Tina podigne glavu.

- Ili sam je možda ja ubila? Jeste li to htjeli reći, inspektore Huish?
- To je jedna od mogućnosti – odgovori Huish – ali mislim da je mnogo vjerojatnije da je ubojstvo izvršio netko drugi. Ako je tako, mislim da vi znate... ili imate vrlo mnogo razloga da pretpostavljate tko je ubojica.

– Nisam ušla u kuću – reče Tina.

– Tada ste nešto vidjeli ili čuli. Vidjeli ste nekoga kako ulazi u kuću ili izlazi iz nje. Vjerojatno nekoga za koga se ne zna da je bio ondje. Je li to bio vaš brat Michael, gospođice Argyle?

Tina odgovori: – Nikoga nisam vidjela.

– Ali nešto ste čuli – lukavo će Huish. – što ste čuli, gospođice Argyle?

– Rekla sam vam – odgovori Tina. – Jednostavno sam promijenila mišljenje.

– Oprostite, gospođice Argyle, ali ne vjerujem vam. Zašto biste se odvezli iz Redmyna da posjetite svoju obitelj i vratili se ne vidjevši je?

Nešto vas je navelo da promijenite mišljenje.

Nešto što ste vidjeli ili čuli.

On se nagne naprijed.

– Mislim da znate, gospođice Argyle, tko je ubio vašu majku.

Vrlo polagano ona odmahnu glavom.

– Vi nešto znate – nastavi Huish. – Nešto što ste odlučili da ne kažete. Gospođice Argyle, razmislite, dobro razmislite. Shvaćate li na što osuđujete cijelu svoju obitelj? želite li da svi oni ostanu pod sumnjom, jer to će se dogoditi ako ne saznamo istinu. Tko god je ubio vašu majku, nije zaslužio da ga štitite. A vi štitite nekoga, zar ne?

Ponovo se one tamne, neprozirne oči susretoše s njegovima.

– Ne znam zašto – reče Tina. – Ništa nisam čula, ništa nisam vidjela. Jednostavno sam... promijenila mišljenje.

Dvadeseto poglavlje

Calgary i Huish su promatrali jedan drugoga. Calgary ju se učini da pred sobom ima jednog od najočajnijih i najmrgodnijih ljudi. Inspektor Huish je izgledao tako razočarano da je Calgary pretpostavio da je njegova karijera zapravo bila niz neuspjeha. Veoma se iznenadio kad je kasnije saznao da je inspektor Huish u svom poslu imao neobično mnogo uspjeha. Huish je, pak vidio mršava, prerano osijedjela čovjeka, pogrbljenih ramena, osjećajna lica i izuzetno privlačna osmijeha.

– Vjerojatno ne znate tko sam ja – Calgary poče razgovor.

– Znamo sve o vama, dr Calgary – reče Huish. – Vi ste džoker u paketu karata, koji je pomrsio slučaj Argyle. – Prilično neočekivano osmijeh izvi kutove njegovih tužnih usana.

– U tom slučaju mi ne možete biti naklonjeni – reče Calgary.

– Sve to pripada u naš posao – odvrati inspektor Huish. – činilo se da je slučaj sasvim jasan i nikoga se ne može osuđivati što je tako mislio. Ali ovakve se stvari događaju – nastavi on. – One su poslone da nas iskušaju, govorila je moja majka. Mi nismo zlopamtila, dr Calgary. Iznad svega se zalažemo za pravdu, zar ne?

– U to sam uvijek vjerovao i nastavit ću vjerovati – reče Calgary. – Ni jednom čovjeku nećemo uskratiti pravdu – promrmlja blago.

– Magna charta – reče inspektor Huish.

– Da, nju mi je citirala Tina Argyle.

Inspektor Huish podiže obrve.

– Zaista? Iznenadujete me. Ta se mlada dama, rekao bih, nije naročito trudila da nam pomogne pokrenuti kotače pravde.

- Zašto to kažete? – upita Calgary.
- Iskreno govoreći – odgovori Huish – zato što nam je uskratila neke informacije. U tom pogledu nema sumnje.
- Zašto? – upita Calgary.
- Pa, vjerojatno zato što je to obiteljska stvar – odgovori Huish. – Obitelj se drži skupa. Ali zašto ste me željeli vidjeti?
- Želim obavještenja – reče Calgary.
- O slučaju Argyle?
- Da. Znam da mislite kako se miješam u stvari koje se mene ne tiču, ali...
- Pa, na neki način vas se tiču.
- Cijenim vaše razumijevanje. Da, osjećam se odgovornim. Odgovornim što sam im donio tolike teškoće.
- Ne možete napraviti kajganu a da ne razbijete jaja, kako bi to rekli Francuzi.
- Želio bih nešto saznati – reče Calgary.
- Na primjer?
- Htio bih nekoliko obavještenja o Jacku Argyleu.
- O Jacku Argyleu? Nisam to očekivao.
- Znam da nije imao čistu prošlost – reče Calgary. – Htio bih znati samo nekoliko detalja više.
- Pa to je prilično jednostavno. Bio je dva puta uvjetno kažnjen. Jedanput se izvukao kad je bila posrijedi pronevjera blagajne, jer je uspio na vrijeme položiti novac.

– Zapravo se razvijao u mladog kriminalca? – upita Calgary –
Upravo tako, gospodine – složi se Huish.

– Ne baš u ubojicu, kao što ste nam to jasno stavili do znanja, ali u
štošta drugo. Ne zaboravite da nikada nije radio u velikom stilu. Nije
imao pameti ni živaca za veliku prijevaru. Samo za male prijestupe.
Zakidanje novca na blagajni i izvlačenje novca od žena.

– I bio je dobar u tome – reče Calgary – mislim u izvlačenju novca od
žena.

– Bio je to vrlo zgodan, siguran poslić – kaza Huish. – Žene su se u
njega brzo zaljubljivale. Obično je obmanjivao sredovječne ili
postarije. Iznenadili biste se kako žene mogu biti glupe. On ih je
lagano zavodio, uvjerivši ih da je strasno zaljubljen u njih. Ne postoji
ništa u što žena neće povjerovati ako to želi.

– A zatim? – upita Calgary.

Huish slegne ramenima.

– Pa, prije ili poslije bi se razočarale. Ali one ne progone krivca. Ne
žele pokazati svijetu da su bile prevarene. Da, to je prilično siguran
posao.

– Je li ikada ucenjivao? – upita Calgary.

– Nije, barem mi za to ne znamo – odgovora Huish. – Ali moram
vam reći da ni to ne bih isključio kada je on posrijedi. Rekao bih, nije
bilo baš otvorenog ucjenjivanja. Možda samo jedan ili dva pokušaja.
Pisma, šašava pisma.

Stvari koje muževima ne bi bilo ugodno saznati.

Na taj je način mogao ušutkati ženu.

– Razumijem – reče Calgary.

– Je li to sve što ste željeli saznati? – upita Huish.

– Jednog člana obitelji Argyle još nisam sreo – reče Calgary. – Najstariju kćer.

– Ah, gospođu Durrant.

– Otišao sam njenoj kući, ali je zatvorena. Rekli su mi da su i ona i njen suprug odsutni.

– Oni su u Sunny Pointu.

– Još su ondje?

– Jesu, on je želio ostati. Gospodin Durrant – doda Huish – koliko znam, bavi se istraživanjem.

– Invalid je, zar ne?

– Da, dječja paraliza. Vrlo žalosno. Nema se baš čime zabavljati, jadan momak. Zato se tako ozbiljno i prihvatio ovog posla oko ubojstva.

Misli da je naišao na trag.

– A je li naišao? – upita Calgary.

Huish slegne ramenima.

– Možda. Znaite, ima više mogućnosti nego mi. Poznaje obitelj, a osim toga je inteligentan čovjek s prilično razvijenom intuicijom.

– Vjerujete li da će nešto otkriti?

– Možda – odgovori Huish – ali ako otkrije, nama to neće reći. Sve će ostati u krugu obitelji.

– Znaite li vi tko je krivac, inspektore Huish?

– Ne pitajte me takve stvari, dr Calgary.

– Znači da znate.

– Čovjek može misliti da zna neku stvar – reče Huish polagano – ali ako nema dokaza, ne može bogzna što učiniti. Nije li tako?

– Vjerojatno nećete moći pribaviti dokaze koji vam trebaju?

– On, mi smo veoma strpljivi – odgovori Huish. – I dalje ćemo pokušavati.

– Što će biti s njima ako ne uspijete? – upita Calgary, nagnuvši se naprijed. – Jeste li razmišljali o tome?

– To vas zabrinjava, gospodine?

– Oni moraju doznati – odgovori Calgary.

– Ma što bilo, oni moraju saznati.

– Zar ne mislite da već znaju?

Calgary odmahne glavom.

– Ne znaju – reče sporo. – U tome i jest tragedija.

– On, to ste vi – reče Maureen Clegg.

– Vrlo mi je žao što vam smetam.

– Ali ne smetate mi ni najmanje. Danas imam slobodan dan.

To je Calgary znao, zato je i došao k njoj.

– Očekujem Joea za koji trenutak – reče Maureen. – Nisam više ništa vidjela u novinama o Jackou. Mislim otkad su objavile da je rehabilitiran, a zatim nešto o pitanju postavljenom u Parlamentu i o tome kako je jasno da on to nije učinio. Ali ništa nije pisalo o tome što policija poduzima i tko je to učinio. Zar to ne mogu otkriti?

– Još nemate nikakve ideje?

– Zaista nemam – odgovori Maureen. – Ne bi me iznenadilo da je to učinio drugi brat. Izgleda vrlo čudno i neraspoločeno. Joe ga ponekad vidi kako vozi ljude ovuda. Zna, on radi za Vencea. Dobro izgleda, ali mi se čini da je veoma zlovoljan. Joe je čuo govorkanja da ide u Iran ili tamo negdje. To mi je prilično sumnjivo. Ne mislite li i vi tako?

– Zašto bi to bilo sumnjivo, gospođo Clegg?

– Pa to je jedno od onih mjesta gdje vas policija ne može uhvatiti.

– Mislite da on bježi odavde?

– Možda osjeća da mora pobjeći.

– To ljudi pričaju? – upita Arthur Calgary.

– Ovuda kruži mnogo glasina – kaza Maureen. – Kažu da su se gospodin Argyle i sekretarica prilično sprijateljili. Ali ako je to učinio on, mislim da bi je vjerojatnije otrovao. To muževi obično rade, zar ne?

– Pa, gospođo Clegg, vi gledate više filmova nego ja.

– Ja uopće ne gledam filmove – reče Maureen. – Zna, kad radite u kinematografu filmovi vam postanu suviše dosadni.

– O, zdravo Joe! Joe Clegg je bio iznenađen i vjerojatno ne suviše zadovoljan što vidi Calgaryja. Malo su razgovarali, a onda Calgary prijeđe na stvar.

– Nadam se da nemate ništa protiv da mi date jedno ime i adresu?

On to pažljivo zapisa u svoj notes.

Bila je teška, nezgrapna žena pedesetih godina, na kojoj se vidjelo iako je imala lijepe i ljubazne oči, da nikada nije bila privlačna.

– Ali zaista, dr Calgary... – reče nesigurno i uznemireno – sigurna sam da ne znam...

On se naže naprijed, pokušavajući svim silama razbiti njen otpor, umiriti je i natjerati da osjeti svu dubinu njegove simpatije.

– To je bilo tako davno – kaza ona. – Zapravo ne želim se podsjećati na... na te stvari.

– Sasvim vas shvaćam – reče on. – Uvjeravam vas da nema ni govora o tome da bi se to objavilo u javnosti.

– Ali kažete da želite napisati knjigu o tome?

– Knjigu u kojoj ću prikazati stanovit tip karaktera – odgovori Calgary.
– Znaite, zanimljiv s medicinskog ili psihološkog stajališta. Bez imena. Samo gospodin A, gospođa B i tome slično.

– Bili ste na Antarktiku, zar ne? – upita ona nenadano.

Calgary se iznenadi naglošću kojom je promijenila temu razgovora.

– Jesam – odgovori on – bio sam s ekspedicijom Hayesa Bentleya.

Ona malo pocrveni. Izgledala je mlado. Samo za trenutak je u njoj mogao vidjeti djevojku kakva je nekada bila.

– Čitala sam o tome... Uvijek sam bila očarana svim što je imalo neke veze s polovima.

Onaj Norvežanin, nije li to bio Amundsen, koji je tamo stigao prvi? Mislim da su polovi mnogo uzbudljiviji od Everesta, satelita, putovanja na Mjesec ili bilo čega sličnoga.

On se uhvati za tu temu i počne joj pričati o ekspediciji. Čudno da se njeno romantično zanimanje odnosilo upravo na polarne ekspedicije.

– Prekrasno je čuti o tome od nekoga tko je bio tamo. – Ona nastavi:
– želite saznati sve o... Jacku?

– Da.

– Nećete spominjati moje ime ili tako nešto?

– Naravno, neću. To sam vam već kazao.

Znate kako se te stvari pišu, gospođa M ili gospodin Y.

– Da, čitala sam takve knjige... pretpostavljam da je to bilo nešto, kako ste ono spomenuli, pat... pat...

– Patološko.

– Da, Jackie je nedvojbeno bio patološki slučaj. Znate, mogao je biti tako sladak – ona će. – Bio je divan. Govorio je svakakve stvari, a vi biste mu vjerovali svaku riječ.

– On je možda tako i mislio – reče Calgary.

– Dovoljno sam stara da ti budem majka, govorila sam mu, a on bi rekao da ne mari za djevojke. Tvrdio je da su djevojke nezrele i da ga privlače iskusne, zrele žene.

– Je li bio jako zaljubljen u vas? – upita Calgary.

– Govorio je da jest. činilo se da jest... – Njene usne zadrhtaše. – A pretpostavljam da je to radio samo zbog novca.

– Ne mora biti – reče Calgary, izbjegavajući istinu koliko god je mogao. – Znate, mogao je biti privržen. Samo, nije se mogao suzdržati da ne bude i varalica.

Tugaljivo, sredovječno lice se malo razvedri.

– Da – reče ona – ugodno je tako razmišljati. Imali smo običaj kovati planove kako ćemo otići u Francusku ili Italiju, ako njegov plan uspije. Trebalo mu je samo malo kapitala, govorio je.

Uobičajeni način, mislio je Calgary pitajući se koliko je osamljenih žena na to nasjelo.

– Ne znam što me je tada bilo obuzelo – nastavi ona. – Za njega bih bila učinila sve, ama baš sve.

– Siguran sam da biste učinili.

– Čini mi se – ona će gorko – da nisam bila jedina.

Calgary ustane.

– Veoma sam vam zahvalan što ste mi sve ovo ispričali.

– On je mrtav... ali nikada ga neću zaboraviti. Ono njegovo majmunsko lice! Izgledao je tako tužno dok se ne bi nasmijao. Imao je načina. Nije bio baš sasvim loš, sigurna sam da nije.

Ona ga zamišljeno pogleda, ali na to joj Calgary nije mogao odgovoriti.

Dvadesetprvo poglavlje

Nije bilo ničega što bi Philipu Durrantu pokazalo da je ovaj dan drukčiji od ostalih dana. Nije imao pojma da će se tog dana odlučiti njegova budućnost.

Probudio se dobro raspoložen. Sunce, blijedo, jesensko sunce sjalo je kroz prozor. Kirsten mu je donijela telefonsku poruku, koja ga još više oraspoloži.

– Tina će doći na čaj – reče on Mary kad je ušla noseći mu doručak.

– Zaista? Naravno, danas ima slobodno popodne.

Mary je izgledala prezaposleno.

– Što ti je, Polly?

– Ništa.

Ona odsječe vrh jajeta. Najednom ga obuze ljutnja.

– Još se mogu služiti svojim rukama.

– Samo sam ti željela pomoći.

– što misliš, koliko mi je godina? šest?

Izgledala je malo iznenađena. Odjednom ona reče: – Danas se vraća Hester.

– Zaista? – Govorio je rastreseno, jer mu je glava bila puna planova za sastanak s Tinom.

Tada primijeti izraz njena lica.

– Zaboga, Polly, zar ti misliš da prema toj djevojci osjećam griješnu strast?

Ona okrene glavu.

– Uvijek govoriš da je divna.

– Pa i jest divna. Ako voliš prekrasne kosti i nezemaljski izgled. – On suho doda: – Ali ja baš nisam stvoren da budem zavodnik, nije li tako?

– Možda bi želio biti.

– Nemoj biti smiješna, Polly. Nikada nisam imao pojma da si sklona ljubomori.

– Ti ne znaš ništa o meni.

On htjede opovrgnuti, ali zastade. Odjednom mu se učini da možda i ne zna baš mnogo o Mary. Ona produži: – želim te za sebe... samo za sebe. Ne želim da na svijetu postoji itko osim tebe i mene. – Ubrzo ne bismo imali o čemu razgovarati, Polly.

Govorio je bezbrižno, ali se osjećao veoma nelagodno. Jutarnja vedrina je najednom bila pomračena, – Idemo kući, Philipe. Molim te, hajdemo kući.

– Uskoro ćemo otići, ali još ne. Stvari se razvijaju. Kao što rekoh, popodne dolazi Tina.

– On nastavi u nadi da će njene misli skrenuti u novom pravcu. – Polažem velike nade u Tinu.

– Na koji način? Kakve nade?

– Tina nešto zna.

– Misliš... o ubojstvu?

– Da.

– Ali kako može znati? One večeri nije bila ovdje.

– Pitam se je li tako. Znaš, mislim da je bila.

Smiješno je kako ti čudne sitnice pomognu. Ona visoka dvorkinja, gospođa Narracott, nešto mi je ispričala.

– Što ti je ispričala?

– Malo seoskih govorkanja. Neka gospođa, kojoj ne znam ime, i Ernie... ne... Cyril. Bio je s majkom u policijskoj stanici. Nešto je vidio one noći kada su udesili sirotu gospođu Argyle.

– Što je vidio?

– Pa, gospođa Narracott je bila prilično neodređena. To još nije uspjela izvući iz one žene.

Ali možemo nagađati, Polly. Cyril nije bio u kući, prema tome morao je nešto vidjeti vani. To nam pruža dvije mogućnosti za nagađanje. Vidio je Mickyja ili Tinu. Mislim da je one noći Tina bila ovdje.

– Ona bi to rekla.

– Sigurno ne bi. Vidi se na kilometar da Tina nešto zna. Recimo da se one noći dovezla ovamo. Možda je ušla u kuću i našla majku mrtvu.

– I ponovo otišla, ništa ne govoreći? Glupost.

– Možda je imala razloga... Možda je vidjela ili čula nešto što ju je navelo na pomisao da zna tko je to uradio.

– Nikada nije baš voljela Jacka. Sigurna sam da ga ne bi štitila.

– Možda nije sumnjala na Jacka... Kasnije, kad je Jacko bio uhapšen, pomislila je da je njena sumnja bila pogrešna. Budući da je

već rekla da nije bila ovdje, morala je pri tome ostati. Ali sada se situacija, naravno, promijenila.

Mary reče nestrpljivo: – Ti samo uobražavaš, Philippe. Izmišljaš mnoge stvari koje nikako ne mogu biti istinite.

– Vrlo je vjerojatno da su istinite. Pokušat ću nagovoriti Tinu da mi kaže ono što zna.

– Ne vjerujem da išta zna. Ti zaista misliš da ona zna tko je to učinio?

– Ne bih otišao tako daleko. Mislim da je nešto vidjela ili čula. Želim saznati što je to.

– Tina neće reći, ako to ne želi.

– Slažem se. Ona je spretna u čuvanju stvari za sebe. Ima pravo kockarske lice. Nikada ništa ne pokazuje, ali nije dobra lažljivica... ni približno tako dobra kao ti, na primjer. Ja ću samo nagađati. Kao pitanja ću joj postavljati ta moja nagađanja. Da odgovori na njih sa da ili ne. Znaš li što će se tada dogoditi? Jedna od tri mogućnosti. Reći će da, i to će biti to, ili će reći ne... a kako nije dobra lažljivica, prepoznat ću je li njeno ne iskreno. Ili neće htjeti odgovoriti, a to će biti isto tako jasno kao i da. Moraš priznati da ova moja tehnika pruža neke izgledе.

– Oh, Philippe, ostavi se toga! Ostavi se toga! Sve će se slegnuti i zaboraviti.

– Ne. Ova se stvar mora raščistiti. U suprotnome će se Hester baciti kroz prozor, a Kirsty doživjeti slom živaca. Leo se već smrzava i pretvara u neku vrstu stalaktita. A sirota Gwenda je na putu da prihvati posao u Rodeziji.

– Što se nas tiče što će im se dogoditi?

– Nitko nas se ne tiče osim nas samih... to je ono što ti misliš?

Njegovo je lice bilo strogo i ljuto. Ono preplaši Mary. Nikada prije nije vidjela svog supruga da teko izgleda. Ipak ga pogleda izazivački.

– Zašto bih se brinula za druge ljude? – upita.

– Nikada se i nisi brinula, zar ne?

– Ne znam što misliš.

Philip duboko i ogorčeno uzdahnu, pa odgurnu svoj doručak.

– Oduzi ovo, neću više ništa.

– Ali, Filipe...

On nestrpljivo mahnu. Mary uze pladanj i iznese ga iz sobe. Philip se odveze do pisaćeg stola. S perom u ruci buljio je kroz prozor. Osjećao je čudnu klonulost duha. Još malo prije bio je tako pun oduševljenja, a sada se osjećao nelagodno i uznemireno. Uskoro se sabere i brzo ispisa dva lista papira. Onda se zavalio i počeo razmišljati. To je bilo vjerojatno i moguće. Ali nije bio sasvim zadovoljan. Je li na pravom tragu? Nije bio siguran. Pobuda. Nedostajala je pobuda. Negdje je postojala neka mala činjenica, koja mu je promakla. On nestrpljivo uzdahnu.

Jedva je čekao da stigne Tina. Samo kada bi se ovo razjasnilo. Među njima. To je bilo sve što je potrebno. Kada saznaju... svi će biti oslobođeni ove zagušljive atmosfere pune sumnje i beznadežnosti. Svi, osim jednoga, moći će mimo živjeti vlastitim životom. On i Mary će se vratiti kući i... Misli mu se prekinuše. Uzbuđenje se ponovo stiša. Suočio se sa svojim problemom. On se nije selio vratiti kući... Mislio je na savršen red, sjajne presvlake i blistave kvake, čist, sjajan, lijepo uređen kavez. A u tom kavezu on, vezan za svoju invalidsku stolicu i okružen nježnom pažnjom svoje supruge.

Njegova žena... Kad je razmišljao o njoj, činilo mu se da vidi dvije osobe. Jedna je bila svijetlokosa, plavooka, nježna, povučena djevojka kojom se oženio. To je bila djevojka koju je volio, djevojka s

kojom se šalio dok ga je ona začuđeno gledala. To je bila njegova Polly. Ali postojala je i druga Mary... Mary koja je bila tvrda kao čelik, strasna, ali nesposobna za ljubav... Mary kojoj nitko nije ništa značio osim nje same.

Jedan francuski stih mu preletje mislima... kako li je ono glasilo?

Venus tonte entiere a sa proie attache... [4]

A tu Mary nije volio. Iza hladnih, plavih očiju te Mary krio se stranac... stranac kojeg nije poznavao.

Tada se nasmije samome sebi. Postaje nervozan kao i svi ostali u kući. Sjetio se kako mu je punica pričala o njegovoj ženi. O slatkoj, maloj, svijetlokosoj djevojčici u New Yorku. O trenutku kad je dijete zagrlilo gospođu Argyle i zaplakalo: »Hoću ostati s vama. Ne želim vas nikada ostaviti.« To je bila ljubav... A opet, to nije bilo slično Mary. Može li se netko tako mnogo promijeniti od djeteta do žene?

Kako je Mary uvijek bilo teško, gotovo nemoguće izraziti ljubav.

Ipak, tom prilikom... Njegove misli zamriješe. Ili je to zaista tako jednostavno?

Ne ljubav, nego računica! Sredstvo do nekog cilja. Izraz ljubavi, odglumljen hotimično, što li je sve Mary bila sposobna učiniti da bi dobila ono što želi? Gotovo sve, pomisli on, zgrozivši se samoga sebe zbog tih misli.

Ljutito baci pero i odveze se iz dnevne u spavaću sobu. Dođe do toaletnog stolića, uze svoju četku i zagladi pramenove koji su mu pali preko čela. Vlastito mu je lice izgledalo tuđe. Tko sam ja i kamo idem, mislio je. Misli koje mu nikada prije nisu padale na pamet... Odveze stolicu tik do prozora i pogleda van.

Dolje je jedna od dvorkinja stajala kraj kuhinjskog prozora i razgovarala s nekim unutra. Njihov govor, nekog lokalnog naglaska,

dopirao je gore, do njega... Oči mu se raširiše, a on ostade miran kao da je u zanosu.

Zvuk iz susjedne sobe prenu ga iz njegovih misli. Odveze se do vrata. Gwenda Vaughan je stajala kraj pisaćeg stola.

Ona se okrene prema njemu i on se zapanji zbog divljeg izraza njena lica obasjanog jutarnjim suncem.

– Zdravo, Gwenda.

– Zdravo, Philippe. Leo je pomislio da biste možda voljeli pogledati »Ilustrirane londonske novosti«.

– Oh, hvala.

– Ovo je lijepa soba – reče Gwenda, ogledavajući se oko sebe. – Mislim da dosad nisam bila ovdje.

– Pravi kraljevski apartman, zar ne? – reče Philip. – Udaljen od svih. Idealan za invalide i parove u medenom mjesecu.

Prekasno požali što je rekao te posljednje riječi. Gwendino lice zadrhta.

– Moram raditi – kaza neodređeno.

– Savršena sekretarica.

– Više čak ni to jer griješim.

– Zar ne griješimo svi? – doda on namjerno. – Kada ćete se vi i Leo vjenčati?

– Vjerojatno nikada.

– To bi bila prava greška.

– Leo misli da bi to moglo izazvati neugodne komentare... policije!
Glas joj je bio gorak.

– Sve to odbacite, Gwenda, čovjek mora preuzeti neki rizik.

– Ja sam spremna riskirati – reče Gwenda.

– Nikada nisam izbjegavala preuzimanje rizika.

– Spremna sam kockati se za sreću. Ali Leo...

– Leo?

– Leo će – nastavi Gwenda – možda i umrijeti onako kako je živio,
kao muž Rachel Argyle.

Hi Ljutnja i gorčina u njenim očima ga zaprepastiše.

– Isto tako bi mogla biti i živa – reče Gwenda. – Ona je ovdje... u
kući... cijelo vrijeme...

Dvadesetdrugo poglavlje

Tina parkira svoj auto na travi uz crkveni zid.

Pažljivo skine papir sa cvijeća koje je donijela, uđe kroz grobljanska vrata i uputi se glavnom stazom. Nije voljela nova groblja. Bilo bi joj drago da su gospođu Argyle mogli pokopati na starom groblju oko crkve, činilo joj se da ondje, među čempresima i kamenjem obraslim mahovinom, vlada neki starinski mir. Na ovom groblju, tako novom i lijepo uređenom, s glavnom stazom i stazicama koje se od nje račvaju, sve joj je izgledalo sjajno i obično kao unutrašnjost samoposluge.

Grob gospođe Argyle je bio dobro održavan.

Iza četvorouglastog mramornog okvira, ispunjenog granitnim šljunkom, uzdizao se granitni križ.

Tina se, držeći karanfile, sagne da pročita natpis.

U dragoj uspomeni na Rachel Louise Argyle, koja je otišla iz ovog života 9. studenog 195..

Ispod toga je bio tekst: *Njena će djeca odrasti i blagoslivljati je.*

Iza nje se začuše koraci i Tina se preplašeno trgnu.

– Micky!

– Vidio sam tvoj auto. Pratio sam te. U stvari... ionako sam krenuo ovamo.

– Krenuo si ovamo? Zašto?

– Ne znam. Možda samo da kažem zbogom.

– Zbogom... njoj?

On klimnu.

– Da. Zaposlio sam se u onoj naftnoj kompaniji o kojoj sam ti pričao. Odlazim za otprilike tri tjedna.

– Zato si došao ovamo, da majci kažeš zbogom?

– Da, ali i da joj zahvalim i kažem kako mi je žao.

– Zašto žališ, Micky?

– Ne žalim što sam je ubio, ako je to ono što želiš nagovijestiti. Jesi li mislila da sam je ja ubio?

– Nisam bila sigurna.

– Ni sada nisi sigurna? Hoću reći, i da ti kažem da je nisam ubio, ne bi mi vjerovala.

– Zašto ti je žao?

– Mnogo je učinila za mene – polako odgovori Micky – a ja nikada nisam pokazao ni najmanju zahvalnost. Zamjeravao sam joj svaku stvar koju je napravila. Nikada joj nisam uputio ljubaznu riječ ili pogled. Sada mi je žao što nisam. Eto, to je sve.

– Kada si je prestao mrziti? Nakon njene smrti?

– Da, vjerojatno.., – Ti zapravo nisi mrzio nju, zar ne?

– Ne... nisam. Imala si pravo. Mrzio sam vlastitu majku. Zato što sam je volio. Zato što sam je volio, a nju nije bilo ni najmanje briga za mene.

– A sada nisi više čak ni ljut zbog toga?

– Nisam. Vjerojatno nije mogla biti drukčija. Na kraju krajeva, kakav si rođen, takav si.

Bila je veselo, sretno stvorenje. Previše je voljela muškarce i bocu, a prema svojoj djeci je bila divna kad je to htjela. Nije dopuštala nikome da ih povrijedi. Pa, dobro, nije marila za mene! Svih ovih godina odbijao sam da se pomirim s tom istinom. Sada sam je prihvatio.

On ispruži ruku.

– Daj mi samo jedan od tvojih karanfila, hoćeš li, Tina?

On od nje uze cvijet i položi ga na grob, ispod natpisa.

– Evo, mama – reče on – bio sam ti loš sin, a mislim da ti nisi bila vrlo mudra majka, ali željela si mi dobro.

On pogleda Tinu.

– Jel ovo dobra isprika?

– Mislim da je dobra – odgovori Tina.

Ona se saže i spusti buket karanfila.

– Dolaziš li često ovamo stavljati cvijeće?

– Jedanput godišnje – odvrati Tina.

– Mala Tina – reče Micky.

Oni se okrenuše i pođoše zajedno niz grobljansku stazu.

– Nisam je ubio, Tina. Kunem se da nisam.

Želim da mi vjeruješ.

– One noći sam bila tamo – reče Tina.

On se naglo okrene.

– Ti si bila tamo? Misliš na Sunny Pointu?

– Da. Razmišljala sam da promijenim posao. Htjela sam se o tome posavjetovati s ocem i majkom.

– Nastavi – reče Micky.

Kada ona ne progovori, Micky uze njenu ruku i protrese je.

– Nastavi! Tina, moraš mi reći.

– Dosada nisam nikome kazala.

– Nastavi – ponovo će Micky.

– Od vezla sam se tamo. Nisam se zaustavila baš pred vratima. Znaš da je na pola puta ono mjesto gdje je lakše okrenuti?

Micky klimnu.

– Tamo sam izašla iz auta i krenula prema kući. Bila sam tako nesigurna u sebe. Znaš kako je ponekad bilo teško razgovarati s majkom. Hoću reći, uvijek je imala svoje ideje. Htjela sam joj iznijeti slučaj što je moguće jasnije. Zbog toga sam, razmišljajući, odšetala do kuće, zatim do auta, pa ponovno do kuće.

– U koliko sati je to bilo? – upita Micky.

– Ne znam. Ne mogu se sjetiti. Za mene vrijeme ne znači baš mnogo.

– Ne, draga, ti uvijek izgledaš kao da imaš beskrajno mnogo vremena.

– Bila sam ispod drveća – reče Tina – hodala sam veoma polagano.

– Kao neka mačkica – s ljubavlju kaza Micky.

– Tada sam ih čula.

– Čula, što?

– Dvoje ljudi kako šapuću.

– Da? – Mickyjevo se tijelo napregnu. – Što su govorili?

– Govorili su... jedno od njih je reklo: Između sedam i pola osam. U to vrijeme. Zapamti to i ne čini nikakve gluposti. Između sedam i pola osam. Druga osoba je šapnula: Pouzdaj se u mene. Opet je progovorio prvi glas: A nakon toga, draga, sve će biti prekrasno.

Nastade tišina, a onda Micky upita: – Zašto si to prikrivala?

– Zato što nisam znala – odgovori Tina – tko je razgovarao.

– Pa, naravno! Je li to bio muškarac ili žena?

– Ne znam. Zar ne znaš da se ne razaznaje glas kada dvoje ljudi šapuće. To je... samo šuškanje. Naravno, mislim da su bili muškarac i žena jer...

– Zbog onoga što su rekli?

– Da. Ali nisam znala tko su bili.

– Mislila si – upita Micky – da bi to mogli biti otac i Gwenda?

– To je moguće, nije li? Moglo je značiti da Gwenda treba otići iz kuće i vratiti se između sedam i pola osam, ili je to Gwenda rekla ocu da dođe dolje u to vrijeme.

– Da su to bili otac i Gwenda, ti ih ne bi predala policiji?

– Da sam sigurna, ne bih – reče Tina. – Ali ja nisam sigurna. To je mogao biti i netko drugi. Mogla je biti Hester i netko? Mogla je to čak biti Mary, ali ne i Philip. Ne, naravno, ne Philip.

– Kada kažeš Hester i netko, na koga misliš?

– Ne znam.

– Nisi ga vidjela... mislim tog čovjeka?

– Nisam – odgovori Tina – nisam ga vidjela.

– Tina, mislim da lažeš. To je bio muškarac, zar ne?

– Krenula sam natrag – reče Tina – prema automobilu, a tada se na drugoj strani ceste netko pojavio. Hodao je vrlo brzo. Bio je samo sjena u tami. Zatim mi se učinilo... da sam čula kola koja su krenula s kraja ulice.

– Mislila si da sam to ja..?

– Nisam znala – odgovori Tina. – Mogao si biti ti. Bio je tvoje visine.

Uto stigoše do Tinina malog auta.

– Hajde, Tina – reče Micky – uđi. Idem s tobom. Odvest ćemo se u Sunny Point.

– Ali, Micky...

– Nema svrhe da ti kažem da to nisam bio ja, zar ne? što drugo da kažem? Hajde, vozi u Sunny Point.

– Što namjeravaš učiniti, Micky?

– Zašto misliš da išta namjeravam učiniti?

Nisi li se i onako uputila u Sunny Point?

– Jesam – reče Tina. – Otišla bih. Dobila sam pismo od Philipa.

Ona pokrenu kola. Micky je sjedio kraj nje, napet i ukočen.

– Znači, dobila si vijesti od Philipa? Što kaže?

– Zamolio me da dođem tamo. želi me vidjeti. Zna da sam danas popodne slobodna.

– Je li napisao zbog čega te želi vidjeti?

– Želi me nešto upitati i nada se da ću mu odgovoriti. Napisao je da mu ne moram ništa kazati... nego da će on reći meni. Ja ću samo odgovarati sa da ili ne. Rekao je također da će sve zadržati u tajnosti.

– Dakle, namjerava nešto? – upita Micky.

– Zanimljivo!

Sunny Point je bio blizu. Kada su stigli, Micky reče: – Ti, Tina, uđi. Ja ću malo prošetati vrtom i razmisliti o nekim stvarima. Hajde, idi na taj razgovor s Philipom.

Tina reče: – Ti nećeš valjda... nećeš... Micky se kratko nasmije.

– Izvršiti samoubojstvo? Hajde, Tina, pa valjda me poznaješ.

– Ponekad mi se čini da nitko nikoga ne poznaje.

Ona se okrene od njega i polako uđe u kuću.

Micky je, uzdignute glave i s rukama u džepovima, gledao za njom. Namršten je odšetao iza kuće, zamišljeno gledajući uvis. Navru mu sve njegove dječake uspomene. Evo stare magnolije. Na nju se toliko puta penjao i ulazio kroz prozor. Tu je bio i mali komad zemlje koji su smatrali njegovim vrtom. Nikada nije baš volio vrtove. Uvijek je radije rastavljao neku mehaničku igračku. Destruktivni mali vrag, pomisli on zadovoljno. Pa, čovjek se zapravo ne mijenja.

U predvorju Tina sretne Mary, koja je preneraženo upita: – Tina, jesi li došla iz Redmyna?

– Jesam –odgovori Tina. – Zar nisi znala da dolazim?

– Zaboravila sam. čini mi se da mi je Philip to spomenuo.

Ona se okrene.

– Idem u kuhinju vidjeti je li stigao »Ovaltin«. Philip ga voli popiti prije spavanja. Kirsten mu upravo nosi kavu. On više voli kavu nego čaj. Kaže da mu čaj škodi probavi.

– Zašto ga tretiraš kao invalida, Mary? – upita Tina. – On zapravo nije invalid.

U Marynim se očima pojavi hladan bijes.

– Kada budeš imala vlastitoga muža – reče – znat ćeš bolje kako oni vole da se postupa s njima.

– Oprosti – Tina će blago.

– Samo kada bismo mogli otići iz ove kuće! – reče Mary. – Za Philipa je tako loše što smo ovdje. I Hester se danas vraća – doda.

– Hester? – Tina se iznenadi. – Zar dolazi? Zašto?

– Odakle da ja znam? Prošle noći je telefonirala i to nam saopćila. Ne znam kojim vlakom stiže. Pretpostavljam da će, kao i obično, doći ekspresom. Netko će morati otići po nju u Drymouth.

Mary se izgubi hodnikom prema kuhinji. Tina je oklijevala za trenutak, a onda se pope stepenicama. Na odmorištu se otvoriše prva vrata nadesno i pojavi se Hester. Ona se zaprepasti kad ugleda Tinu.

– Hester! čula sam da se vraćaš, ali nisam imala pojma da si već stigla.

– Dr Calgary me dovezao – reče Hester. – Popela sam se ravno u svoju sobu... ne vjerujem da itko zna da sam stigla.

– Je li i dr Calgary ovdje?

– Nije. Samo me iskrcao i produžio u Drymouth. Htio je nekoga vidjeti.

– Mary nije znala da si stigla.

– Mary nikada ništa ne zna. Ona i Philip su se izolirali od svega što se događa. Pretpostavljam da isu otac i Gwenda u biblioteci. Čudi me da sve ide po starome.

– Zašto ne bi?

– U stvari ne znam – neodređeno kaza Hester. – Samo sam slutila da će sve biti nekako drukčije.

Ona prođe kraj Tine i siđe stepenicama. Tina krene pored biblioteke niz hodnik prema apartmanu u kojem su stanovali Durrantovi. Baš pred Philipovim vratima s pladnjem u ruci stajala je Kirsten Lindstrom. Ona naglo okrene glavu.

– Hej, Tina, prestrašila si me – reče. – Baš Philipu nosim malo kave i biskvita.

Kirsten podiže ruku da zakuca. Tina joj priđe. Pošto je zakucala, Kirsten otvori vrata i uđe.

Bila je malo ispred Tine i njena visoka, uglasta prilika zakloni Tini vidik. Samo je čula kako je Kirsten jauknula, raširivši ruke. Pladanj pade na pod, a šalica i tanjuri se razbiše.

– Oh, ne – povika Kirsten. – Ne!

Tina upita: – Philip?

Ona obiđe ženu i dođe do Philipove stolice, koja je stajala pored pisaćeg stola.

Pretpostavljala je da je baš nešto pisao. Blizu njegove desne ruke ležalo je pero, ali mu glava bijaše klonula naprijed u nekom čudnom, iskrivljenom položaju. Na njegovu potiljku vidjelo se nešto što je

izgledalo kao svijetlocrveni romb koji je umrljao bjelinu njegova ovratnika.

– Ubijen je – reče Kirsten. – Ubijen je... preboden nožem. Eno, u potiljak. Malen, fatalan ubod.

Pa doda povišenim glasom: – Upozorila sam ga. Učinila sam sve što sam mogla. Ali bio je kao dijete... uživao je igrajući se predmetima koji su opasni... nije shvaćao kamo to vodi.

To je kao neki strašni san, pomisli Tina. šuteći, stajala je kraj Philipa i gledala dolje u njega.

Kirsten podiže njegovu mlitavu ruku i opipa puls koji se više nije osjećao, što li ju je htio pitati? Bilo što je htio, nikada neće saznati. Ne misleći, Tina je nesvjesno gledala i pamtila razne sitnice. Da, on je pisao. Pero je pred njim, ali nema papira. Ničega napisanoga. Onaj tko ga je ubio uzeo je sa sobom ono što je Philip napisao.

Ona reče tiho i mehanički: – Moramo obavijestiti ostale.

– Da, moramo sići dolje k njima. Moramo kazati tvome ocu.

Jedna kraj druge, obje žene iziđoše. Kirsten je zagrlila Tinu. Tinin se pogled zaustavi na pladnju i razbijenom posudu.

– Nije važno – reče Kirsten – sve se to može kasnije počistiti.

Tina se skoro spotače, a Kirstenina ruka je zadrža.

– Budi oprezna. Past ćeš.

Krenuše niz hodnik. Vrata biblioteke se otvoriše i iziđoše Leo i Gwenda. Tina reče svojim jasnim tihim glasom: – Philip je ubijen. Proboden nožem. Sve je ovo kao san, pomisli Tina. Preplašeni uzvici njena oca i Gwende, koji potrčaše kraj nje, žureći Philipu... Philipu koji je bio mrtav.

Kirsten je ostavi i požuri niz stepenice.

– Moram reći Mary. Treba joj reći blago i oprezno. Bit će to strašan udarac.

Tina ju je polako slijedila. Više nego ikada osjećala se omamljena i pospana, a čudan joj je bol stezao srce. Kamo ide? Nije znala. Ništa nije bilo stvarno. Došla je do otvorenih glavnih vrata i prošla kroz njih. Tada vidje Mickyja koji se pojavio iza ugla kuće. Automatski, kao da su je upravo onamo nosili koraci, uputi se ravno prema njemu.

– Micky – uzviknu. – Oh, Micky!

Njegove se ruke raširiše. Ona mu pade u zagrljaj.

– Sve je u redu – reče Micky – kod mene si.

Tina se slomi u njegovim rukama i pade na zemlju, baš u trenutku kad je Hester dotrčala iz kuće.

– To je zbog šoka – kaza Hester.

– Što misliš time... zbog šoka?: – Philip je ubijen. Zar nisi znao?

– Kako bih mogao znati? Kada? Kako?

– Upravo sada.

Piljio je u nju. Tada podiže Tinu, odnese je u sobu gospođe Argyle i položi na otoman. Hester ga je pratila.

– Telefoniraj dru Craigu – reče.

– Evo, upravo stiže – kaza Hester gledajući kroz prozor. – Otac mu je telefonirao zbog Philipa. Ja... – ona pogleda oko sebe – ne želim ga vidjeti.

Istrča iz sobe i ode gore stepenicama.

Donald Craig je izišao iz auta i ušao kroz otvorena prednja vrata. Kirsten je došla iz kuhinje i pošla mu u susret.

– Dobar dan, gospođice Lindstrom. što to čujem? Gospodin Argyle kaže da je Philip Durrante ubijen.

– Istina je –odgovori Kirsten.

– Je li gospodin Argyle pozvao policiju?

– Ne znam.

– Možda je samo ranjen? – upita Don i okrene se da iz auta uzme svoju liječničku torbu.

– Ne – odvrati Kirsten, muklim i umornim glasom. – Mrtav je. Sigurna sam u to. Proboden je... ovdje.

Ona stavi ruku na potiljak. Micky uđe u predvorje.

– Zdravo, Don. Bolje najprije pogledaj Tinu – reče. – Onesvijestila se.

– Tina? Oh da, to je ona... ona iz Redmyna, zar ne? Gdje je?

– Ovdje je.

– Pogledat ću je za trenutak, prije nego što pođem gore. – Dok je ulazio u sobu, preko ramena reče Kirsten: – Ugrijte je. Dajte joj malo vrućeg čaja ili kave čim se osvijesti. Ali vi i sami znate što je potrebno...

Kirsten klimnu.

– Kirsty! – Mary Durrant dođe iz kuhinje, polako idući niz predvorje.

Kirsten joj pođe u susret, a Micky je bespomoćno gledao u nju.

– To nije istina. To nije istina! To je laž koju si ti izmislila. Bio je u redu kada sam ga maloprije ostavila. Bio je potpuno u redu. Pisao je. Rekla sam mu neka ne piše. Rekla sam mu neka to ne čini. Što li ga je natjeralo da to radi?

Zašto je bio tako tvrdoglav? Zašto nije htio da odemo iz ove kuće kada sam ga molila? Tepajući joj, Kirsten se trudila da je umiri. Donald Craig izađe iz dnevne sobe.

– Tko je rekao da se ova djevojka onesvijestila? – upita on.

Micky je zurio u njega.

– Ali ona se zaista onesvijestila!

– Gdje je bila kada se onesvijestila?

– Bila je sa mnom... Izišla je iz kuće i pošla mi u susret. Tada se... srušila.

– Srušila se, je li? Da, zaista se srušila – reče Donald Craig turobno. Brzo priđe telefonu.

– Moram pozvati ambulantna kola – reče. – Odmah.

– Ambulantna kola?

Kirsten i Micky ga zabezeknuto pogledaše. Mary kao da ga nije čula. Donald je bijesno okretao brojeve.

– Djevojka se nije onesvijestila. Ona je probodena, čujete li me? Probodena nožem u leđa. Moramo je odmah prenijeti u bolnicu.

Dvadesettreće poglavlje

U hotelskoj sobi Arthur Calgary je po tko zna koji put pregledavao svoje bilješke. Od vremena do vremena klimnuo bi glavom.

Da... sad je bio na pravom tragu. Na početku je pogriješio, jer se koncentrirao na gospođu Argyle. U devet od deset slučaja to bi bio pravi put. Međutim, ovo je bio onaj deseti slučaj. Cijelo je vrijeme osjećao da postoji neki nepoznati podatak. Kada bi ga mogao izdvojiti i identificirati, slučaj bi bio riješen. U traženju tog podatka bio je opsjednut mrtvom ženom. Sad je uvidio da ona u stvari nije bila važna. Netko je morao biti žrtva.

Počeo je razmišljati o vremenu kad je sve počelo. Ponovo se vratio na Jackoa.

Ne na Jackoa kao mlada čovjeka, nepravedno osuđena za zločin koji nije učinio, nego na Jackoa kao obično ljudsko biće. Je li Jacko bio, po riječima stare kalvinističke doktrine, brod osuđen na propast? Život mu je pružio šanse. A dr MacMaster je mislio da je on bio jedan od onih ljudi koji su rođeni da krenu krivim putem.

Nikakva mu sredina nije mogla pomoći niti ga spasiti. Je li to bila istina? Leo Argyle je o njemu govorio s blagošću i milosrđem. Kako se ono izrazio? »Jedan od prirodnih neuspjeha.« Prihvatio je suvremeno psihološko stajalište. Invalid, a ne kriminalac! što je Hester rekla? Oštro, da je Jacko bio strašan! Potpuno djetinjasta izjava.

Što je kazala Kirsten Lindstrom? Da je Jacko zao! Da, baš se tako strogo izrazila: Zao! Tina je rekla: Nikada ga nisam voljela niti mu vjerovala.

Znači, svi su se uglavnom slagali u svojim izjavama. Samo je njegova udovica prešla s općenitoga na pojedinosti. Maureen Clegg je razmišljala o Jackou sa svog stajališta. Ona je napravila propust s

njim. Privukao ju je njegov šarm i zbog toga se ljutila. Sada, kada je ponovo udana, samo ponavlja riječi svoga supruga. Dala je Calgaryju iscrpan prikaz nekih Jackovih sumnjivih radnji i metoda kojima je dobivao novac.

Novac... U umornom mozgu Arthura Calgaryja ta riječ kao da je plesala ispisana velikim slovima na zidu. Novac! Novac! Novac! Kao motiv u nekoj operi, pomisli on. Novac gospođe Argyle!

Novac u fondu! Novac ostavljen za godišnji prihod! Ostatak imanja ostavljen suprugu. Novac uzet iz banke! Novac u ladici pisaćeg stola! Hester žuri svom autu bez ijedne pare u novčarki.

Kirsten Lindstrom joj je dala dvije funte. Novac nađen kod Jackoa, novac za koji se on zaklinjao da mu ga je dala njegova majka.

Cijela se stvar uobličavala... dobivala je oblik istkan od beznačajnih detalja u vezi s novcem. U tom obliku nepoznati je podatak postajao jasniji.

On pogleda na sat. Obećao je Hester da će joj telefonirati u dogovoreno vrijeme. Privuče telefon i zamoli broj. Uskoro se začu njen glas, jasan i pomalo djetinjast.

– Hester, jeste li dobro?

– Da, ja sam dobro.

Trebao mu je trenutak-dva da shvati smisao tih naglašenih riječi. Tada oštro upita: – Što se dogodilo?

– Philip je ubijen.

– Philip! Philip Durrante?

Calgaryjev je glas bio pun nevjerice.

– Da. I Tina... samo ona još nije mrtva. U bolnici je.

– Sve mi ispričajte – gotovo naredi.

Ona mu ispriča. Ispitivao ju je sve dok nije saznao sve.

Onda turobno reče: – Pričekajte, Hester, dolazim. Bit ću kod vas – on pogleda na sat – za jedan sat. Najprije moram vidjeti inspektora Huisha.

– Što zapravo želite saznati, dr Calgary? – upita inspektor Huish.

Ali prije nego što je Calgary mogao odgovoriti, na Huishovu stolu zazvoni telefon i on podigne slušalicu.

– Da, ja sam. Samo trenutak. – On privuče komad papira, uze pero i spremi se da piše.

– Da, nastavite.

On zapisa nešto.

– Što? Kako se piše zadnja riječ? Oh, znam. Čini mi se prilično besmisleno, zar ne? Točno. Ništa više? Hvala.

On spusti slušalicu.

– To je bila bolnica – reče.

– Tina? – upita Calgary.

Inspektor klimnu glavom.

– Osvijestila se na par minuta.

– Je li nešto rekla?

– A zašto bih vam to kazao, dr Calgary?

– Zahtijevam da mi kažete – reče Calgary – jer mislim da vam mogu pomoći.

Huish ga pogleda razmišljajući.

– Sve ovo vam leži na srcu, zar ne, dr Calgary? – upita on.

– Da, osjećam se odgovornim za obnavljanje ovog slučaja. Osjećam se odgovornim čak i za ove dvije tragedije. Hoće li djevojka preživjeti?

– Misle da hoće. Oštrica noža nije zahvatila srce, ali još je u opasnosti. – On odmahnu glavom. – U tome je uvijek teškoća.

– Ljudi ne vjeruju da je ubojica opasan – nastavi on. – Zvuči prilično čudno, ah' tako je.

Svi su oni znali da je ubojica među njima. Trebali su reći ono što znaju. Ako je ubojica u vašoj blizini, jedina sigurna stvar je da policiji odmah ispričate sve što znate. Ali oni nisu. Od mene su nešto skrivali. Philip Durrante je bio fin momak... inteligentan, ali je sve ovo smatrao nekom vrstom igre. čeprkao je naokolo i postavljao ljudima zamke. I nešto je našao, ili je samo mislio da je našao. Netko drugi je također mislio da je on naišao na nešto. Rezultat: telefonirali su mi da je mrtav, uboden nožem u potiljak. Eto što se događa kada se netko plete u zločin, a ne shvaća da je to opasno.

On zastade i pročisti grlo.

– A djevojka? – upita Calgary.

– Djevojka je nešto znala – odgovori Huish.

– Nešto što nije htjela reći. Po mom mišljenju, ona je bila zaljubljena u tog mladića.

– Vi govorite o... Mickyju?

Huish klimnu. – Da, rekao bih da je na neki način i Micky nju volio. Ali voljeti nekoga ne pomaže ako ste ludi od straha. Ma što da je Tina znala, to je vjerojatno bilo mnogo strasnije nego što je ona pretpostavljala. Zbog toga je Micky, pošto je Tina pronašla Durranta

mrtvog i izletjela van ravno u njegovo naručje, iskoristio priliku i probo je.

– To je samo pretpostavka, inspektore Huish.

– Nije samo pretpostavka, dr Calgary. Nož je bio u njegovu džepu.

– Nož kojim je izvršen zločin?

– Da. Na njemu je još bilo krvi. Ispitat ćemo je, ali to će sigurno biti njena krv. Njena krv i krv Philipa Durranta!

– Ali... to nije moguće.

– Tko kaže da to nije moguće?

– Hester. Telefonirao sam joj pa mi je sve ispričala.

– Ispričala vam je? Dakle, činjenice su vrlo jednostavne. Mary Durrante je otišla u kuhinju u deset do četiri, ostavivši supruga živoga i zdravoga. U to vrijeme u kući su bili: Leo Argyle i Gwenda Vaughan u biblioteci, Hester Argyle u svojoj spavaćoj sobi na prvom katu i Kirsten Lindstrom u kuhinji. Nekoliko minuta poslije četiri dovezli su se Micky i Tina. Micky je otišao u vrt, a Tina se popela na prvi kat, odmah iza Kirsten, koja je upravo nosila Philipu kavu i biskvite. Tina je zastala da porazgovara s Hester, a onda se pridružila gospođici Lindstrom. Zajedno su pronašle Philipa, mrtvoga.

– A sve to vrijeme Micky je bio u vrtu. To je sigurno savršeni alibi.

– Vi ne znate, dr Calgary, da je u vrtu velika magnolija koja raste uza zid kuće. Djeca su imala običaj penjati se uz nju. Naročito Micky. To je bio jedan od njegovih putova u kuću i iz nje.

Micky se mogao popeti uz drvo, ući u Durrantovu sobu, ubosti ga i vratiti se. Za to je, doduše, trebalo proračunati svaku sekundu, ali nevjerojatno je što katkad smjelost može učiniti. A on je bio očajan.

Po svaku cijenu je morao spriječiti susret Tine i Durranta. Radi vlastite sigurnosti morao ih je oboje ubiti.

Calgary se zamisli na trenutak-dva.

– Upravo ste rekli, inspektore, da se Tina osvijestila. Zar nije rekla tko ju je probo?

– Nije govorila baš razgovjetno – polagano odgovori Huish. – U stvari, pitam se je li bila svjesna u pravom smislu te riječi.

On se umorno nasmiješi.

– U redu, dr Calgary. Reći ću vam točno ono što je rekla. Prije svega rekla je ime. Micky...

– Znači, ona ga je optužila – reče Calgary.

– Tako izgleda – potvrdi Huish klimajući glavom. – Sve ostalo što je rekla zvučalo je besmisleno. Pomalo fantastično.

– što je rekla?

Huish pogleda na komad papira pred sobom.

– Micky. Onda pauza. Tada: šalica je bila prazna... Ponovno pauza, pa: Golubica na jarbolu.

On pogleda Calgaryja.

– Možete li to shvatiti? – Ne shvaćam – odgovori Calgary. Odmahnu glavom i ponovi, pitajući se: – Golubica na jarbolu... To što je rekla djeluje vrlo čudno.

– Koliko mi znamo, nigdje nema ni jarbola ni golubice. Ali njoj je to nešto značilo, možda nešto čega se sjeća. Samo, znate, to ne mora imati veze s ubojstvom. Bog zna u kakvim snovima ona lebdi.

Calgary je šutio. Sjedio je razmišljajući, a zatim upita: – Jeste li uhapsili Mickyja?

– U pritvoru je. Bit će optužen u roku dvadeset i četiri sata.

Huish je radoznalo gledao Calgaryja.

– Vi mislite da Micky nije rješenje problema?

– Nije – odgovori Calgary. – Za mene Micky nije rješenje problema, čak i sada... ne znam.

On ustade.

– Ja još mislim da imam pravo, ali nemam dovoljno dokaza da bih vas uvjerio. Moram ponovo otići tamo. Moram ih sve vidjeti.

– Pazite na sebe, dr Calgary – reče Huish.

– Uzgred, kakvo je vaše mišljenje?

– Da li bi vam nešto značilo kad bih vam rekao da mislim da je to bio zločin iz strasti?

Huish začuđeno podiže obrve.

– Ima mnogo vrsta strasti, dr Calgary. Mržnja, lakomislenost, požuda, strah, sve su to strasti.

– Kada sam rekao zločin iz strasti – reče Calgary – mislio sam upravo na ono što se pod tim razumijeva.

– Ako mislite Gwendu Vaughan i Lea Argylea – kaza Huish – to smo i mi mislili cijelo vrijeme, međutim ne uklapa se u činjenice.

– To je nešto mnogo kompliciranije – reče Arthur Calgary.

Dvadesetčetvrto poglavlje

Opet je bio sumrak kad je Arthur Calgary stigao u Sunny Point. Večer je bila vrlo slična onoj večeri kad je došao prvi put. Otrovnih vrh, pomisli on pritiskujući zvonce. Izgledalo je kao da se događaji ponavljaju. Hester mu otvori vrata. Na licu joj je bio isti izraz prkosa, isto ono očajanje i tragičnost. Iza nje u predvorju vidje, kao što je vidio i prije, opreznu, sumnjičavu Kirsten Lindstrom.

Prošlost se ponavljala.

Tada se situacija promijeni. S Hesterina lica nestaju sumnje i očajanja, a pojavi se ljupki osmijeh pun dobrodošlice.

– Vi – reče. – Tako mi je drago što ste došli.

On uze njene ruke u svoje.

– Htio bih vidjeti vašeg oca, Hester. Je li gore u biblioteci?

– Jest, tamo je s Gwendom.

Kirsten Lindstrom krene prema njima.

– Zašto ste opet došli? – upita optužujućim glasom. – Pogledajte kakvu ste nam nesreću donijeli posljednji put! Pogledajte što nam se dogodilo. Hesterin život je upropašten, život gospodina Argylea također... i dvije smrti. Dvije! Philip Durrant i mala Tina. A sve ste to vi napravili... sve je to vaše djelo!

– Tina još nije mrtva – reče Calgary – a ja ovdje moram nešto uraditi što ne mogu ostaviti nezavršeno.

– Što to morate uraditi? – Kirsten je još stajala na stepenicama, sprečavajući mu da se popne.

– Moram završiti ono što sam započeo – odgovori Calgary.

Vrlo nježno stavi ruku na njeno rame i odgurne je u stranu. Pope se stepenicama. Hester ga je slijedila. On se okrene i reče Kirsten: – Dođite i vi, gospođice Lindstrom. Htio bih da svi budete prisutni.

U biblioteci je Leo Argyle sjedio za pisaćim stolom. Gwenda Vaughan je klečala ispred vatre i piljila u pepeo. Iznenađeno su ga pogledali.

– Oprostite što ovako upadam – reče Calgary – ali kao što sam malo prije rekao ovim damama, morao sam doći i završiti ono što sam započeo.

On se osvrne.

– Je li gospođa Durrante još ovdje? Bilo bi mi drago da i ona dođe.

– Mislim da se odmara – odgovori Leo. – Ona... ona je strašno pogođena.

– Ipak bih htio da dođe. – Pogleda Kirsten.

– Hoćete li je dovesti?

– Možda neće htjeti doći – turobno reče Kirsten.

– Recite joj da znam nekoliko stvari o smrti njena supruga koje bi možda htjela čuti.

– Idi, Kirsty – reče Hester. – Nemoj biti tako sumnjičava i tako zaštitnički raspoložena prema svima nama. Ne znam što nam to dr Calgary želi ispričati, ali svi moramo biti ovdje.

– Kako hoćete – kaza Kirsten.

Ona iziđe iz sobe.

– Sjedite – reče Leo i pokaza na stolicu s druge strane kamina.

Calgary sjede.

– Morate mi oprostiti, dr Calgary – reče Leo – što vam u ovom trenutku kažem da bih iznad svega želio da nikada niste došli.

– To je nepravedno – žestoko će Hester. – To što si rekao je nepravedno!

– Znam kako se osjećate – uzvratila Calgary.

– Mislim da bih se na vašem mjestu isto tako osjećao. Možda sam kratko vrijeme čak i dijelio vaše mišljenje, ali pošto sam razmislio, ne vidim što sam drugo mogao učiniti.

Kirsten se vrati u sobu i reče: – Mary će doći.

U tišini su sjedili i čekali, a onda Mary Durrante uđe. Calgary je sa zanimanjem promotri, sada ju je prvi put vidio. Izgledala je mirna i sabrana, pažljivo odjevena i počešljana, ali lice joj je bilo bezizražajna maska. Djelovala je kao žena koja korača u snu.

Leo je predstavi. Ona se lagano nakloni.

– Drago mi je što ste došli, gospođo Durrante – reče Calgary. – Mislio sam da morate čuti ono što ću reći.

– Kako hoćete – odgovori Mary – ali nikakve mi riječi ne mogu vratiti Philipa.

Ona se malo udalji i sjede na stolicu kraj prozora. Calgary pogleda oko sebe.

– Dopustite da najprije izjavim ovo: kada sam prvi put došao ovamo da vam kažem da mogu skinuti ljagu s Jackova imena, bio sam zapanjen načinom na koji ste primili tu novost.

Sada to razumijem. Ali najveći je dojam na mene ostavilo ono što je ovo dijete – on pogleda Hester – reklo prije nego što sam otišao. Rekla je, nije važna pravda, nego ono što se događa nevinima.

Rečenica u zadnjem prijevodu knjige o Jobu to opisuje: Nesreća nevinih. Posljedica novosti koju sam vam donio, bila je patnja. A nevinini ne smiju trpjeti. Ovdje sam upravo zato da okončam patnju nevinih.

On zastade na trenutak, ali nitko ne progovori. Svojinu mirnim glasom Arthur Calgary nastavi: – Kada sam ovamo došao prvi put, nisam vam, kao što sam želio, donio ono što bi se moglo opisati kao velika radost. Svi ste se bili pomirili s Jackovom krivicom. Svi ste time bili, ako smijem tako reći, zadovoljni. To je bilo najbolje moguće rješenje za ubojstvo gospođe Argyle.

– Nije li ovo što ste upravo rekli malo grubo? – upita Leo.

– Nije – odgovori Calgary. – To je istina.

Budući da se nije sumnjalo da je zločinac netko izvana, Jacko je bio zgodno rješenje. Osim toga, za Jacka ste svi mogli naći potrebno opravdanje. On je bio nesretan, duševni invalid, neodgovoran za svoja djela, problem za sebe ili mladi prijestupnik! Sve te fraze danas tako sretno možemo iskoristiti da opravdamo krivicu. Vi ste, gospodine Argyle, rekli da ga ne krivite. Kazali ste da ga ni njegova majka, žrtva, ne bi krivila. Samo jedna osoba ga je krivila.

On pogleda Kirsten Lindstrom.

– Vi ste ga krivili. Rekli ste jasno i glasno da je bio zao. Upravo taj izraz ste upotrijebili. Jacko je bio zao.

– Možda – reče Kirsten Lindstrom. – Možda... sam to rekla. To je istina.

– Da, istina je. On je bio zao. Da nije bio zao, ništa se od ovoga ne bi bilo dogodilo. Ipak, svi vi dobro znate – reče Calgary – da je moje svjedočenje s njega skinulo krivicu.

Kirsten reče: – Ne može se uvijek vjerovati činjenicama.

Imali ste potres mozga. Vrlo dobro znam kako potres mozga djeluje na ljude. Može se dogoditi da se čovjek pojedinih stvari ne sjeća sasvim jasno, nego nekako zamagljeno.

– Znači to je još vaše objašnjenje? – upita Calgary. – Mislite da je Jacko izvršio zločin i na neki način krivotvorio alibi? Imam li pravo?

– Ne znam detalje. Da, tako nešto. Još uvijek tvrdim da je to učinio on. Sve patnje koje su ovdje proživljene i smrti... da, te užasne smrti... sve je to njegovo djelo. Sve je to Jackovo djelo!

Hester viknu: – Ali, Kirsten, pa ti si uvijek bila privržena Jackou!

– Možda – reče Kirsten – možda jesam. Ali ipak tvrdim da je bio zao.

– Mislim da u tome imate pravo – reče Calgary – ali ne u ostalome. S potresom mozga ili bez potresa mozga, moje pamćenje je savršeno dobro. One noći kad je gospođa Argyle ubijena povezao sam Jackoa u navedeno vrijeme. Jacko nije mogao... i to odlučno ponavljam... nije mogao te noći ubiti svoju pomajku. Njegov alibi je čvrst.

Leo se uznemireno pomakne. Calgary nastavi: – Vi mislite da ponavljam istu stvar? Ali nije tako. Postoje i druge stvari koje treba uzeti u obzir. Jedna od njih je izjava inspektora Huisha da je Jacko prilikom davanja iskaza bio vrlo siguran i samouvjeren. Sve je imao spremno i pri ruci, vrijeme, mjesto, kao da je znao da mu može ustrebat. To se potpuno slaže s izjavom dr. MacMastera. Naime, dr. MacMaster, koji ima vrlo bogato iskustvo s područja graničnih prijestupničkih slučajeva, rekao mi je da nije bio toliko iznenađen zbog toga što je Jacko u sebi krio sklonost ubojstvu, nego ga je zapanjilo to što ga je izvršio.

Naglasio je da bi od Jackoa prije očekivao da nekoga drugog potakne na izvršenje zločina. Tako sam došao do točke kad sam se zapitao: Je li Jacko znao da će te noći biti izvršen zločin? Je li znao da će mu biti potreban alibi i je li ga smišljeno pripremio? Ako je

tako, netko drugi je ubio gospođu Argyle, ali... Jacko je znao da će ona biti ubijena, a može se slobodno reći da je on potakao zločin.

Gledajući Kirsten Lindstrom, Calgary nastavi: – Vi to osjećate, zar ne? Još to osjećate ili biste željeli osjećati? Osjećate da ju je ubio Jacko, a ne vi... Osjećate da ste to učinili po njegovim naredbama i pod njegovim utjecajem. Zbog toga želite da sva krivica bude njegova!

– Ja? – upita Kirsten Lindstrom. – Ja? Što vi to govorite?

– Kažem – odgovori Calgary – da je u ovoj kući samo jedna osoba koja može odgovarati ulozi suučesnice Jackoa Argylea. A to ste vi, gospođice Lindstrom. Jacko je bio sposoban da izazove strast sredovječnih žena. Taj svoj dar iskorištavao je smišljeno. Imao je veliku moć uvjeravanja. – Calgary se nagne naprijed. – On vam je izjavio ljubav, zar ne? – upita blago. – Uvjerio vas je da mu je stalo do vas, da se želi vama oženiti i da ćete se, čim sve prođe i on bude raspolagao majčinim novcem, vjenčati i nekamo otići. To je točno, zar ne?

Kirsten je zabezeknuto zurila, šutjela je.

– To je učinjeno okrutno, bez srca i hotimično – nastavi Arthur Calgary. – One noći došao je ovamo, očajan zbog novca. Prijetilo mu je hapšenje i kazna zatvorom. Gospođa Argyle je odbila da mu dade novac. Kada ga je odbila, obratio se vama.

– Mislite li – upita Kirsten Lindstrom – mislite li da sam, umjesto da mu dam svoj novac, dala novac koji sam uzela od gospođe Argyle?

– Ne – odgovori Calgary – da ste posjedovali vlastiti novac, vi biste mu ga bili dali. Ali ne vjerujem da ste posjedovali... Imali ste dobar prihod od rente koju vam je ostavila gospođa Argyle, ali mislim da vam je Jacko već sve bio izvukao.

– Dakle, on je one večeri bio očajan – nastavi Calgary. – Kad je gospođa Argyle otišla gore u biblioteku, izišli ste iz kuće u vrt, gdje

vas je čekao i kazao vam što morate učiniti. Prvo ste mu trebali dati novac, a poslije toga, ali prije nego što krađa bude otkrivena, gospođa Argyle je morala biti ubijena, jer ona sigurno ne bi htjela zataškati krađu. Rekao je da će biti lako. Trebali ste samo izvući ladice kako bi izgledalo da je to djelo provalnika i udariti je u potiljak. Bit će bezbolno, rekao je. Neće ništa osjetiti. Morali ste dobro paziti u koje vrijeme ćete to učiniti, jer bi on za sebe pripremio alibi. Sve se moralo dogoditi točno između sedam i pola osam.

– To nije istina – reče Kirsten. Počela se tresti. – Vi ste ljudi kada govorite takve stvari.

U njenu glasu nije bilo gnjeva. Začudo, bio je monoton i umoran.

– Čak i da je istina to što kažete – upita ona – mislite li da bih dopustila da bude optužen za ubojstvo?

– Da – reče Calgary – jer vam je rekao da će imati alibi. Možda ste i očekivali da će biti uhapšen, ali vam je bilo jasno da će dokazati svoju nevinost. Sve je to bilo dio plana.

– Ali kada nije mogao dokazati svoju nevinost – reče Kirsten – zar ga ne bih spasila?

– Možda – odgovori Calgary – možda... da nije bilo jedne stvari. Da se onog jutra poslije ubojstva ovdje nije pojavila Jackova žena. Niste znali da je oženjen. Djevojka je morala dva-tri puta ponoviti izjavu. Tek onda ste joj povjerovali. U tom se trenutku vaš svijet srušio. Vidjeli ste Jackoa onakvog kakav je bio: bez srca i bez trunke osjećaja za vas. Shvatili ste na što vas je natjerao.

Kirsten Lindstrom odjednom progovori. Riječi su kuljale: – Voljela sam ga... voljela sam ga od sveg srca. Bila sam luda, sredovječna budala. Naveo me je da mislim... da vjerujem u to. Rekao je da nikada nije volio djevojke. Rekao je... ne mogu vam ponoviti sve što mi je rekao. Voljela sam ga. Kažem vam da sam ga voljela. A tada je ovamo došlo ono smiješno, glupo dijete, ono prosto stvorenje. Uvidjela sam da su to sve bile laži i zlo... Njegovo zlo, ne moje.

– One noći kada sam došao ovamo – reče Calgary – bili ste uplašeni, zar ne? Bojali ste se onoga što će se dogoditi. Bojali ste se za ostale.

Za Hester, koju ste voljeli, i za Lea kojem ste bili naklonjeni. Možda ste donekle predvidjeli što će sve ovo značiti za njih. Ali uglavnom ste se bojali za samu sebe. Sada vidite kamo vas je taj strah odveo... Na svojoj savjesti imate još dvije smrti!

– Kažete da sam ubila Tinu i Philipa?

– Naravno da ste ih ubili – odgovori Calgary. – Ali Tina se osvijestila.

Kirstenina se ramena u očaju opustiše.

– Znači rekla je da sam je ja probola. Mislila sam da ne zna. Naravno, bila sam luda.

Tada sam već bila luda, luda od straha. Dolazilo je sve bliže i bliže.

– Da vam kažem što je Tina rekla kada se osvijestila? – upita Calgary. – Rekla je: šalica je bila prazna. Znao sam što to znači.

– Kada ste čuli da Tina dolazi – nastavi Calgary – vi ste baš izlazili iz sobe, pošto ste ubili Philipa Durranta. Okrenuli ste se i napravili se kao da Philipu unosite pladanj. Kasnije, iako je bila na smrt preplašena, Tina je nesvjesno primijetila da je šalica koja je pala na pod prazna. Nije bilo mrlja od kave.

Hester povika: – Ali Kirsten je nije mogla probosti! Tina je sišla niz stepenice i uputila se Mickyju u susret. Osjećala se sasvim dobro.

– Drago moje dijete – reče Calgary – ljudi probodeni nožem prijeđu ponekad i cijelu ulicu a da nemaju pojma o onome što im se dogodilo. U onakvu stanju šoka Tina jedva da je nešto osjetila. Možda nešto kao ubod igle ili vrlo slabu bol.

On pogleda Kirsten.

– A kasnije – nastavi – spustili ste nož u Mickyjev džep. To je bilo najpodlije od svega.

Kirstenine se ruke molećivo raširiše.

– Nisam se mogla suzdržati... nisam se mogla suzdržati. Dolazilo je sve bliže... Svi su počeli pronalaziti. Philip je nešto pronašao... I Tina... Mislim da je one večeri Tina čula Jackoa i mene kako razgovaramo. Svi su počeli shvaćati... željela sam biti sigurna, željela sam... čovjek nikada ne može biti siguran!

Njene se ruke opustiše.

– Nisam željela ubiti Tinu. Što se tiče Philipa...Mary Durrant ustade. Prođe kroz sobu sporo, ali odlučno.

– Ti si ubila Philipa? – upita. – Ti si ubila Philipa?

Najednom, kao tigrice, skoči na drugu ženu. Gwenda, koja se prva snašla, skoči i uhvati je. Calgary joj se pridruži i oni je zadržaše.

– Ti... ti! – vikala je Mary Durrante.

Kirsten Lindstrom je pogleda.

– Što ga se to ticalo? – upita. – Zašto je morao njuškati naokolo i ispitivati? Njemu nikada nije prijetila opasnost. Za njega to nije bilo pitanje života ili smrti. Bila mu je to samo... zabava.

Ona se okrene i polako uputi prema vratima. Ne gledajući ih, iziđe.

– Zaustavite je! – povika Hester. – Mi je moramo zaustaviti.

Leo Argyle reče: – Pusti je, Hester.

– Ali... ona će se ubiti.

– Sumnjam u to – reče Calgary.

– Tako dugo nam je bila vjeran prijatelj – kaza Leo. – Vjerna, odana... a sada ovo!

– Mislite li da će se... predati policiji? – upita Gwenda.

– Mnogo je vjerojatnije – reče Calgary – da će otići na najbliži kolodvor i uhvatiti vlak za London. Ali, naravno, neće moći pobjeći. Tražit će je i pronaći.

– Oh, draga Kirsten – ponovo će Leo. On se zagrcne. – Tako vjerna, tako dobra prema svima nama.

Gwenda ga uhvati za ruku i potrese je.

– Kako možeš, Leo, kako možeš? Pomisli što je svima nama učinila... koliko smo zbog nje patili!

– Znam – reče Leo – ali i ona je isto tako trpjela. Mislim da smo svi u kući osjećali njenu patnju.

– Po njoj smo mogli vječno trpjeti – odvratila Gwenda. – Da nije bilo dr. Calgaryja... – Ona se sa zahvalnošću okrene prema njemu.

– Tako sam vam, na kraju, ipak pomogao, iako malo kasno – reče Calgary.

– Prekasno – Mary će – prekasno! Oh, zašto nismo znali... zašto nismo pogodili?

Ona se okrene prema Hester i optužujućim glasom reče: – Mislila sam da si to ti učinila! Cijelo vrijeme sam mislila da si to bila ti.

– On nije tako mislio – kaza Hester i pogleda Calgaryja.

Mary Durrant reče mimo: – željela bih da sam mrtva.

– Drago moje dijete, kako bih volio da ti mogu pomoći! – usklikne Leo.

– Nitko mi ne može pomoći – odvratila Mary.

– To je sve Philipova greška, želio je ostati ovdje i petljati se u tu stvar. Ubili su ga. – Ona pogleda oko sebe. – Nitko od vas to ne razumije! – Zatim iziđe iz sobe.

Calgary i Hester pođu za njom. Dok su izlazili, Calgary se okrenu i vidje kako je Leo objemio Gwendu.

– Znate, ona me upozorila – reče Hester.

Oči su joj bile širom otvorene i preplašene. – Odmah u početku mi je rekla da joj ne vjerujem i neka se bojim nje kao što se bojim i svakog drugog...

– Zaboravite to, draga – reče Calgary. – Vi morate zaboraviti. Sada ste svi slobodni. Nevini više nisu pod sjenom krivnje.

– A Tina? Hoće li ozdraviti? Neće umrijeti?

– Mislim da neće umrijeti – reče Calgary.

– Zaljubljena je u Mickyja, zar ne?

– Možda – iznenađeno će Hester. – Nikada o tome nisam razmišljala. Naravno, oduvijek su bili brat i sestra. Ali oni zapravo nisu brat i sestra.

– Uzgred, Hester, znate li što je Tina mislila rekavši: Golubica na jarbolu?

– Golubica na jarbolu? – Hester se nasmiješi. – Samo malo, zvuči mi neobično poznato.

Golubica na jarbolu, dok smo mi brzo plovili, šalovala je, žalovala, šalovala. Je li to?

– Možda – odgovori Calgary.

– To je pjesma – reče Hester – uspavanka koju nam je Kirsten često pjevala. Sjećam se samo nekoliko stihova: Moja ljubav stajaše uz moju desnu ruku, a zatim: Oh, najdraža djevojko, ja nisam ovdje. Nemam ni doma ni prebivališta, niti na moru niti na šalu, nego samo u tvome srcu...

– A tako – reče Calgary. – Da, da, vidim...

– Možda će se oženiti – reče Hester. – Mislim, kada Tina ozdravi i bude mogla ići s njim u Kuvajt. Tina je oduvijek željela živjeti negdje gdje je toplo. U Perzijskom zaljevu je vrlo toplo, zar ne?

– Možda i pretopio – odgovori Calgary.

– Za Tinti ništa nije pretopio – uvjeravaše ga Hester.

– Sada ćete i vi biti sretni – reče Calgary, uhvativši Hester ine ruke. On se s naporom nasmije. – Udat ćete se za vašega mladog liječnika i smiriti se. Prestat ćete patiti od one divlje mašte i strašnog očajanja.

– Udati se za Dona? – upita Hester začuđeno. – Neću se udati za Dona.

– Ali vi ga volite!

– Ne, ne volim ga... samo sam vjerovala da ga volim. On nije vjerovao u mene. Nije znao da sam nevina, a trebao je znati.

Ona pogleda Calgary ja.

– Vi ste znali. Mislim da bih se rado udala za vas.

– Ali, Hester, ja sam mnogo stariji od vas.

Vi ne možete...

– To jest... ako vi želite – reče Hester s iznenadnom sumnjom.

– On, želim – uzvikne Arthur Calgary.

Napomene

[1] *Ime rječice u sjevernoj Italiji, koja je bila granica između Galije i Rimskog Carstva. Izraz prijeći Rubikon uvriježio se u značenju donijeti neopozivu odluku.*

[2] *Igra riječi, zmijište (Viper's Point), sunčani rt (Sunny Point)*

[3] *Dokument koji garantira građanske i političke slobode, npr. ustav, nazvan prema dokumentu koji je kralj John potpisao 1215, pod pritiskom engleskog plemstva.*

[4] *Venera čitava svome plijenu priljubljena.*